

КОН ИГЪЛДЪН
ЦЕЗАР

БОГОВЕТЕ

НА

ВОЙНАТА

ВЕЛИКИТЕ МЪЖЕ СА НЕОБХОДИМИ ЗА ЖИВОТА НИ!

Великите мъже са необходими за живота ни!

По всичко изглежда, че ще има война. Съперничеството между Помпей, диктатора на Рим, и младия военачалник, току-що приключил с триумфалните си завоевания в Галия и Британия, е достигнало критичната си точка.

Юлий Цезар, с всичките си военачалници и четирите си легиона ветерани, е пресякъл Рубикон и върви към Рим. Да се биеш срещу собствения си народ никога не е лесно. Така че макар Цезар заедно с Брут, Марк Антоний и Октавиан да язди триумфално към Рим, пътят му към успеха е изпълнен с трудности.

Но в Испания, в Африка, в Гърция и цяла Мала Азия има легиони, верни на Помпей и римската държава. Дали приятелите, които толкова дълго са се били на негова страна, ще продължат да го правят?

„Боговете на войната“ е история за амбиция и власт, за любов и война. Популярна история с наистина епични измерения, която преминава от Рим през Гърция и Египет. Тя разказва за това как абсолютният успех може да промени и най-добрите. Това е триумфалният край на изключителния цикъл за Цезар.

Кон Игълдън е роден в Лондон. Чете лекции по английски в Лондонския университет и работи като учител седем години, преди да стане писател на пълно работен ден. Женен, с две деца, живее в Хартфордшир.

Първите три романа от серията „Цезар“ — „Вратите на Рим“, „Смъртта на царете“ и „Земя на славата“ се изкачиха високо в класацията на бестселърите и са впечатляващ дебют.

- [Кон Игълдън — Цезар: Боговете на войната #4](#)

-

- [Част първа](#)

- [Глава 1](#)
- [Глава 2](#)
- [Глава 3](#)
- [Глава 4](#)
- [Глава 5](#)
- [Глава 6](#)
- [Глава 7](#)
- [Глава 8](#)
- [Глава 9](#)
- [Глава 10](#)
- [Глава 11](#)
- [Глава 12](#)
- [Глава 13](#)

- [Глава 14](#)
 - [Глава 15](#)
 - [Глава 16](#)
 - [Глава 17](#)
 - [Глава 18](#)
 - [Глава 19](#)
 - [Глава 20](#)
 - [Глава 21](#)
 - [Глава 22](#)
 - [Глава 23](#)
 - [Част втора](#)
 - [Глава 24](#)
 - [Глава 25](#)
 - [Глава 26](#)
 - [Глава 27](#)
 - [Глава 28](#)
 - [Глава 29](#)
 - [Глава 30](#)
 - [Глава 31](#)
 - [Част трета](#)
 - [Глава 32](#)
 - [Глава 33](#)
 - [Глава 34](#)
 - [Глава 35](#)
 - [ОБРАБОТКА The Last Survivors](#)
 - [Сканиране: Daenerys, 2019](#)
 - [Разпознаване, корекция и форматиране: sqnka, 2019](#)
 - [Историческа бележка](#)
 - [Информация за текста](#)
 - [notes](#)
 - [1](#)
 - [2](#)
 - [3](#)
-

На съпругата ми

Доста хора посветиха времето и енергията си на тези книги. Не мога да назова всички, но трябва по-специално да благодаря на Фиона и Ингрид за изключително усърдната им работа. Благодаря и на всички, които ми писаха. Бях трогнат от отзивите за книгите ми. Накрая трябва да спомена Вътрешния кръг и Джанис в Глазгоу, които ме караха да се смея през един дълъг следобед.

„Великите мъже са необходими за живота ни, така че движението на световната история понякога да се освобождава, чрез провали и обновявания, от остарели привички и безотговорни брътвежи“.

Я. Буркхарт

Римският свят
по времето на
Юлий Цезар

Всяка дума на Помпей беше удар на чук:

— Затова, заради своите действия, от днес Цезар се обявява за враг на Рим. Званията и почестите му са отменени. Правото му да командва легиони е заличено от регистрите. Той е лишен от права. Това означава война.

Залата на сената най-последно беше притихнала след бурните дебати. По всички лица се четеше напрежение. Вестноосците, които бяха убили конете си от бързане, за да пристигнат, нямаше как да знаят каква е скоростта на онези, които ги следват. Рубикон беше пресечен и легионите от Галия препусаха на юг.

Помпей се беше състарил видимо през тези два напрегнати дни, но въпреки това стоеше пред тях с изправен гръб. Опитът му даваше силата да овладее събралите се. Видя как замръзналите изражения на сенаторите бавно се отпускат и как десетина от тях мълчаливо се споглеждат. Имаше мнозина, които все още обвиняваха него за хаоса в града преди три години. Тогава неговият легион не успя да опази реда и конфликтът роди диктатурата му. Знаеше, че мнозина мърморят, че трябва да се раздели с поста и отново да се изберат консули. Самата сграда, в която се намираха, беше постоянно напомняне за онези дни с мириса си на прясна вар и дърво. Пепелта от старото здание беше разчистена, но основите останаха като безмълвно свидетелство за разрушението и разбунтувалия се град.

В настъпилата тишина Помпей се замисли на кого би могъл да се довери в битката. Кой от тях имаше силата, която му трябваше? Нямаше илюзии. Юлий идваше на юг с четири легиона ветерани и нищо в Рим не можеше да се изправи срещу тях. Само след няколко дни пълководецът на Галия щеше да тропне на портите на града и част от мъжете, които сега седяха пред него, щяха да настояват да го пуснат да влезе.

— Трябва да направим труден избор, приятели.

Те го наблюдаваха внимателно, преценяваха и силата, и слабостите му. Знаеше, че само леко да се подхлъзне и ще го разкъсат на парчета. Нямаше да им даде тази възможност.

— Имам легиони в Гърция, които не бяха заразени от лудостта на тълпата в Рим. Въпреки че в града може да има предатели, властта на закона не е загубила силата си по нашите територии.

Колкото и внимателно да ги наблюдаваше, за да види кой ще погледне настрана, всички очи бяха приковани в него.

— Приятели, няма друга възможност, освен да напуснем Рим и да отидем в Гърция, за да съберем армиите си там. Към момента основните сили на Цезар още са в Галия. Когато се присъединят към него, цялата страна може да падне, преди да сме си осигурили достатъчно присъствие на бойното поле. Не искам да губя време в очакване на подкрепления. По-добре да съм сигурен и да отида при армиите ни. В Гърция има десет легиона, които чакат призив да ни защитят срещу предателя. Не бива да ги разочароваме.

— Ако остане в нашия град — продължи той, — ще се върнем, за да го изхвърлим, както Корнелий Сула направи с вуйчо му. Битката срещу него трябва да е обща. Той го показа ясно, като пренебрегна законните заповеди на сената. Докато е жив, не може да има никакви споразумения и никакъв мир. Рим не може да има двама господари и аз няма да позволя никакъв военачалник изменник да разруши онова, което сме изградили всички ние.

Гласът на Помпей леко омекна и той се наведе напред на трибуната. Усети в ноздрите си

силния мирис на восък и масло.

— Ако заради нашата слабост му позволим да живее и да триумфира, всеки военачалник, когото изпращаме от Рим, ще се замисли дали да не се завърне и да не постъпи по същия начин. Ако Цезар не бъде разбит, този град никога повече няма да види мир. Това, което сме построили, ще бъде разрушено от неспирни войни, поколение след поколение, докато не остане нищо, което да напомня, че някога сме били тук, пред очите на боговете, и че сме защитавали реда. Предизвиквам мъжа, който иска да ни го открадне. Предизвиквам го — и ще го видя мъртъв.

Много от мъжете бяха станали на крака, очите им блестяха. Помпей хвърли бегъл поглед на онези, които презираше: мъже, пълни повече с въздух, отколкото смелост. В сената никога не бяха липсвали оратори, но трибуната беше негова.

— Моите легиони не притежават такава сила и само глупак би отрекъл значението на битките в Галия за неговите мъже. Дори с пазачите от пътните укрепления пак нямаме достатъчно войници, че да ни гарантират победа. Недейте да смятате, че подхождам към това лекомислено. Посрещнах новините с болка и гняв, но няма да го гълча от портите и после да видя как градът ми се изплъзва.

Замълча и леко махна на онези, които се бяха изправили. Те седнаха, притеснени и намръщени.

— Когато дойде, ще намери сградата на сената празна, с врати, откачени от пантите.

Изчака утихването на ропота, когато най-последно разбраха, че няма намерение да тръгне сам.

— Ако останете тук, колко от вас ще се изправят срещу него, когато легионите му започнат да изнасилват жените и дъщерите ви? Ще дойде да търси кръв, но няма да намери нищо! Ние сме правителството и сърцето на града. Рим е там, където сме ние. Той ще е само един нашественик без род, ако не сте тук, за да потвърдите закона в думите и действията му. Трябва да го лишим от легитимност.

— Хората ще помислят... — започна някой отзад.

Помпей го надвика:

— Хората ще го изтърпят така, както са изтърпели цялата си история! Мислите ли, че ще е по-добре да ви оставя тук и да събирам армия сам? Колко ще издържиш на мъчения, Марцел? Или всеки един от вас? Сенатът ще стане негов и последното препятствие ще бъде преодоляно.

С крайчеца на окото си видя оратора Цицерон да се изправя и едва потисна раздражението си. Сенаторите погледнаха дребничкия Марк Тулий, после пак Помпей — видяха колебанието му. Цицерон заговори, преди диктаторът да успее да го спре с жест.

— Не каза за съобщенията, които изпратихме на Цезар. Защо не обсъдихме предложенията му?

Помпей се намръщи, понеже мнозина закимаха. Усещаше, че няма да се задоволят с гневен отговор.

— Условиата му са неприемливи, Цицероне, и той го знае. Опитва се да вбие клин между нас с обещанията си. Наистина ли вярвате, че би спрял похода си на юг само защото аз съм напуснал града? Не го познавате.

Цицерон скръсти ръце пред слабите си гърди, после се почеса по врата.

— Вероятно, макар че тук е мястото да го обсъдим. По-добре да го направим открито, отколкото да го разискваме помежду си. Отговори ли на предложението му, Помпее? Помня,

каза, че ще отговориш.

Двамата приковаха погледите си един в друг. Помпей стисна трибуната още по-здраво, мъчеше се да не загуби търпение. Цицерон беше особен човек, но Помпей се бе надявал, че може да разчита на него.

— Направих всичко, което казах, че ще направя. Написах писмо с печат на сената и го приканих да се върне в Галия. Няма да преговарям, докато легионите му са в застрашителна близост до града ми, и той го знае. Думите му целят само да ни объркат и да ни забавят. Те не означават нищо.

Цицерон вдигна глава.

— Съгласен съм, макар да вярвам, че всички тук трябва да получим достъп до тази информация. — И като пренебрегна изненадата на диктатора, се обърна към сенаторите по пейките край себе си. — Чудя се дали обсъждаме римски военачалник, или още един Ханибал, който няма да се насити, докато не изтръгне властта от ръцете ни. Какво право има Цезар да изисква Помпей да напусне града? Сега с нашественик ли преговаряме? Ние сме правителството на Рим и сме заплашени от бясно куче, водещо армии, които сме обучили и създали ние. Не подценявайте тази заплаха. Съгласен съм с Помпей. Макар че това ще ни нарани повече от всичко, преживяно досега, трябва да се оттеглим, за да съберем верни армии в Гърция. Властта на закона не бива да се огъва заради прищевките на нашите военачалници. В противен случай няма да сме нищо повече от племе диваци.

Цицерон хвърли поглед на Помпей, забеляза развеселения блясък в очите му и седна. Подкрепата му щеше да склони част от по-слабите в залата. Диктаторът наклони глава в мълчалива благодарност и каза:

— Приятели, нямаме време за продължителни дебати. Още един ден няма да промени нищо, само ще приближи Цезар. Предлагам да гласуваме сега и да планираме действията си занапред.

Под строгия му поглед — точно според очакванията му — нямаше голяма възможност за съпротива. Един по един сенаторите се изправиха в израз на подкрепа. Никой не се осмели да се въздържи. Най-сетне диктаторът доволно кимна.

— Предупредете домашните си и се подгответе за пътуване. Извиках в града всички войници по пътя на Цезар. Те ще са тук, за да ни помогнат да попълним флотата и да подготвим отпътуването си.

Юлий седеше на едно паднало дърво сред някаква нива. Слънцето пареше тила му. Накъдето и да погледнеше, виждаше хората си — седяха на групи в златните класове и ядяха студено месо и зеленчуци. Огньовете за готвене бяха забранени, откакто пресякоха низините на Етрурия. Житата бяха сухи и една искра можеше да разпръсне огнените езици из полето. Юлий почти се усмихна на идиличната сцена. Петнайсет хиляди от най-опитните войници на света — а се смееха и пееха като деца. Чувстваше се странно тук, на открито. Чуваше виковете на птиците, които познаваше от дете. Стри един клас с пръсти и се почувства у дома.

— Чудесно е, че сме тук — каза на Октавиан. — Усещаш ли? Почти бях забравил какво е да съм на родна земя, заобиколен от хората ми. Чуваш ли ги как пеят? Трябва да научиш тая песен, момче. Те ще са поласкани да ти кажат думите.

Бавно пусна зърната на земята. Войниците от Десети запяха в хор и гласовете им се извисиха над полето.

— Преди години чух тази песен от мъжете, които следваха Марий — каза Юлий. — Песните си имат свой начин да оцеляват.

Октавиан го гледаше, наклонил глава, разбираше настроението му.

— Усещам го. Това е домът.

Юлий се усмихна.

— От десет години не съм бил така близо до града. Мога да го почувствам на хоризонта. Кълна се, че мога. — Вдигна ръка и посочи към ниските хълмове, покрити с пшеница. — Ето там е. Чака ни. Може би се страхува от нас, докато Помпей заплашва и вилнее.

При последните думи погледът му стана студен. Щеше да продължи, но Брут приближи на кон през житата — оставяше след себе си виеща се пътека. Юлий се изправи и те сплетоха ръце.

— Съгледвачите докладваха за единайсет, може би дванайсет кохорти — каза Брут. — Юлий раздразнено сви устни. Докато се движеха на юг, всеки пост на легион и пътно укрепление се опразваха. Походът му ги изтръскваше като узрели плодове... а сега бяха пред тях. Независимо от качествата им, шест хиляди мъже бяха твърде много, за да ги остави зад гърба си.

— Събрали са се в Корфиний — продължи Брут. — Градът изглежда като разбутано гнездо на оси. Или знаят, че сме близо, или се подготвят да се върнат в Рим.

Юлий се огледа. Забеляза колко много хора седят наблизко и слушат, очакват заповедите му. Мисълта да ги изпрати срещу римски войници беше почти богохулна.

Помпей беше постъпил добре, че беше прибрал предните постове. Щяха да свършат много по-добра работа на стените на града, отколкото да бъдат погубени от ветераните от Галия. Юлий знаеше, че трябва бързо да пролее кръв и да подпечата решението от брега на Рубикон. Брут помръдваше нервно, но Юлий не бързаше да заговори, вгледан в нищото. Мъжете в Корфиний бяха неопитни. Щеше да е истинско клане.

— Бройката точна ли е? — тихо попита Цезар.

Брут сви рамене.

— Доколкото е възможно. Не исках съгледвачите да рискуват да ги видят, но теренът е чист. Няма засади. Бих казал, че това са единствените войници между нас и Рим. И можем да ги победим. Боговете знаят, че имаме достатъчно опит в превземането на градове.

Юлий вдигна поглед — Домиций и Кир се приближаваха заедно с Регул. Марк Антоний беше малко зад тях. Почувства натиска да издаде заповед и да пролее римска кръв на римска земя. Но ако го направеше, всяка вярна на Рим ръка щеше да се вдигне срещу него. Всеки легион щеше да прокълне името му и да мъсти със смърт. Гражданската война щеше да е проверка на силата и числеността — и дори можеше да загуби. Умът му трескаво търсеше решение. Той избърса потта от челото си, после бавно каза:

— Ако ги убием, ще разрушим всяка вяра в бъдещ мир. — Домиций и Брут бързо се спогледаха, а Юлий продължи, мислеше на глас: — Имаме нужда от... измама, както и от силна ръка. Трябва да спечелим верността на народа, което не може да стане с убийство на хора, които обичат Рим, както го обичам и аз.

— Няма да ни пуснат да минем, Юлий — каза Брут, беше почервенял от раздразнение. — Ти би ли го направил, ако някоя армия поиска път към твоя град? Ще се бият дори само за да ни забавят — знаеш, че е така.

Юлий се намръщи: яростта му винаги бе готова да изригне.

— Те са наши, Брут. Не е лесно дори да се говори за избиването им. Не и за мен.

— Взехме това решение, когато пресяхохме реката и поехме на юг — отвърна Брут, отказваше да отстъпи. — Още тогава знаеше цената. Или ще тръгнеш сам и ще се предадеш на Помпей?

Някои от околните се смръщиха от тона му. Кир недоволно размърда огромните си рамене, показвайки гнева си. Брут не им обърна внимание. Погледът му беше прикован във военачалника.

— Юлий, ако сега спреш, всички ще умрем. Помпей няма да прости, че сме заплашили града. Знаеш го. Ако трябва, ще ни следва и до Британия. — Взря се в очите на Цезар и за момент гласът му потрепери. — Не ме предавай сега. Стигнах с теб дотук. Трябва да стигнем докрай.

Военачалникът го изгледа мълчаливо, после постави ръка на рамото му.

— Аз съм у дома, Брут. Ако мисълта да убия мъже от моя град стяга гърлото ми, как можеш да ме кориш за колебанията ми?

— Какъв избор имаме? — отвърна Брут.

Юлий zakрачи напред-назад сред стъпканите жита.

— Ако го завзема... — Спря за миг, докато идеята се оформяше, и заговори по-бързо: — Ами ако обявя диктатурата на Помпей за незаконна? Тогава мога да вляза в Рим, за да възстановя републиката. Това е начинът, по който трябва да ме възприемат. Адан! Къде си? — извика през полето. Испанският му писар дойде тичешком. — Ето отговора ти, Брут — каза Юлий с блеснали очи. — Адан! Искам да изпратиш писмо до всеки римски командир. Минаха десет години, откакто бях консул. Няма пречка да се кандидатирам отново. Кажим им... отхвърлям диктатурата, от която Помпей не иска да се откаже.

Юлий нетърпеливо наблюдаваше как Адан се суети с табличките си за писане.

— Нека узнаят, че ще уважа съда и сената и че само Помпей е мой враг. Напиши, че ще приветствам всеки мъж, който иска да се присъедини към мен, за да върнем републиката на Марий и сигурността от миналото. Нося златото на Галия и Рим ще бъде възроден с онова, което спечелих заради него.

— Напиши всичко това, Адан — продължи той. — Нека знаят, че няма да отнемам живота на римляни, освен ако не бъда принуден. Ще зачитам традициите, които Помпей не зачита. Все пак той остави сградата на сената да изгори пред очите му. Боговете вече показаха, че не го харесват.

Мъжете около него го гледаха озадачено. Юлий се разсмя и поклати глава.

— Ще поискат да ми повярват, приятели. Ще се поколебаят и ще се замислят дали не съм носителят на старата свобода.

— А това ще бъде ли вярно? — тихо попита Адан.

Юлий рязко го погледна.

— Ако го направя. Първото ми действие ще е в Корфиний. Ако се предадат, ще пощадя всички, дори и само за да се разчуе.

Настроението му беше заразно и Адан се усмихна, докато пишеше в мекия восък. Пренебрегна вътрешния глас, който му се подиграваше колко лесно е попаднал под обаянието на този мъж.

— Няма да се предадат — намеси се Домиций. — Помпей ще заповяда да ги убият като предатели. Видя какво направи с Десети затова, че се върна.

Юлий се намръщи.

— Може, но ако го направи, ще ми помогне. Ти кого би последвал? Мъж, който застава

зад законността, който се кандидатира за консул и освобождава добрите римляни, или онзи, който ги избива? Кой е по-добър водач за Рим?

Домиций бавно кимна и Юлий се усмихна.

— Виждаш ли? Ако съм милостив, ще им е трудно да ме прокълнат. Това ще ги обърка. Помпей няма да знае как да отговори.

Юлий се обърна към Брут, лицето му бе озарено от някогашната енергия.

— Но първо трябва да заловим пътната стража и да го направим, без да проливаме кръв. Трябва да са толкова уплашени, че да не успеят да се бият. Кой ги води?

Брут се намръщи, все още объркан от обрата в настроението на Цезар. Походът на юг беше помрачен от съмнения и тъга, но в момента Юлий беше същият като в Галия. И това беше плашещо.

— Съгледвачите не са видели знамена на легион — отвърна той. — Така че водачът им може да е всякакъв.

— Нека се надяваме, че поне е амбициозен — отвърна Юлий. — Ще е по-лесно, ако примамим стражата извън града. Ще опитам да ги измъкна с Десети. Ако можем да ги приклешим в полето, ще са наши.

Всички, които бяха наблизо и можеха да го чуят, започнаха да стават и да събират нещата си за поход. Обзе ги отдавна познатото напрежение — готвеха се да се върнат към опасността и трудностите.

— Брут, ще поведе Десети към града. Ти поемаш цялостното командване на останалите. Ще ги повъртим тези момчета, докато не им се завие свят, и после ще ги ударим. Изпрати съгледвачите си и този път да се оставят да ги видят.

— Нека аз съм примамката — предложи Брут.

Юлий премигна, после тръсна глава.

— Не и този път. Извънредните ще са връзката между нас. Ще имам нужда да се върнеш достатъчно бързо, ако ни нападнат.

— А какво ще стане, ако не излязат? — попита Домиций, забелязал напрегнатото изражение на Брут.

Юлий сви рамене.

— Тогава ще ги обградим и ще им поставим условия. Така или иначе, започвам надпревара за консул и за Рим. Разпространете го сред хората. Това е нашият народ, приятели. Трябва да се отнасяме към него с уважение.

Ахенобарб отново прочете заповедите си. Колкото и да преглеждаше няколкото думи от Помпей, не намираше нищо, което да му позволи да нападне легионите изменници от Галия. Въпреки това сведенията от съгледвачите му му даваха възможност най-после да прослави името си и той се разкъсваше жестоко между подчинението и прилива на въодушевление, каквото не беше усещал от години. Помпей със сигурност щеше да му прости всичко, ако успееше да му докара предателя окован.

Мъжете, които бяха извикани от всеки пътен пост и крепост, бяха събрани под сянката на стените на Корфиний в очакване на заповед да тръгнат към дома. В редиците им нямаше напрежение. Съгледвачите все още не бяха успели да разпространят новините, макар че нямаше да мине много, преди всички да разберат, че врагът е по-близо, отколкото някой би могъл да предположи.

Ахенобарб разтърка кокалестата си челюст. Хората му надвишаваха по брой мъжете, забелязани от съгледвачите, но докладите споменаваха за четири легиона, които идват от север, значи и останалите сигурно бяха наблизко. В най-лошия случай това можеше да е капан за хората му.

Войниците му не му вдъхваха увереност. Повечето не бяха срещали по-сериозно предизвикателство от по няколко пияни земеделци. Годините на мир, докато Цезар завладяваше Галия, не бяха създали сила, която Ахенобарб би избрал за път към славата, но понякога се налага да приемеш онова, което ти дават боговете.

За момент се изкуши да забрави за заповедите и да се измъкне на сигурно място, както беше правил през по-голямата част от двайсетте си години като войник. Можеше да излезе от града и да стигне до Рим само за три дни — и да остави последната си възможност зад гърба си. Болезнено беше да си представя хихикането на по-младите офицери, когато чуят, че е избягал от армия, наполовина на неговата. Другите галски легиони можеше да са на мили разстояние, а той се беше заклел да защитава Рим. Бягството към портите на града при първия знак за враг не беше това, което си представляше, когато влезе в армията.

— Шест хиляди мъже — прошепна си той, загледан назад към редиците, готови да тръгнат в поход. — Най-после имам легион.

Не беше споменал за идеята си на никого, но когато мъжете пристигнаха, ги преброи и сега вървеше малко по-изпъчено, изпълнен с вътрешно задоволство. През цялата си кариера не бе командвал повече от центурия. Сега, за няколко прекрасни дни, щеше да е равен на военачалниците в Рим.

Но изпитваше и страх, който подкопаваше гордостта му. Ако попаднеше в капан, щеше да загуби всичко. Въпреки това, ако се откажеше от идеалната възможност да унищожи мъжа, от когото се страхуваше Помпей, мълвата щеше да се разпространи и до края на живота си щеше да бъде преследван от подигравателен шепот. Не понасяше нерешителността — а сега много хиляди мъже го наблюдаваха, объркани от липсата на заповеди.

— Господарю? Да отворя ли портите? — попита заместникът му иззад рамото му.

Ахенобарб го погледна и го заля ново раздражение, заради младостта му. Според слуховете Сенека имаше добро положение в Рим и Ахенобарб нямаше как да не забележи колко богати са дрехите му. Като го гледаше, се чувстваше стар и от сравнението ставите отново започваха да го болят. Точно сега просто не можеше да издържи това развеселено

снизхождение. Несъмнено младият мъж смяташе, че си е извоювал правото да е наперен, но през годините Ахенобарб беше видял десетки като него. В очите им винаги блестеше плам и винаги бяха старателни, но той знаеше, че не може да им се довери, ако интересите им се пресекат с неговите.

Пое дълбоко дъх. Знаеше, че не бива да потъва в самодоволство, но вземането на решението беше истинско удоволствие.

— Бил ли си се някога, Сенека? — Наблюдаваше как лицето на младия мъж стана предпазливо безизразно, преди уверената усмивка да се върне.

— Не още, господарю, въпреки цялото ми желание.

Ахенобарб се усмихна, по-точно се озъби.

— Знаех, че ще кажеш точно това. Наистина. Е, днес получаващ възможност да си изпълниш желанието.

Помпей стоеше сам в сградата на сената, потънал в спомени. По негова заповед ковачите бяха счупили пантите на вратите и сега те висяха накриво. Светлината на Рим се разливаше над облаците току-що вдигнат прах. Помпей леко се закашля, после седна на една пейка.

— Петдесет и шест години — промърмори на празната зала. — Прекалено стар съм, за да тръгна отново на война.

Имаше моменти на слабост и отчаяние, моменти, когато годините натежаваха и вътре в себе си той болезнено искаше да го оставят на спокойствие. Може би беше време да завещае Рим на млади вълци като Цезар. В крайна сметка този наглец бе показал, че притежава най-важното качество за римски водач — способността да оцелява. Когато мислите му не бяха белязани от гнева, дори се възхищаваше на кариерата на Юлий. Имаше времена, когато не би заложил и бронзова монета на това, че той ще се върне здрав и читав.

Тълпите обичаха да слушат за постиженията и победите му и Помпей го мразеше заради това. Явно Юлий не можеше да си купи дори кон, без да изпрати триумфално писмо, което да се чете из целия град. Обикновените граждани се събираха, за да чуят новините, без значение колко тривиални са те. Бяха ненаситни — и само мъже като Помпей клатеха неодобрително глава заради липсата на достойнство. Дори възхитата от изтънчеността на Цицерон отстъпваше пред въодушевлението от галските битки. Какво изкушение можеше да предложи сенатът, когато Цезар пишеше за нападения срещу крепости и покоряване на бели скали на края на света?

Помпей раздражено изсумтя. Искаше му се Крас да е тук, за да сподели това последно негодувание. Двата бяха направили повече от всички, за да подхранват амбициите на Цезар, и иронията беше горчива. Но нали Помпей също беше приел триумвирата? По онова време изглеждаше, че всички имат полза, но сега, когато галските легиони бяха на път към Рим, му се искаше тогава да е бил по-мъдър.

Изпрати Юлий в Испания, а той се върна и стана консул. Изпрати го да подчини диваците в Галия, та дано да го върнат на парчета. Но не успяха. Вместо това Юлий се прибираше у дома като лъв, а гражданите не уважаваха нищо повече от успеха.

Черен гняв помрачи лицето му, докато мислеше за членовете на сената, които го бяха предали. Само две трети бяха отговорили на призива да заминат за Гърция, въпреки публичните си изявления и обещания. Останалите бяха изчезнали, предпочитаха да чакат армията на нашественика, вместо да последват правителството си в изгнанието му. Това беше жесток удар, като капак на всичко друго. Знаеха, че той няма време, за да ги издири в

скривалищата им, и това, че бяха прави, го торможеше най-много. Беше останал в Рим опасно дълго и само нуждата от още войски го задържаше в града. Знаеше, че ако Ахенобарб не доведе бързо хората си, ще се наложи да тръгне и без тях. Всичките му планове щяха да се провалят, ако все още беше в града, когато Цезар стигнеше до портите.

Закашля се — щеше да преглътне горчивата слюз, ако не напускаше — но сега изплю тъмната хрчка върху мраморните плочи в краката си и се почувства малко по-добре от това символично действие. Несъмнено гражданите щяха да се зарадват по безумния си начин, когато галските легиони влезеха във форума. Никога не преставаше да се учудва колко са неблагодарни. Вече четири години той им осигуряваше възможността да изхранват семействата си и да изкарват хляба си без страх от убийство, изнасилване или обир. Бунтовете на Клодий и Милон бяха само спомен и градът след тях бе разцъфнал, може би отчасти и заради това, че беше видял какво представлява истинският хаос. Но въпреки това щяха да приветстват Цезар, защото той беше спечелил битки и им беше донесъл вълнения. Хлябът и сигурността се забравяха бързо, сравнени с това.

Помпей се хвана за дървените облегалки и се изправи. Стомахът го болеше — за кой ли път си помисли, че може би има язва. Почувства се безпричинно уморен. Беше му трудно да си докаже, че е взел правилното решение да напусне града. Всеки военачалник знаеше, че има моменти, когато единствената възможност е отстъпление, прегрупиране и атака, в която самият той ще поставя условията. Но все още му беше трудно.

Надяваше се Юлий да го последва в Гърция. Там поне не бяха забравили кой управлява Рим. Щеше да има армията, от която се нуждаеше, и най-способните и опитни командири на света. Юлий щеше да види разликата между мръсните племена и войниците на Рим и щеше да я научи по единствения начин, който имаше значение.

Странно му беше да приеме, че Цезар вече не е младежът, когото помнеше. Често се чудеше дали по-силно усеща студената зима, или съмненията идват с възрастта. А още по-странното беше да мисли, че познава врага си по-добре от почти всеки в Рим. Беше делил с него хляб, бяха планирали заедно и се бяха били от една и съща страна срещу враговете, за едни и същи идеали. И обръщането му срещу него, съпруга на дъщеря му, беше коварно предателство. При тази мисъл Помпей се засмя на глас. Подозираше, че Юлия не го обича, но знаеше дълга си доста по-добре от заблудения си баща. Беше му родила син, който един ден можеше да наследи света.

Зачуди се дали някаква част от нея се радва, че баща ѝ се връща в града. Не му бе хрумвало да я попита, когато я изпрати към корабите. Въпреки че произхождаше от Цезар, тя вече не му принадлежеше. Младата ѝ плът все още възбуждаше Помпей и въпреки че Юлия понасяше мълчаливо ласките му, не мислеше, че е недоволна от живота си. Но дали щеше да е ужасена, ако ѝ донесеше главата на баща ѝ? Беше му забавно да си го представя.

Излезе от празната сграда на сената и стигна до мястото, където го чакаха войниците му — намери успокоение в идеалните им редици. Цезар го караше да чувства, че няма оцелели правила, че всичко може да се случи и традициите да се преобърнат, стига някой да го пожелае. Беше успокоително да види, че тълпите във форума се отнасят към хората му с нужното уважение.

— Има ли новини от Ахенобарб? — попита писаря си.

— Още не, господарю.

Помпей се намръщи. Надяваше се, че този глупак няма да се изкуши да влезе в битка с галските легиони. Заповедите му бяха изрични.

Пътят пред маршируващата колона беше широк и открит. С одобрително ръмжене Ахенобарб отбеляза как Сенека е подредил мъжете. Въпреки липсата си на реален опит младият аристократ беше обучаван за живот в легион. Беше подходил към проблема с естествената увереност на произхода си. Центуриите бяха сдвоени в манипули и най-опитните офицери бяха подредени в командна верига. Трите прости сигнала на роговете бяха повтаряни, докато и последният от мъжете не запомни кога трябва да спре, да атакува или да се изтегли — Сенека знаеше, че всичко по-сложно би им създавало затруднения. Изглеждаше доволен. Войниците бяха добре въоръжени, добре нахранени и част от народа с най-великите бойци на света. Всеки легион започваше само с обучение и няколко добри офицери. Това беше чаканата възможност за пътната стража — войниците се бяха чувствали забравени от града, на който служеха. Беше от полза, че се изправяха срещу предателите, когато градът беше зад гърба им. Повечето имаха семейства в Рим и щяха да се бият по-добре за тях, отколкото за някакви високопарни идеали, прокламирани от сената.

Ахенобарб почувства погледите на мъжете около себе си и настроението му се повиши от отговорността, за която се беше молил цял живот. Дори само докато вървеше редом с тях, изпитваше радост, която трудно прикриваше. Не можеше да поиска повече от боговете и се кълнеше, че ще дари една шеста от имането си, ако му дадат Цезар.

Съгледвачите бяха забелязали вражеските сили на десет мили на север от Корфиний. Това беше разстояние, което можеха да изминат за по-малко от три часа. Ахенобарб се изкушаваше да го измине на кон, но разумът му надделя над суетата. Мъжете щяха да видят как крачи редом с тях и когато моментът настъпеше, той щеше да изтегли меча и да хвърли копието заедно с останалите.

Сенека беше начертал план на нападението и, за своя изненада, Ахенобарб се впечатли от знанията му. Едно е да даваш заповеди, а съвсем друго да подредиш каретата и да изработиш тактиката. „За нас е по-лесно, че се изправяме срещу обучени римски войници“, каза младият мъж. Единственият проблем беше, че не познаваха добре терена. Всичко останало беше във военните книги, а Сенека ги беше изчел до една.

Дори първоначалното впечатление на Ахенобарб от новобранците се промени, когато застанаха в карета. Работата на изолираните пътни постове изискваше твърдост, а доста от войниците се бяха били в Гърция и Испания, преди да приключат кариерата си в укрепленията. Вървяха в идеална колона и Ахенобарб съжаляваше единствено, че няма барабанчици, които да отмерват крачката.

Беше му трудно да не си представя почестите, с които щеше да го удостои Помпей, че е пленил мъжа, осмелил се да заплаши града. Най-малкото щеше да е да го направят трибун или магистрат. Знаеше, че на неговата възраст няма да му позволят отново да командва, но това нямаше значение. Дълго щеше да помни този ден, независимо какво щеше да последва. Истината беше, че не го привличаше мисълта да води легион в планините, далече от дома. По-приятно му беше да си представя сладкия живот на работа в съда и приемането на подкупи от синовете на сенаторите.

Районът беше изпълнен с малки имения, всяко равно място беше заето от разлюлени жита за изхранване на гърлата в града на юг. Само пътят беше оставен чист и Ахенобарб дори не поглеждаше към търговците, които изтегляха каруците си от него, за да пропуснат легиона му. Неговия легион.

Щом съгледвачите съобщиха, че Ахенобарб е напуснал Корфиний, Юлий даде заповед за

тръгване. Дори ако Ахенобарб се откажеше от възможността за нападение, Юлий вярваше на ветераните си — те щяха да му препречат пътя, преди да е успял да се прибере на сигурно място в Рим. Не се страхуваше от необучените войници. Десети бе преминал през битки с превъзхождащ го по брой противник, засади, нощни нападения и дори колесниците на бритите. Когато ставаше дума за убиване, Юлий имаше доверие на хората си срещу всяка сила на света. По-голямо предизвикателство беше да заловят противниците живи, така че извънредните цяла сутрин сновяха между Брут и Десети, за да предават заповеди. Идеята да принудят някого да се предаде беше нова в практиката на Юлий, особено след като ставаше дума за римски легионери. Знаеше, че с изключение на смазващо предимство, хората на Ахенобарб ще се бият до последния човек, вместо да оставят Рим незащитен. Трябваше да ги изплаши веднага, така че да се подчинят.

Ветераните от Десети вървяха до гърди в житата, тъпчеха ги на огромни откоси. Линиите се простираха на мили в полята зад тях, сякаш по земята бяха прокарани метални зъбци. Пътят им беше прав, въпреки падовете и възвишенията на местността. Извънредните яздеха напред, търсеха римския противник. Мъжете от Десети вървяха спокойно, чакаха сигнала на тръбачите да ги хвърли в битка.

Ахенобарб забеляза тъмната маса на врага в далечината и сърцето му заби учестено в очакване. Сенека заповяда да изсвирят сигнал за тревога и ревът на роговете накара мъжете да се стегнат. Почти несъзнателно всички ускориха ход.

— Каре! — изкрещя младият мъж и колоната се разпадна: центуриите се разделиха.

Като на парадна маневра, формацията се роди от редиците като главата на чук, с дръжка, която следваше по широкия път. Постепенно дръжката се скъси и накрая вече крачеха напред в солидна маса. Мъжете стискаха копия в потните си ръце. Ахенобарб чуваше прошепнатите молитви на мъжете наоколо. Благодарни на боговете, че са му предоставили такъв момент. Хората му навлизаха в нивите и мачкаха житото. Не можеше да откъсне поглед от блестящия метал на галския легион. Тези мъже заплашваха града. Наблюдаваше как се приближават, изпълнен с възхищение и надигащ се страх. Чу как техните рогове отекват над нивите и видя незабавния отговор на редиците — превръщаха се в по-малки карета, плъзгащи се неумолимо напред.

— Готови! — извика той над главите на сънародниците си. Премигна от попадналата в очите му пот. После спокойствието на деня внезапно изчезна, защото Десети изрева и се втурна напред.

Юлий напредваше с останалите и дърпаше юздите, за да не изпревари тичащите мъже. Усещаше вкуса на вдигналата се прах. Десети не беше извадил копията си. Юлий се надяваше, че разбират плана му. Тичаха в карета през полето към противника и след първия вик бяха мрачни и заплашително мълчаливи.

Юлий броеше крачките между двете армии, преценяваше разстоянието. Съмняваше се, че Ахенобарб ще може да хвърли копията на еднакви вълни при такава пъстра група, но той все пак трябваше да рискува живота на някои от хората от Десети, за да се доближи достатъчно.

В последния момент извика да спрат и легионът незабавно изпълни заповедта. Юлий изобщо не обръщаше внимание на врага, който се придвижваше тежко към тях — имаше още петдесет крачки, преди да се озоват в обхвата на копията. Гледаше зад редиците му, търсеше

облака прах, който би му показал, че ветераните му са успели. Тропотът на противника изпълваше слуха му. Юлий се покатери на седлото, за да вижда по-добре, и изкрещя:

— Ето ги!

Брут, Домиций и Марк Антоний бяха заобиколили зад хълмовете и сега Ахенобарб беше приклучен. Юлий знаеше, че може да го разбие, но целта му беше по-деликатна — и по-трудна. Щом Ахенобарб наближи на един хвърлей на копие, Юлий вдигна ръка, завъртя я в кръг над главата си и Десети пое надясно, запазвайки разстоянието. Сякаш бяха привързани към врага с дълго въже, бойците на Ахенобарб трябваше или да се извъртят, или да оставят редиците си незащитени.

Юлий се усмихна на хаоса, който последва. Необходими бяха само няколко прости сигнала на рог, за да накара каретата да се завъртят на място. Видя как линиите на врага се съгъстиха и разшириха, докато тези отпред се опитваха да се равняват по Десети, а тези отзад не знаеха какво да правят.

Щом ветераните се завъртяха, Брут и Трети нападнаха с рев. Юлий кимна с яростно въодушевление, когато видя как воините му се разделят в клещи, сякаш са на парад, отрязват пътя за оттегляне и подсилват объркването и ужаса на обградения противник.

Бойците на Ахенобарб бяха в капан, заобиколени от цели четири легиона.

Ахенобарб не знаеше какво да прави. Редовете и колоните на хората му се бяха разкривили неузнаваемо, карето се бе превърнало в тълпа ядосани и изплашени мъже. Сенека се беше отказал да крещи и изглеждаше объркан като всички други. В книгите, които бе чел, нямаше никакви отговори за случващото се. Ахенобарб се намръщи, очакваше нападението всеки миг. Макар да беше безсмислено, много от бойците му вдигнаха мечовете си и той изпита гордост от смелостта им пред лицето на поражението.

Трима конници излязоха от редиците на Цезар и Ахенобарб направо се вбеси. Само трима! Не искаше, не можеше да се унизява пред тях, но всичко, което отлагаше клането, беше добре дошло. Всеки миг бе станал ценен.

Левият и десният бяха вдигнали щитовете си, за да защитят онзи в средата, и Ахенобарб изведнъж осъзна, че вижда пред себе си човека, който беше покорил Галия и сега заплашваше Рим. Конникът не носеше шлем. Бронята му беше проста, червеният му плащ се вееше зад него и падаше на вълни от страни на коня му. Ахенобарб си помисли, че този мъж, обезвредил хората му без нито един замах на копие или меч, не е обикновен човек, а същество от черната река, дошло да го отведе. Лесно беше да си представи плаща му, подгизнал от римска кръв.

— Когато се приближи, ще го нападнем — по моя команда. Може и да не сме в състояние да победим тези негодници, но ако убием военачалника им, няма да сме победени.

Сенека го погледна втренчено, но Ахенобарб издържа достатъчно дълго, за да го накара да сведе очи. Този младок все още си мислеше, че това е някаква изкусна тактическа игра и че Рим ги чака с отворени порти. Други от бойците му обаче разбираха ситуацията по-точно. Ахенобарб видя одобрителни кимания, когато думите му стигнаха до тях. Понякога хората забравят, че животът им не е най-значимото нещо на света и че наистина има неща, за които си струва да се умре. В хаоса и страха Ахенобарб също почти се беше примирил с това, че ще се предаде, но после осъзна тази истина. Мъжът пред него беше враг, без значение римлянин или не.

Сенека се приближи, така че да не го чуе никой друг, и прошепна:

— Господарю, не можем да нападнем. Трябва да се предадем.

Ахенобарб го погледна и видя страха му.

— Млъкни, момче. Нямах ли капка гордост? Когато се приближи достатъчно, ще го посечем.

Сенека зяпна, неспособен да разбере тъмната ярост, която съзря у командира си. Никога не бе попадал в битка и беше стъписан от настъпилата тишина. Все пак са отдръпна.

Ахенобарб се усмихна. Погледна смълчаните легиони около тях и с яд призна превъзходството им. Начинът, по който се бяха строили, беше достатъчно впечатляваща гледка. Конниците бяха готови всеки миг да се втурнат в нападение. Видът на всичките тези хладнокръвни убийци го накара да потрепери — знаеше славата им не по-зле от всеки друг, който беше чувал новините от Галия. Това придаваше на врага блясък, който той не можеше да отрече. Направо не искаше да мисли как тези ветерани ще избият неопитните му мъже.

— Кой ви доведе тук? Да излезе напред! — понесе се глас над полето.

Всички се заобръщаха към Ахенобарб, а той се усмихна примирено и си запроправя път през редиците. Слънцето блестеше и всичко се виждаше неестествено ясно, сякаш контурите на предметите се бяха изострили.

Излезе сам пред бойците си. Почувства хилядите очи, втренчени в него. Тримата конници се приближаваха. Той бавно извади меча си и си пое дълбоко дъх. „Нека дойдат и ще получат отговора ми“, помисли си. Сърцето му биеше лудо, но се чувстваше спокоен и странно безтегловен, когато Юлий Цезар спря коня си пред него, изгледа го отгоре и изрева:

— Какво мислиш, че правиш? Как се казваш?

Лицето му беше почервеняло от гняв.

Ахенобарб едва не отстъпи назад от изненада.

— Ахенобарб — отвърна той, като потисна желанието да добави: „господарю“. Усети как мъжете зад гърба му се раздвижиха и се приготви да заповяда нападение.

— Как си позволяваш да вадис меч срещу мен, Ахенобарб? Как се осмеляваш! Ти предаде доверието, което ти е дадено. Бъди благодарен, че никой от твоите или моите мъже не беше убит. Иначе щях да те обеса още преди залез-слънце.

Ахенобарб запримигва объркано.

— Имам заповеди да...

— И от кого? От Помпей? С какво право той още е диктатор на моя град? Стоя пред теб като верен гражданин на Рим, а ти ми бръщолеваш за заповеди. Да не искаш да умреш? За кого се мислиш, че да хвърляш на вятъра живота на толкова много хора, Ахенобарб? Да не си законодател или сенатор? Изоставен си, военачалнико. Не би трябвало да си тук. — Юлий с отвращение отмести поглед от него и заговори на бойците му, които го гледаха безмълвно. — Връщам се в моя град, за да се кандидатирам отново за консул. Не нарушавам никакъв закон с това. Не враждувам с вас и няма да пролея кръвта на моя народ, освен ако не бъда принуден.

И като пренебрегна Ахенобарб, подкара коня си покрай редицата, спътниците му продължиха от двете му страни. За част от секундата Ахенобарб си помисли дали да не заповяда нападение, но после улови погледа на единия от конниците и забеляза как се усмихва и клати глава, сякаш бе чул мислите му. Спомни си, че Цезар го беше нарекъл „военачалник“, и думите заглъхнаха в гърлото му.

Гласът на Юлий отекна над редиците.

— Заради това, което направихте днес, имам пълното право да заповядам да ви обезоръжат и да ви продам в робство. Дори сега в редиците ви виждам извадени мечове и

копия! Не ме принуждавайте. Аз съм военачалник, верен на Рим. Аз съм командир на Галия и в мое лице виждате сената и закона. Да не сте помислили да вдигате оръжие срещу мен.

Всички се стъписаха и Ахенобарб видя как отпускат мечовете и копията. Юлий обърна жребеца си и пак тръгна покрай редиците.

— Не съм се върнал след десет години воюване, за да се бия срещу своя народ. Казвам ви, че сте подведени. Давам ви думата си, че никой няма да бъде убит, ако оставите оръжията си. — Погледът му обходи бойците. — Имате избор. Ако осъзнаете грешката си, ще се отнеса към вас с уважение. Огледайте се. Нямам нужда да проявявам милост. Ако не го направите, ще ви сметна за предатели на Рим.

Отново беше стигнал до Ахенобарб и той трябваше да вдигне глава срещу слънцето, за да срещне погледа му. Юлий, черен на фона на светлината, чакаше отговор.

— Е? Твоята глупост ги доведе тук — тихо каза Юлий. — Искаш ли да видиш как умират за нищо? — Ахенобарб мълчаливо поклати глава. — Тогава свикай офицерите си да обсъдим условията на капитулацията ви.

— Ти наруши закона, като пресече Рубикон — неотстъпчиво каза Ахенобарб.

Очите на Цезар проблеснаха.

— Диктатурата трябваше да е временна. Понякога човек трябва да действа според съвестта си, военачалнико.

За момент Ахенобарб погледна към хората си.

— Имам ли думата ти, че няма да има наказания?

Юлий не се поколеба.

— Няма да пролея римска кръв, военачалнико. Не и ако не се налага. Имаш думата ми.

Това, че се отнесоха с него като с равен, не беше малко и желанието да пожертва живота си отлетя като спомен. Ахенобарб кимна.

— Добре, господарю. Ще се предам.

— Дай ми меча си.

За момент двамата се гледаха в очите. После Ахенобарб подаде оръжието си и пръстите на Юлий се заключиха около дръжката му. Всички видяха този символичен жест.

— Най-после взе едно правилно решение — тихо каза Цезар, преди да препусне към хората си.

Помпей стоеше на доковете на Остия и гледаше назад, към Рим. Пристанищният град беше спокоен и той се чудеше дали жителите му разбират това, което виждат. Възможно беше, но от работата си в сената беше осъзнал, че има хиляди граждани, които почти не забелязват управниците си. Животът им течеше по един и същи начин. Все пак, независимо кой беше консул, хлябът трябваше да бъде опечен, а рибата — уловена.

Последният търговски кораб избухна в пламъци зад него и той се обърна и погледна към морето. „Там има хора, чийто живот ще е опропастен“, помисли си. Собствениците щяха да бъдат разорени, до един, за да е сигурно, че Цезар няма да има флота, с която да ги последва, преди Помпей да е готов. Грохотът на огъня беше впечатляващ дори от разстояние. Диктаторът наблюдаваше как пламъците достигат мачтата и за миг поглъщат насмоленото платно. Малкият кораб започна да се накланя. Помпей се надяваше, че хората му ще са достатъчно разумни, за да го напуснат, преди да потъне.

Трите здрави триреми изчакваха последните членове на сената и самия Помпей. Вятърът духаше навътре в морето. Нормално беше Помпей да се качи последен. Знаеше, че е време, но не можеше да устои на настроението, което го задържаше на брега.

Дали изобщо беше имал избор? Мислеше се за умен, когато изпрати на Цезар заповед да се върне. Всеки друг военачалник би дошъл само с няколко души охрана и Помпей би го довършил чисто и бързо. Дори и сега не беше сигурен защо Юлий рискува всичко с похода си на юг. Регул очевидно се беше провалил — Помпей предполагаше, че е загинал, докато се е опитвал да изпълни последните му заповеди. Може би несръчният му опит бе показал на Юлий кой е истинският му господар. Не можеше да си представи, че Регул се е пречупил след мъчения, вероятно е било от глупост. Опитът го бе научил, че всеки може да се пречупи след време. Достатъчно е да откриеш лостове в душата му. Но въпреки това не смяташе, че съществуват лостове, които могат да повлияят на Регул.

Последната лодка от горящия кораб се блъсна в кея и Светоний скочи на брега. Тръгна към него, преизпълнен със самонадеяност. Помпей обърна гръб на града — усещаше го дори от това разстояние. Ахенобарб не беше дошъл — сигурно бе загинал. Беше сериозен удар да загуби толкова хора, но ако това беше забавило Юлий, със сигурност си струваше. Все още не можеше да повярва колко трудно се оказа да откъсне сенаторите от домовете им. Изкушаваше се да остави безбройните кошове с вещи на кея на разположение на търгуващите мореплаватели. Жените и децата му създаваха достатъчно главоболия. Беше поставил ограничение за не повече от трима роби на семейство и стотици слуги бяха върнати в града. Всеки кораб и трирема на стотици мили нагоре и надолу по брега беше извикан и само няколко бяха оставени празни и изгоряха.

Помпей се усмихна студено. Дори Юлий не можеше да събере флота от нищото. Армията на Помпей щеше да има година, за да се подготви за нашествие, и тогава — нека дойдат.

Светоний се приближаваше. Помпей с одобрение отбеляза излъсканата му броня. През последните седмици сенаторът се бе оказал незаменим. Освен това омразата му към Цезар бе абсолютна. Добре беше да има подръка човек, на когото може да разчита. Беше сигурен, че Светоний никога няма да постави заповедите му под съмнение.

— Лодката ти, господарю — каза Светоний.

Помпей кимна сковано и каза:

— Погледнах за последно страната си. Ще мине доста време, преди отново да стъпя тук.

— Но този момент ще дойде, господарю. Гърция е като втори дом за мнозина от нас.

Там ще сложим край на предателството на Цезар.

— Да, така е — каза Помпей.

Кълбо дим от горящия кораб стигна до тях и диктаторът леко потрепери. Имаше времена, когато смяташе, че никога няма да напусне града — преди легионите на Цезар да се появят на хоризонта. Дори не беше принесъл дарове в храмовете, както би трябвало да направи, убеден, че всяка минута е от значение. Сега обаче, дори ако видеше как врагът му препуска към него, можеше да се спусне надолу и в лодката и да отплува към кораба, да остави всичко зад себе си. Това беше първият момент през последните две седмици, когато не се налагаше да бърза, и се чувстваше спокоен.

— Светоний, чудя се дали той вече е в града — тихо каза Помпей.

— Възможно е, господарю. Но дори да е така, едва ли ще остане дълго.

И двамата стояха, загледани на изток, сякаш можеха да видят родното си място. Помпей се намръщи, като си спомни смълчаните тълпи, които бяха наизлезли по улиците, докато легионът вървеше към брега. Хиляди и хиляди римляни бяха дошли да видят напускането им. Никой не се беше осмелил да извика, дори и от най-задните редици. Познаваха го прекалено добре, за да дръзнат. Въпреки това беше видял израженията им и се чувстваше обиден. Какво право имаха да го гледат така — него, Помпей? Беше им посветил най-добрите си години. Беше сенатор, консул и диктатор. Беше потушил въстанието на Спартак. Беше разбил повече дребни владетели и бунтовници, отколкото можеше да запомни. Дори римляни като Тит Милон бяха унищожени, когато дръзнаха да заплашат народа му. През целия си живот беше баща на града, а те, неговите деца, стояха в глупаво мълчание, сякаш не му дължаха нищо.

Черни парцали пепел плуваха във въздуха, понесени от невидими течения. Помпей потрепери от бриза; чувстваше се стар. Не беше готов да се оттегли от обществения живот... ако Цезар изобщо му позволише да го направи. Беше принуден да дойде тук от човек, на когото не му пукаше за града. Цезар щеше да разбере, че трябва да плати цената, за да управлява Рим. Градът беше жесток и хората, които те приветстват и хвърлят цветя в краката ти, могат да те забравят на мига.

— Не бих променил и една година от живота си, Светоний. Ако можех да върна времето, бих ги изживял бързо, дори ако те пак ме доведат тук, за да отплавам неизвестно към какво.

Видя объркването му и се усмихна.

— Но още нищо не е свършило. Хайде, трябва да сме на кораба, преди да дойде приливът.

Сервилия погледна отражението си в огледалото от полиран бронз. Три робини се суетяха около нея, грижеха се за косата и очите ѝ още от три часа преди зазоряване. Днешният ден бе особен. Всеки, който влизаше в града, казваше, че Цезар пристига. Тя искаше той да я види в най-добрата ѝ светлина.

Изправи се гола пред огледалото и вдигна ръце, за да може робинята да постави още малко пудра на зърната ѝ. Лекото докосване на четката ги накара да се втвърдят и тя се усмихна, после въздъхна. Огледалото не можеше да бъде излъгано. Докосна леко с длан корема си. Беше успяла да избегне издутия корем на римските матрони след безкрайните им раждания, но годините все пак бяха отпуснали кожата ѝ и когато я притиснеше, виждаше

гънки като на плат, сякаш нищо не я държеше към тялото ѝ. Леките дрехи, които някога използваше, за да разкрива, сега криеха това, което не искаше да се вижда. Знаеше, че още е стройна, а и язденето я поддържаше във форма, но човек има само една младост, а нейната вече беше спомен. Без боя косата ѝ беше каменносива и тя често се измъчваше от мисълта колко още време ще мине, преди възрастта да ѝ проличи и мазилата и помадите да се превърнат само в гротескно прикритие и унижение.

Беше виждала много жени, които не искаха да признаят, че остаряват, и се ужасяваше от мисълта да се присъедини към тези кокошки с перуки. По-добре да прояви достойнство, отколкото да стане за посмешище. Днес обаче Цезар се връщаше и тя щеше да прояви цялото си умение.

Когато стоеше неподвижна, тялото ѝ блестеше от маслата за масаж и дори можеше да си повярва, че още притежава част от някогашната си красота. Но когато се раздвижеше, в огледалото се появяваше фината паяжина на бръчките и сякаш се надсмиваше на усилията ѝ. Беше истинска трагедия, че годините, в които кожата блести сама, са толкова малко. После това трябваше да се постига с пигменти и масла.

— Той на кон ли ще влезе в града, господарке? — попита една от робините.

Сервилия я погледна; разбираше защо е цялата изчервена.

— Да, убедена съм в това, Талия. Ще дойде начело на армията си и ще влезе на кон във форума, за да се обърне към гражданите. Ще бъде като триумф.

— Никога не съм виждала триумф — отвърна момичето и сведе поглед.

Сервилия се усмихна студено, мразеше я за младостта ѝ.

— И днес няма да видиш, мила моя. Ще останеш тук, за да подготвиш къщата ми за него.

Притеснението на момичето беше осезаемо, но Сервилия не му обърна внимание. След като легионът на Помпей беше далече, градът беше притаил дъх в очакване на Цезар. Тези, които подкрепяха диктатора, бяха притеснени, че ще бъдат наказани. Улиците, които и в най-добрите времена не бяха сигурно място, сега бяха прекалено развълнувани, за да позволи на хубава млада робиня да излезе да гледа влизането на галските ветерани в Рим. Не беше сигурна дали е помързяла от възрастта, но годините ѝ бяха донесли опит, който обикновено беше достатъчен.

Отметна глава назад и застина неподвижна, докато друга робиня потопа тънка абаносова игла в едно гърне и я вдигна над очите ѝ. Видя как капката тъмна течност се оформя, преди да трепне и да падне. Залютя ѝ и тя затвори очи, а робинята зачака търпеливо, докато усещането премине и може да капне беладона и в другото око. В сериозна доза отровата можеше да е фатална, но разрежденият екстракт правеше зениците ѝ огромни и тъмни като на младо момиче по здрач. Неудобството от ярката светлина беше малка цена за това. Въздъхна, докато с мигане прогонваше сълзите по миглите си. Дори тях трябваше да махне с мека кърпа, за да не паднат на страните ѝ и да провалят цяла сутрин усилия.

По-младата робиня чакаше търпеливо с гърненцето с тъмна помада за клепащи, докато Сервилия проверяваше резултата в огледалото. От ефекта на беладоната цялата стая изглеждаше по-светла и Сервилия усети как настроението ѝ се подобрява. Цезар се прибираще вкъщи.

Съгласно заповедта на Цезар, Ахенобарб стигна до старите казарми на Първородните извън стените на Рим. През последното десетилетие никой не ги използваше и той нареди на Сенека да организира почистването и оправянето им още преди да изтърси сандалите си от

прахта на пътуването.

Сам за няколко безценни момента, той влезе в главната сграда, седна на прашната маса в офицерската зала и сложи един мях вино пред себе си. Чуваше как бойците бърборят и спорят навън — все още разискваха случилото се. Тръсна глава. Самият той все още трудно го проумяваше. С въздишка отвори бронзовата запушалка на меха и отпи.

Нямаше да мине много време, преди някой да дойде и да започне да задава въпроси. Градът имаше съгледвачи, които обикаляха на цели мили от стените. Знаеше, че раздвижването е видно и докладвано. Чудеше се на кого ли докладват, след като Помпей беше отпътувал. Рим беше без правителство за първи път от векове и спомените за хаоса при Клодий и Милон вероятно още бяха живи в съзнанието на мнозина. Подозираше, че страхът ще ги задържи по домовете им да изчакат пристигането на следващия господар.

Четкането на подковани с желязо сандали го накара да вдигне поглед и той изръмжа, като видя главата на Сенека да се подава през вратата.

— Влез и пейни, момче. Денят беше доста необичаен.

— Трябва да намеря... — започна Сенека.

— Седни и пейни, Сенека. Ще се оправят и без теб.

— Да, господарю.

Ахенобарб въздъхна. Беше смятал, че част от задръжките помежду им са отпаднали, но при вида на градските стени Сенека отново бе започнал да мисли за бъдещето си, като всеки млад римлянин. Е, това беше болест, присъща на възрастта.

— Изпрати ли бързоходци? Предпочитам да се уверя, че Помпей не ни чака на брега.

— Не! Не помислих за това — отвърна Сенека и понечи да стане.

Ахенобарб му направи жест да си седи.

— И това може да почака. Не съм особено сигурен, че в момента можем да се присъединим към него.

Сенека внезапно го погледна прекалено притеснено и Ахенобарб се подсмихна — младият мъж се правеше на объркан.

— Даде клетва пред Цезар, момче, също като мен. Нали не твърдиш, че не си знаел какво означава.

Помисли си, че младежът може да излъже, но Сенека вдигна глава и срещна погледа му.

— Не. Разбрах я. Но съм дал и друга клетва — да се бия за Рим. Ако Помпей е отвел сената в Гърция, трябва да го последвам.

Ахенобарб отпи още вино, преди да продължи.

— Животът ти принадлежи на Цезар, момче. Той ти го каза няколко пъти. Не чакай повторна милост, ако започнеш битка срещу него, след всичко, което се случи.

— Моят дълг е към Помпей — отговори Сенека.

Ахенобарб го погледна и въздъхна тежко.

— Е, честта ти си е твоя работа. Ще престъпиш ли клетвата си към Цезар?

— Клетвата към предател не ме обвързва, господарю.

— Е, мен ме обвързва, момче, защото така съм рекъл. Ти предпочиташ да мислиш на чия страна да застанеш. Ако тръгнеш след Помпей, Цезар ще ти отреже топките.

Сенека се изправи, почервенял от гняв.

— Както направи с твоите ли?

Ахенобарб удари с юмрук по масата и вдигна облак прах.

— Да не би да предпочиташ да ни беше изклал? Точно това щеше да направи Помпей!

Цезар каза, че идва, за да възстанови реда и закона. После го доказа, Сенека — пусна ни живи и прие клетвата ни. Той ме впечатли, момче. И ако ти не беше толкова зает да се тревожиш за следващото си повишение, щеше да разбереш защо.

— Виждам, че те е впечатлил. И то достатъчно, че да забравиш за верността, която дължиш на сената и диктатора.

— Не ми чети морал, момче! — сопна се Ахенобарб. — Вдигни глава от безценните си книги и виж това, което става. Вълците са излезли, не разбираш ли? Още от момента, в който Цезар тръгна на юг. Да не мислиш, че Помпей се интересува от твоята вяност? Твоят безценен сенат би те смачкал за една кана вино, ако изпитва жажда.

В един момент на напрегната тишина двамата само се гледаха, дишаха тежко.

— Някога се чудех защо мъж на твоята възраст е получил само управлението на пътна крепост — сковано каза Сенека. — Сега разбирам. Бих чел морал на всеки римски войник, който не предоставя живота си в ръцете на господарите си. Не чакам по-малко от хората, които ме следват. Няма да стоя, докато става това, Ахенобарб. Бих го нарекъл страхливост.

Презрение беше изписано по всяка черта на младото му лице и Ахенобарб внезапно се почувства прекалено стар, за да продължи.

— Е, аз пък ще прелея малко вино на гроба ти, ако го открия. Това е най-доброто, което мога да ти предложа.

Сенека му обърна гръб, без да отдаде чест, и излезе. Сандалите му оставиха следи в прахта по пода. Ахенобарб изсумтя ядосано, вдигна меха и го стисна силно.

Само след минутка влезе непознат мъж и го откри да рисува безцелно в прахта на масата, потънал в мисли.

— Господарю? Моят господар ме изпрати, за да разбере дали имаш някакви новини — каза мъжът направо.

Ахенобарб вдигна поглед към него.

— Кой е останал, че да разпраща хора? Мислех, че сенатът е тръгнал с Помпей.

Мъжът го погледна притеснено и Ахенобарб осъзна, че не му е казал името на господаря си.

— Някои от сенаторите не видяха необходимост да заминат, господарю. Моят господар е един от тях.

Ахенобарб се усмихна.

— Тогава по-добре изтичай обратно и му кажи, че Цезар пристига. Той е на два, най-много три часа след мен. Исква да върне републиката, момче, и аз не бих застанал на пътя му.

Извънредните отваряха огромните крила на портата Квиринал — северната порта на града. Беше оставена незалостена, а наблюдателните постове по стените бяха пусти. Сега, след като моментът беше дошъл, новината се беше разпространила из града и улиците към портата бяха безлюдни. Все пак галските ездаци усещаха върху себе си стотици очи.

Тропотът на четирите легиона беше като приглушен тътен. Извънредните усещаха треперенето под краката си, прахта в пукнатините между камъните се вдигаше във въздуха. Петнайсет хиляди мъже вървяха към града, който ги беше обявил за предатели. Идваха в редици от по шестима и край на колоната се простираше по-далече, отколкото можеше да стигне поглед.

Начело беше Юлий, яхнал наперен черен жребец от най-добрата испанска порода. Марк Антоний и Брут яздеха на крачка зад него, с готови щитове в ръка. Домиций, Кир и Октавиан дооформяха върха на стрелата. Всички усещаха напрежението на момента с някакво особено страхопочитание. Бяха мислили за града като за свой дом, като за далечна майка и като за мечта. Беше им странно да видят портите отворени, а стените неохранявани. Не можеха нито да говорят, нито да се шегуват, докато влизаха. Вървящите в строя мъже запазваха същото мълчание. Градът ги чакаше.

Юлий влезе под арката на портата и се усмихна, когато сянката премина през лицето му като тъмна дияра. Беше виждал градовете в Гърция, Испания и Галия, но те можеха да бъдат само отражение на това място. Простият ред на къщите и чистата линия на паважа му говореха нещо и го караха да седи по-изправено на седлото. Подръпна юздите и зави надясно, където го очакваше форумът. Въпреки тържественния момент беше принуден да запази достойнството си. Искаше му се да се усмихне, да изкрещи приветствие на своя народ и дом, недостъпен за него от толкова години.

Улиците по-нататък вече не бяха пусти. Любопитството беше разтворило вратите на домовете и дюкяните, за да разкрие тъмната вътрешност. Хората на Рим надничаха навън към галските легиони, привлечени от блясъка на историите, които бяха чували. В Рим нямаше мъж или жена, които да не бяха слушали писмата от Галия. Изкушението да видят тези мъже в плът и кръв беше неустоймо.

— Хвърляй монетите, Кир. Накарайте ги да излязат — подвикна Юлий през рамо и се усмихна на напрежението на едрия мъж.

Също като Октавиан, който яздеше до него, Кир носеше дълбока торба, вързана на седлото, и сега бръкна в нея и загреба шепа сребърни монети, всяка с лика на мъжа, когото следваха. Монетите звъннаха по паважа и Юлий видя как децата изтичват от скривалищата си, за да ги съберат, как ги сграбчват още преди да са паднали. Спомни си как стоеше до Марий по време на триумфа преди толкова време, спомни си и тълпата, подредена в няколко редици, за да приеме даровете. Гражданите искаха нещо повече от сребро и само най-бедните щяха да изхарчат монетите. Много повече щяха да ги запазят за късмет или да ги използват като накити за съпруги или любими. Монетите носеха лика на мъжа, който се беше прославил с битките си в Галия, и само малцина не оценяваха това.

Невъздържаното въодушевление на децата привлече навън и родителите им. Още и още излизаха, за да събират монети, и се смееха от облекчение. Войниците не идваха в града, за да го разрушат или плячкосат, не и след такова начало.

Кир и Октавиан бързо изпразниха торбите и им подадоха други. Тълпата започна да се сгъстява, сякаш половината Рим беше чакал някакъв незабелязан сигнал. Не всички се усмихваха при вида на толкова много въоръжени мъже по улиците.

Много от лицата бяха гневни или навъсени, но с преминаването на строя през града ставаха все по-малко и се губеха сред останалите.

Юлий мина покрай някогашния дом на Марий и погледна през портите към двора, който бе видял за първи път като дете. Погледна назад към Брут, сигурен, че и той споделя същите спомени. Старата къща беше със спуснати кепенци и оголяла, но отново щеше да бъде отворена и да оживее. Юлий изпита удоволствие от метафората и се опита да си я представи по начин, подходящ за речта, която щеше да произнесе, избираше и отхвърляше думи, докато яздеше. Предпочиташе да го възприемат като спонтанен оратор, но всяка фраза беше предварително оформена заедно с Адан сред житните поля.

Беше странно да преминава отново по стъпките, които беше извървял някога с Първородните, преди те да бъдат разпръснати от враговете на семейството му. Вуйчо му беше преминал право напред по стълбите в сградата на сената и беше настоял за триумфа, който му се полага. Юлий тръсна глава, развеселен от спомена какъв твърдоглав мъж беше Марий. Законите не значеха нищо за него и градът благоговееше пред това пренебрежение — и го избираха за консул повече пъти от всеки друг мъж в историята. Но онова бяха други, по-луди дни и светът беше по-малък.

Едно дете изтича на улицата след търкулнала се монета и Юлий дръпна юздите, за да не го стъпче. Видя как момчето стиска съкровището си в момент на искрено щастие, преди майка му да го дръпне безопасно настрана, заби пети в хълбоците на коня, преди редиците зад него да се приближат прекалено, и се зачуди как ли ще разтълкуват това ясновидците. Сети се за Кабера и му се прииска старецът да беше доживял да се върне с тях. Беше го погребал в Галия — гробът му гледаше към морето.

Тълпата се разлюля и по някакъв начин онези, които прииждаха, добавиха настроение към празненството, сякаш мълната вече беше преминала по улиците. Галските легиони не бяха заплаха. Те идваха с чест, с дарове от сребро и с прибрани оръжия. С увеличаването на хората шумът нарастваше. Юлий вече чуваше виковете на амбулантните търговци, които предлагаха стоката си. Чудеше се колко ли от монетите му ще бъдат разменени за разхладителни напитки под силното слънце или за парче пита с месо.

Погледна назад и със задоволство забеляза как хората му отговарят на подредените по улиците граждани. Онези, които имаха роднини, ги търсеха с очи и на лицата им бе изписано напрегнатото и заинтригувано изражение на хора, които след миг ще се усмихнат.

Пътят продължаваше към форума и Юлий видя светлината на откритото пространство много преди да влезе в него. Центърът на града носеше една представа, която беше запомнил най-ясно през годините си далече от дома. Беше му трудно да съдържа чувствата си. Пътят свършваше при богатите домове и храмовете, но той не ги виждаше — бе вперил поглед напред. Слънцето сякаш засили топлината си, докато той яздеше в сърцето на Рим. Почувства прилив на въодушевление, което едва можеше да осъзнае.

Там го чакаха хиляди хора. Някои от тях го приветстваха, но въпреки че настроението им беше жизнерадостно, Юлий знаеше, че те ще искат зрелище и ценни спомени, с които да впечатляват децата си.

Бяха му оставили свободна пътека към новата сграда на сената и Юлий погледна първо към старото място... преди да забрави напълно за него. Рим беше много повече от сгради,

повече от своята история. Той ставаше нов с невинността на всяко ново поколение и това беше част от прераждането му.

Гледаше право напред и се усмихна, когато гражданите извисиха гласове. Знаеше, че легионите вървят зад гърба му, но в тези няколко мига все едно вървеше сам под ярката слънчева светлина.

Не можеше повече да устои на въодушевлението и заби пети в хълбоците на коня си — копитата му зачаткаха по паважа. Стъпалата пред сградата на сената се издигнаха пред него и той накара жребеца да ги вземе на три огромни скока, после се обърна да види морето от лица. Бяха минали повече от десет години. Беше познал страх, болка и загуба. Но Рим беше негов и той си беше у дома.

Легионите продължаваха да прииждат във форума, оформяха огромни блестящи карета — като острови в пъстрата тълпа. Робите и гражданите се смесиха и се приближиха към сградата на сената, нетърпеливи да чуят, да бъдат част от случващото се. Най-бедните римляни бяха тук, неспокойни, бутаха се и се блъскаха, за да стигнат до стъпалата. Юлий видя как строят най-последно спира — военачалниците му се колебаеха дали да изкарат всички на площада. Това беше хаотично и опасно и Юлий се засмя от удоволствие.

— Прибрах се вкъщи! — извика той над главите на хората.

Те го приветстваха и Юлий се отпусна на седлото и вдигна ръце за тишина. Погледна надолу към Брут и Марк Антоний — те бяха спрели под стъпалата. И двамата се усмихваха. Брут се наведе, прошепна нещо на Марк Антоний и той се разсмя.

Постепенно шумната тълпа утихна и зачака.

— Народе мой, събран тук — каза Юлий, докато рееше поглед над тълпата. — Чаках десет години, преди да се изправя пред вас. — Гласът му отекна към храмовете. — Показах силата, която имаме, в Галия. Нали така? Победих владетели и донесох тяхното злато у дома, за да го харчим тук.

Хората изреваха от въодушевление. Той знаеше, че е преценил добре думите, с които да ги зарадва. По-сложните доводи щяха да дойдат по-късно, когато този ден приключеше.

— Построих пътища в новите земи и направих имения за нашите граждани. Ако сте мечтали да имате своя земя, тя чака вас и вашите деца. Прекосих моретата заради вас и начертах нови карти. — Замълча и изчака шума да утихне. — Носих Рим със себе си през годините и никога не забравих своя град.

Тълпата се разкрещя одобрително и той отново вдигна ръце.

— Но дори и този момент е нарушен. Докато стоя пред вас и дишам въздуха, който обичам, знам, че има хора, които говорят срещу мен. — Лицето му стана строго и се възцари тишина.

— Тук съм, за да отговоря на всички обвинения срещу мен. Но къде са онези, които обвиняват Цезар? Няма ли да излязат напред, когато ги призовавам? Нека дойдат! Нямам какво да крия.

Някой изкрещя отговор, който Юлий не чу, тъй като хората около говорещия се смееха и бърбореха.

— Истина ли е, че Помпей е напуснал моя град? Че сенатът, на който сте разчитали да ви защитава, е изоставил Рим? Ще ви кажа едно — преценявайте ги по делата им. Рим заслужава по-добри мъже от тях. Вие заслужавате по-добри мъже от онези, които се измъкват през нощта, когато оспорят лъжите им! Тук съм, за да се кандидатирам за консул, не да заплашвам и руша. Кой ми отрича това право? Кой от вас ще оспори този закон?

Обходи с поглед тълпата — тя се люлееше във форума като вода. Обичаше ги с цялата им простолоудна, корумпирана, яростна слава. Обичаше ги заради отказа им да сведат глави и да бъдат покорни. Обичаше и опиянението, което получаваше, когато овладяваше емоциите им. Това бе проваляло много мъже преди него, но нямаше друг риск, който толкова да си заслужава.

— За онези от вас, които се страхуват от бъдещето, ще кажа това. Наситих се на войни. Ще се опитам да постигна мир с Помпей и сената и ако откажат, ще опитам още по-усърдно. Няма да отнема римски живот, освен ако не ме принудят. Това е моят обет.

Някъде от задните редици проехтя писък и Юлий видя десетина от Десети заедно с Регул да тръгват натам, за да видят какво става. Форумът беше дотолкова изпълнен с народ, че всяко движение бе затруднено. Юлий се зачуди що ли за хора са тези, които биха използвали дори ден като днешния за грабеж или насилие. Надяваше се Регул да счупи главите на виновниците.

— Ако се наложи да прекратя диктатурата на Помпей на бойното поле, ще го направя далече оттук. Докато в мен има и искрица живот, ще пазя Рим. Това е моята клетва и се кълна пред всички богове тук, на това място. Ще се изправя пред законен избор и ако ме направите консул, ще последвам Помпей до края на света, за да го победя. Той няма да се върне, докато съм жив.

Юлий ловко прехвърли крак през седлото, пусна юздите и коленичи на белия мрамор. Тълпата се занадига на пръсти, за да го види как се навежда и целува камъка. Бронята му проблесна на слънцето, докато той се изправяше на крака.

— Аз съм ви верен. Моят живот ви принадлежи.

Вероятно легионите му бяха започнали да реват от възторг, но не можеше да е сигурен. От всички радости, които беше познал, нямаше нищо, което да се сравни с непозволеното удоволствие от това неговият народ да крещи името му.

Отново хвана юздите и внимателно успокои коня си.

— Дадох ви Галия. Там, където са именията за вас, земята е черна и богата. Нейното злато ще изгради нов Рим, по-велик от всичко, което сте виждали. Нов форум, съд, амфитеатри, хиподруми, театри и бани. Всичко това е моят дар към вас. За отплата искам да вдигнете глави и да знаете, че вървите по улиците на центъра на света. Всички пътища водят насам, към нас. Всички съдилища са получили властта си от нас. Претегляйте всяко действие с това наум и се уверете, че действате благородно, тъй като ние сме благородниците на всички градове. Ние държим факела за Гърция, Испания, Галия и Британия, които да ни следват. На най-последния и най-бедния от вас казвам да работи и ще има храна на масата му. Борете се за справедливост и ще има справедливост и за вас.

Видя, че хората под ръководството на Регул са заловили виновните за престъплението отпреди минути. Бяха трима — мъкнеха ги през навалищата — и Юлий мълчаливо се закле, че ще съжалят, че са прекъснали речта му. Погледна към тежките бронзови врати на сената, които висяха на пантите си. Неволно настроението му се вгорчи и той си пое дълбоко дъх, преди да заговори отново:

— Ще изберете нов сенат, сенат достатъчно смел да се изправи пред вас и да поеме отговорност за резултатите от своите действия. Онези, които избягаха, не заслужават уважение и ще им го покажем, когато ги заловим. — Кимна, над форума проехтяха смехове.

— Ако Помпей откаже мира, който му предлагам, няма да ви оставя без защита. Ще ви пазя с най-добрите си войници, така че след мен да има ред и законност. Моят град не

заслужава да бъде изоставен. Сигурността ви няма да бъде изложена на риск.

Те попиваха думите му и Юлий усети как настроението му се подобрява.

— Но това е далече в бъдещето. Тази вечер, и утре, моите момчета ще имат нужда от добро вино и от компанията на хубави момичета. Ще купя всяка амфора в Рим и ще празнуваме. Галия е наша и аз се прибрах у дома.

Кир и Октавиан почнаха да хвърлят монети в тълпата, а Юлий се обърна и махна на военачалниците си да го последват в празната зала на сената.

При портите Брут се обърна, хвърли поглед назад към тълпата и попита:

— Ами ако Помпей беше останал?

Юлий сви рамене и усмивката му избледня.

— Щях да го убия. Рим е мой и винаги е бил мой. — После влезе в хладния сенат и остави Брут на стълбите.

Кънтящата зала на сената не беше много по-различна от онази, която Юлий помнеше. Облицовката от кремав мрамор по стените свидетелстваше за опит да се пресъздаде старата Курия. Но това не беше залата, в която беше виждал Марий и Сула да спорят или където беше чувал гласа на Катон да отеква над споровете. Въпреки че не бе смятал, че загубата ще го разчувства, някъде дълбоко в себе си усети тъпа болка. Всички основи на живота му бяха сринати и част от него винаги щеше да иска да си ги върне.

Докато мъжете сядаха на пейките, се опита да подреди мислите си. Марий би го укорил за подобна слабост. Миналото беше успокояващо, защото беше сигурно. Но също така беше и мъртво. Там нямаше загадки за разкриване. За да се изправиш в лице с бъдещето с цялата му несигурност, се изискваше смелост и сила. Вдиша дълбоко, усещаше аромата на намаслено дърво и чиста вар.

— Кир, доведи Адан. Ще имам нужда от запис на заповедите ми.

Кир бързо се изправи и изчезна навън. Юлий погледна останалите и се усмихна. Октавиан, Марк Антоний, Брут и Домиций. Мъже, на които можеше да вярва. Мъже, с които можеше да основе империя. Въпреки че бъдещето носеше своите страхове, там имаше място и за мечти. Едва се осмеляваше да мисли къде в крайна сметка би могъл да го отведе пътят му.

— Е, приятели, поне дотук си струваше да пресечем Рубикон. Тук е добро място за начало.

Адан дойде, седна и заподрежда нещата си за писане. Не можа да устои на изкушението да огледа залата. За него това място беше легендарно, а и не беше виждал нищо подобно. Очите му блестяха.

— Трябва да намерим подслон за мъжете ни до края на деня — продължи Юлий, след като Адан се настани. — Кир, това е твоята задача. Домиций, искам всяка капка вино, която градът може да предложи, да се лее свободно. Вземете най-добрата възможна цена, но искам до полунощ цял Рим да е вече пиан. Разпределете монетите ми по кесиите им и им кажете, че искам празненства на всяка улица и във всеки голям дом — да са отворени за всички. Факли по стените и кръстовищата. Ще осветим града от единия до другия край. Купете масло и нека Десети поддържа реда тази нощ, а Трети утре. Трябва да имаме и трезвени войници, за да охраняват спокойствието ни.

— Октавиане, ти ще пратиш една центурия извънредни до Остия, за да сме сигурни, че Помпей е тръгнал — продължи той. — Нямаме причина да се съмняваме в донесенията, но

този хитрец е мамил и преди.

Спря, за да помисли, и Марк Антоний се изкашля и се обади:

— А какво ще правим със сенаторите, които не са заминали за Гърция?

Юлий кимна и каза:

— Трябва да ги коткаме. Те ще са сърцевината, която ще даде стабилност след изборите. Разпространете сред хората, че те са смели мъже, след като са се противопоставили на Помпей. Направете ги герои. Ще ги помолим за помощ при създаването на новата администрация. Предайте им моята дума, че ще бъдат защитени. Имаме нужда от тях.

— Ами изборите? — продължи Марк Антоний. — Трябва да ги проведем възможно най-скоро.

— Тогава ти се заеми с тази задача. Консули, магистрати, сенатори, квестори и претори за новите региони в Галия — трябва да ни всякакви длъжности. Започни записванията вдругиден, когато махмурлукът започне да преминава. Оставям подробностите на теб, но искам постове да се попълнят възможно най-бързо. Ще имаме двама консули, които ще оглавят сената, след като видя кои от благородниците са останали. Ако са мъжете, които предполагам, вероятно вече са обмислили ползите от оставането си.

За момент мрачна гримаса прекоси лицето му.

— Не и Бибул обаче. Не го искам, ако още е в града. Той не е годен за никаква власт.

Марк Антоний кимна. Юлий забеляза, че Адан записва в табличните, и заповяда:

— Изтрий това, Адан. Не искам да се записва. Достатъчно е, че го казах пред вас.

Изчака, докато младият испанец прокараше усърдно палец по восъчната плочка, после каза доволно:

— Това е ново начало, приятели. Ще ни трябва месеци, докато построим флота. Възнамерявам да използвам това време, за да преразгледам из основи законите на Рим. Когато тръгнем, градът ще е спокоен и по-сигурен, отколкото го заварихме: И законите ще се прилагат спрямо всеки. Ще видят, че съм удържал на думата си. Ще започна с реформа в съда. Повече няма да има подкупи или услуги. Това е възможност да накараме града да заработи така, както е бил изначално замислен. И както е работил при бащите и дедите ни.

Спря и огледа отекващата зала, представи си я отново пълна със законотворци и управници на Рим.

— Имаме да управляваме и цяла Галия. Строежът на пътища и ограждането на стопанства трябва да продължат. Трябва да се събират данъци и такси за обществените сгради. Ще е тежка работа. Струва ми се, че легионите ни в Галия с удоволствие ще откликнат на призива да се приберат, когато сме готови. — Усмихна се, докато си представяше огромната работа, която трябваше да се свърши.

— Когато построя флотата, ще призова на юг всички легиони без един. Галия няма да се разбунтува отново. Не и това поколение, не и след нас.

— Ще имаме ли достатъчно хора, за да победим Помпей? — тихо попита Марк Антоний.

Юлий го погледна.

— Ако всички легиони в Гърция го последват, ще ни превъзхождат по брой. Но ние пожалихме мъжете от Корфиний, нали? Вестта за това ще стигне и до Гърция. Хората на Помпей ще отнесат тази история до тамошните легиони. И нашите мъже ще се зачудят дали стоят на правилната страна. Очаквам мнозина от тях да дойдат при мен преди края. — Замълча и огледа мъжете, които бяха стигнали с него чак дотук.

— Когато се срещнем на бойното поле, може да има само един изход. Помпей никога няма да бъде втори след мен. Ще дам ясно да се разбере, че всеки мъж, който се предаде на моите войници, ще бъде пожален и уважаван заради верността си. Аз ще съм символът на стария Рим срещу новия. Ще накарам да размножат и разпространят писма, в които моля Помпей да избере заточението пред смъртта на римски граждани. — Внезапно се усмихна. — Това ще го накара да побеснее.

— А кой ще управлява Рим, докато те няма? — попита Марк Антоний.

Брут го изгледа на кръв и стисна юмруци. Юлий изобщо не го погледна.

— Ти се доказва, Марк Антоний. Не мога да се сетя за по-добър управител на Италия, докато се бия в Гърция. Кандидатирай се за втори консул с мен. Знам, че ще ми останеш верен, докато се върна.

Марк Антоний се изправи и разтреперан прегърна военачалника си.

— Портите винаги ще са отворени за теб.

Брут също се изправи. Лицето му беше преbledняло. За момент изглеждаше, че ще заговори, и Юлий се обърна към него въпросително. Брут тръсна глава и стисна устни. После каза прегракнало:

— Трябва да проверя легионите. — И излезе.

Марк Антоний изглеждаше притеснен. Благоприличието го принуди да изрече мислите си на глас:

— Защо не Брут, господарю? Той го заслужава също толкова, ако не и повече,

Юлий се усмихна криво.

— Марк Антоний, ти ще опазиш реда в Рим. Ще уважавах закона и ще изпитваш удовлетворение от стотиците проблеми, които ще ти носи всеки нов ден! Въпреки това не се обиждай, като казвам, че не си военачалникът, от когото имам нужда, за да победя Помпей на бойното поле. Твоята сила е на друго място, а аз имам нужда от Брут в предстоящите битки. Той има таланта да убива.

Марк Антоний се изчерви, несигурен дали е получил комплимент.

— Мисля, че трябва да му го кажеш, господарю.

— Разбира се, че ще му го кажа — отвърна Юлий. — Сега на работа, приятели. Искам тази нощ градът да пее. В името на всички богове — отново сме си у дома.

Светлината на деня сякаш разкъса Брут, когато излезе и спря на стълбите. Усети, че се задъхва, докато гледаше тълпата. И да го бяха видели, не го показваха с нищо. Стъписа го мисълта, че е невидим за тях, сякаш е дух. Дося му се да изкрещи просто за да чуе собствения си глас и да развали магията. Стоеше под каменната арка, винаги засенчена от слънчевите лъчи, и почувства странен хлад.

— Заслужавам малко повече от това — каза съвсем тихо. Разтвори десния си юмрук и видя, че дланта му е на жълти петна от стискане. Не се беше усетил колко силно стиска ръце, докато Юлий даваше на Марк Антоний всичко, което имаше значение на този свят. Ако Брут беше подозирал, че този мъж ще му стане съперник, щеше да го отведе настрана в някоя тъмна галска нощ и да му пререже гърлото. Представата за това му достави удоволствие и изтласка напред справедливия гняв. На Рубикон бе повярвал, че е нужен, че военачалниците ще поемат риска заедно. Юлий беше говорил на тълпата така, сякаш бе тръгнал на юг сам.

Брут наблюдаваше народа на Рим — усети, че неговото пренебрежение към присъствието му е един вид свобода. Усети как нещата, които го обвързват, се разпадат, и

почти залитна от облекчение и болка. Потърси с поглед момчето, което държеше коня му, и замаяно слезе по белите стъпала. Тълпата се изнизваше покрай него като дим и след миг той се изгуби сред нея.

Щом видя Брут, Регул се намръщи. Мъжът със сребърна броня стоеше като статуя до бялата колона и Регул потрепери, изненадан от себе си. Имаше нещо свръхестествено в неподвижността на военачалника, който гледаше движещата се тълпа. Дори от това разстояние личеше, че Брут е преbledнял, и Регул забърза към него, убеден, че нещо не е наред. Не обръщаше внимание на виковете на онези, които изблъскваше, беше вперил поглед в Брут. Видя го как хваща юздите на коня си и се мята на седлото, без да погледне никого, без да каже нищо. И се уплаши. Извика, когато Брут смуши жребеца и повали на земята момчето, което беше застанало прекалено близо до копитата на животното.

Брут не спря при вика му, дори не се обърна. Яздеше стиснал устни, а лицето му беше безкръвно и мрачно. Мина на педя покрай Регул, но не усети ръката му, която безуспешно се протегна към юздите, нито чу името си.

Регул прокле през зъби, погледна към сградата на сената и се поколеба дали да заповяда на хората си да спрат Брут, или първо да разбере какво се е случило. Нямаше никакво доказателство, с което да подкрепи предчувствието за беда, помрачило спокойното му настроение. Моментът на нерешителност премина мъчително бавно и Регул откри, че се качва по стълбите на сената.

Чу спокойните гласове още преди да види военачалниците. Тръсна объркано глава. Съзнанието му беше изпълнено с картини на насилие... а пред него стоеше Адан с табличните си и Кир, който бавно се изправяше и го гледаше въпросително.

— Какво има? — попита Юлий.

Регул се поколеба, не искаше да изрече на глас онова, което му се струваше детински страхове. Откъде накъде ще му се привиждат такива неща?

— Ами... видях Брут да си тръгва, господарю. Помислих, че може да имаш още заповеди.

Едва доловимото напрежение изчезна от лицата на мъжете. Патрицианските черти на Марк Антоний също се отпуснаха.

— Остани с нас, Регул — каза Юлий. — Нека някой от твоите хора поддържа реда във форума. Познаваш Помпей така добре, както и ние, и искам да участваш в планирането.

Регул усети как някаква тежест пада от него. Беше сбъркал и предпочете да не споменава за момента на свръхестествен страх. Въпреки това, докато сядаше, си спомни лудостта в очите на Брут и реши да го потърси, преди да се мръкне. Не обичаше загадките и не беше от доверчивите. След като взе това решение, вече можеше да се посвети на срещата и случката се изплъзна от съзнанието му.

Домът на Сервилия почти не се беше променил през времето, в което Брут беше отсъствал. Триетажната сграда беше чиста и добре поддържана. Само една факла гореше над портата — както винаги денонощно.

Брут влезе, свали шлема си и прекара ръка през слепнатата си от пот коса. Застана гордо, докато обявяваше името си, без да обръща внимание на празните лица около себе си. Чувстваше се като зрител в театъра, докато слушаше собственото си дишане — то бе по-силно от думите на слугите.

Щом чу името му, тя излезе тичешком и той я прегърна смело и я усети как се сковава в

момента, в който се докоснаха. Усмивката ѝ изчезна.

— Какво е станало? Битка ли?

Той тръсна глава и неочаквано от очите му бликнаха унизителни сълзи.

— Не. Градът го приветства във форума. Юлий е в сградата на сената.

— Тогава какво има? Толкова си бледен! Брут, влез и ми кажи.

Последва я под погледите на клиентите в уединените ѝ покои, седна и се загледа в нищото. Сервилия седна до него и хвана ръката му. Видя как се е изрисувала и приготвила и увереността, че е заради Юлий, беше почти достатъчна, за да си тръгне — стига краката му да можеха да го носят.

— Кажи ми — тихо каза тя.

Беше изненадан да види сълзи по клепачите ѝ. Посегна да ги избърше, но ръката му се отпусна сама, когато тя се извъртя, за да предпази резултата на усилията си от разваляне.

— Махам се, Сервилия — каза той. — Освобождавам се от него.

Сервилия поклати объркано глава и стисна ръката му.

— Какво говориш?

Той се намръщи.

— Точно това, което чу, майко. Приключих с Юлий. Той е минало за мен.

— Какво е станало?

— Той направи Марк Антоний първия човек в Рим и всичко ми стана болезнено ясно. Юлий никога не е бил този, за когото го мислех. Никога. Играеше си с моята вяроност толкова хитро, колкото и всичките мръсници в сената, докато ние работим за тях и си жертваме живота заради обещания и престиж.

— Какво значение има, че е възнаградил Марк Антоний? Той е просто добре образован. Има десетки като него, които работят за Рим. Юлий има нужда от теб. Чувала съм да го казва.

Брут тръсна глава с отвращение,

— Той няма нужда от никого. Само от последователи. Омръзна ми. Бях вярното му куче цял живот. Това също може да свърши, както и всичко останало. — За миг затвори очи, обладан от спомени и болка.

Тя докосна бузата му с ръка, но той се дръпна и това я нарани.

— А помисли ли изобщо какво ще правиш? — попита тя с по-твърд глас. — Мислил ли си как ще живееш? Или дали трябва синът ми да се задоволи с наемническа работа и дребни кражби? Как ще се изхранваш?

— Малко съм стар, за да си търся друг живот, майко, не мислиш ли? Аз съм римски военачалник и знам как да обучавам войници. Винаги ще има място за мъже като мен. Ще отида достатъчно далече и ще остана там. Ще обучавам армия за някой друг и няма повече да видя Рим, докато Юлий е тук. Може би ти предпочиташ да остана и да му целувам краката до края на живота си, но няма да го бъде.

— Но ти трябва да говориш с Юлий — каза тя. Очите ѝ молеха. — Или не. Нека аз говоря с него. Остани тук за час, а аз ще отида да го видя. Той те обича, Брут. Също толкова, колкото и аз.

Той се изправи и тя стана заедно с него. Не искаше да го пусне да си тръгне.

— Накрая ще нарани и теб — тихо каза Брут. — И дори няма да го разбере.

Наклони глава настрана и се загледа как сълзите се стичат по страните ѝ и развалят грима ѝ. Понечи да си тръгне, но тя го улови и с изненадваща сила го привлече в прегръдката

си. Дълго го държа мълчаливо. Сълзите ѝ се стичаха по врата му.

— Ти си единственият ми син — най-после каза тя. — Казвала ли съм ти колко горда се чувствах, когато стоеше на арената и тълпата се изправи, за да те приветства? Казах ли ти?

— Да, каза ми. Но аз така или иначе го знаех — промърмори той в косата ѝ. — Ти цялата искреше от гордост — пред всички.

— Нищо ли не искаш да ти кажа? Няма ли да ми дадеш поне час? Не е толкова много.

— Стига, майко — каза той и лицето му се втвърди. — Пусни ме да си тръгна.

— Не, никога — отвърна тя. — Прекалено си ми скъп.

— Какви глупаци сме двамата с теб — каза той. Вдигна ръка и този път тя не се отдръпна, докато синът ѝ попиваше сълзите от очите ѝ. — Написах ли ти, че по време на една от битките носех неговия шлем и плащ?

Тя поклати глава и той сви рамене, загледан в миналото.

— Мислеха, че следват него. Легионите бяха уморени и гладни, имаше много ранени, но всички го следваха, защото си мислеха, че ги призовава за едно последно сражение. Той беше безпомощен, имаше пристъп и не можеше да го направи. Аз ги поведох, защото го обичам повече от всеки друг, когото познавам. Той е бил с мен през целия ми живот и заедно сме видели невероятни места. Заедно покорихме нови страни и, в името на всички богове, трябваше да видиш армиите, които разбихме. Биха могли два пъти да изпълнят нашия малък Рим... а ние ги прегазихме.

— Тогава защо?

— Защото не мога да отдам целия си живот на човек, който изобщо няма представа какво получава. Показа колко ме цени с това, което даде на Марк Антоний.

Сви юмруци.

— Не разбираш ли? Заслужавам повече! Ако беше умрял в Галия, щях да го оплаквам, но щях да заема мястото му и да проправя с меча си свой собствен път. Можех да го направя! В жилите и на двама ни тече нещо, което не притежава никой друг в този град, вече не. Всеки от нас може да се изправи срещу тях и няма да приеме никого като равен — нито като господар. И въпреки това с него съм само слуга. Изпраща ме някъде и аз отивам. Казва ми да остана — и оставам. Можеш ли да си представиш как се чувствам?

Докато говореше, я погали нежно по косата, но очите му бяха далечни и студени.

— Аз съм най-добрият в своето поколение, майко. Можех да управлявам. Но имах лошия късмет да се родя по едно и също време с Юлий. Години наред страдах от това. Посветих живота си на него, а той дори не го забелязва.

Тя най-сетне се отдръпна от него и поклати глава.

— Ти си прекалено горд. Дори и за мой син си прекалено горд. А и си още млад. Можеш да си велик и пак да си му верен.

Гневът изби по страните му.

— Създаден съм за много повече от това! Нима не разбираш?! Във всеки друг град бих могъл да съм владетел! Трагедията е в това, че съм роден в неговото поколение. — Въздъхна нещастно. — Няма как да знаеш. Печелил съм битки, когато Юлий вече се беше отказал. Повеждах легионите, когато вече бяха готови да побягнат. Обучавах военачалници за него. В Галия има места, където сребърната ми броня вече е легенда. Не ми казвай, че съм прекалено горд, защото ти не беше там.

Очите му пламтяха неукротимо.

— Защо трябва да хвърля живота си на вятъра заради него, както направиха много

други? Рений умря, за да го спаси. Кабера даде здравето си, защото Юлий го поиска. Тубрук умря, за да спаси жена му. Те бяха добри мъже, но не бих минал през реката с тях, не и заради него. Спечелих Галия за Юлий. Днес е краят. Той получи достатъчно от мен. — Разсмя се с горчивина, която смрази майка му. — Може да премина към Помпей и да му предложи помощта си. Не вярвам да отхвърли това, което мога да му предлага.

— Ти няма да предадеш Юлий — каза Сервилия. Очите ѝ бяха потъмнели от ужас. — Дори твоето безочие не се простира дотам. — За момент си помисли, че може да я удари.

— Моето безочие ли? Така ли го наричаш? И защо не, майко? Като стана дума за очи — къде другаде по света плачат за добри римски военачалници? Може би когато Юлий дойде да ме търси, ще му кажеш, че може да ме намери в Гърция, на противниковата страна. Може би тогава ще разбере какво е загубил.

Освободи се от разтрепераните ѝ ръце и се подсмихна на дирите, които сълзите бяха оставили по грима ѝ. Възрастта ѝ вече не беше скрита и той се зачуди дали ще я види отново.

— Аз съм твой син, Сервилия. И имам достатъчно гордост, за да не го следвам повече.

Тя го погледна в очите и видя в тях яростна решителност.

— Той ще те убие, Брут.

— Както винаги ме подценяваш, Сервилия. А може би аз ще го убия. — Той кимна в знак, че са приключили разговора, и ѝ целуна ръка, преди да си тръгне.

Останала сама, Сервилия бавно седна. Ръцете ѝ трепереха и тя ги стисна за малко, преди да посегне към сребърното звънче. Една робиня дотича и се стресна от онова, което бе останало от сутрешните им усилия.

— Донеси боите и маслата си, Талия. Трябва да поправим щетите, преди той да дойде.

Брут яздеше по улици далече на изток от форума. Нямахше желание да среща никого от хората, които напускаше. Самата мисъл, че може да се наложи да говори с тях, го караше да бърза, за да преодолее сковаващото нещастие.

Яздеше, без да го е грижа за гражданите и робите, които отскачаха от пътя му. Искаше да остави всичко зад себе си и да стигне до брега: там щеше да се качи на първия кораб. Познатият град обаче сякаш объркваше решението му — всеки завой му носеше нови спомени. Беше си мислил, че почти нищо не го свързва с народа му, но вместо познати лица откри, че болезнено познава виковете на уличните търговци, цветовете и дори миризмата и на най-тесните улички.

Въпреки че беше на кон, щъкащите граждани успяваха да се движат наравно с него, докато яздеше сред тях — подтичваха неспирно от едно място до друго и някак си го повличаха в общия си поток. Усещаше алчните погледи на собствениците на конюшни, докато яздеше в тръс по търговските улици. Всичко му беше все по-познато... но се изненада, когато осъзна, че язди към дюкяна на Александрия.

Там го очакваха грозни спомени. Мислеше за безредиците, при които беше ранен. Въпреки това изпита гордост, че е спасил онези, които не можеха да се защитават сами, и се поизправи на седлото.

Видя я на ъгъла, тъкмо докато хващаше юздите, за да слезе от коня. Беше с гръб към него, но той би я познал навсякъде. Ръцете му замръзнаха, защото един мъж до нея я прегърна през кръста с нехайна небрежност. Брут замислено присви устни и кимна. Беше вцепенен от по-голяма загуба. Писмата на Александрия бяха спрели преди много време, но по някакъв начин той беше смятал, че тя го чака, че животът ѝ може да тече само докато той

е до нея. Тръсна глава, после видя едно мърляво хлапе до го гледа от пресечката между дюкяните.

— Я ела насам, момче — подвикна му и му протегна сребърна монета.

Хлапето приближи и Брут се намръщи, като видя колко е кльощаво.

— Познаваш ли жената, която работи в този дюкян? — попита Брут.

Момчето хвърли поглед към двойката на ъгъла, което само по себе си беше отговор на въпроса. Брут не проследи погледа, само му протегна монетата и попита:

— Тя добре ли е?

Момчето го изгледа цинично, после погледна монетата и очевидно се почувства раздвоено между страха и нуждата.

— Всички я познават. Обаче не ме пуска в дюкяна.

— Сигурно си откраднал някоя брошка — каза Брут и му намигна.

Момчето само сви рамене и попита:

— Какво искаш?

— Искам да знам дали носи пръстен — отвърна Брут.

Хлапето помисли за момент, после си избърса носа.

— Пръстен на робиня ли?

Брут се засмя.

— Не, момче. Златен брачен пръстен на четвъртия пръст.

Момчето все още изглеждаше подозрително, но очите му не се откъсваха от обещаната награда. Най-после взе решение и подложи шепата за монетата.

— Носи. Имала и бебе. Но дюкянът е на Табик. Той веднъж ме удари.

Брут се усмихна и пушна монетата в шепата му. После, във внезапен пристъп на щедрост, бръкна в кесията си и извади една жълтица. Изражението на момчето се промени в мига, в който я видя, и премина от доверие в изплашен гняв.

— Искаш ли я? — попита Брут.

Хлапето изчезна с невероятна бързина. Несъмнено никога не беше виждало злато и явно смяташе, че притежанието на подобна вещ ще му донесе смърт. Брут въздъхна. Ако местните разбойници разберяха, че притежава подобно съкровище, вероятно щеше да се случи точно това. Поклати глава и прибра монетата в кесията.

— Знаех си, че си ти — чу се глас.

Брут се обърна и видя Табик. Златарят пресече улицата и потупа коня му по шията. Плешивата му глава блестеше, останалите му бели коси се спускаха по гърба, но все още беше як.

— Че кой друг? — отвърна Брут и се насили да се усмихне.

Табик закуцука напред, потупа коня по муцуната и видя очите на Брут — все още зачервени от сълзи и гняв.

— Ще влезеш ли да пийнем? — попита златарят. — Ще намеря кой да се погрижи за прекрасния ти жребец. — И като видя, че Брут се колебае, добави: — Имам вино с подправки. Цяло котле ми е прекалено много.

Каза го небрежно, за да улесни Брут, ако реши да му откаже. Вероятно точно затова Брут кимна и слезе от коня.

— Е, може за по едно. С много подправки. Тази нощ ме чака дълъг път.

Дюкянът почти не се беше променил. Огромните маси бяха все така стабилни, жаравата блестеше в червено под решетките. Пейките и инструментите изглеждаха като нови, но

миризмата на масла и метал беше като връщане в старите спомени. Брут вдиша, усмихна се и се поотпусна.

Табик забеляза промяната в настроението му, вдигна котлето от края на огнището и каза.

— Мислиш за бунтовете, нали? Да, тежки дни бяха. Имахме късмет, че оцеляхме. Май така и не ти благодарих, че ни помогна.

— Благодарни ми — отвърна Брут.

— Сядай, момче, и опитай това тука. Някога беше зимната ми напитка, но добре затопля и през летните вечери. — Табик наля вино в една метална чаша и я уви в кърпа, преди да му я подаде.

Брут внимателно я взе и вдъхна аромата.

— Какво слагаш?

Табик сви рамене.

— Разни билки от пазара. За да съм честен, зависи какво мога да намеря. Суша ги. Александрия казва, че всяка година имало различен вкус.

Брут кимна — разбираше накъде клони възрастният мъж — и каза:

— Видях я.

— И аз така си помислих. Съпругът ѝ дойде да я прибере точно преди да те видя — отвърна Табик. — Добър мъж.

Брут почти се усмихна на видимото притеснение на бижутера.

— Не съм се върнал, за да отворям стари рани. Единственото, което искам, е да стигна възможно най-далече оттук. Няма да я притеснявам.

Табик — макар да не беше изглеждал напрегнат — явно се отпусна. Седяха в спокойно мълчание. Брут отпи глътка и се намръщи.

— Горчи. И киселее.

Табик сви рамене.

— Че кой хаби добро вино, като го грее? Обаче е силно, ще видиш.

И наистина — горчивата топлина малко отпусна напрежението в гърдите му. За момент Брут се поколеба. Не искаше да освободи дори частица от насъбралия се в него гняв. Яростта беше нещо, на чийто прилив винаги се наслаждаваше. Тя му носеше някакво освобождаване от отговорност и да я усеща как го напуска беше като да се изправи лице в лице със самосъжалението. Въздъхна и подаде чашата на Табик да я напълни отново.

— Не ми приличаш на човек, който току-що се е прибрал у дома — отбеляза старият мъж.

Брут го погледна и се напрегна.

— И какво от това?

Табик изсърба чашата си, после се оригна в шепа; обмисляше как да продължи.

— Последния път ми хрумна, че не приличаш на човек, който се оплита в проблеми. Какво се е променило?

— А хрумвало ли ти е, че може да не искам да говоря за това? — изръмжа Брут.

Табик отново сви рамене.

— Ако искаш, можеш да си допиеш питието и да си тръгнеш. Това няма да промени нищо. Винаги ще си добре дошъл тук.

Обърна гръб на Брут, свали котлето и пак напълни чашите.

— Според мен си е добро — отбеляза Табик. — И е силничко.

— Съжаляваш ли за нещо, старче? — попита Брут.

— Знаех си, че нещо те тревожи — изсумтя Табик. — Ако можеш да върна времето, сигурно щях да променя някои неща. Може би щях да съм по-добър съпруг. Откакто се откъснеш от гърдата на майка си, винаги има неща, които ти се иска да не си правил, но пък открих, че това не е чак толкова зле. Малко вина е накарала доста хора да живеят по-добре, отколкото биха живели иначе — опитват се да изравнят блюдата на везните, преди да пресекат реката.

Брут погледна настрана. Табик седна — мръщеше се от болките в ставите.

— Винаги съм искал нещо повече от това — най-сетне каза Брут.

Табик отпи; парата се издигаше към ноздрите му. След малко се засмя:

— Знаеш ли, винаги съм смятал, че точно в това е тайната на щастието. Има хора, които знаят стойността на милата съпруга и децата, които не ги посрамват. Вероятно те са онези, които са преживели най-много трудности на младини, не знам. Виждал съм мъже, които всеки ден се чудят дали да ядат, или да нахранят децата си, но дори и тогава се чувстват доволни.

Вдигна очи към Брут. Мъжът в сребърната броня усети погледа му и се намръщи.

— Но има и други, които сякаш са родени с празнина в себе си — продължи тихо Табик. — Те искат и искат, докато не се разкъсат на парчета. Не знам с какво започва нуждата в човека, нито как спира — освен със смъртта.

Брут го погледна въпросително.

— Да не се опитваш да ми кажеш, че след всичко това трябва да си намеря добра жена?

Табик поклати глава.

— Нямах да дойдеш да ме питаш дали съжалявам за нещо, ако няма неща, за които ти да съжаляваш. Каквото и да си направил, надявам се да можеш да го поправиш. Ако не можеш, то ще остане с теб доста време.

— Налей ми още — каза Брут и му подаде чашата си. Знаеше, че виното го замайва, но се радваше на това. — Проблемът при твоята селска философия е... — започна Брут, като отпиваше от напълнената чаша. — Проблемът е, че сред нас трябва да има и някой, който да иска повече и повече, иначе докъде ще стигнем? — Намръщи се, докато обмисляше собствените си думи. — Ще си останем на едно място.

— Щяхме да сме по-щастливи — отвърна Табик. — Да създадеш семейство и да се грижиш за него не е лека работа. Може и да не изглежда кой знае какво за облечените в броня римски военачалници, но е спечелило поне моето уважение. За нас няма триумфи.

Подправеното вино, особено на празен стомах, беше по-силно, отколкото Брут беше очаквал. Знаеше, че философията на Табик има недостатъци, но не можеше да намери точните думи, за да му ги покаже.

— И двете са нужни — най-после каза той. — Трябва да имаш мечти, иначе какъв е смисълът? Дори кравите отглеждат семейства, Табик. Дори кравите.

Табик го погледна обидено.

— Никога не съм виждал по-лошо пиянство, кълна се. Сега пък крави!

— Човек получава една възможност — продължи Брут, като вдигна пръст. — Една възможност, от раждането до смъртта. Да направи каквото може. Да бъде запомнен. Една-единствена възможност. — Загледа се в червения блясък на пещта в сгъстяващия се мрак.

Изпразниха котлето, чак до горчивата утайка на дъното. Брут отдавна бе спрял да говори и дори да кима, когато Табик най-после го отведе, все още в доспехи, до един нар в задната стаичка. На вратата се поколеба, загледан в проснатия Брут, който вече хъркаше.

— Дъщерите ми ме помнят всеки ден — тихо каза Табик. — Надявам се да вземеш правилното решение, момче. Наистина се надявам.

Юлий махна парче наденица с копър от зъбите си и се усмихна: гледаше как пияните гости стават все по-разюздани, докато луната се снишаваше към хоризонта. Музиката бе станала по-забързана — виното се изливаше и в гърлата на музикантите. Тъпаните и свирките излизаха от ритъм, охлузените пръсти на свирачите на цитра отскачаха от струните. Откакто беше дошъл, не беше чул от тях нито една траурна песен или балада. Изпълненията им чудесно пасваха на настроението му. Храната също беше прекрасна след толкова време на войнишки дажби.

Поканата беше една от десетината, получени до залез-слънце. Домакинът, Касий, беше един от останалите в града сенатори и Юлий искаше да го привлече. Само първият час премина в разговор и запознанства — все пак из целия град се лееше безплатно вино и всички, изглежда, бяха решени да се подчинят на заповедта му да празнуват... и ставаха все по-разюздани.

Юлий почти не слушаше някакъв пиян търговец, който явно напълно се беше възстановил от първоначалното си почтително вцепенение. Мъжът прескачаше от тема на тема. Трябваше му само кимване от време на време, за да продължи. Докато той говореше със сияещо лице, Юлий оглеждаше дошлите на тържеството млади жени. Беше напълно наясно с факта, че повечето от тях са дошли заради него. Някои проявяваха доста безсрамие в битката за погледа му и той вече беше преценил не една като вероятна компания в леглото му за тази нощ. Лицата им бяха поруменели от възбуда — червеното вино повдигаше духа им и гледката бе наистина хипнотизираща. Юлий беше прекарал доста време по бойните полета, а там имаше малко възможности да се наслади на женска компания. Брут наричаше това „да си начешеш крастата“, но за Юлий жените означаваха много повече.

В сравнение с лагерните проститутки красавиците на Рим бяха като ято накипрени птици, нагиздени за негово удоволствие. Усещаше как парфюмите им се смесват във въздуха, дори и през миризмата на копъра.

Осъзна, че събеседникът му най-после е млъкнал, и го погледна, зачуден дали не е задал въпрос. Самият той също беше подпийнал, въпреки че виното му беше разрежено с вода. Откакто мина през портата Квиринал, чувстваше опиянението на предизвикателството и истинската наслада да бъде отново сред своя народ. Виното имаше съвсем малка заслуга за доброто му настроение.

— Всички ще са доволни да видят стабилно управление на Рим след Помпей — продължи търговецът.

Юлий го слушаше с половин ухо и оглеждаше присъстващите. Беше възбуден от мисълта, че една от римските жени ще сподели леглото му, но се чудеше дали не трябва да потърси някоя за повече от една нощ. Преди се смееше на мисълта, че ще поиска наследници, но тогава беше по-млад и много от хората, които наричаше приятели, бяха още живи. Тази мисъл подсили възхищението му към младите жени в тълпата. Започна да търси повече от извивка на крак, ханш или налети гърди. Ако можеше да избира, би предпочел красавица, но вероятно беше време да се замисли за връзки и съюзници. Бракът беше един от най-важните залози в римската политика и правилният избор можеше да го облагодетелства толкова, колкото можеше да го провали лошият.

Махна с ръка да повика Домиций, но той не го видя. Сенатор Касий обаче дотича

веднага, убеден, че и най-малката прищявка на Цезар трябва да бъде задоволена. Беше поласкан от присъствието на военачалника и Юлий откри, че постоянното му внимание го ласкае, точно както бе планирано. Сенаторът беше строен като момче и се държеше изключително любезно. Юлий го похвали за гостоприемството му и си помисли, че Касий ще е сред онези, които ще влязат в новото правителство. Ако и другите, които бяха останали в града, бяха толкова податливи, не се съмняваше, че изборите ще минат гладко. Сградата на сената щеше да се напълни с негови поддръжници.

Възнамеряваше да обсъди жените с Домиций, но след като Касий вече беше тук, се обърна към него, като внимателно подбираше думите си.

— Бях далече твърде дълго и не знам кои от гостенките ти не са обвързани, Касий. — Скри усмивката си, като отпи от виното си, когато откри, че интересът на сенатора се усилва.

— Да не би да обмисляш съюз? — попита Касий. Наблюдаваше го внимателно.

Юлий се поколеба само за миг. Вероятно причината беше във въодушевлението от завръщането или пък се дължеше на сексуалния му интерес, но внезапно почувства увереност.

— Един мъж не може да живее сам. Компанията на войниците не задоволява всички нужди — каза той с усмивка.

Касий също се усмихна.

— За мен ще е удоволствие да ти помогна в това. Тук има съвсем малък избор, а и някои не са подходящи.

— Държа на доброто семейство и естествено на плодовитостта — каза Юлий.

При тази директност Касий примигна, после закима ентусиазирано. Буквално се тресеше от желание да разпространи тази информация и Юлий забеляза, че търси начин да се отдалечи, без това да изглежда грубо.

Намери изход в един роб-вестоносец, който влезе в залата и се насочи през празнуващите към Юлий. Беше просто облечен и носеше метален пръстен, който показваше статута му, но на Юлий му се стори повече като охранител, отколкото като обикновен вестоносец. Достатъчно дълго бе прекарал в компанията на войници, за да разпознава това поведение, и забеляза, че Домиций се напруга при приближаването му, винаги нащрек, точно както беше обучен.

Щом усети напрежението, предизвикано от пристигането му, робът вдигна ръце, за да покаже, че не носи оръжие.

— Господарю, идвам от името на моята господарка. Тя ви чака навън.

— Коя е господарката ти? — попита Юлий.

Това беше достатъчно интересно, за да спре дори Касий, който се канеше да се върне при останалите гости. Робът като че ли се притесни.

— Тя каза, че ще си спомните перлата дори и ако сте забравили самата нея. Съжалявам, господарю. Това са думите, които ми каза да ви предам, в случай че попитате.

Юлий кимна, доволен, че е раздразнил любопитството на Касий. Почувства прилив на вина, че не беше отделил време да види Сервилия, преди слънцето да отбележи края на първия ден от завръщането му в Рим.

— Няма да имам нужда от теб, Домиций — каза той. После се обърна към роба. — Води ме.

Навън чакаше покрита колесница.

— Не дойде при мен — студено каза Сервилия, когато Юлий се качи.

Винаги бе изглеждала красива на лунна светлина и за момент Юлий изпита удоволствие дори само да я изпива с поглед.

— Омръзна ми, Юлий — сопна се тя. — Трябваше да дойдеш, както обеща. Имаме да обсъждаме важни неща.

Кочияшът плесна коня с камшика и колелата затрополиха по каменните улици.

Лятното утро беше сумрачно и хладно.

Брут се изми със студена вода до кръста и се почувства малко по-добре. Беше поел риск, като остана в града през нощта. Юлий можеше да използва това време, за да стегне хватката си над Рим. Вероятно хората му пазеха портите и можеше да му се наложи да излъже нещо, за да излезе. Замисли се дали да не свали бронята, но конят носеше клеймото на легиона, а войниците много повече щяха да се заинтересуват от крадец на коне, отколкото от военачалник, излязъл да поязди рано сутринта.

Разговорът с Табик бе подействал като балсам за отворената му рана, но щеше да е по-добре, ако бе поел направо към брега.

Навъсено подхвърли една монета на конярчето и пое по улицата.

Най-близката порта беше Квиринал, но вместо това Брут се насочи към Есквилин на изток. Това беше търговска порта и въпреки ранния час щеше да има много хора. С малко помощ от боговете щеше да мине през нея без никакви проблеми.

Потеше се от отровите на изминалата нощ. Дори самата мисъл за оптимизма, с който бе пристигнал в града заедно с останалите, го ядосваше, той се мръщеше, погледът му се изостряше и хората, които забележеха изражението му, свеждаха очи, докато не отминеше.

Имаше само едно място на света, където щеше да е добре дошъл, макар че го каза на майка си в пристъп на горчивина. Защо трябваше да слага на едното блюдо на везните старото приятелство, а на другото — собствения си живот? В крайна сметка за Юлий приятелството не означаваше нищо. Най-сетне това се беше изяснило. Нямахте да настъпи денят, в който Юлий да се обърне и да каже: „Ти от самото начало ми беше дясната ръка“, и да му даде страна или трон, или нещо друго, което да си струва.

Мина през Есквилин със смешна лекота — не бе имало за какво да се притеснява. Юлий не беше предупредил пазачите и Брут небрежно отвърна на поздрава им. Щеше да отиде в Гърция. Щеше да отиде при Помпей и да покаже на Юлий какво е загубил поради пренебрежението си.

Щом излезе от Рим, Брут препусна бързо и дръзко. Ездата беше като освобождаване, противоотрова за неприятните последици от греяното вино. Познатите действия му помагаха да приспи мислите си и той постепенно влезе в ритъма на конен съгледвач. Не искаше да започва с безкрайното самоанализиране, което знаеше, че ще последва решението му да напусне Юлий, и въпреки че тази мисъл беше надвиснала над него като буреносен облак, се наведе над врата на коня и се съсредоточи върху пътя пред себе си.

Гледката на крачеща колона прекъсна унеса му и го върна към реалността и решенията, които трябваше да вземе. Дръпна рязко юздите, така че конят се изправи на задните си крака. Дали пък Юлий не беше изпратил хора да пресекат пътя му? Загледа се във виещата се в далечината колона легионери. Не носеха знамена. Брут завъртя жребеца в кръг. На юг нямаше военни сили, които да не са били привикани заради заплахата от война. Легионът на Помпей беше тръгнал с него, а доколкото му беше известно, галските ветерани бяха в града. Но бе прекарал нощта в дюкяна на Табик. Юлий като нищо можеше да е изпратил хора да го догонят.

Самата мисъл за това върна гнева и гордостта му. Пренебрегна първия импулс да

заобиколи колоната и пое към нея в тръс, готов да пришпори жребеца си при първия знак за опасност. Юлий не би могъл да изпрати конница, почти беше сигурен в това. Наближи и видя, че в колоната няма коне. Това му донесе дълбоко облекчение. Беше обучавал извънредните как се преследва самотен ездач и знаеше, че не биха проявили никаква милост към предател, дори към човека, който ги беше водил в Галия.

Ходът на мислите му го накара несъзнателно да се намръщи. Досега не се беше замислял какво ли ще си кажат хората, които беше напуснал, щом научат, че се е махнал. Нямахше да разберат причините му. Приятелите, които го познаваха от години, щяха да се почувстват оскърбени. „Домиций няма да повярва“, помисли си горчиво. Октавиан щеше да е съкрушен.

Чудеше се дали Регул ще го разбере. Все пак и той беше предал господаря си. Не, едва ли би намерил съчувствие от него. Яростната вярност, която Регул бе проявил към Помпей, се беше прехвърлила върху новия му господар с едно шеметно завъртане. Регул беше фанатик. За него нямахше половинчати положения и ако Юлий му наредеше, щеше да преследва Брут до края на света.

Странно, но беше най-болезнено да си представи лицето на Юлий, когато чуе вестта. Щеше да реши, че е станала грешка, докато Сервилия не говори с него. Вероятно щеше да тъгува за него по лицемерния си начин. Щеше да клати оплешивяващата си глава и да разбере, че е загубил най-добрия си човек заради собствената си слепота. После щеше да изпрати вълците си след него. Брут го познаваше твърде добре, за да очаква прошка за предателството си. Юлий не можеше да позволи той да стигне до Помпей.

Брут погледна назад, внезапно изплашен, че може да види препускащите извънредни. Полето беше пусто и той се опита да овладее чувствата си. Колоната беше по-непосредствена заплаха. Когато се приближи, забеляза бледите лица, които поглеждаха към него, и чу далечния звук на рога. Отпусна ръка на меча си и се усмихна на вятъра. Нека негодниците се опитат да го хванат, които и да са те. Той беше най-добрият в своето поколение и военачалник на Рим.

Колоната спря и Брут разбра кои са в момента, в който забеляза липсата на ред. Пътната стража бе изпратена в старите казарми на Първородните, но тези тук вероятно бяха най-твърдоглавите, верни на един военачалник, на когото не му пукаше за тях. Независимо дали го осъзнаваха, или не, те бяха естествените му съюзници и докато препускаше към тях, в главата му се появи напълно оформен план. Един вътрешен глас се забавляваше как мислите му се ускоряват и стават по-ясни с отдалечаването от Юлий. Можеше да се превърне в мъжа, който би бил, ако не беше в сянката на Цезар.

Щом чу рога, Сенека се обърна стреснато. Побиха го ледени тръпки — очакваше да види конниците на Цезар, тръгнали да го накажат.

Облекчението от вида на един-единствен конник беше равносилно на екстаз и той почти се усмихна на моментната си уплаха. Думите на Ахенобарб за клетвата го бяха притеснили — знаеше, че и хората му изпитват същата вина.

Присви подозрително очи, когато конникът се насочи към началото на колоната. Докато минаваше покрай редиците, не поглеждаше нито наляво, нито надясно. Сенека разпозна сребърната броня на един от военачалниците на Цезар и се уплаши, че отново са обградени. От мъжете, които ги бяха обкръжили край Корфиний и ги бяха накарали да се чувстват като деца, можеше да се очаква всичко.

Не беше единственият, на когото мина тази мисъл. Мъжете в колоната започнаха да въртят нервно глави, оглеждаха се за издайнически прахоляк, който би разкрил присъствието на по-голяма войска. Земята беше суха от лятната жега и дори няколко конници биха вдигнали достатъчно прах. Не видяха нищо, но не престанаха да се оглеждат — тежък урок бяха научили край Корфиний.

— Ахенобарб! — извика Брут и дръпна юздите. Тъмните му очи огледаха за миг Сенека и продължиха търсенето, без да го разпознаят.

Сенека се изчерви и се изкашля. Помнеше този човек от преговорите в палатката на Цезар. Шеговитата усмивка винаги беше готова да се появи на устните му, а очите му бяха видели повече битки, отколкото Сенека можеше да си представи. Беше се надигнал заплашително на испанския си кон и младият мъж усети, че устата му е пресъхнала от страх.

— Ахенобарб! Къде си? — изкрещя Брут с нарастващо нетърпение.

— Не е тук — отвърна Сенека.

При тези думи ездачът обърна глава и накара коня си да се завърти с впечатляваща лекота. Сенека усети как малко по малко самоувереността му се изпарява под втренчения му поглед. Почувства се като на съд и откри, че дори очаква присъдата си.

— Не си спомням лицето ти — каза Брут достатъчно високо, та да чуят всички наоколо. — Кой си ти?

— Ливиний Сенека. Не съм...

— Какъв чин имаш, та водиш тези мъже?

Сенека зяпна. С крайчеца на окото си забеляза как бойците извърщат глави, за да чуят отговора. Отново неволно се изчерви.

— Помпей ще реши как да възнагради верността ми — започна той. — В момента...

— В момента може би имаш няколко часа преднина пред легионите на Цезар, след като разберат, че си напуснал казармата — сопна се Брут. — Поемам командването над тези кохорти по силата на ранга си на военачалник на Рим. Е, накъде сте тръгнали?

Сенека най-накрая изпусна нервите си.

— Нямах право да командваш тук! — изкрещя той. — Ние знаем задълженията си. Няма да се върнем в Рим. Върви си. Нямаме време да стоим и да се препираме с теб.

Брут заинтригувано повдигна вежди. Наведе се напред, като че ли да го огледа по-отблизо.

— Но аз не се връщам в Рим — каза вече по-меко. — Ще ви заведа в Гърция да се бием за Помпей.

— Няма да ме излъжеш. Не и за втори път. Видях те в палатката на Цезар с Ахенобарб. Да не би ми казваш, че за един ден си станал предател? Лъжеш!

За ужас на Сенека облеченият в сребро боец прехвърли крак през седлото и леко скочи на земята. Направи три крачки и се приближи толкова, че Сенека усети топлината на нагрятата от слънцето броня. Очите му бяха ужасяващи.

— Наричаш ме лъжец и предател и очакваш да живееш. Така ли, Сенека? Не съм слуга на никого, освен на Рим. Моят меч е убил повече хора, отколкото стоят тук, в името на сената, а ти се осмеляваш да хвърляш в лицето ми такива думи?

Ръката му погали дръжката на меча и Сенека отстъпи крачка назад пред яростта му.

— Казах ти накъде съм тръгнал — продължи безмилостно Брут. — Казах ти, че ще се бия за Помпей. Не ме разпитвай повече, момче. Вече си предупреден! — Последните думи бяха дрезгав шепот. След това светлината на лудостта изчезна от погледа му и тонът му стана

по-нормален. — Накъде сте тръгнали?

— Към брега — каза Сенека. Усещаше широка вада пот да се стича по бузата му, но не се осмеляваше да я избърше.

Брут поклати глава.

— Не и с две кохорти. Няма достатъчно рибарски кораби за всички. Трябва да се насочим към някое пристанище и да се надяваме, че ще намерим търговско корито, което Помпей не е успял да изгори. Брундизий е на двеста мили на югоизток. Достатъчно е голямо.

— Много е далече — веднага отговори Сенека. — Ако изпратят извънредните...

— Мислиш, че ще си в безопасност, като стигнеш морето? Тогава си пълен глупак. Ще те приклепят. Трябва ни кораб, а в Брундизий все трябва да има някой търговски.

— Но ако изпратят конниците? — отчаяно повтори Сенека.

Брут сви рамене.

— Аз съм ги обучавал. Ако Цезар изпрати извънредните срещу нас, ще ги изкормим.

Сенека го погледна втренчено. Брут спокойно се върна до коня си и скочи на седлото. Погледна отвисоко Сенека и зачака следващи възражения. Когато младият мъж не предложи нищо, кимна доволно.

— Тръгваме към Брундизий. Надявам се хората ти да са във форма, Сенека. Искам да стигнем там след не повече от десет дни.

Обърна коня си на юг и махна с ръка на първите редици. За яд на Сенека, те се обърнаха след него и колоната отново се раздвижи. Сенека също тръгна и осъзна, че ще прекара следващата седмица в зяпане на задницата на коня.

В меката светлина на сутринта Юлий крачеше във входната зала на Марий пред военачалниците, които беше свикал. Изглеждаше изтощен, пребледнял и остарял.

— Предателството не само ще повлияе зле на позицията ни пред останалите сенатори — каза той. — Може да го запазим в тайна, като кажем, че е изпратен с някаква задача. Но той носи със себе си и информацията за нашата сила, нашите слабости, дори нашите методи за нападение! Знае подробностите за всяка битка, която сме водили в Галия. Той всъщност измисли извънредните и начина, по който ги използваме. Знае испанската тайна на твърдото желязо. Богове! Ако предаде всичко това на Помпей, ще сме победени още преди да сме започнали. Кажете ми как мога да победя това знание!

— Убий го, преди да е стигнал при Помпей — прекъсна тишината Регул.

Юлий го погледна, но не отговори. Домиций смаяно се намръщи и обърса лепкавата пот от лицето си. Мислите му бяха все още объркани от разюзданото празненство в къщата край форума. Домиций тръсна глава, за да я проясни. „Не могат да говорят за Брут като за враг“, каза си. Беше невъзможно. Бяха делили хляб и сол, бяха проливали кръв и си бяха превързвали раните. Бяха станали военачалници в трудни времена и той не можеше да прогони мисълта, че Брут ще се върне с някакво обяснение и шега, а вероятно и с някоя жена. Та Брут беше като баща на Октавиан. Как можеше да зареже всичко това заради глупавия си гняв?

Домиций потърка лице с мазолестите си ръце и се загледа в пода. Гневният разговор край него продължаваше. Бяха пристигнали в града едва вчера сутринта, а вече един от тях беше враг.

Юлий отново закрочи, а Марк Антоний заговори:

— Можем да разпространим информацията, че Брут шпионира за нас. Това ще намали

цената му пред силите в Гърция. Помпей няма да е така склонен да му повярва. А малко натиск може и съвсем да го отхвърли.

— Как? Как можем да го направим? — попита Юлий.

Марк Антоний сви рамене.

— Изпрати човек, когото да заловят на гръцкия бряг. Дай му пръстена си или нещо друго, което да покаже, че шпионира за нас. Помпей ще го накара да проговори с мъчения и това ще обезцени Брут.

Юлий обмисли думите му в гневна тишина.

— И кого да изпратя на мъчения, Марк Антоний? Не говорим за бой с пръчки. Помпей ще го мъчи с часове, за да е сигурен, че е получил истината. Виждал съм го как се отнася с предателите. Ще избоде очите на нашия шпионин с нажежено желязо, а и няма надежда да оцелее след мъчението. Разбираш ли за какво говоря?

Марк Антоний не отговори. Юлий изсумтя отвратно. Сандалите му тракаха по мраморния под. Стигна до стената, спря и се обърна. Не можеше да си спомни кога за последно е спал, умът му беше блокирал.

— Прав си. Трябва да намалим тежестта на удара от това, че Брут е отишъл при тях. Помпей ще го разгласи надлъж и шир, ако има някакъв разум, но ако посеем недоверие, може и да погуби нашия безценен военачалник. Хората знаят ли вече, че ни е напуснал?

— Някои ще разберат, но едва ли ще предположат, че е отишъл при Помпей — отвърна Марк Антоний. — Това е невероятно. Дори няма да им хрумне.

— Значи някой трябва да изстрада най-ужасното, за да поправи предателството му — навъсено каза Юлий. — Но когото и да пратим, не бива да знае истината. Тогава няма как да му я измъкнат с огън. Трябва да му се каже, че Брут е все още един от нас, но играе деликатна роля. Вероятно можем да допуснем да дочуе тайната, така че да не стане подозрителен. Кого можеш да изпратиш?

Военачалниците се спогледаха с нежелание. Едно беше да водиш бойците си на смърт, но това беше мръсна работа. От друга страна, трябваше да се свърши.

Марк Антоний се изкашля.

— Има един, който работи за мен преди време. Достатъчно е непохватен, за да го заловят, ако го изпратим сам. Казва се Цецилий.

— Има ли семейство? Деца? — попита Юлий през стиснати зъби.

— Не знам — отвърна Марк Антоний.

— Ако има, ще им изпратим кръвнина, след като той напусне града — каза Юлий. Не му се стори достатъчно.

— Да извикам ли Цецилий с твое позволение? — попита Марк Антоний.

Както винаги, последната заповед и крайната отговорност беше на Юлий. Той се подразни, че Марк Антоний няма да поеме товара с няколко прости думи. Брут би го направил — но Брут се оказа предател. Вероятно беше по-добре да е обграден от по-слаби мъже.

— Да. Да дойде. Сам ще дам заповедите — каза Юлий.

— Трябва да изпратим с него убиец, за да сме по-сигурни — внезапно се намеси Октавиан. Всички се обърнаха към него, а той ги гледаше без притеснение. — Какво толкова? Регул каза това, което всички мислим. Аз ли единствен ще го повторя? Брут е мой приятел толкова, колкото и на всеки от вас, но смятате ли, че трябва да живее? Дори да не каже нищо на Помпей или пък този шпионин да отслаби позициите му, той трябва да бъде

убит.

Юлий го стисна за раменете и Октавиан наведе глава — не можа да го погледне в очите.

— Не. Няма да изпратя убиец. Никой друг няма право да взема такова решение, Октавиане. Аз няма да заповядам смъртта на свой приятел.

При последните му думи Октавиан вдигна глава и очите му проблеснаха от ярост. Юлий го стисна по-здраво.

— Може би и аз трябва да споделя вината за Брут, момче. Не видях признаците, преди да си тръгне, въпреки че сега ми се струват очевидни. Бях глупак, но това, което направи той, в крайна сметка не променя нищо. Независимо дали Помпей ще го вземе за свой военачалник, или не, ние трябва да отидем в Гърция и да се бием срещу тези легиони. Ако Брут е там, когато отидем, ще заповядам да бъде запазен жив. Ако боговете го убият с копие или стрела, моите ръце ще са чисти. Но ако преживее предстоящата война, няма да отнема живота му, преди да поговоря с него, а вероятно дори и тогава. Помежду ни има прекалено много, за да мисля другояче. Разбираш ли?

— Не — отвърна Октавиан. — Изобщо.

Юлий пренебрегна гнева в гласа му.

— Надявам се да го разбереш с времето. С Брут сме кръвни братя, заедно сме повече години, отколкото мога да си спомня. Няма да заповядам да го убият. Не и днес, за това, което направи, нито никога. Ние сме братя, независимо дали той е решил да го забрави.

Липса на обичайната суматоха от търговски и легионерски галери беше странна за такова ключово южно пристанище като Брундизий. Когато изкачи последния хълм с изтощените кохорти, Брут се разочарова, че не видя на кея нищо по-голямо от лодки за ловене на омари. Опита се да си спомни дали познава квестора на пристанището, после сви рамене. Който и малък контингент от римски войници да бе разположен тук, нямаше да може да им попречи. Освен самия Рим, нищо на юг не можеше да им създаде неприятности.

Кохортите го последваха надолу към пристанището, без да обръщат внимание на погледите и сочещите пръсти на местните жители. За повечето бойци това беше странно чувство, но Брут беше свикнал с враждебните територии и без да се замисля, се върна към навиците си от Галия. Доскоро гледката на войници би донесла мир и ред, но при надвисналата гражданска война всички естествено бяха изплашени. Не беше приятно да гледат лицата на хората, които отстъпваха при вида на двете кохорти. Въпреки опита си Брут не можеше да пренебрегне ясно доловимото неудобство и усети, че става все по-раздражителен, докато водеше колоната към пристанището.

Писарят на квестора беше прав и спореше с двама широкоплещести мъже. Когато Брут застана на прага, тримата се обърнаха към него. Брут поздрави небрежно — знаеше, че са обсъждали пристигането му — и каза рязко:

— Трябва ми храна и вода за хората ми. Това първо. Успокойте се, няма да ви притесняваме дълго. Търся кораб за Гърция.

Видя как очите на чиновника за миг се насочиха към един пергамент на масата и после отново се вдигнаха виновно. Брут се усмихна и влезе. Докерите направиха крачка, за да го спрат, и той отпусна спокойно ръка върху меча си.

— Невъоръжени сте. Сигурни ли сте, че искате да ми попречите?

Единият нервно облиза долната си устна и понечи да каже нещо, но другият го потуша по ръката и двамата се отдръпнаха.

— Така е по-добре — отбеляза Брут и отпусна ръката си. — А сега — храна, вода и... кораб.

Посегна към масата, сграбчи кокалестата ръка на писаря и я отмести от документите. Взе ги и бързо ги прегледа — пускаше ги на пода. Някъде към средата на купчината видя документ за легионерска галера, която беше акостира в пристанището предишния ден, за да напълни бъчвите си с прясна вода. Подробностите не бяха много. Според написаното капитанът беше пристигнал от север и беше отплавал само след няколко часа престой.

— Накъде се движи? — попита Брут.

Чиновникът отвори уста, после я затвори и поклати глава.

Брут въздъхна.

— Имам хиляда мъже, чакат на кея. Единственото, което искаме, е да заминем без проблеми, но днес не съм от търпеливите. Мога да заповядам да подпалят тази сграда и всичко друго ценно за теб. Или просто ще ми кажеш. Къде е галерата?

Писарят тръгна към задната стая и Брут чу тракането на сандалите му, докато тичаше по стълбите. Зачака в нервната тишина с двамата докери, без да им обръща внимание.

Един мъж в тога, която беше виждала и по-добри дни, слезе по стълбите заедно с писаря — беше квесторът.

— Провинциалисти — измърмори Брут през зъби, но така, че квесторът да го чуе.

Той зяпна и после попита:

— Къде са ти писмата?

Брут го огледа критично — изследва лекетата от храна по дрехата му, докато квесторът не се изчерви.

— Нямах никакво право да ни заплашваш — избухна квесторът. — Ние сме верни.

— Сериозно? И на кого? — попита Брут. Мъжът се поколеба и Брут се наслади на неудобството му, преди да продължи: — Имам две кохорти, готови да се присъединят към Помпей и сената в Гърция. Това са ми препоръките. Твоят писар беше достатъчно мил да ми покаже документите, че една галера е минала вчера отгук. Каж ми накъде се е насочила.

Квесторът хвърли смразяващ поглед към безпомощния си служител, преди да вземе решение.

— Говорих лично с капитана — каза с нежелание. — Патрулирал Ариминиум и получил писмо да дойде тук. Замина в Остия. — После се поколеба.

— Но ти си му казал, че Помпей вече е тръгнал — каза Брут. — Предполагам, че ще иска да се присъедини към флотата, като заобиколи южния бряг и ги пресрещне насред път. Това звучи ли ти познато?

Квесторът заговори по-твърдо:

— Нямах нови заповеди за него. Вярвам, че може да остане в морето, за да не могат с кораба му да се разпореждат... бунтовнически сили.

— Разумен мъж си ти — каза Брут. — Но ние сме верни на Помпей. Имаме нужда от тази галера. Очаквам такъв досетлив капитан да ти е казал следващото си пристанище, в случай че му пратят нов вестonosец. Някъде на юг, нали?

Докато говореше, наблюдаваше очите на писаря. Видя как виновно шават. Квесторът беше по-добър комарджия от служителя си, но и той забеляза погледа и челюстта му се стегна, докато обмисляше какво да прави.

— Откъде да знам, че не сте с Цезар? — попита той.

Въпросът имаше много по-силно въздействие, отколкото би могъл да очаква. Брут сякаш наедря, а пространството стана по-малко и потискащо горещо. Пръстите на дясната му ръка за момент забарабаниха по сребърната броня на гърдите му. Звукът беше стряскащо силен в настаналата тишина.

— Да не мислиш, че имам тайна парола, която да ти кажа? — сопна се той. — Специален знак, с който да ти докажа, че съм верен? Времената са трудни. Не мога да ти кажа нищо повече. Ако не ми кажеш, ще изпепеля това пристанище до основи и ти ще си вътре. Ще накарам мъжете ми да запречат вратите и ще те слушам как драскаш по тях. Това е единственото, което предлагам. — Изглежда квестора кръвнишки.

— Тарентум. Каза, че ще спре в Тарентум — обади се писарят.

Квесторът изглеждаше видимо облекчен, че някой друг е взел решението, но въпреки това се намръщи, което накара писаря да се свие. Брут погледна за някакъв знак за лъжа в очите му, но със задоволство не откри и пренебрегна и двамата, и започна бързо да пресмята. Тарентум беше пристанище, което би могъл да достигне само с няколко часа бърза езда през провлака, който галерата трябваше да заобиколи.

— Благодаря ви. Верността ви ще бъде възнаградена — каза той. Наблюдаваше страха и объркването им, докато предъвкваха думите му. Знаеше, че същото скоро ще започне да се случва по всички римски земи, защото въпросът за съюзничеството щеше да става още по-

значим. Гражданската война пораждаше недоверие и то вече беше започнало да разяжда основите на техния свят.

Излезе. Кохортите пълнеха меховете си с вода от един извор в приемлив ред. За миг се изкуши да заповяда да подпалят пристанището, както беше заплашил. Все пак щеше да е едно от местата, които Юлий щеше да използва, за да изпрати флота към Гърция. Но реши да не го прави, за да не изпраща стълб дим като знак къде се намира. В решението му имаше и малко гордост — искаше Юлий да пресече морето възможно най-скоро. Трябваша му само няколко месеца, за да се утвърди сред силите на Помпей, и после Юлий можеше да дойде, а той щеше да го посрещне както заслужава.

— Сенека, една легионерска галера се е насочила към Тарентум. Аз ще препусна натам. Последвай ме, след като вземеш провизии.

Сенека погледна хората си и стисна устни.

— Нямам сребро да платя.

— Това е пристанище без кораби — изсумтя Брут. — Складовете са пълни с всичко, от което имаш нужда. Вземи каквото искаш и тръгни след мен възможно най-бързо. Разбрано?

— Да, но...

— Да, господарю — сопна се Брут. — И трябва да отдадеш чест, сякаш знаеш какво правиш, разбра ли?

— Да, господарю — отвърна младият мъж и стегнато отдаде чест.

Брут подкара жребеца си покрай извора. Сенека с раздражение го наблюдаваше как се движи сред бойците с лекота, на която можеше само да завивда. Видя го как казва нещо и чу как мъжете се смеят. Военачалникът беше герой за тези хора, които не бяха правили нищо повече от това да пазят пътните крепости. Сенека също усети част от това възхищение и му се прииска да намери начин да започне отначало.

Докато наблюдаваше как жребецът на Брут се понася в тръс по южния път, усети, че мъжете отново го поглеждат за заповеди. Осъзна, че малко войници от поколението му са имали възможността да учат занаята от ветеран от Галия. Приблужи се към групата край извора, както беше видял да прави Брут. Нямахше навика да се смесва с тях и мъжете се спогледаха, но после един от тях му подаде мях и Сенека пи.

— Мислиш ли, че ще ни намери галера, господарю? — попита някой.

Сенека избърса уста.

— Ако не успее, ще преплува и ще ни влачи след себе си — отвърна той и се усмихна, като ги видя, че се отпускат. Съвсем малко — но в този момент той изпита много по-голямо удовлетворение, отколкото при всичките си тактически учения.

Брут препускаше през избуялата трева на южните хълмове. Очите му бяха впити в хоризонта за първия знак за морето. Беше гладен, уморен и тялото под бронята го сърбеше, но ако галерата планираше само кратко спиране в Тарентум, трябваше да бърза. Не мислеше какво ще прави, ако капитанът е отплувал. Колкото повече се задържеше на брега, толкова повече се засилваше опасността, но засега нямаше защо да се притеснява. Годиците в Галия го бяха научили на един трик, с който успяваше да забрави за нещата, които не зависят от него, и да прехвърли цялата си тежест върху лостовете, които може да задвижи. Така че освободи съзнанието си от проблема с кораба и се съсредоточи върху това да даде всичко от себе си в язденето.

Изненада се, че се чувства отговорен за двете кохорти. Знаеше по-добре от Сенека какво

ще се случи, ако Юлий ги залови. Всички се бяха заклели да не се бият за Помпей и Юлий щеше да е принуден да ги накаже. Несъмнено щеше да поклати ужасено глава, преди да даде заповед, но Брут знаеше, че Юлий е преди всичко военачалник и чак после човек, и то съвсем рядко, когато това му беше от полза. Тези бойци бяха неопитни и като нищо можеха да бъдат погребани в кървавата пепел между двете страни, да станат жертви на гражданската война още преди тя да е започнала. Корабът трябваше да е там и да ги чака.

Докато яздеше, му беше лесно да мечтае за бъдещето и да поема по най-преките пътеки през скалистите поля и долини. Ако пристигнеше в лагера на Помпей с две кохорти, щеше да има влияние още от първия момент. Ако беше сам, щеше да разчита на прищявката на Помпей кога евентуално ще получи хора, които да командва. А тази мисъл не беше приятна. Отначало Помпей нямаше да се осмели да му се довери и имаше голяма вероятност да се окаже на първата линия сред пешаците. Сребърната му броня щеше да привлече Десети като нощни пеперуди и едва ли щеше да преживее първата битка. Вероятно се нуждаеше от хората на Сенека дори повече, отколкото те се нуждаеха от него.

Пейзажът на юг от Рим нямаше нищо общо с тучните равнини на севера. Малките стопанства оцеляваха с отглеждането на маслини и лимони с дебела кора върху усукани дървени решетки. Всичко беше спаружено от жегата. Мършави кучета джавкаха около коня в момента, в който забавеше ход, а прахта се набиваше в гърлото му. Тропотът на копитата изкарваше хората от къщите им. Наблюдаваха го с подозрение, докато не напуснеше земите им. Бяха тъмни и твърди като земята, която обработваха. По кръв бяха много повече гърци, отколкото римляни, останки от по-стара империя. Никой не извика след него, не му махна и той се зачуди дали изобщо се сещат за великия град на север. Някак си се съмняваше. За тях Рим беше друг свят.

Спря при един кладенец и завърза юздите за някакво закърняло дърво. Нямаше въже, но имаше кофа. Обърна се към малката къща от бял камък близо до кладенеца. Един мъж го наблюдаваше, настанен удобно на грубата пейка до вратата. Дребно куче лежеше изплезило език в краката му — беше му прекалено горещо, за да излае по непознатия.

Брут погледна нетърпеливо към слънцето, после извика:

— Вода? — И вдигна шепа, и се престори, че пие.

Мъжът го гледаше твърдо. Очите му изследваха всяка подробност от бронята и униформата.

— Можеш ли да платиш?

— Там, откъдето съм, не искаме пари за няколко глътки вода — сопна се Брут.

Мъжът сви рамене, стана и тръгна към вратата.

Брут се загледа в гърба му. После попита:

— Колко? — И посегна за кесията си.

Стопанинът изпука ставите на ръцете си и като че ли се замисли. Накрая каза:

— Един сестерций.

Това си беше живо обирджийство, но Брут кимна, извади една монета и му я подаде. Мъжът започна да я разглежда, сякаш разполагаше с цялото време на света. После влезе в къщата и изнесе шито кожено ведро и дълго въже.

Брут посегна да ги вземе, но домакинът се дръпна със завидна бързина.

— Остави на мен — каза и мина покрай Брут.

Кучето с усилие се изправи и тръгна след него, спираше само за да оголи жълтите си зъби към Брут. Той се зачуди дали гражданската война ще стигне до тези хора. Съмняваше се.

Щяха да продължат да изчоплят живот от неплодородната земя и ако от време на време покрай тях преминеше по някой войник, това едва ли щеше да има значение.

Гледаше как стопанинът вади ведрото и го поднася на коня да пие — правеше всичко изнервящо бавно. Най-после ведрото стигна и до Брут и той пи жадно — студената вода течеше по гърдите му. Мъжът го гледаше без любопитство. Брут свали меха от седлото си и каза:

— Напълни го.

— Един сестерций — отвърна мъжът и протегна ръка.

Брут се разгневи. И това ми било честни и гостоприемни селяни.

— Напълни меха или ще ти хвърля кучето в кладенеца — каза и посочи празния мех.

Животното отвърна на гласа му с още един жалък опит да оголи жълтите си зъби. Брут се изкушаваше да извади меча, но разбираше колко смешно ще изглежда. У мъжа и кучето му не се забелязваше и следа от страх и Брут изпита неприятното подозрение, че селянинът ще се разсмее на заплахата му. Под натиска на протегнатата ръка изруга и извади още една монета. Мехът беше напълнен със същото спокойно безгрижие и Брут го върза на седлото, без да каже нищо.

Яхна коня и понечи да приключи срещата с някаква хаплива забележка. За негов яд, мъжът вече се отдалечаваше, като прилежно навиваше въжето около ръката си. Брут се замисли дали да не подвикне след него, но преди да реши какво да каже, селянинът изчезна в къщата и малкият двор стана така спокоен, както когато Брут бе пристигнал. Той пришпори коня и пое към Тарентум; водата бълбукаше в меха зад него.

Щом излезе от долината, усети първия полъх на солен ветрец — само полъх, който изчезна почти толкова бързо, колкото се появи. След час бързо препускане огромната синя шир блесна пред очите му. Както винаги, това подобри настроението му, въпреки че напразно търсеше следа, която би му подсказала за движение на галера. Сенека и хората му щяха да тръгнат след него и не искаше да излъже очакванията им, когато стигнеха до пристанището.

Преди брега теренът стана по-труден, със стръмнини, през които трябваше да води коня за юздите. Реши, че на това безлюдно място спокойно може да свали бронята си. Бризът приятно охлади потта му. Брут се изкатери задъхано по последния склон и погледна към градчето долу.

Галерата беше там, в края на малък кей, който изглеждаше така очукан, както и всичко останало. Той благодари на всички богове, за които можеше да се сети, и ентузиазирано потупа жребеца по шията, преди да отпие голяма глътка от меха. Земята сякаш изпиваше влагата от тялото му и слънцето беше жестоко, но не го беше грижа. С един скок яхна коня и пое надолу по хълма. „Помпей ще ме оцени“, помисли си. Щеше да разпрати писма до всички легиони за галския военачалник, който бе предпочел честта и сената пред Цезар. Те нямаше да знаят за миналото му нищо освен онова, което щеше да им разкаже. Щеше да внимава да не преувеличи или да не издаде някоя стара грешка. Това щеше да е ново начало, нов живот — и в крайна сметка щеше да тръгне на война срещу най-стария си приятел. Слънцето му се стори по-мрачно при тази мисъл, но той я прогони със свиване на рамене. Изборът беше направен.

Когато Сенека пристигна с двете кохорти, слънцето вече слизаше към залез. За Сенека беше облекчение да види Брут — говореше с някакъв човек на кея. Внезапно осъзна колко много зависи от този мъж.

Заповяда на кохортите да спрат. Болезнено осъзнаваше критичността на моряците, които навиваха въжетата и товареха последните бурета прясна вода по дъсченото мостче. Този път поздравът му беше най-добрият, който можеше да направи.

— На твоите заповеди, господарю — каза Сенека.

Брут кимна. Изглеждаше гневен и един поглед към капитана на галерата подсказа на Сенека, че е прекъснал спор.

— Капитан Гадитик, това е Ливиний Сенека, моят помощник — каза Брут.

Капитанът не си направи труда да погледне младия мъж и Сенека усети прилив на неприязън, заедно с удоволствието от новата длъжност.

— Тук няма противоречие, капитане — продължи Брут. — Ти си се насочил към Остия, за да вземеш мъже като тези. Какъв е проблемът да тръгнеш за Гърция оттук?

Капитанът почеса брадичката си. Беше небръснат и изглеждаше уморен.

— Не знаех, че Цезар се е върнал в Рим. Трябва да изчакам заповеди от града, преди да...

— Но Помпей и сенатът са ти дали заповед да се присъединиш към тях — прекъсна го Брут. — Няма нужда да ти казвам какъв е твоят дълг. Помпей е наредил на тези мъже да стигнат до Остия. Сега щяхме да сме с него, ако не бяхме принудени да пресечем страната. Помпей няма да се зарадва, ако забавиш пристигането ми.

Капитанът го погледна с неприязън.

— Не се перчи с връзките си, младежо. Аз служа на Рим от трийсет години и познавах Цезар, когато беше още млад офицер. Имам приятели с власт, на които мога да се обадя.

— Не си спомням да е говорил за теб, когато служих с него в Галия — сопна му се Брут.

Гадитик премигна. Беше загубил битката.

— Трябваше да се сетя от бронята — бавно каза той; виждаше Брут вече в друга светлина. — Но защо отиваш да се биеш за Помпей?

— Изпълнявам дълга си. Ти изпълни своя — отвърна Брут. Започваше да губи търпение. Беше му писнало от спорове, които сякаш изникваха на всяка крачка през този предълъг ден. Погледна галерата, която се полюляваше на вълните, и болезнено му се прииска земята вече да е зад гърба му.

Гадитик погледна колоната мъже, които чакаха да се качат на борда. През целия си живот беше изпълнявал заповеди и въпреки че това му се струваше неправилно, нямаше избор.

— С толкова много хора ще е трудно. Една буря и ще сме на дъното — каза той с последните останки от съпротивата си.

Брут се насили да се усмихне.

— Ще се оправим. — После се обърна към Сенека. — Качвай ги на борда.

Сенека отново отдаде чест и се върна при хората си. Кеят затрепери под краката им — колоната се приближи и първите редици започнаха да се качват по мостчето на широката палуба.

— И защо ще се биеш срещу Цезар? Не ми отговори — промърмори Гадитик.

Брут го погледна.

— Имаме някои разногласия — отвърна по-искрено, отколкото беше възнамерявал.

Гадитик кимна и каза замислено:

— Лично аз не бих искал да се изправя срещу него. Не мисля, че изобщо някога е губил битка.

Брут отговори ядосано, точно както се беше надявал Гадитик:

— Тези истории са пресилени.

— Заради теб се надявам да е така — каза капитанът.

Това беше малка отплата, задето го беше принудил да отстъпи, но изпита задоволство, когато Брут отклони поглед. Спомни си как в Гърция младият Цезар се справи с Митридат. Ако Брут беше видял това, вероятно би помислил повече, преди да избере за свой господар Помпей. Гадитик се надяваше, че арогантният военачалник в сребърна броня ще получи тежък урок, когато му дойде времето.

Когато и последните войници се качиха на борда, капитанът ги последва и Брут остана сам на кея. Слънцето се спускаше на запад към Рим. Той пое дълбоко дъх, събра сили и стъпи на палубата. Беше загърбил всичко и всички и за момент гърлото му се стегна от спомените, които нахлуха в съзнанието му.

Галерата се плъзна по водата. Припяването на робите на греблата под краката му звучеше приспивно.

По време на гласуването градът беше затворен, а портите запечатани. Тълпата на Марсово поле беше шумна и весела, все едно изборът на консул беше официален празник, а не отхвърляне на Помпей и неговия сенат. Слънцето печеше и мнозина предприемчиви граждани даваха срещу бронзова монета малко сянка под тентите, които предвидливо бяха разпънали на полето. Миризмата на цвъртящо месо, разговорите, смехът, виковете на търговците се смесваха в какофония, която носеше усещането за живот и дом.

Юлий и Марк Антоний се качиха по стъпалата на платформата, вдигната от дърводелците на легиона. Стояха заедно в бели тоги, поръбени с пурпур. Юлий носеше лавров венец — тъмните листа бяха завързани със златна тел. Рядко излизаше пред хора без него и някои разправяха, че така искал да прикрие олисяващата си глава.

Десети беше излъскал до блясък броните си и стоеше в охрана на новите консули. Държача копията и щитовете си готови за сигнал за тишина, но Юлий беше доволен просто да стои и да гледа над главите на огромната тълпа.

— Последния път, когато бях избран тук за консул, ми предстоеше Галия — каза той на Марк Антоний. — Бях съюзник с Помпей и Крас. Сега това ми се струва като в някакъв друг живот.

— Не си си губил времето — отвърна Марк Антоний и двамата се усмихнаха, като си спомниха изминалите години. Както винаги, Марк Антоний изглеждаше така, сякаш е издялан от най-добрия римски камък. Понякога Юлий се дразнеше, че от всички, които познава, Марк Антоний е най-близо до начина, по който би трябвало да изглежда един консул на Рим.

Имаше силно лице и властна стойка, в съчетание с естествено достойнство. Юлий беше чул, че жените в Рим започват да кокетничат и да се изчервяват, щом го видят.

Знаеше, че е направил правилния избор, като го беше избрал да оглави сената. Марк Антоний беше верен, не както Регул, при когото една небрежна дума би могла да изпрати бърза смърт на враговете му. Марк Антоний беше дълбоко загрижен за републиката и щеше да й даде живот, докато Юлий е в Гърция. Беше показал безразличие към богатството, каквото можеха да имат само родените в разкош. Можеше да му се има доверие и Юлий нямаше нужда да се притеснява, че безценният му град ще страда, докато е той далече. Той най-добре от всички познаваше крехката природа на мира и уроците на Клодий и Милон не бяха изтрети в съзнанието му дори и след престоя в далечна Галия. Рим имаше нужда от силна ръка, за да може мирът да разцъфти. Помпей никога не би му дал тази възможност.

Юлий се усмихна малко криво — знаеше, че той също не е човек, който може да управлява един мирен град. Беше изпитал прекалено голямо удоволствие от завоюването на Галия и Британия, за да прекара оставащите му години в успиващи дебати. Беше достатъчно загрижен за закона, когато можеше да го промени, за да отговаря на вижданията му, но досадното управление, което идваше след това, беше като бавна смърт. Също като Помпей, той предпочиташе да разкъса кожата на удобството и да търси нови места и нови битки. Имаше нещо закономерно в това, че последните лъвове на Рим трябваше накрая да се изправят един срещу друг. Помисли си, че дори да го нямаше проблема с Помпей, пак би дал властта на Марк Антоний, дори и за кратко. Вероятно щеше да тръгне да завоюва Африка или да тръгне по стъпките на Александър на изток, към далечните странни земи.

— Дали не трябва да се обърнем към народа, консуле? — каза той и направи знак на един центурион от Десети.

Войниците около платформата удариха три пъти с копията по щитовете си и настана такава тишина, че можеха да чуят шепота на вятъра по Марсово поле. Тълпата стоеше, изпълнена с уважение, после някои подеха радостни възгласи и останалите ги последваха, преди Юлий да може да заговори. Ревът се понесе над цялото поле — рев от хиляди гърла. Слънцето печеше.

Юлий погледна Марк Антоний и се изненада, като видя в очите му сълзи. Той самият не изпитваше толкова силно вълнение, вероятно защото умът му беше вече устремен към предстоящата битка — или защото веднъж вече го бяха избирали за консул. Завиждаше на Марк Антоний и го разбираше, макар да не споделяше чувствата му.

— Ще говориш ли пръв? — попита тихо.

Марк Антоний наклони глава с благодарност за предложението.

— След теб. Те са твои.

Юлий сложи ръце на дървеното перило, направено на точната височина, която искаше. Пое дълбоко дъх и заговори високо:

— Центуриите гласуваха днес и техният знак остана върху земите на бащите ни. С Марк Антоний стоим пред вас като консули и Помпей ще чуе гласовете ви дори в Гърция. Той ще знае, че неговият липсващ сенат е бил заменен. Това е нашето послание към него. Никой мъж не струва повече от Рим, нито един човек не е повече от тези, които днес виждам пред себе си.

Тълпата зарева одобрително.

— Показаме, че Рим може да надживее загубата на онези, които не ги е грижа за него. Показаме, че може да има закон без корупция. Не изпълних ли обещанието си към вас?

Тълпата изрева в съгласие.

— Да, изпълних го — твърдо изрече Юлий. — Съдилищата бяха прочистени и подкупите бяха открито наказани. В моя град няма да има тайни сделки между управляващите. Работата на сената ще се оповестява всеки ден по залез-слънце. Вашите гласове са залогът за властта, но власт да работим във ваш интерес, а не да ви потискаме. Не съм забравил това, както го забравиха други. Гласовете ви отекват в мен всеки ден и аз ще отнеса това ехо в Гърция, за да ги предам на армиите там.

Тълпата се люшкеше — хората, които бяха назад, се натискаха да минат напред. Запита се колко ли са дошли на полето, за да гласуват. Стояха от зазоряване и вероятно бяха гладни и жадни, защото новите им монети отдавна бяха отишли при продавачите. Реши да е кратък.

— Легионите в Гърция би трябвало да са ни чули днес. Ще се запитат защо подкрепят човек, който е загубил вярата на онези, които имат най-голямо значение. Без вашите гласове никой не може да има авторитет. Вие направихте част от вас магистрати и квестори, а дори и консули! — Изчака приветствените викове да спрат, усмихваше се. — Свършихме много за тези няколко месеца. Достатъчно, за да знам, че когато тръгна, градът ми ще е сигурно и спокойно място. Ще отнеса гласовете ви до Помпей и ще му кажа, че е бил отхвърлен от гражданите, които са го издигнали. Ще служа вярно на своя град. Марк Антоний ще е вашите ръце, вашите очи и вашата воля в сената.

И докато тълпата го приветстваше, Юлий избута Марк Антоний напред и му прошепна:

— А сега са твои.

И без да погледне повече тълпата, слезе по стълбите и остави Марк Антоний да се

изправи сам пред хората. Беше важно да се види новият консул в самостоятелно действие. Юлий яхна коня си и реши да изчака началото на речта му.

Марк Антоний заговори и Юлий поклати глава леко развеселен. Дори гласът му беше идеален. Звънеше над тълпата и макар Юлий да знаеше, че думите бяха набивани в главата му до късно през нощта, това изобщо не личеше.

— Братя мои, да стоя тук, пред вас, с града зад гърба ми, е самата причина да се родя... — чу Юлий, преди гласът да се изгуби във вятъра. Извънредните се подредиха около него и заедно поеха в тръс към портите на Рим...

Юлий гледаше мълчаливо как двама от най-силните мъже слизат от конете си и се отправят към пластините от бронз и восък, запечатали града. Носеха тежки чукове. Чуваше виковете на гражданите да се носят като пляска на далечни вълни. Плочите паднаха с трясък и портите се отвориха пред него, за да може да се върне към работата си. Изборите му бяха дали легитимност, но все още му предстоеше да преведе легионите през неприветливото море до Гърция. За момент му се зави свят от мисълта, че там трябва да се изправи срещу Брут. Това беше болка, която винаги изтласкваше, когато и да се появеше. Боговете или щяха да му гарантират още една среща с най-стария му приятел, или не. Щеше да отведе армията си към триумф или щеше да бъде убит и пътят му щеше да приключи. Не можеше да си позволи слабост, след като беше стигнал толкова далече.

„Просто само една крачка“ — каза си, докато влизаше в Рим.

Сервилия го чакаше в старата къща на Марий. Юлий се върна, потен и прашен от ездата през нажежения град. В сравнение с него тя изглеждаше свежа, но на ярката светлина на деня възрастта ѝ си личеше. Винаги бе предпочитала вечерта. Юлий сам разседла коня, за да се забави поне мъничко — не искаше да се хвърли веднага към още едно трудно решение. Да се справи с тълпите на Рим беше много по-лесно, отколкото със Сервилия.

Един роб му донесе чаша леден ябълков сок и Юлий я изгълта, преди да влезе при Сервилия. Чуваше водата във фонтаните на двора. Вътрешните стаи бяха подредени около открития двор, така че във въздуха винаги да се носи ароматът на зеленина и цветя. Това беше красив дом и сега той все по-рядко си представяше отекуването на гласа на Марий из него.

— Отново съм консул — каза ѝ.

Очите ѝ за момент се изпълниха с нежност, бе разчувствана от гордостта му. Откакто Брут замина, тя бе станала по-мила с него. Отначало Юлий смяташе, че изпитва вина заради предателството на сина си, но пък трябваше да я познава по-добре.

— Съпругата ти ще е очарована, Цезар — каза Сервилия.

Юлий въздъхна и видя как очите ѝ проблясват от гняв. Отиде до нея и хвана ръцете ѝ.

— Но аз дойдох при теб, Сервилия, точно както казах. Помпея е в имението, за да ме дари с наследник. Нищо повече от това. Достатъчно го обсъждахме, не мислиш ли? Внучката на Корнелий Сула е най-добрата партия, която можем да намеря, за да ми роди син. Той ще носи кръвта на две благородни фамилии. Един ден това момче ще управлява Рим.

Сервилия сви рамене. Юлий знаеше, че прибързаният му брак все още я измъчва.

— Ти беше първата, която ме предупреди, че трябва да поискам син, Сервилия — припомни ѝ той.

Тя изсумтя:

— Знам. Но също знам и с какво мислят мъжете. Въпреки цялото ти перчене, ти не си

бик за разплод, Юлий. О, да, чух как пияните ти войници говорят за мощта ти. Наистина много се зарадвах да чуя колко пъти си я любил за една нощ.

Юлий се закашля от смях.

— Не можеш да ме държиш отговорен за войниците ми! А и би трябвало да си достатъчно умна, за да не слушаш такива неща. — Хвана я за раменете. Очевидно се забавляваше. — Аз съм тук. Това нищо ли не ти говори? Помпея ще е майка на децата ми, това е всичко. Няма да ти казвам, че не изпитвам удоволствие да ги създавам. Това момиче е изключително добре сложено...

Сервилия го отблъсна.

— Виждала съм я. Красива е. Но е и тъпа, което вероятно си пропуснал, докато си зяпал гърдите ѝ.

— Исках здраве и сила, Сервилия. Като бик за разплод, ще осигуря ума на децата си.

— Ти си коч, в най-добрия случай — каза тя и се разсмя.

— Коч, който е консул за втори път, Сервилия. Коч, който ще управлява.

Настроението му беше заразително и тя не можеше да му устои. Нежно го шляпна по лицето, за да го прекъсне.

— Всички мъже са глупаци в присъствието на жени, Юлий. Ако я оставиш прекалено дълго сама в това имение, ще си имаш ядове.

— Глупости. Тя ще копнее за мен. След като ги люби Цезар, всички жени...

Тя отново го шляпна, този път малко по-силно.

— Избрал си красотата и децата, но я дръж под око. Прекалено хубава е, за да я оставяш сама.

— Разбира се, ще я държа настрана от младите мъже на Рим. Но стига за това, Сервилия. Като консул искам храна и най-доброто вино от избите. По-късно трябва да отида до Остия, за да проверя новите кораби, а утре трябва да стана рано, за да видя знаменията заедно с Марк Антоний. Това ще е добра година за Рим, усещам го. Утре, когато жреците потърсят знаците, ще има светкавици..

Сервилия въздъхна:

— Ами ако няма?

— Домиций ще дойде и ще каже, че е видял. Това винаги е вършило работа. Жреците няма да го оспорят. Но независимо от всичко ще имаме година на добър късмет.

Отстъпи от нея и тя болезнено пожела пак да я прегърне. Въпреки смеха и пренебрежението към новата си жена, той не бе споделял леглото ѝ от няколко седмици и последният път беше почти като спомен за предишната им близост. А и тогава у него имаше малко жар. В негово присъствие преглъщаше гордостта си, но от брака му я заболя.

Въпреки това беше с нея, както беше казал, а съпругата му беше извън града, само с робите. Сервилия беше виждала и преди как страстта се превръща в приятелство. Знаеше, че може да приеме спокойно това състояние, както някога беше направила с Крас. Но и най-лекото докосване или целувка от Юлий ѝ припомняше ездата в Испания и седенето в нозете на статуята на Александър при първите искри на новата любов. Беше твърде болезнено.

Един роб влезе и се поклони на Юлий.

— Господарю, при портата има посетители.

— Прекрасно — отвърна Юлий и се обърна към Сервилия. — Накарах Домиций, Октавиан и Кир да ми донесат документите си за повишение. — За момент изглеждаше притеснен и веселостта му изчезна. — Трябваше да направя промени, след като Брут замина

за Гърция. Ще останеш ли за обсъждането?

— Не, нямаш нужда от моето присъствие — отвърна Сервилия и вдигна брадичка. Да не би да беше извикана само за да бъде пренебрегната? Дори и като водач на Рим, Юлий беше способен на най-обидните нарушения на етикета. Беше напълно възможно да смята, че краткият разговор е бил достатъчен за изпълнение на задълженията му към нея. Тя бавно скръсти ръце и това го накара да я погледне и да забележи раздражението ѝ. Погледът му загуби разсеяната си празнота и тя усети цялата сила на вниманието му.

— Трябваше да си запазя следобеда за теб — каза той и хвана ръцете ѝ. — Да ги отпратя ли, Сервилия? Можем да вземем конете и да си направим разходка, или да седнем край Тибър и да се наслаждаваме на слънцето. Ще те науча да плуваш.

Трудно беше да не се поддаде на чара му. Въпреки всичко, което се беше случило помежду им, Сервилия все още усещаше вълните, излъчвани от него.

— Мога да плувам, Юлий. Виж се с хората си и върви в Остия. Вероятно все още имаш възможност да посетиш съпругата си тази нощ.

Той се намръщи. Чу се тракането на сандалите на офицерите — влизаха в основната сграда. Времето му за нея приключваше.

— Дори да можех да се раздвоя, пак нямаше да успея да свърша всичко, което трябва — каза той.

— Ако можеше да се раздвоиш, двамата щяхте да се избиеете — каза тя.

Домиций влезе в стаята и лицето му светна, щом видя Сервилия. Тя му отвърна с усмивка, после се извини и си тръгна. За момент ароматът ѝ остана във въздуха.

В собствената си къща Сервилия се отпусна. Тихите стъпки на робините не можеха да прекъснат мислите ѝ.

— Господарке? Мъжът, когото чакаше, дойде — каза една робиня.

Сервилия се надигна на кушетката си. Златните ѝ гривни подрънкваха в тишината. Робинята въведе госта и бързо се оттегли.

Сервилия с внимателен интерес наблюдаваше мъжа, когото беше извикала. Не беше богато облечен, но тя знаеше, че може да се престори на представител на всяка класа в Рим.

— Имам нова задача за теб, Белас — каза тя.

Мъжът наведе глава в отговор и тя забеляза, че е започнал да оплешивява на темето. Спомни си времето, когато носеше косата си до раменете на тежки руси масури, и се намръщи при мисълта колко е нечестно. Възрастта бележеше всички.

— Още три дни играя Дионисий — каза той без предисловие. — Представлението беше описано като изключително от онези, които разбират от театър. След това времето ми е твое.

Тя му се усмихна и със задоволство забеляза, че той все още е малко влюбен в нея. Може да беше заради това, че я виждаше отчасти през мъглата на спомените, но винаги ѝ беше верен в обожанието си.

— Работата няма да е трудна, Белас, въпреки че за известно време ще те откъсне от града.

— Извън града ли? Не харесвам малките градчета, Сервилия. Провинциалистите не могат да разпознаят дори прекрасна пиеса от Еврипид, та ако ще да мине покрай тях, крещейки хули. Не съм напускал града от почти двайсет години, и защо да го правя? Светът е тук и има хора, които идват на всяко представление, в което има роля, играна от Белас, независимо колко е малка тя.

Сервилия не се разсмя на суетата му. Въпреки че се смяташе за непризнат гений, той можеше да е твърд и лукав, а и в миналото винаги бе могла да разчита на него.

— Не говоря за градчето, Белас. Искам заради мен да наблюдаваш едно имение извън града. Една жена там.

Белас пое рязко дъх.

— А има ли наблизко странноприемница? Нали няма да се наложи да спя във вонящи дупки? Дионисий не може да бъде принизен така.

— Няма странноприемница, лисицо такава. А и подозирам, че вече си се досетил за мястото, където те изпращам. И доколкото си спомням пиесата, Дионисий би легнал навсякъде за няколко златни монети.

Белас потрепери и лицето му леко се промени. Чертите му бяха само маска на мъжа зад тях.

— Може да е само новата съпруга на Цезар. Целият град говори за това момиче. Нямаше никакво ухажване, доколкото забелязах, нито ред от поетите, платен от него. Сигурно е платил тежестта ѝ в злато, ако се съди по имението, което баща ѝ внезапно реши да купува.

Наблюдаваше я внимателно и не можа да се сдържи да не се усмихне самодоволно, когато изражението ѝ потвърди думите му.

— Измина почти месец от прибързаната церемония и все още не се чува нищо за надуване на корема — продължи той. — Не я ли е пробвал преди сватбата? Помпея произхожда от плодовитото семейство и очаквах щастливата новина и леенето на още безплатно вино, за да удавим завистта си. Може и да е плешив под лавровите клонки, но преди имаше дъщеря, така че вероятно тя е безплодна, как мислиш?

— Ти си малък злобен клюкар, Белас, казвала ли съм ти го? — отвърна Сервилия. — Той все още не е оплешивял и не всеки брак е благословен с деца още в първата брачна нощ.

— Но пък съм чувал, че смело опитва. От друга страна, жребците са по-малко усърдни с кобилите в жегата...

— Стига, Белас — прекъсна го тя хладно. — По една жълтица на седмица, докато армията тръгне за Гърция. И не ми казвай, че изкарваш повече.

— Заплащането е добро, но публиката ще ме забрави. След това може да не си намеря лесно работа. Публиката е капризна в обичта си, знаеш го, а и цените се повишиха след всичкото злато, което Цезар донесе от Галия. Две седмично ще поддържат живота ми достатъчно дълго, за да си намеря работа, когато приключиш с мен.

— Нека са две, но ще искам да държиш къщата под око непрекъснато. Не искам да слушам никакви извинения или пък някоя от бурните ти истории за комар и как те накарали да играеш насила.

— Държа на думата си, Сервилия, знаеш го. — Тонът му беше сериозен и тя кимна. — Но не ми каза какво ще гледам — продължи той.

— Тя е много млада, Белас, а младите правят почти толкова глупости, колкото и старите. Гледай дали няма да кривне или да бъде изкушена от някое хубаво градско момче.

— А какъв е твоят интерес от това, моя прекрасна царице? Възможно ли е да се надяваш, че тя ще бъде изкушена? Вероятно трябва да поставя някое изкушение на пътя ѝ, така че да се спъне в него. Това лесно може да се уреди.

Сервилия замислено прехапа устна, после поклати глава.

— Не. Ако е глупачка, не искам да се разбере чрез мен.

— Любопитно ми е защо би изхарчила пари за чужда съпруга — каза Белас и наклони

глава в очакване на реакцията ѝ. За негово учудване, по страните ѝ се появиха червени петна.

— Аз... ще му помогна, Белас. Ако единственото, което мога, е да съм полезна, ще бъда.

Изражението му стана нежно и той се приближи и я прегърна.

— И на мен ми се е случвало да съм така безпомощен, веднъж или дважд. Любовта превръща и най-великите сърца в глупаци.

Сервилия се изтръгна от прегръдката му и докосна очите си.

— В такъв случай ще го направиш ли?

— Разбира се, царице моя. Ще започна в момента, в който прибера маската на обичния ми Дионисий в сандъка и тълпите за последен път ахнат от репликите ми. Искаш ли да чуеш кулминацията? Това е рядка възможност.

Тя го погледна с благодарност за безгрижния разговор — той искаше да я успокои в момент на тъга.

— Нека събера момичетата, Белас. Винаги си по-добър, когато те слушат хубави жени — каза тя, облекчена, че деловият им разговор е приключил.

— Проклятието ми е в това, че ме вдъхновяват — каза той. — Мога ли да си избира любимка, когато приключа? Актьор от моята величина трябва да бъде възнаграден.

— Само една, Белас — каза тя.

— Две? Жаден съм за любов, Сервилия.

— Една — каза тя. — И чаша вино за утоляване на жаждата.

Студеното море плисна в тъмнината през борда на малката лодка. Цецилий чуваше съскането и пляскането на вълните, но в безлунна нощ като тази беше все едно че плува през абсолютна тъмнина. Само звездите, които проблясваха през облаците, им помагаха да поддържат курса към гръцкия бряг. Двамата гребци сякаш бяха неми.

„На мое разположение: два ножа и предостатъчно гръцки монети, чиято стойност все още не ми е ясна“ — заизрежда наум Цецилий: бяха му казали да мълчи. Продължи със списъка: беше открил, че когато е притеснен, това му помага да се оправи и с най-обърканата ситуация.

„Златен пръстен от Цезар в джоба на хубавия ми кожен колан. Здрави сандали с вълнена стелка срещу мехури. Малко храна, в случай че се наложи няколко дни да се крия. Сол и зехтин. Мех, който май тече“.

Това бяха нещата, с които разполагаше, за да шпионира армията на Помпей. Въздъхна. Не бяха кой знае колко за сериозна работа. Заляха го още пръски студена вода и Цецилий реши да си приповдигне самочувствието.

„Но пък имам остър ум, знам гръцки и имам набито око. И опит и известна мъдрост, придобита по жизнения път“.

Поизправи се на седалката и докато изреждаше предимствата си, се почувства по-добре. Все пак беше препоръчан за работата, а и Цезар не би изпратил някой глупак. Всичко, което трябваше да направи, беше да прецени силата на легионите и броя на галерите, които беше събрал Помпей. След като знаеше гръцки, вероятно би могъл да си намери работа в някой от лагерите и всеки месец да отива до брега и да предава докладите си. В някакъв момент този, който щеше да дойде на среща с него, щеше да му каже, че задачата е изпълнена, и той щеше да скочи в лодката и да се върне у дома.

— Ти ли ще дойдеш да ме вземеш? — прошепна на по-близкия гребец.

Той му изсъска гневно, още преди да е довършил въпроса си:

— Затваряй си устата! Наоколо има галери, гласовете стигат далече.

Не беше кой знае какъв разговор. Цецилий се опита да се отпусне и да не обръща внимание на пръските, които сякаш намираха удоволствие в това да му се радват като на стар приятел. Независимо колко усърдно се опитваше да се прикрие, те го намираха и стигаха буквално навсякъде.

„От друга страна — помисли си той, — дясното коляно винаги ме боли, когато се отпускам на него. Два от пръстите винаги ме наболяват при дъжд. И изобщо не искам да съм тук. Не знам какво ми предстои и има опасност да ме заловят, да ме измъчват и да ме убият. И начумерени спътници, които не ги е грижа за бедите ми“.

Внезапно двамата гребци инстинктивно спряха и застинаха неподвижно. Цецилий понечи да попита какво става, но по-близкият затисна устата му с ръка. Цецилий замръзна и се заоглежда в тъмнината, наострил уши.

Някъде в далечината чу нежния плясък на вълните по каменистия бряг и си помисли, че точно това ги е спряло. После в тъмнината чу пукане и шум като от риба, изскачаща от водата. Втрени се в мрака и отначало не забеляза нищо — а после се появи движеща се сянка, пред носа ѝ се вдигаше бяла пяна.

Лодката се заклатушка по вълните, предизвикани от галерата, и Цецилий болезнено преглътна. Огромните гребла се потапяха във водата и се вдигаха, чу и приглушените удари на барабана. Беше сигурен, че галерата ще ги разбие на парчета — като че ли се движеше право към тях. Представи си как острият ѝ нос разрязва лодката, как хлъзгавият зелен корпус го повлича, окървавен, за храна на акулите. Надигна се в панически ужас, но гребецът го дръпна за ръката с обичайна за професията си сила. Последва кратка мълчалива борба и Цецилий бе победен. Галерата се извиси над тях като огромна черна планина.

Спътниците му внимателно потопиха греблата във водата; използваша шума на галерата, за да прикрият този, който създаваха. След няколко бързи загребвания се озоваха извън обсега на носа. Цецилий изруга наум, когато греблата на галерата минаха над главата му. Беше миг на абсолютен ужас — представи си как се спускат върху лодката, но двамата гребци си знаеха работата и се разминаха безпроблемно.

Цецилий най-после си пое дъх, а двамата мъже отново загребаха усърдно, без да кажат и дума. Представяше си критичните им погледи и отново започна да изрежда списъка си, за да се успокои.

Сякаш мина цяла вечност, преди да вдигнат веслата и единият гребец да скочи във водата, за да задържи подскачащата лодка. Цецилий слезе изключително предпазливо, което накара мъжа във водата да изругае нетърпеливо.

Леките вълни стигаха до кръста му, студеният пясък се приплъзваше между невидимите пръсти на краката му.

— Късмет — прошепна мъжът и леко го побутна напред.

Цецилий направи две крачки и се обърна. Спътниците му бяха изчезнали. За момент му се стори, че чува плясъка на греблата, после и той изчезна — и Цецилий остана сам.

Помпей чакаше и се наслаждаваше на топлината на слънцето върху бронята си. Конят му тихо процвилваше. Парадният плац в Дирахий беше изграден след пристигането му в Гърция — стените и сградите ограждаха огромен двор от твърда червена глина. Вятърът вдигаше кървавочервени вихри от прах, над главата му чайките тъжно крещяха. Три блестящи легиона стояха мирно в негова чест, редиците им се простираха в далечината. Беше приключил проверката си и му се искаше Цезар да може да види отбраните мъже, които щяха да сложат край на претенциите му към Рим.

Сутринта мина с приятна лекота, докато наблюдаваше как се подреждат в различни конфигурации. Конницата беше особено впечатляваща. Знаеше, че Цезар едва ли би могъл да събере повече от четвърт от броя ѝ. Усети тръпка, като видя конниците да галопират през огромния двор в перфектна формация, да се завъртат по сигнал и да запрашат копията си по мишените. Това бяха мъжете, които щяха да отвоюват Рим от узурпатора. За тях Цезар беше предател и Помпей дори се разчувства от искрената подкрепа на командирите им, докато му даваха клетвите си за вяност.

Десет легиона бяха прекосили Гърция, за да се присъединят към евакуирания сенат на западния бряг. Откри, че са добре водени, дисциплинирани, с висок боен дух. Изпита задоволство от възмущението им, че е бил принуден да напусне Рим. Нямаше политическа слабост в това, че беше сред легионите в Гърция: беше им дал заповед и те се бяха отзовали. Нямаха търпение да се сблъскат с врага и Помпей със задоволство откри, че докладите от Галия са породили у тези професионални войници други чувства. Блазнеше ги мисълта да разбият суетата на ветераните на Цезар, смятаха, че те са най-обикновени фукльовци. Добри бойци, с които човек да тръгне на война.

Качеството на гръцките сили му помагаше да поуспокои постоянното си раздражение от отношенията със сенаторите и семействата им. Често съжеляваше, че ги е довел, въпреки законността, която придаваха на действията му. Те се оплакваша от водата — твърдяха, че им действала разслабително; от жегата, от настаняването си в Дирахий и от хиляди други дреболии. Само неколцина осъзнаваха колко малка полза има от тях сега, когато беше на бойното поле. Вместо да му дадат юздите, се опитваха да повлияят на решенията му и да се бъркат в неща, от които не разбираха нищо. Много му се искаше да ги изпрати на някой от гръцките острови до края на престоая си. Само мисълта, че подобно действие ще подкопае властта му, го спираше да издаде такава заповед.

Всички погледи бяха вперени в него и той пришпори испанския си жребец в галоп и се насочи към целта. Топлият въздух свистеше покрай ушите му. Тропотът на копитата се сливаше с барабаненето и усиливаше съсредоточаването му. Сламената торба, ушита във формата на мъж, сякаш растеше и той си помисли, че може да види всеки бод.

Трябваше да е безпогрешен пред погледите на войниците — и естествено не сбърка. Когато копието излетя от ръката му, знаеше, че ще улучи. Очите на легионерите проследиха пътя на острието и мнозина знаеха, че ударът е добър, още преди сламената фигура да се завърти, улучена в рамото. Приветстваха го и Помпей вдигна ръка за поздрав; дишаше тежко. Пот се стичаше по лицето му и дясното рамо ужасно го болеше, да не говорим за пулсиращата болка в корема. Беше усетил спазмата при хвърлянето на копието, но това нямаше значение. Римляните уважаваха силата и демонстрацията на сила щеше да ги накара

да се гордеят с командира си.

Обърна се и тръгна покрай редиците, доволен от яростните им лица и от дисциплината им. Командващият, Лабиен, отдаде чест, когато Помпей дръпна юздите.

— Доволен съм, Лабиен — каза той достатъчно високо, за да го чуят и легионерите. — Освободи ги да се нахранят, но да не преяждат. Искам ги слаби и гладни. — И добави тихо: — Ела с мен в храма. Имаме да обсъждаме много неща.

— Да, господарю — отвърна Лабиен. Острият му поглед забеляза, че Помпей щади дясната си ръка, но щеше да е проява на неуважение, ако го споменеше, след като Помпей бе предпочел да го премълчи. Испита задоволство, като забеляза, че по зачервеното лице на Помпей няма и следа от притеснение. Диктаторът беше твърд, горд мъж и изглеждаше чудесно на коня дори и на тази възраст. — Те винаги са гладни, господарю — допълни Лабиен. — Няма да те разочароват.

— Да, няма — навъсено каза Помпей. — Ще попилеят бандитите на Цезар като плява.

Лабиен кимна и сведе очи. Нямаше начин да не уважаващ такъв мъж. Всичко у Помпей го впечатляваше. Диктаторът носеше властта си с лекотата и достойнството на човек, когото не можеш да не уважаващ. Лабиен знаеше, че на легионерите може да се разчита — много от тях се радваха на възможността да се бият срещу предателя. За мнозина Гърция беше прекалено дълго мирна, особено за онези, които се надяваха на бляскава кариера. Както добре знаеха и най-нисшите носачи на копия, войната носеше повишение много по-бързо от мира.

И най-последният от тях би се надявал да си създаде име срещу Цезар, да стане центурион и всички да го уважават.

Помпей изчака Лабиен да яхне коня си. Беше доволен от този мъж — у него нямаше грешка. Беше най-обикновен, с избръсната коса, тъмни очи и груби черти. Биографията му обаче беше чудесна и Помпей изобщо не испита колебание да го включи в съвета си. У Лабиен имаше солидност, която той оценяваше, почти като противоотрова на убийствените интриги в сената. Офицери като него можеха да бъдат открити във всеки град и пристанище, които се подчиняваха на римския закон. Не приемаха подкупи и не се перчеха с верността си. Желязната дисциплина им запазваше постове с години, а когато тръгнаха на война, нямаха равни на бойното поле. Те бяха твърдият скелет на Рим. Помпей кимна на Лабиен в знак на задоволство.

Зарадван от този благосклонен поглед, Лабиен освободи легионерите и те тръгнаха към помещенията си. Мирисът на топла храна вече се носеше във въздуха и Помпей помисли, че Лабиен вероятно е гладен като всички след тази дълга напрегната сутрин. Щеше да нареди да донесат най-добрите ястия. Лабиен щеше да разбере похвалата, без да се налагат повече обяснения.

Докато яздеха към храма, който Помпей беше избрал за щаб, Лабиен се изкашля. Помпей знаеше, че няма да заговори без разрешение. Беше чудесен пример за хората си.

— Говори. Кажи ми каквото мислиш — каза Помпей.

— С твое позволение бих искал да изпратя галера, която да наблюдава Остия. Ако знаем кога ще отплават, ще сме подготвени да ги посрещнем. Флотата ни може да потопи корабите им, преди дори да видят Гърция.

— Не би ли съжалявал за това, Лабиен? То ще лиши и двама ни от възможността да го победим тук — отвърна Помпей.

По-младият мъж вдигна рамене.

— Малко, господарю. Но не бих пренебрегнал възможността да приключа всичко по-бързо — дори и по този начин.

— Добре. Използвай печата ми за заповедта. Но кажи на капитана да стои далече от брега. Имам съгледвач на пристанището: ще ни съобщи, когато Цезар събере легионите си. Няма да ни изненадат.

— Надявам се, господарю — отвърна Лабиен. Двамата се спогледаха и се усмигнаха.

Храмът на Юпитер в Дирахий не притежаваше разточителството на тези около форума в Рим. Беше изграден за гръцките богове преди настоящото си предназначение и Помпей го избра повече защото беше просторен и заради разположението му, отколкото заради някакво религиозно значение. Въпреки това беше от полза най-висшият бог в пантеона да наблюдава приготовленията му. Откри, че слугите и войниците изпитват страхопочитание от обстановката. Между тези стени не се чуваха ругатни, а гласовете им съвсем рядко се повишаваха до нещо повече от шепот. Помпей беше направил голямо дарение на жреците и не беше изненада, че одобриха избора му. Все пак Юпитер Победител беше военен бог.

Слязоха от конете и минаха между високите бели колони. Помпей спря за миг на прага и се огледа да се увери, че всички в храма си вършат работата съвместно.

Тихата суетня беше точно такава, каквато я бе оставил сутринта. Над двеста офицери, чиновници и роби подпомагаха управлението на новите легиони и из въздуха ехтеше тракането на бързачи сандали. Помпей беше наредил да донесат тежки маси за картите и всичките старши офицери бяха свели глави над тях, правеха отметки и обсъждаха позициите. Всичко изведнъж утихна, когато станаха и му отдадоха чест. Той отговори на поздрава и работата продължи без повече официалности.

Лабиен подаде меч и шлема си на един роб. Докато вървяха по централната пътека, Помпей нареди да донесат храна. Основната карта висеше на стената и Помпей тръгна право към нея. Висока и широка човешки бой, картата беше изрисувана върху квадратни парчета телешка кожа, изгладени с пемза. Цяла Италия и цяла Гърция бяха очертани с идеални цветове и безчет подробности.

Помпей погледна дали ръцете му са чисти и докосна ключовите пристанища на западния бряг на Гърция.

— Ще оценя гледната ти точка, Лабиен. Ако флотата не спре Цезар, той ще има стотици мили бряг на север и юг, за да избере къде да акостира. Ако събере армията си на едно място, той може да избегне контролирания район и да си направи защитен лагер. Дори и с петнайсет хиляди мъже не мога да пазя всяка миля от Гърция.

Лабиен погледна картата. Изражението му бе строго, все едно се молеше.

— Трябва да приемем, че всичките му седем легиона ще оцелеят при нападението на нашите кораби — каза Лабиен. — Не е много вероятно, но трябва да планираме и тази възможност. За всеки ден ще им трябва огромни запаси храна. Той няма да седи и да ни чака, освен ако не е решил да ги остави да гладуват. Храната и водата печелят битките толкова често, колкото и силата на оръжията.

— Аз съм се подготвил — отвърна Помпей. — Дирахий ще е основният ни склад. Градът пращи от зърно. — Очакваше поздравления и се изненада, че Лабиен се намръщи.

— Вероятно ще е по-добре да не оставяш толкова припаси в един-единствен град. Не казвам, че е възможно, но какво ще правим, ако той успее да отреже достъпа ни дотук? Единайсет легиона имат нужда от повече храна от седем.

Помпей извика един писар и му издиктува заповед. През месеците от първата им среща

беше открил, че Лабиен има усет за такива подробности и бърз поглед за проблемите в една дълга кампания. Самото събиране на единайсет легиона на едно място предизвикваше огромни трудности с доставките. Лабиен първоначално привлече вниманието му с организирането на доставки от градовете и стопанствата в цяла Гърция. Доколкото Помпей знаеше, нито един от легионерите не беше останал гладен още от първия месец. Това беше впечатляващо постижение.

— Ако избегне флотата ни и акостира на изток — продължи замислено Лабиен, — ще е прекарал в морето повече от месец и ще има недостиг на прясна вода. Хората му ще трябва да вървят стотици мили, за да стигнат до нас. Ако не притежава онези нововъведения, за които ти спомена, бих изключил източното крайбрежие напълно. По-лесно ще му е да избере някое от главните пристанища на западното, въпреки че нашите галери ще ги охраняват. Очакванията ми са Дирахий на север, Аполония или Орикон. Бих заложил на тези три или някъде по брега помежду им. Той няма да чака в морето по-дълго, отколкото му се налага, при положение че нашите галери са готови за нападение.

— И кое от тези пристанища би избрал ти? — попита Помпей.

Лабиен се разсмя. Смехът му беше като от сечене на дърво и спря толкова бързо, колкото се появи.

— Мога само да предполагам избора му, господарю. Ако аз провеждах тази кампания, бих избрал Орикон, като зная, че твоите легиони ще са разпрострени около пристанищата по на север. Тогава поне няма да ми се налага да се бия на два фронта.

Прекъснаха ги гръмки стъпки. Помпей погледна към другия край на залата и доброто му настроение изчезна. Беше Брут.

Знаеше, че преминаването на един от най-доверените хора на Цезар на негова страна би трябвало да е повод за радост. Когато Брут стъпи на брега с кохортите си, гръцките легиони зажужаха като пчели от новината и от вълнение. Беше спасил лоялната пътна стража от гнева на Цезар и по-младите войници изпитваха страхопочитание към ветерана от Галия. Брут се беше отказал от много, за да рискува живота си с Помпей, и заслужаваше уважение. Но нещата не бяха толкова прости.

Помпей гледаше студено как Брут върви по централната пътека към него. Сребърната броня беше полирана до блясък. Видя, че е оставил меча си според заповедта, и си пое дълбоко дъх, когато Брут се приближи. Усещаше погледа на Лабиен върху себе си, забелязваше реакцията му, макар той да се опитваше да я прикрие.

Брут отдаде чест.

— На твоите заповеди, господарю.

Помпей се намръщи. Не можеше да си спомни кога беше поискал срещата, но не искаше да го признае пред никой от двамата. Имаше времена, когато умът му беше толкова остър, колкото и на всеки друг в Рим, дори по-остър, но възрастта беше отнела остротата на паметта му така, както и физическата сила. Рамото сякаш го заболя още по-силно, като напомняне. Част от раздражението му се усещаше в тона му, когато отговори.

— Реших да не утвърждавам командването ти на Пети легион. Кохортите ти ще допълнят бройката там и си подчинен на заповедите на легат Селатис. Ще те наблюдавам внимателно и ако се справиш добре... ако докажеш, че си верен, бързо ще бъдеш възнаграден. Свободен си.

По лицето на Брут не пролича и следа от притеснение. Сякаш почти беше очаквал такъв отговор.

— Благодаря, господарю. — Той отдаде чест, обърна се и си тръгна.

Помпей видя как всички очи в храма изпращат сребърния воин и въздъхна вътрешно. Този човек беше като трън в петата, но беше и легенда.

— Как би постъпил с този, Лабиен? — попита той. — Би ли му повярвал?

Лабиен се поколеба. Чувстваше се по-малко в свои води да говори за други военачалници, отколкото за тактиката или за трудностите с доставките. Но след като Помпей го питаше направо, нямаше начин да не отговори:

— Не повече от теб, господарю, въпреки че бих му дал легион веднага щом се уверя в него. Той е... много интересен военачалник. Никога не съм виждал по-добър в боя с меч. Легионерите направо го обожават, а опитът му подсказва, че е способен да води хората. Ако се е разделил с Цезар, както твърди, ще направи всичко, за да оправдае доверието ти.

— Точно това е сърцевината на проблема, Лабиен. Ако е изпратен при мен в изпълнение на някаква стратегия на Цезар, може да нанесе толкова вреда, колкото цял противников легион. Спиране по време на ключов сблъсък, преднамерено изтегляне в критичен момент, внезапно преместване, така че да блокира резервите ми. Всяко едно от тези неща би довело до загуба на войната.

Въздъхна и продължи:

— Ако можех да съм сигурен във верността му, щях да го приема и да го издигна. Не съм се и надявал да командвам един от военачалниците на Цезар. Бих могъл да го използвам, Лабиен. Но както стоят нещата, не се осмелявам дори да повярвам на информацията, която ми носи. По-добре да тъна в незнание, отколкото да бъда въввлечен в кошмар.

— В такъв момент наистина е по-добре да си предпазлив, господарю. Когато убие първите войници на Цезар, ще знаем, че ни е верен. Ако не — ще наредя да го заловят.

Спогледаха се и Помпей кимна — прие предложението.

Храната пристигна на сребърни подноси. Помпей държеше да се увери, че Лабиен си взема най-доброто. Ядоха изправени до картата, като продължаваха да обсъждат проблемите на кампанията. Дълго след като блюдата бяха изпразнени, все още говореха. Слънцето вече клонеше към заник, когато Помпей тръгна да се срещне със сърдитите старчета от сената.

Брут излезе навън и препаса меча си — и остави Лабиен и стария глупак да подготвят плановете си. „Подхождат си“, помисли си. Дори у Лабиен да бе имало и искрица жизненост, тя бе изсушена в пещта на годините в Гърция, а Помпей си беше изгубил смелостта заедно с младостта си.

Погледна зад себе си и се намръщи, като видя двамата мъже, на които Лабиен беше поръчал да следят всяко негово движение. Отначало прие присъствието им — казваше си, че би направил същото. Как биха могли да вярват на военачалник от Галия, толкова години бил дясната ръка на Цезар? Но месеците минаваха, Помпей оставаше резервиран и несправедливостта на ситуацията започваше да го измъчва все повече и повече. Брут познаваше врага на Помпей по-добре от всички на света и знаеше, че може да е ключът към унищожаването му. Вместо това писарите на Помпей приемаха предложенията му почти като обида. Брут вече се чудеше дали просто не ги изхвърлят. Това беше горчива ирония и постоянната сянка на хората на Лабиен този следобед го дразнеше повече, отколкото обикновено.

Намръщи се и тръгна. Знаеше, че вървят след него. Вероятно беше време да ги накара да се поизпотят малко повече от обикновено, за да получат възнаградението си. Познаваше

достатъчно добре Дирахий след три месеца престои тук и за първи път реши да пренебрегне вътрешния си глас, който му казваше да си кротува, докато не му повярват. Просто внезапно му дойде до гуша от всичко това и когато свърна зад ъгъла, се затича под изненадания поглед на един каруцар и воловете му.

Хукна по някаква уличка и тича до края ѝ, без да погледне назад. Това беше едно от нещата, на което го беше научил Рений тук, в Гърция. Когато бягаш, погледът назад може само да те забави. Нали знаеш, че те преследват, какво има да гледаш?

Поради постоянните тренировки беше в отлична форма като всички войници на Помпей и се чувстваше така, сякаш може да тича цял ден. Една отворена врата изглеждаше приканващо и Брут се втурна направо през чуждата къща, и излезе на улица, която не познаваше. Не спря да види дали още го преследват, а продължи да криволичи още половин миля по виештите се улички, за да е сигурен, че се е отървал.

Беше сигурен, че ще докладват за случилото се на студенокръвния Лабиен, въпреки че с това щяха да си заслужат бой с пръчки. Лабиен не беше жесток, но настояваше заповедите му да се прилагат до последната буква и Брут не завиждаше на двамата мъже. Със сигурност щяха да кажат на Помпей и подозренията му щяха да се засилят. Вероятно щеше да изпрати пагрули да претърсят улиците. Брут се замисли за положението си. В най-добрия случай щеше да мине час, преди да го заловят. Ако не друго, Лабиен беше много ефикасен и нямаше да му отнеме много време да стегне обръча. Усмихна се. Знаеше, че има само едно място, което си заслужава да се види за толкова кратък период на свобода. Бързо се стегна и затича по-бързо. Сандалите му удряха червената прах на града в ритъм, който би могъл да поддържа с мили.

Веднъж му се стори, че вижда напред тичащи легионери, и за всеки случай зави. Те така и не се появиха. Когато тръгна към центъра и градината, в която знаеше, че ще намери дъщерята на Цезар — красива птичка в клетка, — косата му вече беше мокра от пот, но дробовете му продължаваха да се справят добре.

Както самия сенат, Юлия нямаше съществена роля през месеците, докато чакаха Цезар да изгради флота и да прекоси морето. Брут я бе видял със съпруга ѝ през първите няколко седмици от пристигането си, но когато работата на Помпей се увеличи, тя беше оставена да се развлича сама. Беше странно да му я представят в кабинета на Помпей, толкова далече от имението на Юлий. По време на тази първа среща Брут можа да каже само няколко учтиви думи, но му се стори, че под официалността ѝ припламва искра. Робите на Помпей я бяха гримирали и накиприли с бижута, точно както бе предрекла навремето. Съчетанието на студена резервираност и тежък парфюм се стори на Брут дълбоко вълнуващо — едновременно предупреждение и предизвикателство.

На входа на градината, където Юлия се беше скрила от жегата на следобеда, нямаше никого. Брут знаеше, че Помпей ще е в храма чак до вечерта, а после щеше да отиде на една от скучните си срещи със сенаторите. Жена му често оставаше съвсем сама, ако не се брояха няколкото роби.

Предполагаше, че Помпей е разположил войници някъде наблизо, но когато надникна през портата в прохладния вътрешен двор, не видя никого. Сърцето му заби по-силно от мисълта за възможната опасност. Помпей знаеше, че е срещал Юлия и преди, покрай баща ѝ. Нямаше да е трудно да заподозре нещо повече от обикновено познанство.

Вероятно бе заради това, че не му беше позволено да води легион, или просто от раздражението от непрекъснатото недоверие на Помпей. Независимо от причината Брут

усещаше тръпка на удоволствие въпреки очевидния риск.

— Как си, Юлия? — извика тихо през орнаментираните решетки.

Видя я как се стряска и се оглежда — копие на съпругата на Юлий Корнелия. Беше красива и при вида ѝ с изненадваща сила се върнаха спомените за единствената им нощ. Спомни си, че имаше малко кръв — но вероятно достатъчно, за да я привърже към него.

Тя стана и се приближи към портата, лицето ѝ се изчерви.

— Какво правиш тук? Съпругът ми...

— Както винаги обсъжда великите си планове с Лабиен, Юлия. Убеден съм, че си наясно. Не разбирам защо е оставил жена като теб сама в такъв красив ден.

Чу тънкия глас на дете — пееше си някъде в къщата.

— Това синът ти ли е? Кой друг е с теб?

— Не бива да говориш с мен! — каза тя и се огледа нервно. — Има пазачи, а и робите... Не сме сами.

Едно момченце изприпка от къщата и Брут му се усмихна. Детето засия.

— Много е хубав. Виж му ръцете. Ще стане много добър с меча.

При този комплимент страхът на Юлия понамаля. Тя се обърна към сина си.

— Влез вътре. След малко ще дойда да си играем.

Детето кимна сериозно и послушно се отдалечи.

— Ще ме пуснеш ли да вляза? — попита Брут.

Юлия твърдо поклати глава.

— Не. Не мога да си позволя да ме видят с теб, а и не мисля, че мога да ти вярвам.

— Спомних си онази нощ в конюшната — каза той, наслаждаваше се на изчервяването ѝ. — Едва ли ще ми кажеш, че сега предпочиташ Помпей, нали?

— Той ми е съпруг — отвърна тя, но в гласа ѝ вече нямаше твърдост.

И несъзнателно се приближи към решетките. Ако ги нямаше, той сигурно щеше да я прегърне и да я целуне, но си помисли, че при подобен опит тя ще побегне.

— Защо напусна баща ми? — внезапно попита тя. — Никога не съм го очаквала от теб. Знам, че не е, за да си с мен.

Той ѝ отговори толкова бързо, че тя не забеляза как за частица от секундата погледна настрана. В такова настроение лъжите му хрумваха светкавично.

— Баща ти е най-добрият мъж, когото познавам, Юлия. Помпей трябва да е голям късметлия, за да го победи, въпреки цялата си самоувереност.

— Тогава защо го изостави? — попита тя. Очите ѝ искряха.

Той се замисли за вътрешните ѝ противоречия в този момент, след като съпругът ѝ планираше война с баща ѝ. Хрумна му идея, толкова вълнуваща, колкото и проста. В името на боговете, това си беше риск. Доколко можеше да вярва на това, което виждаше в очите ѝ? Можеше ли Юлия да го предаде?

— Ще се закълнеш ли, че няма да кажеш на Помпей? — прошепна той.

— В живота на сина си — отвърна тя и се приближи още повече.

— Не съм напуснал Юлий — каза Брут. — Тук съм, за да му помогна да победи.

Устните ѝ се разтвориха, когато осъзна чутото. Прииска му се жадно да ги целуне, а ръцете му сами понечиха да погалаят косата ѝ. Тя обаче бързо се отдръпна.

— Никой не знае — продължи той. — Казах ти го само защото не мога да понеса мисълта да ме смяташ за предател.

Видя, че ѝ се иска да му повярва, и направи огромно усилие да не избухне в смях.

— Съпругът ти обаче не ми вярва — допълни Брут. — Няма да ми позволи да командвам достатъчно хора, за да направя нещо значимо. Мисля, че възнамерява да ме сложи на предните редици, за да ме убият при първия сблъсък. — Дали не беше прекалено прозрачен? Смяташе да направи само лека забележка, за да я накара да се страхува за него, но му беше трудно да уцели правилния тон.

Тя все така мълчеше. Той виждаше болката ѝ — Юлия се разкъсваше от вътрешен конфликт. Знаеше, че обича баща си. Предполагаше, че няма да каже на Помпей и да види как го екзекутират. Ако беше заобичала диктатора, съдбата му щеше да се реши в рамките на няколко часа. Вече беше ужасен от риска, който бе поел, и му се прииска да можеше да си върне думите назад.

— Баща ми иска ли да водиш легион? — попита тя едва чуто.

Той успя да сдържи усмивката си. Вече знаеше, че тя е негова и че е спечелил.

— Да, Юлия.

— Тогава ще убедя съпруга си да ти го даде.

Той се помъчи да се престори на изненадан, сякаш тази мисъл изобщо не му беше хрумвала.

— Ще можеш ли? Той не обича да го притискат. — Видя я как пребледня. Сега, когато идеята му бе посята, трябваше да се маха. Не биваше да го хванат на портата, особено сега.

— Познавам го добре — отвърна тя. — Ще намеря начин. — Импулсивно притисна лице към решетките и го целуна по устните. — Предай на баща ми, че не съм го забравила.

— Ще му предам. Но сега трябва да се махам — отговори Брут.

Можеше да се закълне, че чува тракането на подковани сандали. Когато го откриеха, трябваше да е някъде далеч, за предпочитане в някоя кръчма, с момиче в прегръдките. Щеше да е трудно да се оправдае, но, надяваше се, не и невъзможно.

— Кога ще те видя пак? — попита тя.

— Освободи робите след два дни по същото време. Ако мога, ще дойда — каза той, без да показва задоволството си. Беше постигнал много повече от това, на което се надяваше в началото. Вместо удоволствието от време на време да посещава жената на Помпей сега залозите бяха станали застрашително по-големи.

— Побързай — каза тя, доловила напрежението му.

Той кимна, побягна и се скри зад завоя. Само след няколко мига се появиха войниците на съпруга ѝ и тя се стресна. За първи път от пристигането ѝ в Гърция сърцето ѝ се разтуптя от вълнение.

Празникът Бона Деа^[1] беше в разгара си и улиците на Рим бяха пълни с жени. На този единствен ден в годината мъжете затваряха вратите и си лягаха рано, а жените пиеха, пееха и танцуваха. Някои дори излизаха с разголени гърди.

Много от мъжете се изкатерваха на покривите на къщите, за да наблюдават шествията. Ако случайно ги зърнеха, жените ги обсипваха с камъни, което ги принуждаваше да се приберат. Още по-неприятно беше да заловят някого сам на улицата. Всяка година се разказваха истории за млади мъже, хванати, понеже любопитството им ги задържало твърде дълго навън. На сутринта ги намирали голи и с вързани ръце — и изобщо не искали да говорят за случилото се.

Белас наблюдаваше къщата на Марий от високия прозорец на отсрещната сграда и се чудеше как да се приближи. Беше видял как Цезар със смях се сбoguва със съпругата си, преди да тръгне за нощна среща с военачалниците си. Консултът тръгна твърде късно, за да мине с достойнство през града, и мъжете му бяха освиркани, докато вървяха надолу по хълма Квиринал към форума. Обичайните правила не важаха в деня на Бона Деа и Белас се наслаждаваше на очевидното неудобство на консула. Нямаше никакво достойнство в това да се опитваш да устоиш на женския празник, дори и когато ставаше дума за членове на сената.

От удобната си позиция Белас наблюдаваше с интерес как група весталки пое с викове нагоре по хълма — биеха тъпани и свиреха на флейти. Двете предводителки бяха голи до кръста и гърдите им подскачаха привлекателно. Дългите им намазани с масло крака блестяха на светлината на факлите. Той не се осмели да се наведе по-напред, защото можеше да вдигнат глави и да го видят. Весталките можеха да са много зли, ако зърнат мъж точно тази нощ. Равносилно на смърт беше дори да докоснеш някоя от тях и присъдата винаги се изпълняваше. Белас нервно си повтори, че е заключил вратата към двора, след като нае стаята за тази вечер.

Къщата на Марий бързо се изпълваше с гостите на Помпея. Като съпруга на консул, тя мигновено беше спечелила социален престиж и беше очевидно, че се наслаждава на новото си положение. Белас наблюдаваше как жените от знатните семейства пристигат от целия град и потропваше по перваза на прозореца от яд, че не може да види какво става вътре. Повечето мъже в града бяха склонни да поразкрасяват слуховете за празненството, но Белас знаеше, че клюката се основава на твърде малко истина. Тайните на Бона Деа се пазеха добре.

Къщата беше огромна и Белас си представяше, че е пълна с благородни дъщери. Жените пееха и се кикотеха, напълно наясно, че мъжете ще чуят и ще се чудят каква ли поквара цари вътре.

Белас не искаше да е тук. Беше го казал на Сервилия с мотива, че Помпея едва ли би посрамила Цезар точно тази нощ. Но Сервилия беше непоколебима и той зае мястото си във високата стая с изглед към улицата в единствената компания на хляб и малко сирене. Щеше да е дълга нощ на самотно бдение.

Когато луната се вдигна, улицата долу предлагаше изкушаващи проблясъци на плът — всички задръжки бяха паднали. Белас нервничеше, измъчван от собственото си въображение. Чуваше как някаква жена хърка наблизо, вероятно почти до вратата на скривалището му. По кожата му изби пот, докато се взираше на светлината на факлите и се опитваше да не си

представя виното, с което щяха да поливат телата си — тъмночервено върху злато.

Потънал в блянове, отначало не забеляза нищо необичайно в олюляващата се жена, която се изкачи по хълма. Косата ѝ беше дълга и пристегната на тила. Носеше плащ, който се ветрееше от лекия полъх и разкриваше отдолу стола, черна като нощта. Белас чу стъпките по паважа... спряха, когато жената стигна до къщата, която наблюдаваше.

Сърцето му се разтуптя, когато надникна надолу. В пристъп на внезапно напрежение ръцете му стиснаха перваза, устните му се разтвориха, за да изругае шепнешком. Това, което виждаше, със сигурност беше невъзможно.

Жената носеше увиснал като скротума на възрастен мъж мях. Белас я видя как наклони главата си и светлината от факлата разкри линията на шията ѝ. Не беше жена. Изрисуваното лице беше гримирано умело, дори походката беше женска... Но Белас беше играл жени в театъра и всичко му беше ясно. Скрит в сянката, той се възхити на дързостта на мъжа и се зачуди колко ли време ще мине, преди да го разкрият. Жените нямаше да са мили с него. Беше минало полунощ и никой мъж нямаше правото да се разхожда из града в тези часове. Ако весталките заловяха нарушителя, щеше да е късметлия, ако не го кастрират. При самата мисъл за това потръпна и се зачуди дали да не предложи на непознатия убежище до зазоряване. Тъкмо си поемаше дъх, за да му извика, когато движенията на мъжа станаха малко по-резки и той се взря в градината.

Белас осъзна, че и пиянството е само роля. Непознатият не беше млад глупак, обзаложил се с приятелите си. Дали не беше убиец? Прокле се, че няма как да се свърже със Сервилия по време на Бона Деа. Въпреки това, което се случваше, не се осмеляваше да напусне убежището на малката стаичка.

Мъжът поглъщаше гледките и звуците в ароматната градина, после се вмъкна олюлявайки се през портата. Белас остана сам, разяждан от любопитство. Дори в най-лудите си младежки години не би рискувал да излезе навън по време на празненствата.

Зачака нетърпеливо: предусещаше внезапното избухване на унизителни писъци, когато измамата на мъжа бъдеше разкрита. Но това не се случи и той напрегнато запристъпва от крак на крак.

Отне му доста време да осъзнае, че мъжът няма да излезе нито насила, нито по друг начин. Беше толкова загрижен за опасността, че когато подозрението блесна, замръзна почти засрамен. Не вярваше, че непознатият би могъл да излъже толкова много жени за дълго, да не говорим изобщо, така че дали не го очакваха? Застанал в тъмнината, Белас обмисляше възможностите. Може би мъжът беше специално нает за вечерта. Това определено беше за предпочитане пред хладнокръвен авантюрист, който може във всеки момент да хвърли Помпея на някое легло. Белас затананика със затворена уста, както правеше в моменти на притеснение. Знаеше, че трябва да види какво става.

Промъкна се надолу по стълбището. Отвори предпазливо вратата към улицата и надникна. Хъркащата жена падна, щом загуби опората си, и се стовари в краката му. Белас замръзна. Жената не се събуди, когато я повдигна за мишниците и я обърна на една страна. Сърцето му заблъска в гърдите, докато я наблюдаваше дали ще се раздвижи. Заслужаваше по-добро заплащане за такава нощ.

Помоли се на всички мъжки римски богове да го опазят и притича през улицата, като остави вратата откритата. Предпазливо надникна през портата на бившата къща на Марий. Притеснението му се превръщаше в паника.

Една гола жена се беше изтегнала точно от другата страна на портата, до нея беше

захвърлен мях. Дори и в страха си Белас осъзна, че е красавица, но не е Помпея. Внезапно избухнал смях от къщата го накара да се отдръпне и той огледа улицата, ужасен, че някой може да го види и да го изненада в гръб. Потрепери, като си представи как ще му се зарадват. Вмъкна се в градината и се скри при приближаването на две жени, които насмалко да го видят. Усещаше острия мирис на потта си — миришеше на страх.

Беше почти готов да си тръгне, когато отново забеляза непознатия. Маскировката беше развалена от небрежната сила в походката на мъжа, който се разхождаше през градината с гола жена в ръце. Жената беше свила крака като котке и мъркаше, докато той явно я носеше към някое уединено място. Белас можеше само да поклати глава при такава наглост. Непознатият още носеше столата, но ръцете му бяха прекалено мускулести, за да са женски. Жената явно се опитваше да пее, но предимно хълцаше. Когато обърна глава, Белас видя, че е Помпея, и се изненада, когато тя обви ръка около врата на непознатия и привлече главата му към устните си. Рядко бе изглеждала по-красива. Тъмната ѝ коса се стелеше по раменете ѝ и се разлюля, когато тя целуна непознатия. Страните ѝ бяха зачервени от вино и страст и Белас почти завидя на мъжа, който рискуваше всичко, за да е в тази градина.

Помисли си, че ако си тръгне и не каже нищо, няма да навреди на никого. Част от него искаше да направи точно това, но пък беше приел златото на Сервилия и всичко, което следваше от това.

— Тя струва ли колкото живота ти? — каза внезапно и високо.

Непознатият едва не изпусна Помпея и бързо се обърна към него. Белас побягна и пресече улицата, преди някой да може да вдигне тревога.

Беше си свършил работата и младият мъж знаеше, че е видян. Белас въздъхна, докато наблюдаваше от прозореца хаоса, който последва. Непознатият беше изчезнал. Вероятно за по-сигурно беше прескочил стената на градината. Жени претърсваха района, крещяха проклетия и заплахи. Една дори блъсна вратата на къщата, в която се криеше Белас, но той беше пуснал резето и само се усмихна. Зачуди се дали пък непознатият вече не си беше свършил работата — все пак заслужаваше нещо за усилията си. Но така или иначе, на сутринта със сигурност щеше да има неприятности.

Юлий се прозя и пак посегна към студеното агнешко и печения лук, които бяха останали от нощта. Когато първите сивкави лъчи на зората се показаха над форума, плановите и споровете започнаха да се объркват и той разбра, че е време да сложи край. Адан също се прозяваше широко, след като цяла нощ бе записвал заповеди и бе отбелязвал всички подробности заедно с още двама писари.

Стори му се странно да е в курията без нито един сенатор по пейките. Запълването на местата с военачалниците на легионите му създаваше усещането за военен съд и му се прииска истинският сенат да види ефикасността на тези мъже. През дългите часове на нощта нямаше празни помпозни речи за убиване на времето — имаха да вършат прекалено много истинска работа.

В нарушение на традицията Юлий беше поставил войници на стъпалата на сената, за да попречат на някоя вироглава жена да нахълта вътре. Изглежда, това беше подействало и все пак първата светлина на зората предизвика няколко усмивки по лицата на събралите се като знак, че празникът е свършил и най-послед могат да се приберат в леглата си.

Юлий огледа с гордост мъжете, които се бяха събрали по негова заповед. Освен седмината военачалници беше извикал най-старшите центуриони и военни трибуни, за да

чуют последните приготовления за напускането на Рим. Повече от триста мъже бяха насядали плътно един до друг по пейките и от време на време дискусиата беше бурна и шумна като истински дебати в сената.

Въпреки че беше напрегнат, Юлий изпитваше задоволство от подготовката за войната. Флотата беше готова да отплава от Остия, а сега имаше и достатъчно хора — още три от легионите му бяха дошли на юг и бяха разпънали палатки на Марсово поле. Марк Антоний беше убедителен в ролята си на консул, а всички събрали се знаеха плановете за акостирането в Гърция — без датата, разбира се.

— Още само месец — прошепна Юлий на Домиций, който седеше до него. — После ще сме свободни отново да тръгнем на война.

— Още един залог за голямата игра — отвърна Домиций: напомняше му за разговора край Рубикон.

Юлий се разсмя.

— Всеки път, когато реша, че съм се усъвършенствал в играта, се оказва, че съм играл със завързани очи на много по-голяма дъска. Изпратих Цецилий в Гърция, за да го заловят, но вместо това всеки месец получаваме подробни доклади, които са много по-ценни от злато. Този мъж явно е истинска лисица... а боговете явно имат странно чувство за хумор.

Домиций кимна. Изпитваше същата удовлетвореност, която беше изписана на лицето на Юлий. Докладите на Цецилий бяха жизненоважна част от подготовката им и онези, които знаеха, че е пратен само за да посее семето на недоверието към Брут, тайно се радваха, че планът им поне засега се е провалил. Но дори и в този случай предстоящата война беше само половината от задачата, пред която бяха изправени. Юлий се беше вманиачил по идеята да остави града обезопасен и от месеци работеха, за да подготвят Рим за ръководството на Марк Антоний.

Новите магистрати бяха приели присърце простите наставления, които им бяха дадени: „Работете бързо и не приемайте никакви подкупи“. Страхопочитанието им към Юлий беше достатъчно да се захванат с купчините дела, които се бяха натрупали в месеците преди заминаването на Помпей. Вярно, някои отново бяха влезли в руслото на корупцията, но сега можеха да разчитат единствено на милостта на жертвите си, понеже оплакванията вече се приемаха съвсем сериозно.

Въпреки рязката политическа промяна градът отново работеше. От хората беше поискано доверие и поне за момента те го бяха дали. Когато легионите тръгнаха, Марк Антоний щеше да се радва на доста доброжелателност. Цезар беше удържал на обещанието, което беше дал във форума, и осигури десет кохорти, които да поддържат реда в негово отсъствие. Подсилени с опитни офицери, бойците от Корфиний бяха идеални за целта и Юлий със задоволство утвърди Ахенобарб за техен началник.

Като се сети за това, Юлий вдигна чаша към него за символична наздравица. Не съжеляваше, че го е пощадил. Безчувствената липса на въображение беше идеална за задълженията по поддържането на реда в Рим. Забеляза гордостта, с която Ахенобарб отговори на наздравицата.

Влезе един от пазачите, които беше оставил да вардят пред бронзовите врати, и Юлий сковано се изправи, когато видя след него да влиза Сервилия. Останалите последваха примера му. В настъпилата тишина всички чуха издрънчаването на метална чиния, която падна на мраморния под.

Сервилия не се усмихна. Юлий я гледаше, примаял от притеснение.

— Какво те води тук?

Тя хвърли поглед към наставалите мъже — не искаше да говори пред тях.

— Ела в къщата ми на Квиринал — предложи Юлий. — Тук и без това свършихме.

— Не искам там, консуле — каза тя някак колебливо. Юлий загуби търпение, хвана я за ръка и я изведе на стълбите, които водеха към форума. Свежият въздух му помогна да прочисти съзнанието си след дългите часове, през които беше вдишвал пушека на факлите.

— Не ми е приятно да ти го кажа — започна тя, — но накарах един мъж да наблюдава къщата ти нощес.

Юлий я погледна и веднага се изпълни с подозрения.

— Друг път ще обсъдим правото ти да постъпваш по този начин. Сега ми кажи какво е видял.

Сервилия описа събитията, на които Белас беше станал свидетел. Юлий ставаше все по-хладен и гневен, докато слушаше. Известно време мълча, загледан някъде отвъд форума. Допреди няколко минути не искаше нищо друго, освен да поспи, но сега вече не.

Несъзнателно стисна юмруци и се насили да проговори:

— Ще я накарам да ми каже истината.

Юлий ядосано се втурна в стаята. Един поглед към виновното лице на Помпея и унижението му беше пълно. Очите ѝ бяха зачервени от плач.

— Съжалявам — каза тя, щом го видя. И захлипа като дете.

Той се опита да преглътне въпроса като стомашна киселина, но думите трябваше да бъдат изречени на глас.

— Истина ли е?

Тя не можа да го погледне, но кимна и скри лице в подгизналата от сълзи кърпа. Той стоеше пред нея, стискаше и отпускаше юмруци и се мъчеше да намери думи.

— И той дойде нощес? Изнасили ли те? — попита накрая; знаеше, че това просто е невъзможно. Опитът за изнасилване в нощта на Бона Деа беше равносилен на самоубийство. Беше толкова объркан, че му беше трудно изобщо да мисли. Шокът го беше превърнал почти в глупак, отбеляза някаква частица от него. Осъзнаваше, че когато гневът му най-сетне изригне, ще е ужасяващ.

— Не, не ме... Не помня... бях пияна...

Хленченето ѝ започваше да разяжда вцепенението му. Представата за жестоките наказания, които можеше да наложи, започна да проблясва изкусително в съзнанието му. Хората му нямаше да се осмелят да влязат дори и да я удушеше. Ръцете му се свиха конвулсивно, но той не се приближи към нея.

Силни гласове отвън го накараха да се обърне — почти изпита облекчение заради прекъсването. Чу непознат глас да вика и когато отново погледна Помпея, видя, че е пребледняла като платно.

— О, не... — прошепна тя. — Моля те, не го убивай. Той... той е глупак. — Изправи се и протегна ръце към него.

Юлий отстъпи назад, все едно бе видял змия, лицето му се разкриви от гняв.

— Той е тук?! Върнал се е в къщата ми?

Излезе. Хората му бяха повалили някакъв крещящ мъж. Устата му беше разкъравена, но се биеше като полудял. Помпея изкрещя от ужас. Юлий удивено поклати глава. Непознатият беше млад, на не повече от осемнайсет. „Косата му е дълга до раменете“, горчиво отбеляза

Юлий. Почувства се стар и горчивината му се засили.

Щом видяха Юлий, войниците спряха да бият непознатия младеж. Устната на един беше сцепена в схватката. Всички бяха зачервени и дишаха тежко.

— Пуснете го да стане — каза Юлий и ръката му автоматично се отпусна на дръжката на меч.

Помпея извика от страх. Юлий се обърна и я зашлеви през лицето. Тя млъкна, но очите ѝ се напълниха със сълзи, когато младежът се изправи и застана лице в лице с мъчителите си. Дишаше тежко и попиваше кръвта от устата си с опакото на ръката си.

— Убийте ме — каза високо. — Пуснете я.

— Вкарайте го вътре — сопна се Юлий. — Не искам цял Рим да зяпа какво става.

Хората му хванаха грубо младежа, вмъкнаха го в градината и залостиха портата. Помпея ги последва с потъмнели от ужас и нещастие очи. Минаха през огрения от слънце двор влязоха в студените зали.

Войниците хвърлиха младежа върху мраморния под. Той само изпъшка, изправи се и погледна Юлий предизвикателно.

— Е? — попита консултът. — Как се казваш, момче? И какво си мислеше, че ще се случи тук?

— Казвам се Публий и мислех, че може да я убиеш — отвърна младият мъж.

Държеше главата си гордо изправена и Юлий за момент изгуби търпение и го удари грубо през устата. По брадичката на Публий потече кръв, но очите му останаха непокорни.

— Говорим за съпругата ми, момче. Тук нямаш думата — бавно каза Юлий.

— Аз я обичам. Обичах я още преди да се ожениш за нея — отвърна Публий.

Юлий едва се сдържаше да не го убие. Яростта, която очакваше, най-после бе прогонила напрежението от съзнанието му и го зареди с неукротима енергия, от която му се прииска да насече този нахален хлапак на парчета.

— Само не ми казвай, че си очаквал да успееш да я спасиш, паленце! Дали пък не трябва да ти я дам и да ви пожелаая щастие? Как мислиш?

Публий отвори уста да отговори и Юлий отново го удари и го повали. Младежът задиша тежко, но се изправи. Целият трепереше.

Юлий видя, че кръвта му е оплискала мраморния под, и се опита да се овладее. Помпея хлипаше, но той не я поглеждаше от страх гневът му да не стане неконтролируем.

— Напускам Рим след по-малко от месец, за да се бия срещу армия, двойно по-голяма от моята. Вероятно се надявахте, че ще ви оставя двамата, докато съм надалече? Или че дори може да не се върна? — Изруга, изпълнен с отвращение. — Мина доста време, откакто бях млад като теб, Публий, но никога не съм бил такъв глупак. Никога. Ти заложи живота си за един романтичен жест, но проблемът във великите поеми и трагедиите е в това, че те рядко разбират какво наистина означава да заложиш живота си. Имам предвид, че хората ми могат да те закарат някъде надалече и да те бият, докато лицето ти не се вдлъбне навътре. Разбираш ли ме? Как мислиш, колко ще си привлекателен тогава?

— Не, моля те — проплака Помпея. — Моля те, пусни го да замине далече от Рим. Никога повече няма да го видиш. Ще направя всичко, което поискаш.

Юлий обърна студените си очи към нея.

— Да не би да ми предлагаш да станеш вярната ми женичка? Май си твърде закъсняла. Наследникът ми трябва да носи моята кръв, момиче, без слухове и клюки. Това е единственото, което можеше да направиш за мен. — Намръщи се. Не можеше да я гледа

повече. — И пред тези свидетели, момиче, ти го казвам три пъти. Развеждам се с теб. Развеждам се с теб. Развеждам се с теб. Махай се от дома ми.

Тя отстъпи, неспособна да проговори. От тъмните кръгове очите ѝ изглеждаха като насинени. Двамата с Публий се спогледаха с отчаяние.

— Съмнявам се, че сухата ти утроба някога ще се изпълни, но ако се изпълни с живот, докато ме няма, детето ти ще е копеле — каза Юлий. Искаше да я нарани и изпита удоволствие, че тя се сви като ударена.

Отново погледна Публий и изсумтя, като видя надеждата на лицето му.

— Само не ми казвай, че очакваш да се измъкнеш от това, момче. Достатъчно си голям, за да знаеш какво трябва да последва, нали? Никой не би могъл да е толкова млад и глупав.

— Ако пуснеш Помпея да си върви, за мен е достатъчно — отвърна Публий.

Очите му блестяха от справедлива гордост и на Юлий му се прииска отново да го удари. Вместо това кимна на двама от хората си и нареди:

— Изведете я на улицата и я оставете там. Нищо в тази къща не ѝ принадлежи.

Когато мъжете я хванаха и я повлякоха навън, Помпея запищя. Юлий и Публий се гледаха мълчаливо.

— Ще ме убиеш ли сега? — попита младият мъж с гордо вдигната глава.

Юлий беше готов да даде такава заповед, но смелостта на младежа наистина беше изключителна. Дори при сигурно очакващата го смърт той оставаше спокоен, сякаш всичко, което се случваше, няма нищо общо с него.

— Ако не беше ти, тая мръсница сигурно щеше да вкара в леглото си някой друг — тихо каза Юлий.

Публий скочи към него, но войниците го повалиха с дъжд от удари на пода.

— Не, няма да те убия — продължи Юлий и се наведе над него. — Смелчага като теб ще свърши добра работа в легионите ми. Мисля, че ще си много полезен при носенето на съобщения до предната линия. Там бързо ще научиш занаята, по един или друг начин. Заминаваш за Гърция, момче.

Фенерът на кърмата на галерата пред тях блещукаше над вълните като светулка.

— Кажи на капитана да се приближи още малко — каза Юлий на Адан. Чу как младият испанец се затича да отнесе съобщението, но в тъмнината не можа да го види, сякаш беше ослепял. Усмихна се. Беше избрал безлунна нощ точно поради тази причина и боговете му бяха пратили облаци, за да прикрият дори мъждивата светлина на зимните звезди.

Скупчени по палубата и на всяко свободно местенце на галерата, войниците на Десети или спяха, или смазваха оръжията и броните си, за да ги предпазят от морския въздух. Бяха тръгнали със съзнанието, че има един-единствен начин да изненадат гръцките пристанища. Ако се проваляха и изгревът на слънцето ги завареше далече от вражеския бряг, наблюдателните галери на Помпей щяха да ги нападнат и да ги унищожат.

— Никакъв знак за зора, нали? — попита ненадейно Октавиан, доста напрегнато.

Юлий се усмихна в тъмнината.

— Още не. Нощта ще ни пази още малко.

Потрепери от ледения вятър и придърпа плаща си по-плътно около раменете. Вятърът беше силен и се променяше ненадейно. На три пъти от тръгването им от Брундизий гребците се опитваха с всички сили да надмогнат тъмните вълни. При тази скорост вероятно бяха на ръба на изтощението, но нямаше какво да се направи. И те щяха да се удавят, ако не успеяха до зазоряване да стигнат брега.

Тъй като само фенерът на първата галера им показваше посоката, не беше трудно да си представят, че са сами в морето, въпреки че наоколо имаше трийсет галери, построени в Остия от най-добрите римски майстори. Те носеха съкровището на Юлий — хората и живота му. С горчивина признаваше факта, че ако умре в Гърция, няма да има син и наследник. Кошмарно краткият му брак беше на устата на целия град и той все още страдаше от това унижение. Бе открил една млада жена, Калпурния, и се ожени за нея изненадващо бързо. Името му беше тема на подигравателни песни от враговете му, които се надсмиваха над отчаянието му да се сдобие със син.

У Калпурния нямаше дори капка от невероятната красота на Помпея. Баща ѝ беше приел брака без миг колебание, сякаш изпитваше облекчение да се отърве от нея. Юлий гледеше грубите ѝ черти без нежност, дори с някаква замъгленост на съзнанието. Тя предизвикваше у него малко страст, но пък произхождаше от благородно семейство, макар и изпаднало в затруднение. Никой в Рим не можеше да постави под съмнение произхода ѝ и Юлий се съмняваше, че би могла да има изкушенията, провалили втората му съпруга.

Намръщи се при мисълта за последната им среща и за сълзите, които Калпурния бе проляла на рамото му. Плачеше повече от всяка жена, която познаваше, въпреки че бяха заедно съвсем отскоро. Плачеше от радост, от възхищение, а също и при най-малката мисъл за неговото заминаване. Месечното ѝ кървене беше започнало в деня преди отплаването му и тя плака и за това. Ако той се провалеше в битката срещу Помпей, нямаше да има възможност да остави след себе си нещо друго, освен спомена за името си. Но това беше неговият път, неговото последно хвърляне на зарове. Това беше истинската игра.

Вдиша дълбоко и остави ледения въздух да нахлуе и в най-дълбоките кътчета на гърдите му. Но напрежението не изчезна. Трябваше да поспи. Наблизо някой похъркваше и Юлий се усмихна. Неговият Десети не можеше да се изплаши от някакво си пътуване от седемдесет

мили в тъмнината. Последните три дни бяха тежки за всички. Когато Юлий най-после даде заповедта, всичките седем легиона бяха пристигнали от Рим в Брундизий — бяха изменили разстоянието със завидна скорост. Той изпрати две бързи галери да гонят наблюдателните кораби на Помпей далече от брега и флотата потегли, за да прекара легионите през морето. Дори и в този последен момент Юлий се изкушаваше да отложи сблъсъка, докато събере флота, равна на тази на Помпей. Но всеки ден, с който отлагаше, даваше още време на Помпей да се укрепи. Всеки час. Ако боговете бяха благосклонни, бившият консул нямаше да го очаква до пролетта.

Отправи мълчалива молитва да се окаже прав. Ако съгледвачите на Помпей стигнеха първи до гръцкия бряг, зората щеше да донесе последните слънчеви лъчи, които щяха да видят през живота си. Залозите на играта едновременно го плашеха и възбуждаха, но вече нямаше връщане. В момента, в който галерите му бяха напуснали Брундизий, натоварени с легионерите, пътят на всички беше определен.

Хъркащият войник почна да вика насън и някой от другарите му го сбута да се събуди и приглушено изруга. Юлий беше издал заповед за тишина, но нощта беше като жива от шума на вълните, скърцането на въжетата и пукането на гредите. Настроението му се подобри — припомни си други пътувания, някои толкова отдавна, сякаш в предишен живот. Донякъде съжаляваше за свободата на младежките си години. Изборът тогава сякаш беше по-прост. Учудено тръсна глава при мисълта колко ли наивен е изглеждал на мъже като Марий и Сула.

Адан се върна по люшкащата се палуба.

— Пясъчният часовник е обърнат вече три пъти, господарю. Зората не е далече.

— Значи най-после ще разберем дали ни чакат — отвърна Юлий.

Отначало нощта изглеждаше безкрайна и все пак някак си беше отлетяла. Военачалниците на седемте легиона бяха по корабите около него, чакаха нетърпеливо зората. На всяка галера имаше съгледвач, разположен на най-високата точка, та при първите сивкави проблясъци на зората да оглежда морето за врагове. Юлий почувства странна свобода, като осъзна, че нищо не може да промени. Беше като пролука в напрежението, на която можеше почти да се наслади, и в тъмнината си спомни за Рений. Искаше му се той да е тук и да може да ги види. Щеше да изпита удоволствие от риска, който беше поел ученикът му, и да разбере смисъла му. Юлий погледна напред, сякаш можеше да види Гърция чрез силата на въображението си. Зад гърба му имаше толкова много духове — а някъде пред него беше Брут.

След като Цецилий беше успял да се внедри в легионите на Помпей, Юлий изпрати още петима мъже, които да проникнат в гръцките градове. Цецилий докладваше редовно всеки месец, превърна се само в глас, който информираше за действията на Помпей. Беше изнервящо да се разчита само на един-единствен шпионин и Юлий непрекъснато се притесняваше, че Цецилий се е обърнал срещу него.

Отхвърли тази мисъл, също както и другите колебания. И това нямаше власт да промени. Ако докладите бяха точни, Помпей беше на север, край Дирахий. Легионите му бяха разположени така, че да охраняват западния бряг, но нямаше как да знаят къде точно ще акостира Юлий, преди да е станало прекалено късно. Освен ако някой не го беше предал. Усмихна се. Знаеше, че моментът на успокоение е илюзия. Не можеше да престане с безкрайните анализи на планове, така както не можеше да спре вятъра.

Тупкането на боси крака по палубата го накара да се обърне.

— Господарю! Зората — каза един моряк. Сочеше на изток.

Юлий се взря в непрогледната тъмнина. И точно когато понечи да се тросне, видя сивкава линия, а под нея черната, която разделяше света от небесата. Виждаше как слънцето изгрява в морето — и все пак дъхът му спря, когато първият златен лъч си проправи път и облаците се озариха в пурпурно.

— Вражеско платно! — извика съгледвачът от мачтата и наруши величието на момента.

Юлий стисна дървените перила — прииска му се светлината да дойде по-бързо. Някъде наблизо някой от капитаните на Помпей вероятно панически крещеше заповеди, докато гледаше как флотата му изниква сякаш от нищото. Юлий нямаше да промени курса. Помисли си, че усеща мириса на земя в морския въздух, но знаеше, че това е мирисът на отчаяната надежда.

Наоколо се появиха мъглявите силуети на трийсетте галери. По палубите щъкаха забързани хора. Сърцето му заби по-силно, почти болезнено, докато чакаше съобщението, че Гърция се вижда.

Вече се виждаха три от галерите на Помпей. Едната беше толкова близо, че можеше да види белите пръски на греблата.

— Земя! — чу Юлий, изрева от въодушевление и вдигна юмрук към небето.

Войниците му също се развикаха радостно, като видяха кафявата линия отпред — това означаваше, че няма да ги заловят в морето.

Барабаните, мълчали цяла нощ, внезапно се оживиха и започнаха да отмерват по-бърз, почти убийствен ритъм. Сърцата на гребците можеше да се пръснат, но барабаните биеха като за атака и галерите запориха вълните.

Юлий вече виждаше къщите на събуждащия се град и като бръмчене на насекомо чу тръбите, които свикваха войниците на Гърция да защитят жителите. Дали беше Орикон? Мислеше, че е той, въпреки че бяха минали почти двамазет години, откакто се бе качил на кораб в това пристанище.

Звукът на барабаните разпали кръвта му още повече. Брегът се приближаваше. Трите галери на Помпей вече бяха в пристанището и по палубите им тичаха и крещяха мъже. Той се усмихна — нека ги е страх. Нека само го оставят да стъпи на брега и ще им докаже, че Рим още може да ражда военачалници.

Брут стана от твърдата си постеля и започна поредицата упражнения, с които посрещаше всяко утро. Рений го беше научил на тях, но Кабера ги промени, така че сега имаше почти толкова движения, които да увеличат гъвкавостта му, колкото и за да поддържат силата му. След половин час тялото му блестеше от пот. Слънцето вече се беше издигнало над далечния Дирахий. Той взе меча и започна упражненията, които беше учил преди десетилетия заедно с Юлий — най-простите удари, които се превръщаха във все по-сложни, почти като танц. Рутината до такава степен се беше превърнала в част от него, че оставяше съзнанието му напълно свободно и той използваше времето, докато се упражняваше, за да обмисли мястото си в силите на Помпей.

След първото измъкване от пазачите всичко се превърна в опасна игра с Лабиен. Гръцкият военачалник все още беше подозрителен и Брут знаеше, че непрекъснато го наблюдават. Лесно можеше да се измъкне, но така само щеше да засили недоверието на Лабиен. Вместо това го беше объркал, като директно се оплака и дори доведе един от наблюдателите му право при него.

Забавляваше се да се прави на толкова възмутен, колкото би бил и всеки друг лоялен

военачалник. Лабиен беше принуден да се извини и да се кълне, че е станала грешка. На следващия ден мъжете бяха сменени.

Брут се усмихна и бавно се приведе в атака, завършваща с изпънат напред меч — задържа го така в продължение на пет удара на сърцето. Да се вижда с Юлия беше омайващо предизвикателство и ако просто изчезнеше, щеше да постави началото на ново преследване. Много по-добре беше да се преструва на невинен. В двата други случая, в които беше откраднал време с Юлия след първата им среща в градината, весело беше заповядал на хората на Сенека да арестуват наблюдателите му. Това не промени нищо. Брут знаеше, че Лабиен никога няма да е напълно сигурен в него, докато не се бие срещу Юлий и не докаже верността си.

Извъртя се и скочи, както беше научил преди години от едно племе, което се биеше с бронзови оръжия. Рений не би одобрил нищо, което нарушава контакта със земята, но скокът беше зрелищен и за момент прикриваше движението на меча — в два случая това бе спасило живота му. Стъпи гъвкаво на дървения под с босите си крака; усещаше силата си. Беше най-добрият с меча в Рим и военачалник от Галия. Да оставя Лабиен да души около него за нелоялност беше обида, за която някой ден този сухар щеше да си плати скъпо. Никой от хората на Помпей не можеше да оцени колко му струваше да предаде Юлий. Знаеше, че гледат на предложенията му в тактическите обсъждания с недоверчиво око. Разбираше необходимостта от тези съмнения, но въпреки това беше вбесяващо.

Когато най-после си даде почивка и вдигна меча в първа легионерска позиция, се замисли за иронията на новата си роля. Досега се беше бил под командването на Юлий, а в сравнение с него Помпей не беше толкова компетентен. Беше добър военачалник, но му липсваше пламъкът на изобретателността, който Юлий можеше да внесе и в най-ужасяващата ситуация. Брут беше виждал как Юлий стои, без да трепне, докато вражеските стрели се забиват в земята около него, и как превръща загубените битки в триумф. Въпреки че гордостта му трудно се примиряваше с това, имаше моменти, в които признаваше, че е научил от Юлий повече, отколкото някога би научил от Помпей.

Войниците в съседните бараки се размърдаха, започнаха да се мият и обличат. Лагерът беше разположен край река, която идваше от далечните снежни планини, и Брут чуваше как мъжете проклинат студа, докато се мият. Лениво се почеса по слабините. Наблизо имаше къпалня с топла вода, но беше въпрос на чест офицерите да не се страхуват да влизат в ледената река с войниците. Усмихна се при мисълта за това колко бе променил двете кохорти пътна стража. Дори Лабиен го беше поздравил по скования си начин. След месеците упражнения и маневри кохортите на Сенека бяха станали съвсем различни. Брут беше поел тренировката им с всеотдайност — знаеше, че само техните умения могат да го опазят жив, когато Юлий пристигне в Гърция.

Остави сребърната си броня в стаята. Предпочиташе простото снаряжение от кожа и желязо с дълги вълнени брани^[2], които предпазваха краката му от студа. Извика на един роб да му го донесе до реката и излезе под лъчите на сутрешното слънце.

Далечният Дирахий беше обгърнат от мъгла, сивото море блестеше от западната му страна. Брут наклони глава в иронично възхищение към Лабиен, който беше някъде там. Не се съмняваше, че заповедта да провежда тренировките си далече от града идват от предвидливостта му — Лабиен решаваше проблемите си, като отдалечаваше човека, който ги причинява.

Сенека беше станал преди него и стоеше гол на брега — търкаше се усърдно, за да се

стопли. Усмихна се на Брут — и изведнъж и двамата се възряха в далечината — откъм града идваше въоръжен отряд.

„Какво ли има пък сега?“ — запита се Брут. Облакът прах беше прекалено далече, за да види подробности. Реши, че има време да скочи във водата и да се измие набързо.

Сенека вече навличаше снаряжението си. Брут скочи във водата. В лагера прозвуча сигнал за тревога и бойците се затичаха натам.

Брут изплува от ледената вода и докато се бършеше, каза на Сенека:

— Нямам заповед да докладвам през следващите три дни. — Не сподели опасенията си, че Помпей може да е разкрил срещите му с Юлия. Беше сигурен, че тя няма да го предаде, но Лабиен можеше да има шпиони, които да наблюдават и нея — мъже, които да не беше забелязал. Но защо да изпраща цял отряд да го арестува, след като можеше да го залови по време на всеки съвет?

Брут и Сенека наблюдаваха приближаването на войниците от Дирахий и се чудеха какво е станало. Кохортите им се подредиха в идеална линия и Брут изпита гордост от действията им. Дните, в които можеха да изпълняват само няколко прости команди, бяха отминали. Сега бяха толкова дисциплинирани и твърди, колкото беше в състояние да ги направи.

Начело на приближаващите яздеше Лабиен. Брут не можа да потисне неприятната тръпка от това, че вторият в командването след Помпей идва да го провери лично. Това не предвещаваше нищо добро. Дося му се да си беше взел сребърната броня.

Лабиен спря само на няколко крачки пред тях и махна и на колоната да спре. Слезе от коня с присъщите му пестеливи отмерени движения и Брут за кой ли път се впечатли от спокойствието му, което толкова се различаваше от собствения му стил. Спечелените от Лабиен битки бяха триумф на реда и дисциплината. Той никога не губеше хора в прибързани действия и бе постигнал едни от най-добрите резултати в Гърция. Брут ненавиждаше студената му резервираност в личните отношения, но не можеше да отрече добрата му тактика.

— Помпей изпраща тези мъже под твое командване — каза Лабиен.

Брут — постара се да скрие удоволствието си — отвърна:

— Значи препоръките ти са били ценни. Много съм ти благодарен.

Лабиен като че ли леко се изчерви. Заговори предпазливо както винаги — знаеше, че ако изрази недоверието си гласно, ще предизвика дуел на честта, а едва ли бе възможно да го спечели:

— Това не е резултат от препоръките ми, както сигурно знаеш. Помпей има други съветници. Явно са му припомнили успехите ти с извънредните в Галия. След първата битка ще командваш тези мъже като мобилен отряд, който да запълва редиците както намериш за добре.

— След първата битка? — повтори Брут. Вече знаеше какво ще последва.

Лабиен извади изпод плаща си свитък с печата на Помпей, подаде му го и продължи с мрачно удовлетворение:

— В първата битка твоите хора ще стоят в първите редици срещу врага. Това са преките заповеди на Помпей.

Замълча; подбираше думите си както винаги предпазливо.

— Трябва да кажа, че Помпей се надява да оцелееш при първата атака, за да може да използва способностите ти докрай в следващите етапи на войната.

— Сигурен съм, че е казал точно това — хладно отвърна Брут.

Зачуди се дали съветът да се използват способностите му не идва от дома на Помпей. Юлия беше обещала да използва влиянието си, а нямаше никой друг, който да говори в негова полза. Помпей беше раздвоен между желанието да използва изключителните му способности на военачалник и постоянния страх, че е шпионин на врага. Влиянието на Юлия вероятно беше гласецът, който му беше необходим, за да спечели малко превъзходство.

Лабиен го наблюдаваше със смесени чувства. Военачалникът от Галия го объркваше. В обучението на гръцките легиони беше показал несравними умения. В същото време беше арогантен и поведението му граничеше с пряка обида. Също като Помпей, Лабиен не искаше да пилее възможностите на мъж с повече години истински боен опит от всеки военачалник в армията в Гърция. Такъв човек би бил жизненоважен срещу Цезар. Ако можеха да му се доверят...

— Няма да остана — каза Лабиен, сякаш някой му беше предложил. — Укрепленията още не са довършени и имам работа по тях.

По заповед на Помпей беше започнато изграждането на дълга преграда от стени и укрепления по хълмовете на мили около Дирахий. Това помагаше на стареца да се чувства сигурен, но Брут изобщо не одобряваше изграждането им: то съвсем ясно показваше, че Помпей изпитва прекалено голямо уважение към Юлий като командир и се готви за защитни позиции още преди врагът да е пристигнал. А това не вдъхваше кураж на хората. Напротив, Брут смяташе, че го отнема — щяха да знаят, че могат да се оттеглят на сигурно зад укрепленията.

— Да се надяваме, че няма да се стигне до това, Лабиен — каза той много по-учтиво, отколкото възнамеряваше. — Когато Цезар дойде, може пък да разбием силите му, вместо да се крием от тях.

Студените очи на Лабиен станаха по-твърди — не беше сигурен дали трябва да реагира на тази прикрита обида. Накрая сви рамене и каза:

— Може би.

И махна на личната си охрана да се отдели и да тръгва към града. Останалите стояха безучастно до реката. Вятърът вееше.

Брут, доволен, че вече не му се налага да се преструва, отдаде чест на Лабиен — и забеляза облекчението му, когато му отговори със същото.

— Предай на Помпей, че ще се подчиня на заповедта му и че му благодаря за хората — каза Брут.

Лабиен кимна и яхна коня си. За момент изгледа Брут изпитателно, сякаш можеше да разпознае верността по очите му. После обърна коня и пое към града.

Галерите стигнаха пристанището и войниците на Юлий се изсипаха на брега.

В Орикон бяха разквартирувани хиляда легионери — трябваше да бъдат избити. Някои от тях успяха да запалят сигнални огньове и езиците на дима се издигнаха, за да предупредят страната. Юлий не позволи на мъжете си да проявяват милост, преди да завземат добри позиции. Хилядата легионери бяха посечени по улиците на Орикон.

Юлий знаеше, че е успял да се възползва от всички предимства на изненадващото нападение. Ако имаше повече хора, можеше да си подсигури по-голяма защитена област около пристанището. При сегашните условия беше хвърлил цялата си сила в града. Трябваше да се придвижва бързо, затова се дразнеше от всяко забавяне, докато разтоварваха тежкото оборудване от галерите. За момента достъпът откъм морето не беше опасен — никой не

можеше да влезе в блокираното от корабите му пристанище. Когато и последният катапулт беше свален на брега, той заповяда да потопят корабите.

Още преди слънцето да достигне зенита, ветераните бяха готови да поемат на поход. Стълбове дим се издигаха от пристанищния град и замъгляваха чистия въздух, докато те чакаха в идеални редове и колони. Юлий ги погледна с гордост и махна на тръбачите...

Когато видяха първия легион на Помпей, градът отдавна бе останал далече зад тях. Ветераните от Галия изреваха войнствено, сред редиците им нямаше и следа от колебание. Юлий — не бе знаел как ще се чувстват, когато един римски легион се окаже техен враг — видя хищнически блясък в очите им. Да, вълците можеха да се разкъсат един друг въпреки общата кръв.

Който и да предвождаше петте хиляди мъже отсреща, явно добре разбираше, че ще бъде разбит от толкова превъзхождаща го сила, така че легионът промени посоката си и тръгна на север. Юлий се разсмя на глас при мисълта за ужаса в редиците на врага. Не го очакваха, а сега вече беше прекалено късно. Въодушевено плесна коня си по врата и огледа земята, която не беше виждал от десетилетия.

Всичко беше пусто през зимата — разкривените дървета бяха голи, кафявата трева беше полегнала по земята. Каменистата почва се беше превърнала в сухата пепел, която Юлий помнеше от битката с Митридат преди толкова много години. Дори въздухът миришеше по-различно, отколкото в Рим или Галия. Гърция беше сурова земя, в която животът се раждаше след старателни усилия. Но пък беше добро място за воюване. Докато оглеждаше пъстрите редици на легионите си, Юлий се замисли за Александър.

После мина пред смълчаните редици. Жребецът му пръхтеше. Един по един Юлий поздрави военачалниците си. Някои като Октавиан, Домиций, Кир и Регул познаваше от години. Други се бяха доказали в Галия и бяха повишени след предателството на Брут. Бяха добри мъже и доверието ги караше да летят. Струваше му се като сън, че са на гръцка земя. Тук можеше да пренебрегне всички сковаващи интриги на политиката в Рим. Знамената плющяха на зимния вятър — но вятърът не можеше да охлади удоволствието на Юлий най-после да е близо до своя враг.

Помпей имаше почти два пъти повече бойци, както и предимството да се бие на позната територия.

„Нека дойдат — помисли Юлий. — Нека опитат“.

Стиснал ръце зад гърба си, Помпей крачеше в храма, който беше превърнал в свой щаб. Всички мълчаха, беше тихо и стъпките на подкованите му с желязо сандали отекваха самотно между стените, сякаш отнякъде идваше могъщ, невидим враг.

— Значи той е тук — каза Помпей. — Въпреки уверенията на капитаните ми се е промъкнал през тях и ми е отнел Орикон. Удря по брега и среща само вяла съпротива! Как е възможно? Как?!

Спря пред Лабиен, който стоеше на входа на храма. Както винаги, лицето му беше безизразно, но все пак той търсеше начин как да успокои командира си.

— Имаше достатъчно причини да не го очакваме през зимата, господарю. Спечелил е преднина в тъмнината и е останал незабелязан от флотата, но земята е пуста.

Помпей му направи знак да продължи, а в очите му пламна интерес.

— Рискувал е много, за да стъпи на брега, господарю. Но до пролетта хората и животните му ще трябва да оцеляват само с онова, което е докарал. В най-добрия случай може би имат храна и зоб за две седмици. След това ще започнат да слабеят. Това решение вероятно е взето от отчаяние, господарю. И той ще съжалява за него.

Очите на Помпей потъмняха — отново го обзе ярост.

— Сто пъти съм чувал, че надценява силите си! И въпреки това той продължава напред, макар съветниците ми да твърдят, че отдавна трябва да е мъртъв. Късметът му не е за подценяване, Лабиен.

— Господарю, вече сме взели мерки. Заповядах на флотата ни да блокира брега зад него. Не може да бъде снабдяван от морето. Независимо какъв късметлия е, не може да храни седем легиона с несъществуващо зърно. Вероятно, ако остане незаплашен, ще нападне градовете за храна, но ако го нападаме по фланговете, лека-полека ще изтощим хората му от глад.

— О, разбира се, че ще го нападаме, Лабиен. Събери легионите. Няма да го оставя да се разпорежда из Гърция, както си ще.

— Да, господарю — отвърна Лабиен, доволен, че заповедта е дадена, след като цял час му се бе налагало да понася гнева на Помпей. Отдаде чест и се обърна да си тръгне, но гласът на Помпей го спря.

— Брут да е най-отпред и да го видят всички последователи на Цезар — каза Помпей уморено. — Или ще докаже верността си, или ще бъде посечен.

— Моят легион ще е близо до него, господарю. Имам доверени хора, които да го заловят, ако се окаже, че ни мами. — Щеше да тръгне веднага, но не можа да се сдържи да не изрази на глас съображенията, които го разяждаха: — Ще е по-лесно, ако е само с кохортите, с които пристигна. Допълнителните хиляда, които му даде, ще са препятствие, ако се обърне срещу твоята власт.

Помпей отбягна студените му съсредоточени очи.

— Ако цени клетвата, която ми е дал, те ще играят ключова роля в предстоящия сблъсък. Ще съм глупак, ако отрежа възможностите на човек, който познава най-добре тактиката на Цезар, като му дам само две кохорти. Решението е окончателно, Лабиен.

Лабиен си тръгна. Чудеше се кой ли може да оказва влияние на Помпей. Вероятно някой от избягалия в Гърция сенат, който му отнемаше толкова много от времето. Въпреки че се

притесняваше от подобни нелоялни мисли, Лабиен нямаше причини да не уважава препиращите се старци, които Помпей беше довел от Рим. Успокояваше се с мисълта, че трябва да ги уважава заради положението им, без значение колко малко ги харесва като хора.

Седем от единайсетте легиона, които командваше Помпей, бяха разположени около Дирахий. Основните сили щяха да се срещнат и да привлекат и останалите, докато се движат на юг, за да се изправят срещу нашествениците. Лабиен беше сигурен, че е дал на Помпей правилния съвет. Имаха петдесет хиляди мъже — най-голямата армия, която беше виждал на едно място. Според всички донесения Цезар имаше най-много двайсет и две. Според Лабиен Помпей прекалено много се плашеше от парвенюто, узурпирало римския сенат. В това, че галските легиони са ветерани, нямаше съмнение, но като всички хора, и ветераните падаха от копията.

Чу мученето на белия бик — гадателите тъкмо го колева. Щеше да види предсказанията преди Помпей и да ги промени, ако е необходимо. Изобщо не си беше представял колко ще се стресне Помпей от слизането в Орикон. Но нямаше да има повече лоши новини, за да подкопаят увереността му.

Обърна се към вестносците, които щяха да разнесат съобщението до чакащите легиони, и каза кратко:

— Тръгваме. — Съзнанието му вече беше насочено към предстоящата кампания. — Брут ще е на предната линия, моят Четвърти легион ще е зад него.

Вестносците препуснаха. Лабиен си пое дълбоко дъх и се зачуди дали ще има възможността да види лицето на врага, който така беше разклатил увереността на Помпей. Сви рамене. Цезар щеше да съжалява за амбицията си да дойде в Гърция. Тук не бяха забравили силата на закона.

Когато съпругът ѝ се прибра, Юлия играеше с детето. Спокойствието на деня беше унищожено — Помпей веднага се разкрещя на слугите. Тя се намръщи, а детето в скута ѝ се опита да имитира изражението ѝ. Момчето имаше тежките черти на баща си и тя се чудеше дали ще наследи и мрачния му нрав. Чу как Помпей блъсна нещо, после викна да му донесат най-добрата броня и меч. Разбра, че Юлий най-после е пристигнал в Гърция, и сърцето ѝ подскочи.

— А, тук ли си била! — възкликна Помпей, като влезе в градината. Целуна я по челото и тя го понесе с насилена усмивка. Малкият им син протегна ръце към баща си, но беше пренебрегнат.

— Време е, Юлия. Трябва да тръгвам и искам да се преместите на по-сигурно място.

— Той дойде ли? — попита тя.

Помпей се намръщи и я погледна в очите.

— Да. Минал е през флотата ми.

— Ти ще го разбиеш — каза тя и ненадейно го целуна в устата. Той дори се стресна от приятната изненада.

— Да, ще го разбия — отвърна с усмивка. Замисли се, че женското сърце наистина е загадка, но пък съпругата му беше решила да го подкрепи без болка или спор. Беше подходяща майка за сина му.

— Ами Брут? Ще го използваш ли?

— Веднага щом се уверя в лоялността му, ще му дам свободата да сее хаос където може. Беше права за извънредните му, Юлия. Той работи най-добре, когато не е обвързан във

веригата на командването. Дадох му още две кохорти.

Юлия внимателно остави сина си на земята и го побутна да се отдалечи. Пристъпи към съпруга си и го прегърна със страст. Посегна към слабините му, а той се дръпна и се засмя.

— Богове! Нямам време за това! — Вдигна ръката ѝ до устните си. — Станала си още по-хубава в Гърция, мила. Тукашният въздух ти се отразява добре.

— Ти ми се отразяваш добре.

Въпреки притесненията си той изглеждаше доволен.

— Кажете на робите да съберат каквото ти е нужно.

Усмивката ѝ помръкна.

— Не съм ли защитена тук? — попита тя. — Точно сега не искам... а и не бива да се местя на непознато място.

Помпей примигна объркано.

— За какво говориш?

Тя се насили да се усмихне и пак хвана ръката му.

— Пак ще ставаш баща, Помпей. Не бих поела риск за детето.

Лицето му бавно се промени, докато осъзнаваше и осмисляше думите ѝ. Огледа фигурата ѝ.

— Не ти личи.

— Все още не. Но ще проличи.

Той кимна и бързо взе решение.

— Добре. Все пак градът е доста далече от всякакви битки. Искате ми се просто да можех да убедя сената да остане тук с теб, но те настояват да придружат легионите.

Мисълта, че сенатът поставя под въпрос всяка негова заповед, беше достатъчна, за да помрачи щастието му от новината ѝ, забеляза Юлия.

— Трябва ти тяхната подкрепа, поне за момента — каза тя.

Той отчаяно вдигна очи.

— Това е висока цена, Юлия, повярвай ми. Баща ти отново беше избран за консул, а аз съм принуден да се подчинявам на волята на тези глупаци. Знаят, че имам нужда от тях, това е проблемът. — Въздъхна. — Поне ще имаш за компания семействата им. Ще оставя още една центурия да се грижи за сигурността ви. А сега ми обещавай да се махнеш оттук, ако се появи някаква опасност. Ти си прекалено ценна за мен, за да те рискувам.

Тя отново го целуна.

— Обещавам.

Помпей с нежност разроши косата на сина си. После отново се разкрепя на прислугата. След малко вече беше излязъл и къщата се върна към обичайното си приспивно спокойствие.

— Бебе ли ще имаш? — попита я синът ѝ с тънкото си гласче и я прегърна.

Юлия се усмихна. Как ли щеше да реагира Брут, когато му кажеше?

— Да, скъпи.

Очите ѝ бяха студени. Беше направила избора си. Знанието, че Брут е готов да предаде Помпей, беше тежък товар от момента, в който той ѝ се довери. Част от нея чувстваше болка за собственото ѝ предателство, но между баща ѝ и любовника ѝ нямаше останала лоялност за Помпей.

— Наистина няма време — каза Светоний.

Цицерон проследи погледа му — бяха на балкона на заседателната зала — и устните му

се присвиха.

— Освен ако не очакваш да повлека най-великите мъже на Рим за вратовете, не ми остава друго, освен да чакам.

През предишния час беше видял как поведението на Светоний се променя от колебливо доверие в раздражнение поради липсата на напредък. Сега гледаше как идва още една група роби, за да увеличи всеобщото объркване. Наистина беше изненадващо колко кошове и вързопи се запълваха при преместването на сената и той само можеше да си представи нарастващото нетърпение на Помпей.

Под тях избухна поредният спор.

— Ще сляза да видя — каза Светоний намусено.

Цицерон реши да го остави да опита. Най-малкото щеше да е забавно, а и изобщо не харесваше сенатора. Зрелостта не му беше донесла мъдрост, реши Цицерон, докато го наблюдаваше. Въпреки това Светоний беше връзка към военната машина под Помпей и трябваше да бъде пазен, ако сенатът искаше да има някакво влияние по време на кампанията. Боговете знаеха, че имаха нужда от всяко предимство, което можеха да получат.

— Те не са в настроение да приемат заповеди, Светоний, дори самият Помпей да беше тук. По-добре изчакай.

Отново надникнаха през балкона, търсеха някакъв знак за намаляване на хаоса. Стотици роби носеха документи и материали в редица, която сякаш нямаше край. Светоний стисна по-здраво перилото, неспособен да прикрие раздражението си.

— Може би ти ще успееш да им обясниш да побързат.

Цицерон се разсмя.

— Да побързат? Помпей показва много ясно, че самите ние сме просто багаж. Какво значение ще има за него, ако багажът си вземе още багаж?

Подразнен, Светоний заговори по-небрежно от обикновено.

— Може би е по-добре да ги накараме да останат. Каква полза ще има от тях на бойното поле?

Мълчанието на Цицерон го накара да го погледне. Ораторът беше изпълнен с вледеняващ гняв.

— Ние трябва да сме правителството в заточение, младежо. Не могат да ни държат далече от вземането на решение. Без нас Помпей няма право да започне война от името на Рим. Няма да има по-голяма легитимност от Цезар, а вероятно ще е и по-малка.

Свъси рошавите си вежди.

— Изтърпяхме цяла година тук, Светоний, далече от удобства и уважение. Семействата ни вдигат врява да ги върнем къщи, но им казваме да потърпят, докато не се възстанови редът. Да не смяташ, че няма да сме част от кампанията? — Кимна към суетнята в залата. — Там долу има хора, които познават най-редките тънкости на цивилизацията, а техните идеали най-лесно се рушат под сандалите на войниците. Сред тях има автори на закони и математици, най-способните, от знатни семейства. Това са умовете, които би искал да работят за теб, когато се изправиш пред противник като Цезар, нали?

Светоний не искаше да бъде въвличан в спор, но знаеше, че ако той трябва да избира, би изоставил сената, без да се обръща. Пое си дълбоко дъх, неспособен да възрази на ядосания Цицерон.

— Вероятно е по-добре да оставим това решение на Помпей. Той е способен военачалник.

Цицерон се изсмя грубо и Светоний чак подскочи.

— Това е много повече от обикновена битка! Цезар командва римски легиони. Той е поел властта над нов сенат. Ти може и да не мислиш за друго, освен мечове и копия, но преди края ще се наложи да се вземе политическо решение. Казвам ти. Помпей ще се нуждае от съветници, независимо дали го знае, или не.

— Може би, може би — каза Светоний и закима, за да го успокои.

Но Цицерон не се спираше така лесно.

— Толкова ли е силно презрението ти, че дори не си правиш труда да спориш? Какво според теб ще се случи, ако Цезар спечели? Кой според теб ще управлява тогава?

Светоний тръсна глава.

— Той не може да спечели. Имаме... — И спря, понеже Цицерон изсумтя:

— Ох, дори дъщерите ми имат по-остър ум. В битката нищо не е сигурно. Залозите са прекалено високи, за да можеш просто да хвърлиш армиите една срещу друга до последния човек. Рим ще остане незащитен и няма да има какво да спре нашите врагове да стигнат до форума, когато им хрумне. Това разбираш ли го? Когато всички позиционирания и битки приключат, трябва да има оцеляла армия. — Въздъхна, вгледан в неразбиращото лице на Светоний. — Какво ни чака следващата година, или по-следващата? Ако победата е решителна, няма да има кой да ограничи властта на Помпей, след като повали Цезар. Ако реши да се провъзгласи за цар или за император, или дори да изостави републиката на бащите ни, да започне нашествие в Африка, няма да има никой, който да се осмели да му се противопостави. Ако победи Цезар, пак може да се случи същото и светът ще се промени, независимо от резултата. Това ще е нов ред, момче, без значение какво ще се случи тук. Когато един военачалник падне, трябва да има стабилност. Точно тогава ще има нужда от нас.

Светоний не знаеше какво да каже. Мислеше, че може да долови страх в предупрежденията на Цицерон, и не приемаше притесненията на стареца. Ако Помпей победеше, Светоний щеше само да се радва, дори ако това доведеше до създаването на империя. Цезар имаше по-малобройна войска и тя скоро щеше да изгладнее. Дори самото предположение, че Помпей може да не спечели, беше равносилно на обида. Все пак не можа да не направи една последна хаплива забележка.

— Вероятно новият ред ще се нуждае от по-млада кръв, сенаторе.

Очите на стария мъж не трепнаха.

— Ако времето за мъдрост и дискусии е отминало, тогава боговете да са ни на помощ.

Брут и Сенека яздеха начело на легионите, които с километри почерняха пейзажа на Гърция. За първи път Сенека беше смълчан и Брут подозираше, че мисли за заповедите на Лабиен и какво означават те. Въпреки че на теория беше чест да водиш огромна армия, и двамата знаеха, че това е изпитание за лоялността им и че най-вероятно ще паднат на бойното поле още при първата схватка.

— Поне няма да ни се налага да газим в животински изпражнения като останалите — каза Брут, като погледна през рамо.

Сенека се насили да се усмихне. Легионите бяха разделени един от друг от хиляди животни и каруци и наистина тези, които бяха по-назад, трябваше да крачат по доста неприятен път.

Някъде пред тях бяха легионите, които бяха слезли в Орикон, водени от военачалник,

чието име беше почти синоним на военна победа. Всеки от мъжете тук беше следил докладите от Галия и въпреки превъзходството в броя само малцина смятаха, че предстоящата битка няма да е истински кошмар.

— Мисля, че Помпей е готов да ни пожертва — каза Сенека толкова тихо, че Брут едва го чу, и потрепери. — Като си помисля колко далече стигнах от Корфиний, бих предпочел да не ни убият в първата битка само за да докажем верността си.

Брут погледна настрана. Беше започнал да мисли същото и все още се опитваше да намери изход. Четвърти легион на Лабиен вървеше точно зад кохортите му, а заповедите бяха болезнено ясни — всяко отклонение от тях щеше да предизвика бързо унищожение от собствения им тил. Въпреки че това щеше да обърка първоначалната атака на Помпей, Брут знаеше, че Лабиен е напълно способен на подобно безмилостно действие, и полагаше усилие да не поглежда назад, за да не покаже, че знае, че военачалникът го наблюдава. Усещаше критичността му със същата сила, както в Дирахий, и това беше започнало да му лази по нервите.

— Съмнявам се, че нашият любим предводител ще заповяда директна атака — най-после каза той. — Той знае, че Юлий ще прави планове и схеми в търсене на преимущество, а Помпей го уважава прекалено много, за да тръгне в нападение веднага. Юлий... — Спря и тръсна гневно глава. — Цезар по-скоро е направил капани и шипове в околността, изкопал е ями и е скрил навсякъде засади. Където и да ги открием, ще има капан, гарантирам ти го.

— Значи ние ще сме тези, които ще умрат, когато ги открием — мрачно отговори Сенека.

Брут изсумтя.

— Понякога има моменти, в които съжалявам за липсата ти на опит, което впрочем е комплимент. Помпей ще заеме позиция наблизо и ще изпрати съгледвачи да проверят района. След като има Лабиен за съветник, няма да ни изпратят, преди да имаме широк и чист път, по който да минем. Бих заложил живота си, че Лабиен вече го е направил. — Разсмя се, като забеляза как настроението на Сенека видимо се подобри. — Нашите легиони не са влизали в яростни схватки от времето на Ханибал и неговите проклети слонове, Сенека. Ние се учим от грешките си, а всеки нов враг се изправя пред нас за първи път.

Усмивката на Сенека повехна.

— Не и Цезар. Той познава Помпей и знае как воюваме.

— Но не познава мен — рязко отвърна Брут. — Никога не ме е познавал. И ние ще го разбием, Сенека.

Видя, че младият мъж е стиснал юздите толкова силно, че кокалчетата му са побелели, и се зачуди дали е страхливец. Ако Рений беше тук, щеше да изкрещи нещо, за да подсили смелостта на младия офицер, но Брут не можеше да намери нужните думи.

Въздъхна.

— Ако искаш, при първия сблъсък мога да те изпратя назад. В това няма нищо срамно. Мога да ти заповядам да отнесеш съобщение на Помпей. — Позасмя се и продължи: — Нещо като: „Виж какво направи, стари глупако“. Какво ще кажеш?

Сенека не се разсмя, а погледна твърдо мъжа, който така уверено яздеше до него.

— Не, това са моите хора. Ще съм с тях.

Брут го потупа по рамото.

— За мен е удоволствие да служа с теб, Сенека. Спри да се притесняваш. Ще победим.

Въпреки тежкото зимно наметало, което го пазеше от лютия студ, Помпей чувстваше, че замръзва в бронята си. Сякаш единствената топлина беше в горчивата течност, която се въртеше и се издигаше на вълни от стомаха към гърлото му — и го правеше слаб. Незасетите поля бяха покрити с напукани от студа буци пръст и напредването беше мъчително бавно. Спомни си, че на младини беше в състояние да пренебрегне и най-ужасните трудности на кампанията, но сега единственото, което можеше да направи, бе да стисне челюсти, за да не се чува тракането на зъбите му. От ноздрите на коня му излизаха облаци пара. Помпей разсеяно го потупа по шията. Мислите му бяха съсредоточени върху армията, която виждаше в далечината.

Не можеше и да иска по-добра наблюдателна позиция. Легионите на Цезар се бяха разположили на четирийсет мили източно от Орикон, в края на равнина, заобиколена от гора. Съгледвачите на Помпей бяха стигнали до билото на последния хълм и веднага бяха изпратили доклад до основните сили — вестносците бяха минали покрай Брут и Сенека, без дори да ги погледнат. Помпей беше дошъл напред, за да се увери във видяното от тях, и сега наблюдаваше в подозрително мълчание.

Хапещият студен въздух поне беше ясен, нямаше мъгла. Въпреки че силите на Цезар сигурно бяха на поне две мили, се виждаха ясно сред хилавата трева на равнината. От това разстояние изглеждаха жалка заплаха, като малки метални брошки, забодени в твърдата земя. Бяха неподвижни като дърветата, които покриваха хълмовете, и Помпей се намръщи.

— Какво ли е замислил?

Част от него изпитваше удоволствие от факта, че врагът е толкова близо, но естествената му предпазливост бе взела надмощие. Юлий никога не би заложил оцеляването си на простия сблъсък на оръжия. Равнината, където беше събрал силите си, беше добро място за схватка и Помпей знаеше, че конницата му лесно може да разбие малцината извънредни, които Юлий бе довел в Гърция. Беше прекалено примамливо да нападне веднага и Помпей поклати глава и попита:

— Колко легиона можеш да преброиш, Лабиен?

— Само шест, господарю — отвърна незабавно военачалникът. От киселото му изражение Помпей разбра, че и той изпитва същите съмнения.

— Тогава къде е седмият? С какво се занимават, докато ние седим тук и наблюдаваме останалите? Изпрати съгледвачите в по-широк периметър. Искам да ги открият, преди да действат.

Лабиен даде заповедта и най-бързите конници препуснаха.

— Видяха ли ни? — попита Помпей.

В отговор Лабиен посочи далечен конник — яздеше в тръс из камънака пред дърветата, които опасваха равнината. Докато го наблюдаваха, мъжът вдигна флаг и даде сигнал на силите на Юлий.

— Това не ми харесва — продължи Помпей. — Тези дървета могат да скрият всичко. И въпреки че ми прилича твърде много на капан, се чудя дали точно това не е изводът, който иска да си направим.

— Имаш хора, които можеш да пожертваш, господарю. С твое разрешение бих изпратил един легион да провери — може би кохортите на Брут.

— Не. Ако са прекалено малко, няма да затворят капана — ако има капан. Ще ги пусне да се приближат и ще ги унищожи. Не ми се иска да изпращам повече, преди да съм напълно осведомен. Ще чакаме завръщането на съгледвачите. Дай на хората топла храна и да са готови.

С превалянето на деня вятърът се засилваше. Дирахий беше далече зад тях и Помпей знаеше, че хората му са уморени.

Вероятно беше по-добре да направи лагер за нощта и да продължат на зазоряване. Подозираше, че Лабиен не е впечатлен от предпазливостта му, но Помпей все още си спомняше как Юлий бе събрал около себе си останките от Първородните и ги бе направил сърцето на прочутия Десети. Дори онези, които мразеха Цезар, признаваха способността му да постига успех въпреки трудностите. Уменията му бяха неоспорими и Помпей знаеше, че Юлий е от онези малцина, които запазват разума си дори когато битката се вихри около тях. Галия не беше паднала сама, нито бреговете на Британия. Хората на Цезар бяха верни преди всичко на него и чак после на сената и Рим. Когато поискаше от тях да умрат, те тръгваха, защото той го беше поискал. Вероятно заради тази вяра побеждаваха. Лабиен никога не бе срещал Юлий, но Помпей беше твърдо решен да не се превърне в още едно име в списъка на разбитите от него. Стомахът му се сви от спазъм и той се размърда на седлото.

— Господарю! Те тръгват на изток! — извика един от съгледвачите точно когато Помпей забеляза същото. Десет удара на сърцето, след като легионите бяха започнали да се придвижват, до тях достигна далечният шепот на роговете им, почти изгубен във вятъра.

— Какво мислиш за това? — промърмори Помпей.

— Може да се опитват да ни подмамят — отвърна Лабиен, изпълнен със съмнения.

— Такова е и моето усещане — каза Помпей. — Нека съгледвачите се подредят в най-широка верига, докато заобиколим. Но да могат да се виждат един друг.

Лабиен хвърли притеснен поглед към гористата местност. Вярно, че беше зима и дърветата бяха голи, но клоните пак щяха да пречат на войниците да се виждат.

— Скоро ще се стъмни, господарю.

— Значи ще използваме оставащата ни дневна светлина — сопна се Помпей. — Искам да усетят, че им дишаме във врата. Нека се страхуват какво ще направим, когато се стъмни и не могат да ни виждат. Утрешният ден ще е достатъчно дълъг, за да ги избием.

Лабиен отдаде чест и тръгна да предаде заповедите. Легионерите вече бяха започнали да се подбутват в очакване на храната, но той не слушаше приглушените им оплаквания: войниците винаги недоволстваха от трудния си живот, но тези тук бяха опитни бойци и мърморенето беше повече по навик. Всички много добре знаеха, че зимната кампания ще е изпитание за подготовката и издръжливостта им, и нямаше да се провалят.

Щом когато огромната колона се раздвижи, Брут пое назад. Сребърната му броня привличаше погледите на всички. Яздеше като роден на коня. Помпей го видя да се приближава и свъси вежди, устата му се превърна в бледа линия на потъмнялото му лице.

Брут спря пред него и бързо отдаде чест.

— Господарю, хората ми са готови. Ако разрешиш, ще им заповядам да нападнат.

— Върни се на позицията си — отвърна Помпей и се намръщи при поредния спазъм на стомаха си. — Няма да заповядам схватка на терен, който Цезар е имал време да подготви.

Брут сякаш не чу заповедта да се върне при хората си.

— Той се придвижва, господарю, и това е грешка. Не е имал време да постави засади и капани из целия район. — Изражението на Помпей не се промени и Брут заговори по-

напрегнато: — Той познава и двамата ни, господарю. Ще очаква да се бавим и да преценяваме плановете му, преди да атакуваме. Ако тръгнем сега, можем да ги ударим, преди да се е стъмнило. И когато се оттеглим, ще сме повишили бойния дух с победа и ще сме нанесли удар на самоувереността му.

Когато Брут свърши, Помпей направи лек жест с ръка на юздите. Лабиен разбра знака и се приближи от дясната страна на Брут.

— Чу какво ти заповядаха.

Брут го погледна — за момент Лабиен се вцепени от това, което видя в очите му — после отново отдаде чест и се върна на предната линия.

Помпей забарабани с пръсти по високия лък на седлото — признак за раздразнение от идването на Брут. Лабиен мълчеше — остави на Помпей възможността да се усамоти с мислите си.

Съгледвачите докладваха на всеки час. Зимната нощ падаше бързо и Помпей с нарастващо нетърпение чакаше сигнала за спиране на вражеските легиони.

— Ако не спрат скоро, ще прекарат нощта на открито — каза раздразнено. — Половината от тях ще премръзнат до смърт.

Взря се в далечината през дърветата, въпреки че не се виждаше нищо. Врагът беше изчезнал в сумрака, но най-далечните съгледвачи продължаваха да докладват за напредването му. Помпей стисна зъби от студ и се зачуди дали и това е проверка. Вероятно Юлий се надяваше да им се измъкне — или пък искаше да ги изтощи.

— Може вече да са си подготвили лагер, господарю — каза Лабиен.

Беше премръзнал. Знаеше, че Помпей трябва да даде възможност на бойците да си починат — иначе щяха да започнат да падат от умора. Помпей обаче продължаваше да язди, сякаш не забелязваше страданията на хората около себе си. Лабиен не искаше да подценява командира си, но ако не направеха скоро лагер, рискуваха да изгубят предимствата, които бяха постигнали с толкова тежък труд.

— Спряха, господарю! — докладва поредният съгледвач. — И пратиха хора към нас.

Помпей вдигна глава като куче, надушило миризма.

— Колко са?

Дори на светлината на последните сивкави лъчи Лабиен виждаше, че съгледвачът е замръзнал дотолкова, че едва се крепи на седлото. Приблужи коня си и взе юздите от скованите пръсти на младежа.

— Твоят военачалник те попита колко души идват.

Младежът примигна.

— Трима, господарю. С флаг за временно примирие.

— Заповядай построяването на временен лагер, Лабиен — най-после каза Помпей. — Искам, докато пристигнат, да сме издигнали високи стени. Несъмнено при завръщането си ще докладват на Цезар за всяка подробност. Нека всичко си е на мястото. — Замълча и стисна зъби: болеше го. — И повикайте лекаря ми. Боли ме корем.

Лабиен изпрати хора, които да изпълнят заповедите. Макар и уморена и премръзнала, петдесетхилядната армия бързо щеше да вдигне лагера. Това беше почти като втора природа след толкова упражнения и той изпита истинско удоволствие, когато каретата започнаха да се оформят. „Помпей обаче закъсна“, помисли си. Работата щеше да приключи чак по тъмно.

Тримата, които Цезар беше пратил да говорят с Помпей, го притесняваха. Какво имаха да му кажат натози късен етап? Не можеше да е да се предаде, преди да е хвърлено и едно

копие. Намръщи се и се зачуди дали да не прати хора да ги убият. Не се притесняваше от последствията — Помпей можеше да реши, че това е просто тактическо забавяне. А после случаят щеше да е само поредната загадка и бързо щеше да се забрави.

Алтернативата беше да подхрани видимия страх на Помпей от врага. Увереността, която беше привлякла Лабиен при първата им среща, изглежда, беше изчезнала при новината за слизането на Цезар в Орикон. Лабиен виждаше как Помпей притиска корема си с ръка и се боеше, че болестта му може да е по-критична от нрава му. Помпей остаряваше направо пред очите им и той беше изправен пред ролята на втори в командването, роля, която надминаваше всичките му очаквания.

Беше почти готов да нареди да ликвидират пратениците, когато един от съгледвачите докладва, че вече ги водели към лагера. Лабиен се подразни, че собственото му колебание беше пропиляло появилата се възможност. „Вероятно това е тайната на гения на Цезар“, помисли си. На устните му заигра напрегната усмивка. Тези, които се изправяха срещу него, се оплитаха в предположения какво ще предприеме. Лабиен се зачуди дали ще се окаже уязвим, какъвто, изглежда, беше Помпей, и дали смелостта му идва от войниците, които беше довел от север. Без значение колко знания беше натрупал Цезар на бойното поле, той никога не се беше изправял срещу римски легиони в пълната им сила. Галия не го беше подготвила за това.

Лагерът вече добиваше форма. Хиляди легионери копаеха окопи и трупаха пръстта на височина два човешки боя. Всяко дърво на мили наоколо беше отсечено, заострено и забито в земята. Валове от пръст и чимове подсилваха оградата и пазеха от огън и вражески оръжия. Само за часове буквално от нищото изникнаха укрепления, царства на реда и сигурността в тази пустош. Из целия лагер имаше факли на железни прътове — осветяваха нощта в трептящо жълто. Лабиен усети във вятъра аромата на готвено месо и празният му стомах закъркори. Но неговите собствени нужди трябваше да почака още малко, така че той се насили да преодолее слабостта на тялото си.

Тримата ездачи бяха центуриони от Десети легион — Юлий беше изпратил старши офицери да говорят с Помпей, отбеляза Лабиен. Доведоха ги хора с извадени зад гърбовете им оръжия. Лабиен ги наблюдаваше с присвити очи. По негова заповед отведоха конете им.

— Дойдохме по заповед на Гай Юлий Цезар, консул на Рим — каза единият центурион. Стоеше уверено, сякаш не беше заобиколен от мъже, готови да го убият при първото по-рязко движение.

— Изглеждаш малко неук в дипломатията — отвърна Лабиен. — Предавай съобщението си. Чака ме вечеря.

Центурионът поклати глава.

— Не на теб, Лабиен. Съобщението е за Помпей.

Лицето на Лабиен не изразяваше и следа от раздражението му. Не пропусна факта, че знаят името му, и се зачуди колко ли шпиони има Цезар в Гърция. Със сигурност бе трябвало да заповяда да ги убият, преди да стигнат до лагера. За жалост се беше поколебал и сега беше вече късно.

— Не можете да отидете при военачалника въоръжени — каза Лабиен.

Те кимнаха, свалиха мечовете и ножовете си и ги пуснаха в краката си. Вятърът фучеше, пламъците на факлите се люшкаха неудържимо.

— Свалете и дрехите си. Ще ви донесат други.

Тримата изглеждаха ядосани, но не възразиха и скоро трепереха голи. Личеше, че воюват

от години — бяха целите в белези. Мъжът, който беше говорил, имаше особено впечатляваща колекция и Лабиен си помисли, че Цезар вероятно има отлични лекари, щом този центурион още е жив. Стояха голи без притеснение и Лабиен дори се възхити, че не се свиват от студ. Но пък наистина бяха нагли и той се замисли дали да не заповяда още по-старателно претърсване, но се отказа. Помпей и без това щеше да се зачуди на закъснението. Робите донесоха груби вълнени дрехи и вече посинелите от студ центуриони ги облякоха.

Лабиен огледа сандалите им за нещо необичайно, после сви рамене и нареди:

— Заведете ги в първи лагер, в командирската палатка.

Наблюдаваше лицата им внимателно — бяха безразлични като на войниците наоколо. Да, вечерята му трябваше да почака още малко. Беше прекалено любопитен защо Цезар е изпратил толкова ценни мъже на такава среща.

Първи лагер беше за единайсет хиляди войници и ключовите връзки в командната верига. Беше обграден от четири други с подобен размер, така че погледнати отгоре, биха изглеждали като листенца на цвете, нарисувано от дете. Три пътя пресичаха лагера и докато вървеше към командирската палатка на Помпей, Лабиен отбеляза как центурионите запомнят всяка подробност. Намръщи се при мисълта, че ще предадат наблюденията си на врага, и отново се замисли дали да не нареди да ги премахнат. Не искаше да пропусне още една възможност, така че се отдели от ескорта и даде бързи инструкции на един трибун от собствения си Четвърти легион. Без колебание мъжът отдаде чест и тръгна да събере хора за задачата, а Лабиен забърза да настигне хората на Цезар.

Щабната палатка беше до северната порта на лагера. Беше подсилена с греди и здрави въжета, солидна като каменна постройка и устойчива на ветрове и дъждове. Целият район беше добре осветен от факли, защитени от метални решетки. Пламъците им танцуваха на вятъра и хвърляха странни сенки. Лабиен настигна хората си, заповяда им да чакат навън, каза на пазача паролата за деня и влезе.

Помпей беше събрал десетина офицери. Палатката беше просто обзаведена, с една дълга маса и резбован дъбов стол за Помпей, покрай стените имаше пейки. На утъпканата земя горяха мангали, което правеше въздуха някак тежък от топлината. Лабиен почувства как от внезапната промяна в температурата по кожата му изби пот.

— Довел си ги тук? — попита Помпей и пак притисна корема си с ръце.

— Съблякох ги и ги претърсих, господарю. С твое позволение, ще заповядам да ги въведат.

Помпей направи знак към картите, които лежаха върху тежката маса, и един от офицерите бързо ги нави. След като вече нямаше нищо важно, което да видят центурионите, Помпей внимателно седна и нагласи тогата си на идеални дипли около краката си.

Тримата центуриони влязоха в палатката. Въпреки грубите дрехи късо подстриганите им коси и покритите с белези ръце разкриваха какви са. Придружителите им — все така с извадени оръжия — заеха местата си около стените на палатката и оставиха тримата мъже пред Помпей. Лабиен усети, че диша по-тежко — чакаше, съвсем забравил глада.

— Е, да чуем какво има да ми каже Цезар и кое е толкова важно, че да рискува живота ви — подкани ги Помпей.

В настаналата тишина се чуваше само пукането на огъня в мангалите.

Центурионът, който беше говорил и преди, направи крачка напред и, като един, пазачите в палатката се раздвижиха. Той ги погледна, все едно се забавляваше от действията им.

— Казвам се Децим, господарю. Центурион в Десети легион. Срещали сме се веднъж, в Ариминум.

— Помня те — отговори Помпей. — На срещата с Крас. Беше там, когато Цезар донесе златото от Галия.

— Бях, господарю. Консул Цезар предпочете да прати при теб човек, когото познаваш, за да ти покаже добрата си воля.

Помпей почервения от гняв.

— Не използвай тази лъжлива титла в мое присъствие, Децим. Мъжът, когото следваш, няма правото да се нарича консул.

— Той беше избран от гласувалите центурии, господарю, в съгласие с най-древните традиции. Претендира за власт и права, дадени му от гражданите на Рим.

Лабиен се намръщи. Чудеше се какво се надява да постигне Децим, като се противопоставя на Помпей на толкова ранен етап от срещата. Не можа да избегне притеснението, че думите са предназначени за другите мъже в палатката — те несъмнено щяха да ги обсъдят с приятелите и другарите си. Сякаш споделяше същото подозрение, Помпей огледа присъстващите с присвити очи.

— Тъй като съм диктатор, дори лъжливите консули трябва да се подчиняват на заповедите ми, Децим. Но подозирам, че не си тук, за да оспорваш този въпрос.

— Не, господарю. Беше ми заповядано да поискам войниците, които са лоялни към Рим, да напуснат този лагер и да напуснат бойното поле, или да се присъединят към легионите на Цезар срещу теб.

Помпей изрева и скочи. По негов знак тримата пратеници бяха повалени на колене от пазачите. Никой от тях не издаде звук. Помпей едва се владееше.

— Господарят ти се е побъркал, Децим. Тук няма предатели.

Мъжът изглеждаше леко замаян от удара. Вдигна ръка да потърка тила си, но се отказа. Пазачите бяха готови да го посекаат и по най-малкия повод.

— В такъв случай имам поръчението да предложи мир, господарю. За доброто на Рим Цезар те моли да го чуеш.

Помпей едва успяваше да запази самообладание. Вдигна ръка, готов да заповяда да убият центурионите. Децим го гледаше, очите му блестяха на светлината на факлите.

— Предупреждавам те, Децим — най-после каза Помпей. — Няма да търпя такова нахалство в собствения си лагер. Подбирай си внимателно думите или ще умреш.

Мъжът кимна и продължи:

— Цезар иска да се знае, че служи преди всичко на Рим, който стои над неговата сигурност и неговите амбиции. Не иска армиите на Рим да се унищожат взаимно и поколения наред градът да остане зле защитен. Предлага мир при определени условия.

Помпей стисна юмрук и един от мъжете с Децим потръпна: очакваше всеки миг да усети студеното желязо в гърба си. Децим обаче дори не мигна — гледаше Помпей право в очите.

Пред палатката се чуха високи гласове.

Секунда по-късно влязоха Цицерон и още двама сенатори и покритите им с ледени кристали наметала сякаш изсмукаха топлината. Цицерон веднага се ориентира в ситуацията, поклони се на Помпей и каза:

— Дойдох да представлявам сената на тази среща.

Помпей се наежи. Не можеше да го изгони, докато тримата центуриони го гледаха.

— Добре сте дошли. Лабиен, преместете пейка за сенаторите, така че да могат да станат свидетели на наглостта на Цезар.

Сенаторите се настаниха. Децим вдигна заинтригувано вежди и попита:

— Трябва ли да повторя онова, което казах?

Спокойствието му беше необичайно за мъж с меч до шията и Лабиен се зачуди дали не е дъвкал от корените, за които се твърдеше, че притъпяват страха. Помпей нервно заприглажда тогата си, после каза на Цицерон:

— Цезар ни предлага мир. Подозирам, че това е поредният опит да всее неразбирателство сред нас.

Децим за момент наведе глава, пое дълбоко дъх и каза:

— Моят господар твърди, че правата му са дадени от народа на Рим на законни избори. С тези права той поема отговорността да избегне войната, ако това е възможно. Бои се, че сблъсъкът между нас ще остави Гърция оголена и Рим незащитен. Той мисли първо за Рим.

Цицерон се наведе напред като стар ястреб.

— Но има и скрито жило, нали? Не очаквам, че Цезар е дошъл в Гърция, та мекушаво да се откаже от амбициите си.

Децим се усмихна.

— Няма жило, сенаторе. Той търси мирно разрешение, защото не иска да види Рим отслабен.

— Какво предлага? — попита Цицерон.

Помпей почервеня от яд от намесата на възрастния мъж, но гордостта му попречи да покаже гнева си пред най-висшите си военни.

Сякаш усетил неудобството му, Децим отклони поглед от Цицерон и се обърна директно към Помпей:

— Цезар предлага временно примирие. През това време никой няма да бъде наказан или отговорен за действията на военачалниците си.

Отново си пое дълбоко дъх и Лабиен се стегна: усети напрежението му почти физически. Децим продължи:

— Иска само Помпей да вземе малка почетна охрана и да напусне Гърция, може би при миролюбиви съюзници. Армията му ще се върне по местата си и няма да бъде наказана, че е вдигнала оръжие срещу законно избрания консул на Рим.

Помпей се изправи и пристъпи към коленичилите мъже. Почти се задушаваше от ярост.

— Господарят ви наистина ли мисли, че ще приема мир при такива условия? По-добре да умра, отколкото животът ми да зависи от неговото благоволение.

Лабиен огледа останалите мъже в палатката. Наистина съжеляваше, че не бе заповядал пратениците да бъдат убити, преди да стигнат до Помпей. Кой знае каква вреда щеше да нанесе предложението им, особено когато стигнеше до обикновените войници!

— Ще му съобщя отговора ти — отвърна Децим.

Помпей поклати глава, изражението му стана още по-твърдо:

— Не, няма. Убийте ги.

Цицерон ахна и се изправи. Децим също стана, щом чу заповедта. Един легионер пристъпи към центуриона и Децим вдигна ръце и оголи гърдите си. И каза:

— Ти не си способен да водиш Рим.

Изпъшка, докато мечът влизаше в гърдите му.

Болката разкриви чертите му и въпреки това той не падна, а хвана дръжката на меча с

две ръце. И докато гледаше Помпей в очите, я натисна към гърдите си и изкрещя от ярост.

На другите двама прерязаха гърлата. Палатката се изпълни с лепкавата миризма на кръв. Дори Помпей беше смаян от изключителната смелост на Децим. Седеше на резбования стол и не можеше да откъсне поглед от телата в краката си.

Лабиен — нямаше кой друг да даде заповеди в този момент — нареди да изнесат мъртвите и на пазачите да ги последват. Не можеше да повярва на подвига на Децим, както и на пълното му безразличие към смъртта. „Цезар е постъпил умно, като е изпратил такъв мъж“, призна пред себе си.

Още преди зазоряване всеки войник в лагера на Помпей щеше да е чул за думите и действията на центуриона. Войниците уважаваха смелостта повече от всичко друго. Намръщи се при мисълта как най-добре да се справи с разпространението на новината. Дали не можеше да притъпи силата на историята с друг слух? Щеше да е трудно при толкова много свидетели. Познаваше войниците си. Някои от тях все пак щяха да се замислят дали са избрали правилния военачалник.

Излезе навън — вятърът фучеше — и придърпа плаща около себе си. Не можеше да не оцени идеята на Цезар да жертва три живота за такъв ефект. Да, бяха изправени пред безмилостен враг и когато дойдеше моментът, той щеше да се радва още по-силно на унищожаването на Цезар.

Мислеше за собствения си военачалник. Познаваше мъже, живели с години с язва или херния. Спомни си за един стар другар по палатка, който с удоволствие показваше малката бучица на корема си и дори събираше монети от онези, които искаха да я натикат обратно с пръст. Надяваше се, че не болестта на Помпей е причината за отслабналия му дух. Защото ако беше така, нещата можеше само да се влошат.

Обработка The Last Survivors: Daenerys, sqnka, 2019

Юлий не си спомняше някога да му е било толкова студено. Знаеше, че ще трябва да пресече Гърция през зимата, и беше снабдил хората си с най-добрите наметала и вълнени дрехи. След нощния поход само с няколко хапки жилаво месо, за да поддържа силата му, мислите му сякаш се движеха по-бавно, все едно умът му беше замръзнал.

Нощта беше минала без инциденти — легионите му заобиколиха отдалече лагера на Помпей. Почти пълната луна им даваше достатъчно светлина за добро напредване и ветераните крачеха, без да се оплакват.

Срещна легиона на Домиций на десет мили западно от лагера на Помпей и остана два часа там, докато впрегнат и подкарат обозните животни. Те също бяха покрити с чулове и одеяла от запасите — и бяха нахранени по-добре от хората.

С настъпването на зората Юлий можеше само да предполага колко далече на север са стигнали. Армията на Помпей щеше да тръгне към изоставена позиция и нямаше да мине много време, преди да открие отсъствието им. А после щяха да ги преследват отпочинали и добре нахранени мъже. Помпей бързо щеше да разбере накъде са поели: все пак седем легиона оставяха следа, която трудно можеше да бъде прикрита — подкованите им сандали утъпкваха в пръстта път, който можеше да забележи и дете.

— Не си спомням в Гърция да е било толкова студено — каза на Октавиан, който крачеше прегърбен до него. Лицето на младия мъж беше увито в толкова парцали, че само бялото облаче пара на дъха му доказваше, че е някъде в тази купчина.

— Нали казваш, че легионерът трябва да се издигне над неудобствата на тялото — отвърна Октавиан присмехулно.

Юлий го погледна, развеселен от това, че младежът явно си спомня всеки разговор, който са водили.

— Рений ми го каза преди много време — отвърна той. — Каза ми, че бил виждал умиращи мъже, вървели цял ден, преди да паднат. Каза, че истинската сила се състои в това доколко можем да пренебрегнем плътта. Понякога си мисля, че беше спартанец по сърце, като изключим сериозното пиене. — Погледна назад към колоната, която вървеше в мрачно мълчание. — Надявам се да можем да изпреварим преследвачите си.

Октавиан извъртя сковано глава и го погледна изпод гънките на дрехите и парцалите. После каза:

— Войниците разбират. Няма да те изоставим.

Гърлото на Юлий се сви и това нямаше нищо общо със студа.

— Знам, момче. Знам — тихо отвърна той.

Вятърът го блъскаше като предупреждаваща длан, но той продължаваше напред. Задъха се от гордост. Помисли си, че едва ли заслужава искрената вяра, която тези хора имаха в него като водач. Само негова беше отговорността да се погрижи да оцелеят в Гърция... и знаеше от какво се отказва заради доверието им.

— Помпей би трябвало вече да е стигнал лагера ни — обади се Октавиан, когато слънцето се показва над хълмовете. — Ще ни настигне бързо, като види накъде отиваме.

— Ще го изпреварим — каза Юлий. Не беше сигурен обаче.

Беше планирал и подготвил много неща, преди да тръгне от Рим, но простата истина беше, че се налагаше да намери храна за хората си. Цецилий беше казал, че основните запаси

са в Дирахий, и Юлий трябваше да пришпорва хората си до изтощение, за да стигнат там. Имаше и други причини да превземе града, но без храна кампанията му щеше да се провали с гръм и трясък и всичко, за което се беше борил, щеше да бъде изгубено.

Страхуваше се от преследването. Въпреки че хората му си бяха починали добре, докато подготвяха маневрата на изток, не можеха вечно да вървят в това състояние. Без значение какво твърдеше Рений за духа на бойците, силата на телата им беше по-важна в момента. Юлий потръпна и погледна назад. Знаеше, че ако види армията на Помпей, ще се наложи да ускори ход. Без почивка обаче хората му щяха да започнат да изпокапват, а Дирахий беше далече на север.

Всеки етап от кампанията бе на ръба на кошмара. Вероятно след като се сдобиеше със запасите на Дирахий, щеше да има време да си поеме дъх, без армията на Помпей да му диша във врата. Единственото му предимство беше, че познава Помпей. Беше се надявал Помпей да не атакува, докато не е в състояние да види всичките легиони. Домиций беше готов сам да нападне Дирахий, ако беше необходимо, докато Юлий подмамва врага на изток, но Помпей бе постъпил точно според очакванията, му.

Казваше си отново и отново, че трябва да е предпазлив. Но пък никога не бе мислил, че Помпей ще напусне Рим. Подозираше, че диктаторът вече не иска да воюва. Ако това беше вярно, той трябваше да направи всичко възможно, за да поддържа страха му.

Погледна към слънцето и каза неизбежното:

— Четири часа почивка. После продължаваме.

Роговете прозвучаха три пъти и Юлий слезе от коня. Коленете и бедрата го боляха. Навсякъде около него легионерите насядаха и извадиха храна от торбите си. Сушеното месо беше като камък — щеше да му се наложи доста да дъвче, преди да може да преглътне дори хапка. Разтреперан като старец, той лапна едно парче и отпи глътка вода от меха, за да го съдвече по-лесно. Извади връзка сушен кресон — разправяха, че помагал при оплешивяване. Докато дъвчеше, съзнанието му се изпълни с мечти за топлия хляб и плодовете в Дирахий.

Помпей беше на десетина часа зад тях и щеше да се възползва от светлината на краткия зимен ден. Юлий подаде юздите на коня си на един войник от първата смяна и легна на твърдата земя. След секунди вече спеше.

Октавиан погледна спокойното му бледо лице и се усмихна нежно. После свали още едно одеяло от седлото си и внимателно зави Цезар.

Стомахът на Помпей се бунтуваше при мисълта за храна и затова не беше хапвал нищо от обед предишния ден. Преглътна киселините и лицето му се разкриви.

— Съгледвачите откриха ли накъде са тръгнали? — Гласът му беше прегракнал от гняв и болка.

— Да, господарю — отвърна Лабиен. — На югозапад, а после на север, към Дирахий,

Стоеше сковано, без да обръща внимание на студения вятър, но мислите бушуваха в главата му. Легионерите щяха да разберат, ако вече не бяха разбрали, че от предпазливост Помпей е изпуснал армия от двайсет хиляди души. Това нямаше да повиши духа, след като предния ден се бяха приближили достатъчно, за да ги видят. А сега врага го нямаше.

— Знаех си — сопна се Помпей. — Още щом чух, че е изчезнал, го знаех. Трябва да успеем някак да минем напъряко и да спечелим време. — Стисна юмрук и се удари по бедрото. — Ако са тръгнали към Дирахий... значи в лагерите ни е имало шпиони.

Лабиен го гледаше и мълчеше.

— Как са могли да ни заобиколят, без нито един от съгледвачите да забележи движението им, Лабиен? Как? — настоя Помпей.

Също като него, Лабиен знаеше, че доказателството, че това може да бъде направено, е в самия факт, че е било направено. Цезар бе минал достатъчно далече от лагера и съгледвачите им — и това бе достатъчно. Помпей явно не очакваше отговор.

— Трябва да го последвам — продължи гневно той. — Имали са цяла нощ, за да спечелят преднина. Можем ли да ги настигнем?

Лабиен погледна към слънцето, за да прецени колко часа са изгубили. Горчивото заключение беше, че настигането е почти невъзможно, но той не виждаше как може да го каже на Помпей, след като беше в такова настроение.

— Ако се движим с максимална скорост и ядем по път, без да спим, можем да настигнем последните им редици преди града — каза той. — Новите стени може да ги забавят. — Спря, за да подбере правилните думи, които нямаше да разтревожат повече Помпей. — Дори и да стигнат града, ще им трябва време, за да попълнят запасите си. Можем да им попречим.

Стараше се в гласа му да не прозвучи и нотка на критика, въпреки че вътрешно беше ужасен от развитието на събитията. Дирахий беше ключово пристанище и все още беше основният склад на армията. Не биваше да позволят на легионите на Цезар да го ударят. Лабиен знаеше, че част от отговорността лежи на неговите рамене, но задълбаването в минали грешки не носеше никаква полза. Новата позиция все още не беше напълно загубена.

Помпей се огледа.

— Тогава да се махаме от тази пустош. Оставяме всичко освен храната и водата и вървим възможно най-бързо. Сенатът също — макар че няма да могат да следват темпото, което ще наложим.

Лабиен отдаде чест. Помпей се качи на коня си. Движенията му бяха сковани от гняв. Нямаше нужда да се споменава, че семейството му и семействата на сенаторите бяха в Дирахий. Ако Юлий ги вземеше за заложници, позицията му щеше да стане неизмеримо по-силна. Помпей тръсна глава, за да се освободи от омразата и страха. След като взе решение, стомахът му сякаш се успокои.

Легионите тръгнаха. Но той вече не намираше спокойствие в числеността им.

Юлий пресмяташе разстоянието, което беше изминал. Искаше му се да има карта. Бяха вървели дванайсет часа и хората вече едва се влачеха — приличаха на инвалиди или бегълци, а не на римски легиони. Но пък всяка миля ги отдалечаваше от врага зад тях.

— Вече би трябвало да го виждаме, нали? — попита Октавиан.

Юлий се втренчи в него мълчаливо и младежът преглътна и погледна настрана. Цезар се взря в далечината — търсеше първите признаци за града. Морето блестеше в сребристо на запад и това даваше надежда, че са близо. Очите го боляха от взиране и би ги затворил, но това щеше да е проява на слабост.

Спомни си как преди години вървеше подир армията роби на Спартак и с изненада откри, че в такъв случай е предимство да си преследвачът. Нещо във факта, че те преследват, пресушаваше волята да вървиш — Юлий виждаше как все повече глави се обръщат назад. И тъкмо понечи да им изкрещи да гледат напред, когато видя, че Домиций крещи същото, докато язди покрай редиците.

На места земята, по която вървяха, беше осеяна с тъмни петна от урина. Не беше лесно

да се облекчават вървейки, но мъжете отдавна бяха свикнали. Онези най-отзад щяха да вървят по такива петна по целия път до Дирахий. Когато спираха за почивка, нямаше време да копаят отходни ями и се налагаше да използват всяко листо, което им попаднеше подръка, за да се избършат. Някои си носеха парцали — мокреха ги, но след първото денонощие парцалът ставаше лепкав и гаден. За всички дългото ходене беше неприятна и воняща работа, а студът изцеждаше силите им повече, отколкото лятната жега.

Денят сякаш продължаваше вечно и въпреки че Юлий беше раздразнен от въпроса на Октавиан, също мислеше, че вече трябва да видят Дирахий. Слънцето слизаше към хоризонта и заповедта за почивка и още четири часа сън трябваше да бъде издадена скоро.

Някъде от задния край на колоната прозвуча предупредителен сигнал и Юлий се обърна и се надигна на седлото, за да види какво става. В далечината нещо проблясваше сред нисък облак прах. Той отчаяно тръсна глава. Точно в момента, в който щеше да разпреди почивка, Помпей се появяваше на хоризонта. Зачуди се дали да се ядосва, че разстоянието помежду им е смалено, или да е благодарен, че не бе заповядал на изтощените мъже да спрат в най-опасния момент. Погледна препъващите се и люлеещи се редици и разбра, че някак си трябва да продължат.

Двама от извънредните пристигнаха в галоп и отдадоха чест.

— Градът се вижда, господарю. На три мили пред нас.

Юлий погледна към слънцето, после към хората си. Щеше да се стъмни, преди да стигнат стените, но новината все пак щеше да накара мъжете да продължат да вървят.

— Преди града има стена, господарю. На две мили отгук. Изглежда охранявана.

Юлий прокле на глас. Помпей явно не си беше губил времето. Мисълта, че ще трябва да направи пробив в защитна линия с Помпей по петите си, беше непоносима.

— Ще дойда напред с вас — бързо каза той. — Трябва да се уверя лично. — Хвана юздите по-здраво и нареди на Октавиан: — Погрижи се всички да вървят в стегнат строй. Не искам да се срамувам пред врага. И ускорете ход — остават само две мили.

Видя как Октавиан се поколеба и го ободри:

— Не се безпокой. Моят Десети ще ги води.

В сумрака на отиващия си ден армията на Цезар разтрепери от страх сърцето на всеки войник, който стоеше на недовършената стена около Дирахий. Ако тя беше в пълната си височина от дванайсет стъпки и с няколко хиляди мъже да я бранят, защитниците вероятно щяха да имат шанс да спрат легионите от Галия, но на много места имаше дупки, препречени от греди. Това изобщо нямаше да е достатъчно.

Щом чуха предупредителните крясъци на офицерите на Помпей, гръцките работници зарязаха инструментите си и побягнаха към защитения град. Навъсените войници останаха на позициите си и извадиха мечовете.

— Трябва да удържим, докато не дойде подкрепление — извика командирът им. Заповедта беше предадена по линията и защитниците вдигнаха щитовете си и се подготвиха. Всички знаеха, че няма да има подкрепление, но беше странно как тези думи им донесоха някаква надежда.

Легионите на Цезар се приближаваха все повече и повече — защитниците вече можеха да видят лицата на бойците. И двете страни изреваха за нападение и в следващата минута галските легиони стигнаха последната преграда преди Дирахий и си проправиха път през нея: защитниците бяха посечени, а телата им стъпкани. Десети легион нахлу през стената и

се устреми към незащитения град.

Изтощеният Юлий яздеше бавно по тъмните улици. Водеше ги един местен мъж, с меч, опрян в гърба — никой от тях не познаваше града.

Само Десети беше допуснат да влезе в Дирахий. Останалите шест легиона нямаше да видят нищо повече от стените, които трябваше да охраняват — Юлий беше решил да не им дава много свобода в завладения град. Все още трепереше от спомена за Галия, където беше загубил контрол над хората си, и всеки път, когато сърцето му се разтуптяваше от грохота на битка или от плющенето на знамената, си спомняше за Аварикум и как изглеждаха улиците на следващия ден. Нямаше да позволи това да се повтори под негово командване.

Ако някой друг ръководеше гръцките легиони, Юлий би очаквал нападение през нощта — военачалниците на Помпей познаваха града добре и сигурно имаше входи, за които Юлий не подозираше. Но не мислеше, че Помпей ще рискува: дните на безразсъдната младост бяха отминали и за двамата.

Водачът им промърмори нещо на гръцки и посочи една широка порта. Само една лампа на месингова верига осветяваше входа и Юлий иронично се замисли, че е поставена, за да го приветства. Направи знак и двама мъже с чукове пристъпиха, за да счупят ключалката. Звукът отекна като камбана над смълчаната улица и Юлий усети върху себе си очи от всички околни къщи. В главата му се завъртяха всякакви възможности и той пое дълбоко дъх; мислеше за врага отвъд стените на Дирахий.

Да водиш война с хитрост и пропаганда беше опасно опияняващо. Юлий анализираше всяка малка подробност от силата и слабостта на Помпей, всичко, което можеше да му е от полза. Беше изпратил хора, които да подкопаят авторитета на диктатора в собствения му лагер, хора, които знаеха, че може да бъдат убити. Войната, която водеха в Гърция, беше коварна, но той беше стигнал прекалено далече и беше загубил прекалено много, за да си позволи да загуби всичко.

Портата падна с трясък. Откъм къщата вече тичаха двайсетина войници.

Юлий не помръдна и не каза нищо: наблюдаваше с професионално любопитство как се подреждат и вдигат щитовете си, за да предотвратят внезапното нападение.

— Закъсняхте — каза накрая и слезе от коня. — Вече можех да съм вътре, ако не бях решил да ви изчакам.

Петстотин от неговия Десети бяха зад него и той усещаше напрежението им в ледения въздух. Само една дума и щяха да посекаат защитниците. Погледна в очите центуриона, който пазеше портата, и с интерес забеляза, че в тях няма и следа от страх. Офицерът не си направи труда да отговори, гледаше го твърдо. Помпей беше направил добър избор.

— Аз съм консул на Рим — каза Юлий и направи стъпка напред. — Не се осмелявай да препречваш пътя ми.

Мъжете на портата се размърдаха. Думите му ги смутиха заради всичко, на което бяха учени от деца.

— Заповедите ми са от Помпей, консуле — каза центурионът. — Да пазя тази къща с цената на всичко.

Юлий се намръщи. Това не беше добро начало на новата му политика. Не можеше да убие достойни хора, които изпълняват дълга си. Беше в безизходица заради ограниченията, които сам си беше поставил.

— Ще ми позволиш ли да вляза сам и невъоръжен? — попита той и пристъпи в обхвата на насочените срещу него оръжия.

Центурионът присви очи и Юлий чу ропота на войниците от Десети. Легионът му нямаше да е доволен, ако той влезе сам на опасно място, но Цезар не виждаше друг избор.

Откъм градината се чу:

— Пуснете ме да мина.

Юлий позна гласа и се усмихна.

— Мъжът, когото карате да чака, е баща ми — продължи гласът. — Не ме интересува какви заповеди сте получили, трябва да ме пуснете при него!

Войниците при портата се заспоглеждаха объркано и Юлий се разсмя.

— Не мисля, че можете да я спрете да дойде при мен. Ще спрете ли съпругата на Помпей? Не смятам. Дъщеря ми ходи където си пожелае.

Въпреки че говореше на всички, погледът му не се отклоняваше от очите на центуриона. Знаеше, че решението ще е негово. Най-последно центурионът нареди на хората си да се отдръпнат и те отпуснаха щитовете си.

Юлия стоеше зад тях, със сина си на ръце. Юлий пое дълбоко дъх и чак сега усети аромата на градината, сякаш дъщеря му беше донесла уханието със себе си.

— Ще ме поканиш ли да вляза, Юлия? — попита с усмивка.

Дъщеря му притеснено погледна стражите — те все още стояха нащрек. Лицето ѝ беше зачервено и Юлий си помисли, че никога не е изглеждала толкова красива, колкото на светлината на тази единствена лампа.

— Успокой се, центурионе — каза тя. — Баща ми е уморен и гладен. Поръчайте да донесат храна.

Центурионът отвори уста, но тя заговори отново, преди той да може да възрази:

— Значи наденички, пресен хляб, греяно вино, сирене и плодове.

Обърканият центурион като че ли понечи да възрази, но само кимна и се оттегли със сковано достойнство.

— Домът ми е твой, консуле — каза Юлия и от начина, по който проблясваха очите ѝ, Юлий разбра, че се забавлява. — Посещението ти е голяма чест.

— Много си мила, дъще — отвърна той; наслаждаваше се на фалшивата официалност. — Кажете ми, семействата на сенаторите още ли са в града?

— Да.

Юлий се обърна към хората си и привика разтреперания грък, който ги бе довел тук от стената.

— Ще заведеш хората ми при семействата на сенаторите — каза Юлий. — Кълна се, че няма да ги наранят. — Гъркът сведе глава. — Съберете ги... — Спря и погледна дъщеря си. — Не познавам този град. Има ли сграда на сената, заседателна зала?

— Храмът на Юпитер е подходящ — отвърна Юлия.

— Значи съберете ги там — каза Юлий. — Запомнете, че моята чест ги защитава. Ще ви обеса всичките дори за една синина. Ясен ли съм?

— Да, господарю.

— Изпратете хора при Домиций и му кажете да започне да товари продукти на каруците ни. До сутринта да е готов.

Войниците на Десети тръгнаха. Стъпките им ехтяха по улиците.

— Значи това е внук ми — каза Юлий. Момчето спеше и дори не помръдна, когато

Юлий нежно постави ръка на главата му. — Наистина ли съм добре дошъл тук, Юлия? — тихо попита той.

— Как инак? Нали си ми баща? — отвърна тя.

— Но съм във война със съпруга ти и ти се разкъсваш между нас.

Тя го докосна — мъжа, който отсъстваше през цялото ѝ детство и по-голямата част от живота ѝ. Беше пропуснал да ѝ покаже обичайните грешки на бащите. Никога не го бе виждала да бие куче или да пада пиян, или да проявява дребнава злоба. Познаваше го само като военачалник на Галия, консул на Рим. Вярно беше, че го беше мразила с цялата страст на младо момиче, когато я предложи за съпруга на Помпей, но възхищението ѝ от него беше прекалено голямо, за да може омразата да продължи. Брут ѝ беше разказал за конспирацията на баща ѝ и тя изпитваше рискованата радост да му е полезна. Това беше прекалено много, за да може да го изрази с думи, и вместо това реши да му даде единственото доказателство за верността си към него.

— Ако кръвта ти не течеше в жилите ми, щях да предам Брут — прошепна в ухото му.

За Юлий времето спря, а мислите му препуснаха. Насили се да остане спокоен.

— Какво ти е казал?

Тя се изчерви и той не можа да спре подозрението, което му мина през ума.

— Че предателството му е част от твоя план. — Видя го как затвори очи за момент и погрешно разчете действието му. — Не съм казала на никого. Дори му помогнах да получи още две кохорти от съпруга ми.

Вдигна брадичка от гордост и това го нарани. Почувства изтощението от дългия преход на север — сякаш бе изчакало точно този момент, за да се прояви. Олюля се и се подпря на стената.

— Добре... добре — каза разсеяно. — Не мислех, че ще ти каже това.

— Той ми вярва — отвърна Юлия. — А аз ти имам доверие, че ще оставиш съпруга ми жив, ако попадне в ръцете ти. Това е изборът, който направих, татко. Ако спечелиш, и двамата ще оцелеете. — Тя го погледна с умоляващи очи и той не можеше да понесе да ѝ каже, че между него и Брут няма тайна уговорка. — Прощката в Корфиний тук беше новина с месеци — продължи тя. — Ще го направиш за него, нали?

С безкрайна нежност Юлий хвана ръката ѝ.

— Добре. Ако зависи от мен, ще живее.

В храма на Юпитер беше почти толкова студено, колкото и навън. Дъхът на Юлий излизаше на пара.

Всички шумове секнаха, когато той тръгна по централната пътека към голямата бяла статуя на бога. Стъпките му отекваха. В дъното на храма видя семействата на сенаторите — приличаха на бежанци и трепереха от страх.

Без да обръща внимание на уплашените им погледи, Юлий коленичи пред статуята на Юпитер и наведе глава. Мъчеше се да се съсредоточи. Трябваше да се отърве от притеснението и страха след думите на дъщеря си. Брут беше опитен прелъстител и му беше лесно да си представи колко уязвима е била тя. Въпреки това да я въвлече по такъв начин беше непоносимо коравосърдечно. Това, че той самият я беше дал на Помпей, за да спечели благоразположението му, беше различно — беше негово право като баща. Сега, коленичил на светлината на лампите, той добави информацията за силите на Помпей към тази, която вече имаше. Брут беше влюбен в риска и вероятно това можеше да се използва. От друга страна...

— И сега ще заповядаш да затворят вратите и да ни избият, така ли? — прекъсна размислите му нечий дрезгав глас.

Юлий вдигна рязко поглед и се изправи. Беше съпругата на Цицерон, Теренция. Приличаше на гарван — облечена в черно, с остри черти и още по-остри очи.

Той се насили да се усмихне. Няколко деца се разплакаха.

— Аз съм консул на Рим. Не воювам с жени и деца — смразяващо каза Юлий. — Моята чест ви защитава.

— И ние сме заложници, така ли? — попита Теренция. Гласът ѝ скърцаше толкова неприятно, че Юлий се зачуди как ли я понася Цицерон.

— За тази нощ. Хората ми ще ви осигурят възможните удобства в тази сграда.

— Какви са плановете ти? — попита Теренция и присви очи. — Осъзнаваш ли, че Помпей никога няма да ти прости това? Няма да спре, преди да унищожи легионите ти.

— Замълчи — сопна се Юлий ядосано. — Не знаеш нищо за моята работа, нито за тази на Помпей. Моите хора се бият от любов към Рим и защото ме обичат.

Обзе го горчив срам, като видя страха по лицата им. Беше отвлечен от собствената си слабост. С огромно усилие се овладя и стисна разтрепераните си ръце зад гърба си.

Теренция вирна брадичка и каза подигравателно:

— Значи убиваш враговете си и смяташ, че правиш нещо прекрасно, така ли? Все едно касарин да пее песни за прасетата, които коли всеки ден. — Една от другите жени посегна към ръката ѝ да я спре, но тя я отблъсна. — Ти си тук, защото така си решил, Цезаре. Не забравяй това! Можеше да се върнеш в Галия с тези легиони, които те „обичат“. Ако ценеше живота им, щеше да го спасиш.

Всички се вцепениха. Нещо в преbledнялото от гняв лице на Юлий я накара да осъзнае, че е прекарила, и тя погледна настрани и прехапа устна.

След дълго мълчание Цезар заговори с ужасяващ глас:

— Да, много мъже ще умрат, но те дават живота си, защото разбират повече, отколкото ти би могла да разбереш. Ние сме тук, за да изградим бъдещето, не заради друго. Няма да ни управляват царе. Заради твоята сигурност, заради нашите граждани в Испания, Гърция и Галия, ние сме тук, за да възстановим републиката. Това е мечта, която си заслужава. Кое ни прави различни от племената в Галия или от мъжете на Гърция? И ние ядем, спим, търгуваме. Но има и друго, Теренция, и то е повече от удобството и повече от златото. Повече дори от семействата, които трябва да изхранваме. Ти се подиграваш, защото не можеш да разбереш, че има време, когато мъжете зарязват работата си и казват: „Не, това е прекалено, не мога да го понеса“.

Теренция вероятно щеше да възрази, но една от жените край нея я спря с дрезгав шепот. Тя се сви под погледа на Юлий и не се осмели да го погледне отново.

— Ако сте разумни, ще кажете на сената, че имам само един враг в Гърция и съм му предложил заточение вместо война. Доказвах благородството си в Корфиний. Кажете им да си спомнят, че съм консул по волята на същите граждани, които гарантират тяхната власт. Рим е с мен. — Погледна твърдите им лица и сви рамене. — Кажете на хората ми от какво имате нужда, но бъдете разумни. Аз ще съм на стените. Ще изпратя съобщение до съпрузите и бащите ви, че сте защитени и здрави. Това е всичко.

И без повече думи Юлий се обърна и тръгна обратно към огромните врати на храма. Очите го боляха от изтощение и мисълта да се отпусне в някое меко легло го привличаше неудържимо. Знаеше, че умореното му тяло ще издържи още известно време, но с това

поемаше риска да направи погрешна крачка в тази жизненоважна нощ. Все още се движеше по ръба на бръснача и едно подхлъзване можеше да му струва войната.

Центурионът за миг срещна погледа му и кимна, за да покаже, че е слушал и разбрал всичко. Юлий му отвърна с лека усмивка и излезе в студената тъмнина. Зората все още беше далече и скованият град беше смълчан от страх пред нашественика.

Помпей вдигна поглед към стените на града, благодарен за тъмнината, която скриваше отчаянието му. Не бяха стигнали до Дирахий, преди Цезар да успее да влезе зад стените му. Болката в стомаха му беше все едно го ядяха жив отвътре. Кашичките на лекаря, които в началото му помагаша, вече бяха почти безполезни. От устните му се изтръгна тих стон и той притисна корема си с юмрук. Преди да излезе, беше попил кръв от устните си и гледката на червените капки, обагрили бялата кърпа, го хвърлиха в ужас. Собственото му тяло се обръщаше срещу него. Той вкопчи пръсти в плътта си, сякаш искаше да изтръгне болестта със сила. Не можеше да си позволи да боледува. А настояванията на сената ставаха все по-досадни. Сякаш усещаша слабостта му и бяха готови да го разкъсат на парчета.

Само твърдата съпротива на войниците бе спряла Цицерон и още неколцина да не влязат в палатката му. Какво щеше да спечели от поредната караница с тях? Не можеше да понесе мисълта, че трябва да е учтив с тези изплашени мъже, които хленчеха за жените и робите си.

Не знаеше какво ще направи Цезар с града. Естествено запасите щяха да изчезнат в зейналите гърла на легионите му. Помпей беше изслушал равнодушната оценка на техните собствени запаси от Лабиен и благодари на боговете, че предвидливо беше преместил част от храната преди началото на войната. Поне неговите мъже нямаше да гладуват, докато Юлий затлъстяваше от осоленото телешко и черния петмез.

Чу тропот на копита и вдигна глава към черния силует на приближаващия се Лабиен. С усилие застана по-изправено, за да го посрещне, и отпусна ръката си. Болката в стомаха му сякаш се усили, но той нямаше да го покаже за нищо на света.

— Какво има пък сега? — сопна се, докато Лабиен слизаше от коня.

— Вестоносец от Цезар, господарю..

И двамата се сетиха за тримата центуриони, които беше пратил Юлий, и се зачудиха дали и този мъж ще се опита да посее разногласия в лагера им.

— Да го доведат в палатката ми, Лабиен. И не казвай на никого, ако държиш на чина си.

Помпей се стараше да запази равнодушно изражение, въпреки че стомахът му го разкъсваше от болка. Мина покрай охраната си, без да изчака отговора, и влезе в палатката си, готов да чуе какво иска Цезар.

Едва се беше настанил, когато Лабиен доведе пратеника. Въпреки студа по челото на Помпей изби пот и той я попи с кърпата си, без да обръща внимание на покафенелите петна засъхнала кръв.

Вестоносецът беше висок и слаб, с късо подстригана коса и тъмни очи, които попиваха всеки детайл от мъжа, пред когото се беше изправил. Помпей се зачуди дали ще съобщи за болестта му и събра цялата си сила, за да превъзмогне болката. Нито следа от нея не трябваше да достигне до този човек.

— Е? — попита той нетърпеливо.

— Моят господар иска да знаеш, че семействата на сената са живи и здрави. Ще ти ги върне на зазоряване. Град Дирахий ще е твой по пладне. Забрани всякакво плячкосване и насилие.

Лабиен примигна от изненада. Беше нечувано някоя армия да се откаже толкова лесно от спечелено предимство.

— Какво иска? — попита Помпей, изпълнен с подозрение.

— Три дни, господарю. Предлага ти семействата на сенаторите и града в замяна на запасите в него и три дни примирие, през които да успее да се отдалечи. Настоява да приемеш тези условия.

— Лабиен — каза Помпей, — изведи го навън, докато помисля.

В момента на безценно усамотение се наведе напред и се присви. Когато Лабиен се върна, отново беше изправен, но лицето му блестеше от пот.

— Добре ли си, господарю?

— Просто малко ме заболя. Какво мислиш за тези условия?

Съзнанието на Помпей беше замъглено и болката правеше планирането почти невъзможно. Лабиен заговори бързо:

— Изглеждат щедри, но хората ни отново ще видят, че Цезар действа като държавник. Ще видят семействата освободени, а дните на временно примирие ще са поредната победа, в която сме принудени да следваме волята му. — Замълча за момент. — Ако залозите не бяха толкова високи, бих нападнал на зазоряване, когато отвори портите, за да освободи семействата.

— Но те могат да бъдат избити при подобен ход — сопна се Помпей.

Лабиен кимна.

— Това е риск, въпреки че се съмнявам. Цезар обаче ще е лишен от възможността да прояви щедростта си спрямо нас. Бойният ни дух спада. Заловихме още трима, които се опитваха да избягат.

— Да бъдат екзекутирани пред строя. Ще им припомня дълга им с кръвта на тези мъже.

— Помислих си, че може първо да ги разпитаме, господарю, и...

— Не. Убий ги на зазоряване за урок на останалите. — Той се поколеба. Гневът му се бореше с желанието да отпрати Лабиен и да се отдаде на болката си. — Ще му дам примирието, Лабиен. Нямам друга възможност, ако искам да подновя диктатурата си. Семействата на сенаторите трябва да бъдат защитени.

— Ами градът, господарю? Ако го оставим да си тръгне без съпротива, той ще има запаси, които ще му позволят да остане на бойното поле поне три месеца. Трябва да нападнем, щом освободи семействата на сенаторите.

— И колко време според теб ще мине, преди и последният войник да разбере, че съм нарушил думата си? Не виждаш ли, че не ми е оставил никакъв избор? — възрази Помпей.

— Това е възможността да го победим — тихо отвърна Лабиен.

Помпей го гледаше. Искаше му се да го няма. Очите му се рееха над чукчето и хаванчето, в което беше останала много малко от кашата, която имаше преди час. Трудно можеше да понесе мисълта Лабиен да остане дори още минута край него. Спомни си времето, когато клетвата му го направи този, който бе в момента.

— Върви си. Цезар ми предлага добра цена за три дни примирие. След това ще съм свободен да подновя войната срещу него. Върви си.

Лабиен стегнато отдаде чест и каза:

— Ще предам заповедта ти на вестоносеца, господарю.

Най-после сам, Помпей извика лекаря и затвори очи. Болката го погълна.

Юлий преглътна последната хапка и въздъхна удовлетворено. Всяка каруца в легионите му скърцаше от тежестта на запасите, които бяха взели от града. За първи път от пристигането в Гърция хората му се хранеха добре. Новата им увереност се забелязваше във вървежа им и дори студът сякаш не хапеше толкова яростно.

Събраните в командната палатка военачалници бяха във ведро настроение — пиеха чудесно вино и лакомо нагъваха мръвки и топъл хляб, омесен от гръцко жито. Фактът, че всичко това беше от запасите на Помпей, сякаш го правеше още по-вкусно.

Юлий огледа седмината мъже, които беше събрал. Гордееше се с тях. Знаеше, че им предстоят по-трудни дни, но защо сега да не се посмеят и да се повеселят?! Бяха измамили Помпей на бойното поле и го бяха принудили да приеме примирието в замяна на града. Това беше ход, който военачалниците приветстваха повече от легионерите, които се чувстваха ограбени заради липсата на обичайната плячка. Но дори и при това положение имаха такова доверие в Юлий, че почти не мърмореха.

— Ако мога да ви откъсна от мислите ви, приятели — каза Юлий и потропа по масата, за да им привлече вниманието. — Съгледвачите донесоха новини. — Вдигна ръка пред устата си, оригна се и се усмихна, като си припомни дългия поход към града. Боговете бяха благосклонни към начинанието му и въпреки че си напомняше да не бъде прекалено самоуверен, последните доклади потвърждаваха това, в което беше започнал да вярва.

— Помпей не е тръгнал от Дирахий. Продължава да изгражда укрепления и стени, след като му показахме, че му трябват.

При тези думи Октавиан тупна Домиций по гърба и Юлий се усмихна на ентузиазма му.

— Имаме само един човек в самия град, Цецилий, но той не успя да стигне до нас. Докладите на съгледвачите са всичко, с което разполагаме. Вероятно Помпей възнамерява да заобиколи града с линия от солидни укрепления, преди отново да излезе на полето. Или пък изобщо не му се воюва. Не е мъжът, който беше някога. Като си помисля как победи Спартак, явно се е променил напълно.

— Остарял е — каза Регул.

Юлий го погледна. Знаеше, че Регул познава Помпей може би най-добре от всички тук.

— Все още няма шейсет, въпреки че не виждам друга причина да минава в защита. Има два пъти повече хора от мен, но все пак седи в Дирахий и не прави нищо друго, освен да гради стени, които да ни държат настрана.

— Вероятно е ужасен от нас — каза Октавиан между две хапки телешко. — Дадохме му причина, след като го водихме за носа из Гърция. Сенаторите получиха жените и дъщерите си заради твоята щедрост. А и всички знаят, че можем да изгорим Дирахий.

Юлий кимна замислено.

— Надявах се някои от легионите му досега да са се присъединили към нас. Направих всичко, освен да отида и да ги поканя лично, но въпреки това само малцина се осмелиха да се откажат от Помпей и сената. Съгледвачите докладват, че повече от осемдесет глави красят новите му стени — достойни мъже, които са отговорили на нашия призив и са били заловени. Още приблизително толкова успяха да стигнат до лагера ни.

— Но това няма да му помогне — каза Домиций. — Колкото повече избива заради дезертърство, толкова повече ще губят уважение към него. Ние им дадохме Дирахий, без да

падне и косъм от главите на гражданите. Избиването на собствените му хора ще ни помогне.

— Надявам се, макар че ми се иска повече хора да се бяха опитали да се присъединят към нас — каза Юлий. — Верността им се оказва трудно препятствие. — Той се изправи и закрочи из палатката. — Ако не можем да намалим броя им, не сме спечелили друго, освен почивка. Колко време ще изкараме с месото и зърното, които взехме? Помпей може да се снабдява по море, докато ние трябва да караме всичко със себе си. — Той тръсна глава. — Не трябва да се радваме толкова. Опитах се да го победя без кръвопролитие, но мисля, че е време да рискуваме малко повече.

Вдигна пергаментата и отново прегледа доклада.

— Легионите строят стените. Само шест кохорти са разположени в най-източната точка на линията му. С един легион можем да ги разбием и да намалим силата му. Нуждаем се от солидна победа, за да накараме повече от хората му да дойдат при нас. Това може да ни я даде.

Настроението в палатката се промени — всички осъзнаха, че дните на планиране и стратегии са приключили, и ги обзе въодушевление.

— Не искам да бъда въввлечен в голям сблъсък — продължи Юлий. — Това трябва да е бърз удар — атака и изтегляне. Кир, ти може би си спомняш как победихме Митридат на същата тази земя. Точно това имам предвид. Ще разбием кохортите и ще се оттеглим, преди Помпей да може да събере основната си армия.

Спря и огледа лицата на мъжете, на които вярваше.

— Домиций, ти ще командваш четири кохорти и ще ги удариш от едната страна, докато аз нападам от другата. Имаме предимството на изненадата и тъмнината и трябва да приключим бързо.

— Да, господарю — отговори Домиций. — Но дали четири кохорти ще са достатъчно?

— Да, с още четири под мое командване. Една малка армия може да се придвижи бързо и тихо. Ако сме повече, Помпей може да има възможност да подготви контраатака. Всичко е въпрос на скорост. Ще се движим в тъмнината, ще ги разбием и ще изчезнем. — Потърка челото си, докато мислеше. — Това може да накара Помпей да излезе на полето. Ако го направи, всички легиони трябва да се изтеглят на юг, докато не стигнем до място, подходящо за отбрана.

— Ами ако не направи нищо? — попита Кир.

— Значи напълно е загубил хъса си. И вероятно сенатът ще се опита да го смени с човек от гръцките легиони. Тогава ще подновя преговорите. Без Помпей всяко действие, което предприемат, ще е незаконно и трябва да накараме повече от тях да дойдат при нас. — Взе чашата вино и я вдигна в наздравица към всички.

— Тази нощ няма луна. Щом те няма да дойдат при нас, битката ще отиде при тях.

Работата по изграждането на стените не прекъсваше. Дори в зимната тъмнина мъжете работеха на смени под премигващата светлина на факлите. Лабиен гледаше от върха на хълма и слушаше виковете и заповедите — легионът му строеше продължението на укреплението на Дирахий.

— Това е лудост — прошепна на себе си.

Въпреки че беше сам, се огледа да види дали някой от хората му няма да го чуе. Откакто Дирахий бе върнат на Помпей, дисциплината бе спаднала, всъщност на практика вече нямаше никаква дисциплина. Помпей се бе отказал от възможността да приключи войната и

пилееше силите на хората си по укрепленията, които вече бяха загубили единствената си истинска стойност. Наистина, повечето от запасите бяха на пристанището, но да се хаят сили и време за предпазване на една малка област, докато Цезар обикаляше цяла Гърция, беше в разрез с инстинктите на Лабиен. В най-тайните си мисли той беше осъзнал, че Помпей е ужасен. Не можеше да каже дали е от болестта, която напразно се опитваше да скрие, или просто смелостта го беше напуснала. Не го беше грижа каква е причината. Най-голямата армия, която Гърция беше виждала от поколения, отслабваше в града и на строежа на безполезни защитни съоръжения.

Вбесяваше се, като гледаше как верните легиони загъпяват и започват да се разпадат. Тази сутрин, по заповед на Помпей, беше езекутирал още четирима мъже. Докладът щеше да покаже, че са били арогантни, но те станаха такива, след като Помпей ги осъди. Беше започнало с бой с камшик затова, че бяха занесли зарове на наблюдателната позиция. Трима от четиримата се бяха оказали достатъчно глупави, за да покажат гнева си.

Лабиен стисна гневно юмруци. Познаваше един от тях и страдаше, че трябваше да отхвърли личната му молба. Беше рискувал с искане за пощада, но Помпей не го беше погледнал, преди езекуцията да приключи.

Предполагаше, че го прави от страх да види враговете си, дори и когато те са сред собствените му хора. Помпей си изкарваше гнева върху легионите на Гърция и най-лошото беше, че хората знаеха много добре какво става и го презираха за това. Лабиен усещаше, че това е неспирен и нарастващ гняв.

В един момент и най-верните войници щяха да се разбунтуват от подобно отношение.

Мразеше работата, която беше принуден да върши. Когато се опита да поговори с Помпей, той го отрязва, но командната верига поемаше заповедите както обикновено. Той не можеше да си позволи подчинените му да видят слабостта на Помпей и всяка сутрин даваше ясни инструкции, сякаш бяха от него: надяваше се, че диктаторът най-после ще се освести и ще поеме контрола. Това беше убийствено опасна игра, но единственото, от което се интересуваше Помпей, явно бяха защитните стени, които растяха като грозни скелети. При скоростта, която изискваше, много хора се нараняваха и дори умираха на строежите и духът в легионите спадаше с всеки ден. А това не биваше да става, дори и Помпей да не го осъзнаваше.

Тази сутрин му се наложи да отпрати военните трибуни, тъй като те поставиха въпроса за водачеството на Помпей. Не разбираха, че не могат да го видят как се колебае. Верността му трябваше да е публична и абсолютна или командната верига щеше да се разпадне. Беше прекалено опасно дори да обсъжда въпроса и той все още беше ядосан на глупостта им. Още по-притеснителен беше фактът, че след като най-старшите се осмеляваха да повдигнат въпроса, загиването в най-ниските редици беше сериозно.

Подозираше, че неслучайно е изпратен далече от града. Вероятно Помпей вече се колебаеше във верността му. Със сигурност беше достатъчно подозрителен. Последния път, когато Лабиен беше допуснат при него, беше открит един от пропагандните листи на Юлий и Помпей беше бесен на предателите и заплашваше с жестоки наказания. Преписването на писмата вече се наказваше със смърт, но въпреки това те се появяваха. Помпей беше настоял да прочете думите на Цезар на глас — от устата му хвърчаха слюнки. През следващите дни беше започнал ненадейни проверки на легионите и наказваше и най-малката грешка с жесток бой с камшик.

Мисълта, която не можеше да се изрече на глас, беше станала шепот поне за Лабиен.

Ако Помпей не се възстановеше от това, което го разяждаше, щеше да погуби всички. Въпреки че дори мисълта за това беше почти болезнена, Лабиен знаеше, че може да дойде момент, в който ще се наложи самият той да поеме контрола.

Мислеше, че сенатът ще го подкрепи, ако решаха да отхвърлят властта на Помпей. Диктатурата, която подновяваха всяка година, изтичаше след няколко дни. Процедурата или щеше да премине без инциденти, или Помпей щеше да бъде свален. Ако свикаше легионите без мандат от сената, Лабиен трябваше да му се противопостави. Щеше да настане хаос. Някои щяха да последват Помпей, но вероятно повечето щяха да дезертират при Цезар. Лабиен потрепери, но си каза, че е от студа.

Юлий лежеше на твърдата земя и усещаше как студът стига чак до костите му. Прикрит от тъмнината повече, отколкото от хрусталака, от цял час наблюдаваше строителната дейност и отбелязваше всяка подробност за мъжете, които издигаха укрепленията на Помпей.

Войниците, които носеха дървета и тухли, никога не се отдалечаваха прекалено от оръжията си, забеляза той. Фактът, че нямаха часови, които да наблюдават на няколко мили, показваше, че се чувстват достатъчно сигурни. Юлий прехапа устна и се замисли дали това означава, че достатъчно наблизо има по-голяма армия, която да чуе роговете им. Нямаше друг начин да разбере, освен да премине линията на стените на Помпей, и планът вече беше вкаран в действие. Домиций беше повел две хиляди мъже от Трети легион в достатъчно широк кръг на север. Когато Юлий изстреляше във въздуха запалени стрели, щяха да ударят лагера едновременно от двете страни. С помощта на боговете това щеше да е бързо разрушение.

Внезапно се зачуди дали Брут е долу сред враговете му — вероятно предусещаше такава атака. Бяха провеждали доста нощни нападения в Галия. Дали не бе предупредил Помпей? Тръсна глава, ядосан, че е позволил на мислите си да се отклонят. Предчувствията водеха до нерешителност. Стисна зъби и се съсредоточи върху нещата, които наистина можеше да види.

В дълбоката тъмнина часовите сякаш изчезваха между светлините, които обграждаха лагера. По стените също имаше факли, така че блестящата линия се простираше към Дирахий.

Погледна нагоре към Венера — вече беше изгряла. Беше чакал достатъчно Домиций да заеме позиция. Бавно извади меча си и чу зад себе си тихо съскане — войниците от Трети последваха примера му. За тяхна чест, не се чу и едно промърморване, което да наруши тишината на нощта. Отчасти беше избрал тях, защото това беше легионът на Брут. Знаеше, че имат нужда от кръвопролитие срещу врага повече от всички останали. Бяха изтърпели безброй подигравки и унижения след предателството на военачалника си и все още горяха от срам. Тази нощ щеше да им помогне да си върнат гордостта.

— Стрелците — прошепна Юлий. Усещаше мириса на тъмната земя. Беше довел точно хиляда да нападнат лагера и щом запалеха стрелите, щяха да се втурнат срещу врага.

Намръщи се при искрите на кремъците. Бойците прикриваха проблясванията с тела, но въпреки това някой часови с остър поглед можеше да ги види и да даде сигнал за опасност. Въздъхна облекчено, когато чаткането спря и пламъците най-последно се разгоряха — пламъците на хиляда запалени стрели.

— Стреляй! — заповяда Юлий и огнените стрели полетяха високо във въздуха. Домиций щеше да ги види и да нападне.

Юлий скочи и викна:

— След мен. — И затича надолу по склона.

Домиций пълзеше в тъмнината; спираше само да погледне звездите и да се увери, че се движи в правилна посока. В района нямаше часови и неговите две хиляди бяха все още неразкрити. Молеше се да останат така; знаеше, че Юлий не бива да напада без него.

Беше горд от доверието в способностите му, но това засилваше ужасното напрежение, което изпитваше, докато се промъкваше през тъмнината. От бързото пълзене по лицето му се стичаше пот и му лютеше на очите, но той беше решен да стигне на позицията по времето, когато Юлий дадеше сигнала.

Погледна назад към хората си. Лицата им бяха почернени с въглен и бяха почти невидими. Когато се изправеха, за да нападнат лагера във фланг, щяха да изникнат сякаш от нищото. Намръщи се, понеже един остър камък го одра по ребрата. Беше жаден, но не си бяха взели вода. Беше благодарен, че не му се налага да носи мях или щит през хрусталаците. Единственият им товар бяха мечовете, а дори и те се заплитаха в разни коренища и правеха напредването по-трудно.

Двама от челните му съгледвачи се върнаха пълзешком.

— Господарю, пред нас има река.

Домиций спря.

— Дълбока ли е?

— Така изглежда, господарю.

Домиций се намръщи и заповяда на хората си да спрат.

Знаеше, че времето приближава. Венера приближаваше зенита и Юлий щеше да започне, сигурен, че той ще го подкрепи.

Надигна се и затича напред. След стотина крачки чу шума на реката и видя черната вода. Обзе го внезапен страх.

— Колко е широка?

— Не знам, господарю. Навлязох до кръста, после се върнах да предупредя — отвърна мъжът. — Има опасно течение. Не знам дали ще можем да минем.

Домиций го сграбчи и почти го избута към реката.

— Трябва! Нали затова те пратих напред. Вземи въже, по него ще преведем хората.

Съгледвачът изчезна в тъмнината, а Домиций се върна при смълчаните кохорти. Бързо ги отведе при реката и зачакаха.

Домиций стискаше юмрук и току докосваше въжето, което беше завързано за едно паднало дърво. Въжето бавно се размотава и все не се опъваше и той изруга. Трябваше да помисли за някакъв сигнал от съгледвача, за да разберат, че е стигнал другия бряг. Подобни дребни подробности лесно се забравяха в трескавите моменти и сега трябваше да изстрада забавянето. Съгледвачът можеше и да се е удавил. Отново пипна въжето и тихо изруга. Беше отпуснато и не се движеше.

Вражеският лагер се виждаше на отсрещния бряг — светлините бяха като златни монети в тъмнината. Домиций се ядосваше и трепереше от студ.

— Още двама влезте тук във водата — заповяда най-последно. — И по десетима в двете посоки: за да потърсят брод. Трябва да минем.

И в същия миг видя запалените стрели да литват във въздуха от другата страна на лагера и прошепна:

— О, богове, не!

Лабиен бе изтръгнат от мислите си от писък. Обърна се и видя черни фигури да се появяват от мрака и да убиват първия от легионерите му.

— Тревога! — изрева той. — Нападат ни! Свирете тревога!

Затича се към врага още преди сигналът да отекне. Знаеше, че трябва да овладее положението бързо. После спря, замисли се и бавно се обърна към другата страна на лагера и спокойната тъмнина там. Осъзна, че действа така, както би се надявал Цезар.

— Първа кохорта — пази на запад!

Видя как мъжете се обръщат в посоката, която беше заповядал, и чак тогава се затича към коня си и се метна на седлото. Бойците му бяха опитни и бързо се строяваха. Чу центурионите да определят защитна линия и видя как челните редове започват да заемат местата си. Усмихна се доволно и изрева:

— Защищавайте на изток! Линия от щитове и копия. — Заби пети в хълбоците на коня и препусна през лагера към еката на желязо и смърт.

Юлий знаеше, че е загазил. Легионът срещу него беше загубил съвсем малко време, за да оформи силна защитна линия, а после започна контраатаката. Накъдето и да погледнеш, виждаше войници, които тичаха към неговите. Който и да ги командваше, си знаеше работата много добре и Юлий усети внезапното колебание на хората си.

— Напред, Трети!

Първоначалният план за бързо нападение и оттегляне беше провален. Не можеше да се оттегли и да остави кохортите на Домиций да бъдат изклани. Въпреки че изненадата не успя, Юлий знаеше, че ако може да удържи достатъчно дълго, Домиций ще изплаши защитата и той все пак ще може да спаси атаката. Трябваше да изтласка врага, за да даде на Трети време да се изтегли, но в линиите нямаше слабо място и Юлий можеше само да гледа как хората му падат. Беше истинско клане.

Виждаше как войниците се обръщат назад — искаха да заповяда оттегляне.

Започна да се отчайва. Домиций трябваше да се появи всеки момент или щяха да изгубят.

— Стрелците! Нов сигнал! Всички! — изрева той, въпреки че много от тях вече бяха мъртви.

Като го чуха, хората му се покуражиха. Без щитове обаче бяха ужасно уязвими и бойците на Помпей се възползваха от предимството си, като ги удряха с щитовете по лицата или чупеха пръстите на краката им. Запалените стрели отново полетяха над главите им, но Юлий усети, че нещо у хората му се пречупва. Не можа да види началото, но докато допреди малко удържаша фронта, сега всички внезапно се обърнаха и побягнаха.

Юлий стоеше вцепенен от изненада и гледаше как мъжете, които беше обучавал, минават покрай него. Центурионите крещяха яростни заповеди, но те някак си не стигаха до Трети — ужасът ги бе превърнал в страхливци.

В далечината чу тропот на конница и сърцето му спря. Помпей идваше, а хората му бяха разбити. Видя знаменосеца на Трети да тича покрай него и изтръгна знамето от ръцете му.

— Трети при мен! — изрева и размаха пръта в големи кръгове.

Тълпата тичащи мъже не спря. Юлий видя огромната тъмна маса ездачи и осъзна, че ще умре. В ужасяващия хаос на бягството усети как го обзема неестествено спокойствие. Не можеше да разчита на Трети и скоро щеше да остане съвсем сам. Ръцете го боляха. Зачуди се как ли ще възприеме новината Брут. Усети как земята се тресе под копитата на хиляди коне.

Някои бойци от Трети все пак отговориха на призива му и се събраха около него. Нови сигнали на рог разцепиха въздуха и Юлий видя как конницата спира. Това нямаше значение. Не можеше да направи нищо. Чакаше края и се чудеше на липсата на чувства. Всичко бе станало толкова бързо, че той трудно можеше да осъзнае промяната на съдбата. Помпей нямаше друг противник в Рим. Марк Антоний щеше да бъде пометен, тихо изпратен в изгнание или убит.

Подпря се задъхано на знамето. Не каза нищо на мъжете около себе си. Изпитваше само съжаление за тях. Прекалено отдавна беше забравил що е страх. Вероятно се дължеше на примера на Рений или уроците на собствения му баща, или на куража на Тубрук, но у него не беше останал страх. Нямаше значение какво е направил човек, всичко ще е безполезно, ако се остави да го управлява страхът. Човек трябваше да се изправи и срещу ужаса на болката и да

победи и него. Какво беше болката в крайна сметка? Раните заздравяваха, а дори и онези, които не заздравяваха, бяха по-добри от това да живееш в срам. Юлий беше виждал мъже с неизцерици рани, които въпреки това се държаха гордо. Носеха си раните със същата смелост, която бяха проявили, когато ги бяха получавали.

Стоеше, вдигнал високо глава, а вражеските конници спряха и зачакаха заповеди. Нямаше да вика. Нямаше да бяга.

Помпей яздеше начело на конницата. Всеки скок на жребца му предизвикваше в корема му болка, от която му причерняваше. Беше чул сигнала за тревога и прекъсна проверката си, за да се притече на помощ, но сега присви очи при вида на бягащите легионери на Юлий.

Лабиен приближи в галоп и той го попита:

— Какво става?

— Нощно нападение, господарю. Разбихме ги. Конницата ще ги довърши.

И двамата погледнаха през полето към бягащия в тъмнината враг. Далечна самотна фигура развяваше знаме в мрака и движението привлече погледа на Помпей. Видя как мъжът забива дръжката в твърдата земя и как вятърът люшва знамето. Мъжът стоеше неестествено спокойно. Бялото петно на лицето му беше обърнато към конниците. Помпей се намръщи подозрително.

— Това е победа, господарю — каза забързано Лабиен. — С твое разрешение ще поведе конницата и ще ги унищожа.

— Това е капан — отвърна Помпей. — Сигурен съм. Кога си чувал легионите на Цезар да бягат от страх? Той иска да препуснем в тъмнината към това, което ни чака там. Не. Ще държиш позицията до зазоряване.

Лабиен изскърца със зъби.

— Не, господарю. Те загубиха стотици.

— Той изпрати трима на сигурна смърт в палатката ми само за да разпространи лъжи сред верните ми хора, Лабиен. Това трябва да ти подсказва що за човек е. Той е лукав, но няма да ме измами. Чу заповедите ми.

Очите на Помпей бяха студени и неумолими и Лабиен знаеше, че или трябва да го убие, или да се подчини.

— Да, господарю — отвърна той и наведе глава. — Ще заповядам на хората да останат по местата си.

Помпей забеляза объркването му, въпреки че Лабиен се опитваше да го прикрие. Въпреки болката, която го заливаше на вълни, той се насили да заговори:

— Добре се справи, Лабиен. Няма да забравя верността ти.

Видя как знаменосецът се обръща и изчезва в тъмнината. Знамето остана да се вее като мъгляво цветно петно в нощта. След един последен поглед към Лабиен Помпей обърна жребца си и пое обратно, последван от конницата.

Лабиен можеше да забележи гнева по лицата на конниците — отразяваше неговия собствен гняв. Това не беше капан. Беше виждал достатъчно битки, за да може да разпознае момента, в който врагът се пречупва. Можеше да започне от един-единствен страхливец, който хвърля меч си, или дори от странно невидимо общуване, когато внезапно смелостта се изпарява от хора, които не биха повярвали на подобно нещо само час по-рано. Стисна яростно юмруци, загледан в тъмнината. Заместникът му стоеше до рамото му, но Лабиен нямаше за него думи, които би се осмелил да изрече на глас.

Най-после скри объркването си зад строга маска и каза:

— Вдигаме военен лагер край укрепленията. Това ще забави работата, но има ли значение?

Затвори гневно уста, за да не изтърве още някоя необмислена дума. Заместникът му отдаде чест и тръгна да предаде заповедите. Лабиен усещаше погледите на войниците върху себе си и се чудеше какво ли са разбрали от битката.

— Добре се справихте — каза им импулсивно. — Най-после удивихме Цезар.

Те се развикаха одобрително и скоро редът започна да се възстановява. Кохортата, която беше изпратил на север, се върна. Изглеждаше свежа, за разлика от останалите. Лабиен намери няколко думи и за тях, преди да се върне в палатката, за да си напише доклада. Доста време седя на светлината на единствената лампа, загледан в нищото.

Юлий крачеше безчувствено в тъмнината. Умората бе отнела ловкостта му и сякаш всеки храст и трън се изправяха пред него, за да му пречат. Мнозина от Трети легион се бяха събрали около него, но само боговете знаеха накъде бяха тръгнали останалите. Това беше най-ужасната загуба, която беше виждал от години, и той вървеше като упоен. Не можеше да разбере какво се беше случило. Когато не беше последвала атака, се отказа от позицията си при знамето и обърна гръб на Помпей. Дори тогава очакваше да го настигнат.

Беше видял диктатора на светлината на факлите — позна го дори от толкова далече. Червеният му плащ се ветрееше и на Юлий му беше лесно да си представи дивото му удоволствие, когато му донесяха тялото му. В един момент дори почувства, че Помпей гледа право към него, но въпреки това му позволиха да изчезне в непрогледната нощ и да се насочи към сигурността на собствените си позиции.

И чу стъпките на приближаващ се отряд, и извади меча си, убеден, че хората на Помпей най-после ще го нападнат. Но беше Домиций. Цезар не каза нищо — не можеше, просто не можеше. Войниците на Трети се бяха посрамили. Знаеха го и вървяха през полето с нещастно наведени глави. Дори редиците им бяха разбъркани и не вървяха в крак. Приличаха повече на мародери, отколкото на дисциплинирана армия. Нямаше никакви заповеди. Сякаш поражението ги беше лишило от всякакви клетви да бъдат войници на Рим. Юлий никога не беше виждал толкова отчаяни бойци и не изпитваше съчувствие към никого от тях.

Стигнаха до лагера на зазоряване и в сивкавата светлина Юлий най-после повярва, че Помпей е изгубил хъса си. Не виждаше никакво друго обяснение. Домиций се опита да каже нещо, но млъкна, пронизан от гневния му поглед. Часовите мълчаха. Ужасяващите изражения и влачените копия бяха достатъчно ясни.

Юлий се довлече до палатката си, хвърли шлема и меча си с трясък и седна пред масата с картите. За момент отпусна глава на ръцете си и се замисли за събитията от тази нощ. Беше ужасен, когато усети погледа на Помпей върху себе си — но не това беше срамното, а другото. Срам го беше за бойците му. Те се биеха дори когато се потяха от страх. Можеха да устояват на болката, изтощението и слабостта. Можеха да потиснат всичко това в себе си и да стоят на бойната линия. Това беше римската сила и неговите хора го знаеха така добре, както го знаеше и самият той. И въпреки това Трети побягна.

Приближаващи стъпки го накараха да се изправи на стола си. Кир влезе първи. Регул, Октавиан и Домиций вървяха плътно след него. Юлий наблюдаваше безизразно Домиций. Дали и той беше загубил смелостта си тази нощ?

Домиций изглеждаше изтощен. Свали меча си и го постави на масата пред Юлий.

— Господарю, искам да бъда освободен от командването. — Юлий не отговори и Домиций преглътна. — Аз... не можах да стигна позицията навреме, господарю. Няма извинение. Ще се откажа от чина си и ще се върна в Рим.

— Ако врагът ни се предвождаше от мъж, който знае как да побеждава, вече щях да съм мъртъв — тихо каза Юлий.

Домиций мълчаливо гледеше право пред себе си.

— Кажете ми какво стана — продължи Юлий.

Домиций си пое дълбоко дъх и издиша със свистене.

— Попаднахме на прекалено дълбока река и не можахме да я прекосим, господарю. Видях стрелите, докато още бях на отсрещния бряг. Докато открием брод, Помпей дойде и беше прекалено късно. Все още можех да ги нападам. Само мой беше изборът да не го направя. Минахме пак през брода и се върнахме. — Не каза, че нападението срещу легиона на Помпей щеше да е самоубийство. Заповедите му не му позволяваха да взема решения.

Юлий барабанеше с пръсти по масата.

— Видя ли защо Помпей спря атаката?

— Видях го да говори с военачалниците си, но бяха прекалено далече — отвърна Домиций, засрамен, че не е в състояние да даде дори тази информация.

— Все още не съм взел решение за съдбата ти, Домиций. Събери Трети пред палатката ми. Десети да ги пази като затворници.

Домиций отдаде чест. Ръката му трепереше. Юлий изчака, докато той излезе, и заговори:

— Никога не съм мислил, че ще видя някой от моите легиони да бяга от страх. — Огледа военачалниците си: те не смееха да срещнат очите му. — Държах знамето на легиона, а те го пренебрегнаха. Минаха покрай мен. — Тръсна глава. — Оставих го там, на Помпей. Той държи честта им, може да задържи и знамето им.

Всички чуха виковете и трополенето на крака — Трети и Десети се събираха. Юлий седеше, загледан в нищото, военачалниците му чакаха. Загубата сякаш го беше състарила и когато най-накрая се изправи, очите му бяха невиждащи и уморени.

— Заемете местата си, приятели. Денят е като всички други — каза той и махна към изхода. Без да кажат и дума, те излязоха от палатката. Юлий ги последва навън под бледото слънце.

Трети легион стоеше в мълчаливи редици върху замръзналата земя. Носеха щитовете и мечовете си, но стояха като мъже, очакващи екзекуция, със страх в очите.

Зад гърба им стоеше Десети — до един корави мъже. Юлий си спомни как някои от тях бяха побягнали при битката със Спартак. Чудеше се дали някой от тях сега се сеца за онзи кървав ден, когато Помпей беше заповядал избиването на всеки десети от тях. Войниците, избрани чрез преброяване, бяха пребити до смърт от най-близките си приятели. Това беше най-ужасяващото, което Юлий бе виждал, но от останалите беше създал Десети и му беше дал това име, та бойците да си спомнят за онзи ден.

Трети легион мълчаливо го чакаше да заговори. Студеният вятър минаваше през редиците. Юлий отиде при коня си и го яхна.

— Вие се бихте с мен в Галия — каза той високо. — Трябва ли да назовавам племената и битките? Хелветите. Суебите. Белгите. Нервите. Още? Бихте се с мен в Герговия, Алезия, срещу Верцингеторикс и в Британия. Бяхте с мен, когато пощадих мъжете от Корфиний. Тук заедно, с мен превзехте Дирахий.

Спря и затвори очи, намръщи се от отвращение.

— Когато побягнахте, оставихте честта си на бойното поле. Всичко, което бяхте, се превърна на пепел тази нощ. Вие ме опозорихте и посрамахте. Никога не съм вярвал, че ще видя такова нещо. Не и от вас. Само моят Десети е бил по-дълго с мен.

От височината на седлото можеше да погледне над събраните редици. Мъжете гледаха право напред, без да се осмелят да вдигнат очи към него. Някои трепереха от унижение, сякаш беше баща, който мъмри непокорните си синове. Той тръсна глава и се загледа пред себе си.

— Животът ви не струва нищо — каза прегракнало накрая; изричаше думите с мъка. — Може да има само една отплата за страхливостта.

Октавиан подкара коня си пред редиците, стигна до Юлий и му заговори тихо:

— Господарю, Десети няма достатъчно хора. Нека изберат най-добрите от тях.

Юлий обърна зачервените си очи към младежа, помисли и кимна. Вдигна глава и отново заговори на Трети:

— Нямам синове. Никога не съм имал нужда от синове, докато имах вас. Но вие ме опозорихте. — Изкашля се и извиси глас, колкото можеше: — Моят Десети няма достатъчно хора. Те ще минат между редиците ви и някои от вас ще запълнят техните. Останалите... от останалите ще бъде убит всеки десети. Оцелелите ще заемат местата на загиналите във верните ми легиони. Нямам повече нужда от вас.

Тих шепот се надигна в редиците на Трети. Никой обаче не помръдна. Юлий усещаше умолителната нотка в гласовете им и си наложи твърдост.

— Десети легион! Минете напред и изберете най-добрите. Ще наблюдавате това, което ще последва.

Гледаше как центурионите на Десети минават между бойците на Трети. Беше изтощен, обзе го отчаяние. Предишната нощ бяха загубили хиляди — загинали или заловени. Въпреки това в легиона ветеран бяха останали повече от три хиляди души. Не можеше да ги освободи от военна служба толкова далече от Рим. Щяха да тръгнат да просят по селата и градовете на Гърция, за да оцелеят, дори да мародерстват. Щеше да разпространи зараза от римски граждани, които след това щяха да бъдат преследвани и убити. Нямаше друг избор, освен да обагри деня с кръвта им. Бяха побягнали.

Офицерите на Десети посочваха избора си с кратко докосване по рамото. Всеки от избраните мъже сякаш се свиваше, като че ли не можеше да повярва какво се случва. Оставяха празнини в редиците, щом поемеха назад към Десети, и по лицата им се четеше едновременно унижение и облекчение.

Изборът се проточи. Юлий хвърли подозрителен поглед към Октавиан и видя, че той също го гледа. Беше скован от напрежение и когато Юлий отвори уста, за да прекъсне процедурата, видя как Октавиан клати мълчаливо глава: гледаше го умолително. Юлий отново се обърна към легиона и не каза нищо.

Избраните мъже се преподреждаха до Десети и скоро стана ясно, че офицерите са интерпретирали заповедта както им е изгодно — спасяваха всички. Юлий реши, че зад тази идея стои Октавиан, но само можеше да наблюдава как всеки от мъжете в Трети бива докоснат по рамото и тръгва назад. Скоро отпред не остана никой и Юлий видя как по лицата на мъжете от Трети започва да се появява надежда — разбираха какво става. Октавиан го гледаше все така умолително.

— Какво направи? — тихо го попита Юлий.

— Сега животът им принадлежи на Десети — отвърна Октавиан. — Моля те. Не ги наказвай.

— Ти ме измами — сухо каза Юлий.

— Трети го няма, господарю. Тези мъже отново са твои. Няма да го забравят, ако им дадеш възможност.

Юлий се замисли колко се е променил от някогашното немирно момче. Октавиан беше надраснал младостта си. Знаеше, че са го преметнали, но изпита странна гордост, че го е направил негов роднина.

— Тогава са твои. Домиций ще води Десети.

Октавиан се размърда на седлото и попита:

— Ти го пощадяваш?

Юлий кимна.

— Явно все още мога да те изненадам. Но пък това е единственият изход сега. Този „нов“ легион ще се бие добре за теб, тъй като ти го спаси. Ако оставя Домиций да командва други, а не моя Десети, той ще изгуби достойнството си и ще отслаби дисциплината. Кое то пък ще покаже, че не го държа отговорен за провала. — Замълча замислено. — Всъщност е така. Трябваше да предположа, че може да закъснее, и да направя друга система сигнали. Вече е прекалено късно, но отговорността все пак е моя.

Октавиан осъзна, че схемата му за спасяване на Трети няма да бъде провалена, и се отпусна. Беше дал на Юлий възможност да унижи и него, и Десети — или да получи най-доброто от тях. Хитростта му всъщност допадна на Юлий.

— Избрал ли си им име? — попита Юлий.

Дали Октавиан беше мислил толкова напред? Явно беше, тъй като отвърна незабавно:

— Четвърти Гръцки легион.

— Вече има легион с това име — отвърна хладно Юлий. — Нощес се бихме точно с него. Лабиен го командва.

— Знам. Следващия път, когато се срещнем в битка, те ще се бият сърцато, за да си спечелят правото да го запазят — отвърна Октавиан.

Търсеше по лицето на Юлий знак за одобрение и Юлий го тупна по рамото и каза:

— Добре. Но ако побягнат пак, ще бъда жесток с тях — ще ги екзекутирам до последния. И тебе също, Октавиан. Все още ли искаш да ги предвождаш?

Октавиан не се поколеба.

— Да, господарю. — И отдаде чест, обърна коня и отиде да застане пред новия си легион.

— Моят Десети ви спечели нова чест — каза Юлий и гласът му отекна над всички. — Щом те са видели във вас достойнство, не мога да им го откажа. Вече няма Трети и името му ще бъде заличено от документите на сената, когато се върнем в Рим. Не мога да върна назад историята ви. Мога само да ви предложа ново начало и ново име. Ще бъдете Четвърти Гръцки легион. Знаете, че това е името на мъжете, с които се срещнахте тази нощ. Ще им го отнемем и когато следващия път се бием с тях, ще си вземем с него и честта.

Войниците — вече разбираха, че са спасени — надигнаха глави с облекчение.

— Домиций няма вина и ще командва Десети, за да докаже честта, която му оказвам. Октавиан поиска да получи новия Четвърти и аз приех. Помнете, че вашият живот идва от честта на Десети и че трябва да носите тази чест гордо. Не ги посрамвайте.

Огледа мъжете пред себе си и усети, че част от срама от предишната нощ е измит. Вече

знаеше, че Помпей е загубил смелостта си. Можеше да бъде победен.

Лабиен стоеше неподвижно на плаца в Дирахий. Повече от две хиляди от Трети легион на Цезар бяха на колене в червената прах, с вързани зад гърба ръце. Вятърът свиреше през двора и ги засипваше с пепел.

Лабиен все още беше ядосан на мъжа, който наблюдаваше ставащото от гърба на чудесния си испански жребец. Но знаеше задълженията си и нямаше да се поколебае да даде заповед за екзекуцията. Дванайсетимата офицери бяха охранявани в една барака — щяха да ги мъчат за информация. Останалите просто трябваше да послужат за пример за назидание.

Лабиен погледна Помпей — чакаше кимването му. Не можеше да се освободи от чувството, че трите легиона, които беше събрал Помпей, нямат нужда да виждат още римска кръв. Бяха видели достатъчно пъти проливането на своята собствена, за да научат нещо ново от процедурата. „Това не е за тях — помисли си. — За Помпей е“. Вероятно диктаторът вече разбираше какъв глупак е бил да спре конницата предишната нощ. Лабиен беше изпратил съгледвачите си на зазоряване и те не откриха и следа от по-голяма армия. Знаеше, че информацията ще се разпространи и това ще повлияе още по-зле на бойния дух.

Осъзна, че Помпей го гледа, и бързо отдаде чест, за да прикрие объркването си. Помпей изглеждаше така, сякаш суровият вятър ще го събори на земята, кожата му беше жълтеникава и изпъната по костите. Помпей умираше, но докато сенатът не отхвърлеше диктатурата му, разполагаше с живота и смъртта на всички.

Помпей рязко кимна и Лабиен се обърна към петимата мъже, които беше избрал за задачата. Виждаше, че не й се радват, въпреки че беше избрал най-безжалостните убийци, които имаше на разположение.

— Започвайте! — заповяда Лабиен.

Четиримата тръгнаха напред с извадени ножове, но петият се поколеба.

— Господарю, те са римляни. Не е редно да...

— Спрете! — изкрещя Лабиен. — Центурионе! Ела тук!

Войникът ужасено завъртя глава.

— Прости ми, господарю. Имах предвид само, че...

Лабиен не му обърна внимание. Центурионът, когото беше извикал, беше пребледнял и се потеше.

— Този мъж не се подчини на заповедта ми. Да коленичи при другите — каза Лабиен.

Войникът отвори уста да изкрещи, но центурионът го удари с юмрук и спря вика му, преди да увеличи срама, който беше донесъл на легиона си. Още два силни удара принудиха зашеметения войник да падне на колене. Лабиен гледаше безчувствено как го обезоръжават и го замъкват в края на редицата на пленниците. Те не го погледнаха.

Лабиен бавно издиша, за да се успокои. Помпей сякаш изобщо не обръщаше внимание на ставащото. Лабиен стисна юмруци зад гърба си, мъчеше се да скрие напрежението си. В по-спокойни дни щеше да заповяда да бичуват мъжа за неподчинението му, но Помпей беше способен да екзекутира цяла центурия заради глупостта на един мъж. Поне това беше предотвратено и Лабиен отправи безмълвна молитва към боговете този ден най-после да свърши.

Четиримата останали екзекутори започнаха работа твърдо и ефикасно. Минаваха зад коленичилите пленници и прерязваха гърлата им. Едно бързо движение и после бутане, за да ги повалят по очи и да продължат. Прахта потъмня от кръв, земята се покри с тела.

Помпей изчака и последният пленник да се загърчи на земята и чак тогава се обърна към Лабиен:

— Сенатът иска среща с мен. Странно е, че го правят веднага след тази нощ, нали? Дали някой не им е подшушнал нещо?

Лабиен срещна погледа му, без да мигне. Помисли си за писмото, което бе написал и бе оставил неподписано, но по лицето му не пролича и следа от вина. Беше го направил и не съжаляваше за това.

— Невъзможно, господарю. Всички бяха пред погледа ми, откакто се върнахме.

Помпей изръмжа и сви рамене.

— Тогава е вероятно, за да препотвърдят диктатурата ми. Трябва да бъде подновена след два дни, въпреки че е въпрос на формалност. Хората ти трябва да се върнат на работа на стените. Веднага щом трупове бѳдат изгорени.

Лабиен гледаше как Помпей си трѳгва. Искаше му се да присѳства и да чуе какво ще му каже сенатът. Подозираше, че от това ще зависи бъдещето им.

— Здравето ми не е тема на обсъждане тук — изкрещя Помпей с почервеняло от гняв лице. — Да не би да се осмелявате да твърдите, че съм неспособен да управлявам? — Стискаше трибуната, изправен пред сената, жилите на ръцете му бяха издути като възгата. Заседателната зала беше препълнена, мнозина се бяха изправили, за да искат думата. Цареше хаос, нямаше го реда, който традиционно съпътстваше дискусиите в курията, и Помпей вече беше прекъснат на два пъти и дори обмисляше дали да не слезе от трибуната и да си тръгне. Би го направил, ако му оставаше поне месец до подновяването на диктатурата му. Сенаторите обаче знаеха властта си над него и, изглежда, бяха решени да я използват.

Цицерон наведе очи към пергаментата в ръцете си. Помпей би дал много, за да научи кой го е написал. Цицерон отново вдигна очи и останалите се смълчаха — проявиха дисциплина, каквато не бяха показали пред Помпей.

— Твоето здраве е тема за обсъждане, ако болестта ти пречи да действаш в интересите на Рим — каза Цицерон и пак изнервящо погледна към пергаментата. — Трябва да лежиш, докато не се оправиш. Ако ставаше дума за някой друг, щеше да си сред първите, които да му го препоръчат.

Помпей се взря в него; усещаше как погледите на всички барабанят по защитата му. Болката в стомаха му беше като нещо диво и червено и му струваше всяка капка от силите да не я показва.

— Не бяхте толкова дръзки, когато Рим гореше и получих диктатурата — каза Помпей. — Поддържах реда тогава, когато никой друг не можеше. Разбих Спартак, когато армията му заплаши всички нас. Помните ли това? И сега се осмелявате да твърдите, че не съм годен да управлявам? Защо не прочетеш писмото в ръцете си, Цицерон, вместо само да намекваш за съдържанието му? Не се страхувам от критика нито от теб, нито от някой друг. Моите постижения говорят вместо мен.

Разнесе се одобрително мърморене и Помпей се зарадва, че Цицерон няма пълната подкрепа на залата. Мнозина от събралите се нямаше да одобрят приключване на диктатурата на такова основание. Ако бяха в Рим, това можеше и да не бъде обсъждано, но Помпей знаеше, че кампанията не върви добре. В сената имаше прекалено много хора, които не разбираха нищо от война и страдаха без удобствата и уважението, на които се радваха в Рим. Знаеше, че трябва да намери думи, с които да ги разчувства.

— Твоите постижения нямат равни — каза Цицерон, — но сега се потиш и те измъчват непосилни болки. Почини си месец, ще ти доведем най-добрите лекари. Когато се почувстваш по-добре, ще продължим войната.

— А ако не го направя? Кажи заплахите си на глас, така че всички да ги чуем. Нека разберем какво предателство обмисляш — каза дрезгаво Помпей и се наведе напред на трибуната. Думите му бяха посрещнати с още повече мърморене и видя, че Цицерон се притеснява.

— Диктатурата ти приключва след два дни, знаеш го. По-добре да отложим гласуването, докато оздравееш.

Цицерон го гледаше право в очите и Помпей разбра, че няма да се осмели да намекне, че болестта му е откраднала и смелостта. Беше чул слухове за това и им се беше надсмял. Понечи да отговори, но в този момент Светоний се изправи и поиска думата.

— Този въпрос изобщо не би трябвало да бъде повдиган — започна Светоний. Цицерон веднага се изправи да възрази, но Светоний го прикова с поглед и каза твърдо: — Аз говоря сега. — Огледа присъстващите и продължи: — Във всяка кампания има и трудни периоди и всеки, който има опит, знае това. Думата на Помпей събра гръцките легиони. Помпей принуди Цезар да напусне сигурността на Рим и да потърси по-неизгодно поле за битка. Искахме да дойде тук и това беше постигнато само чрез уменията на Помпей. Кой от нас беше достатъчно предвидлив, за да прецени, че войната трябва да се води в Гърция? Помпей взе трудни решения в наша полза. Неговата диктатура бе създадена, за да устои на заплахи, прекалено големи за обикновения закон. Той изпълни задълженията си и да обмисляме да му отнемем властта на този етап е прекалено опасно и рисковано.

Спря и пак огледа събралите се мъже.

— Не знам друг военачалник, който да е способен да победи Цезар. Но знам, че Помпей е повече от способен. Ще гласувам за продължаването на диктатурата му. Няма друг, достоен за това уважение.

Той седна. Разнесоха се одобрителни възгласи и това донесе на Помпей известно облекчение. Той усети как в стомаха му се заражда спазъм и извади кърпичка, за да попие устните си. Не се осмели да я погледне и я прибра.

Цицерон се поколеба, преди да стане. Знаеше, че болестта на Помпей е по-лоша, отколкото той я представяше. Ако го оставеха начело, като нищо можеше да подари победата на Цезар. Вероятно това в крайна сметка беше по-добрият вариант. Ако Лабиен поемеше ръководството на войната, двете армии щяха да се изтощат взаимно и какво щеше да стане тогава с Рим? Надяваше се, че след отстраняването на Помпей може да се постигне някакво ново споразумение с Цезар, но сега мислите му бяха объркани и не знаеше как би могъл да убеди сената. Това беше труден път. Мнозина очакваха Помпей да предприеме яростна война, без спиране и милост. Все пак нали за това бяха дошли в Гърция. Цицерон само можеше да клати глава пред слепотата им. Не го беше грижа за Помпей, а още по-малко за Цезар. Бъдещето на Рим беше много по-важно.

Видя, че забавянето му не е останало незабелязано, и заговори бързо, за да прикрие паузата.

— Говоря за доброто на Рим, Помпей — нима ще го отречеш? Чаках да спечелиш тази война, но ти все още не си успял дори да срещнеш врага. Това не са „трудните моменти“ на кампанията, за които говори Светоний. Ти избяга повече наши хора за неподчинение, отколкото успя да избие Цезар. Бойният дух спада, а ти отхвърли единствената възможност, която имаше за атака. — Пое дъх: знаеше, че поема опасен риск. — От колко ли още ще се откажеш?

— Така значи — каза Помпей.

И внезапно се намръщи и погледна ръцете си. Цицерон изпита прилив на надежда, че болката най-после ще се разкрие пред останалите. Ако Помпей се строполеше или дори изохкаше, всичко щеше да приключи.

Помпей бавно вдигна глава. Очите му блестяха.

— Осмеляваш се да твърдиш, че съм изгубил смелостта си. Така ли? Това ли е причината за тази лична атака? Изградих стени, за да предпазя града, който веднъж вече беше завзет от Цезар. Да, гоних го на бойното поле и той ми избяга. — За момент болката му попречи да говори и той я зачака да премине.

— Ти имаш два пъти повече пешаци и четири пъти по-голяма конница — прекъсна го

Цицерон. — В по-добри времена досега да си започнал. Само болестта ти...

— Моята болест, както я наричаш, не е нищо повече от стомашни спазми — сопна се Помпей. — Не позволявам да ми говориш така!

— Твоята диктатура... — започна отново Цицерон.

— Стига! — изръмжа Помпей. — Добре. Ако искате война, ще ви я дам! Ще изведа армията и ще сложа край на това. Това ли искаше да чуеш? Ще разбия Цезар и ще му донеса главата, или ще умра. Това е моята дума. Можете да гласувате както искате — или да продължите диктатурата ми, или не. Но докато това стане, аз вече ще съм на бойното поле.

Мнозинството в сената приветства това изявление, но Цицерон пребледня. Не искаше да притисне Помпей да се забърза толкова много. Последното, което искаше, беше яростен сблъсък.

— В името на боговете на Рим... — извика той, но не му обърнаха внимание.

Сенаторите се изправиха. Помпей прие одобрението им и с последен отровен поглед към Цицерон слезе от трибуната и тръгна навън. Светоний и другите трибуни го последваха. Цицерон остана сам, вгледан в нищото.

Брут стоеше с изпънати ръце и правеше бавни и дълбоки вдишвания. Тялото му беше чисто и намазано с масло, кожата му блестеше от здраве. Съзнанието му беше съсредоточено върху предстоящата битка и той почти не забелязваше смълчаните роби, които му обличаха туниката и я връзваха отзад. Бронята му висеше на дървената закачалка — старите белези и нащърбвания бяха изчукани и полирани. Среброто не беше загубило блясъка си и въпреки че беше по-меко от желязото, той знаеше, че белият му блясък се вижда из цялото бойно поле. Юлий щеше да го види — скоро, когато армиите се срещнеха.

Стоеше неподвижен, докато робите закопчаваха широкия кожен колан на кръста му. Преди да продължат, Брут размърда рамене, за да е сигурен, че ще може да се движи свободно. Ритуалът продължи мълчаливо и Брут усети успокоение от познатите действия. Нищо от дрехите му не беше ново; вълнените браки и туниката бяха част от облеклото му и в Галия. Цветовете бяха избелели от стотици пранета, но дрехите бяха удобни, както не би могъл да е новият твърд плат. Той наведе глава, докато робите връзваха около врата му лек шал, за да го предпазят от ожулване. Разхлаби го с два пръста и се загледа в нищото, замислен за предстоящата среща с Юлий.

Помпей се бе върнал от срещата в сената — и най-после в него гореше огън. За никой нямаше да има почивка, преди да разбият враговете. Точно това искаше Брут още от самото начало. Знаеше, че неговите четири кохорти ще са първи на бойната линия.

От тази мисъл го побиваха тръпки — но не от страх. Въпреки всичките му тренировки, ако Юлий изпратеше на предната линия Десети, му предстоеше трудна и кървава работа. Брут беше виждал легионерите от Десети да се бият достатъчно пъти и знаеше, че може да премине през позициите им само ако са мъртви. Те бяха оцелелите ветерани от безброй битки и гръцките легиони не можеха да се мерят с опита им.

— Но ние сме повече — промърмори Брут и робите спряха и го погледнаха с любопитство. — Продължавайте — каза им той.

Един от мъжете коленичи при краката му, за да завърже сандалите: проверяваше дали са добре стегнати с внимание и опит, докато кръстосваше връзките до глезените му. Мекият вълнен плат под тях се издуваше сред пристегнатата мрежа от кожени връзки и Брут с удоволствие раздвижи пръстите на краката си. Отново вдигна ръце, докато връзваха около

кръста му кожената поличка, която да предпазва слабините му, и изпита леко нетърпение, когато двамата мъже свалиха бронята му от закачалката.

Плочата за гърдите предизвика сладко-кисели чувства — мислеше си за ръцете, които я бяха направили. Александрия го обичаше, поне когато я правеше, и обичта ѝ си личеше. Пластината беше красива, с изображение на силата, представена чрез релефните фигури на Юпитер и Марс, които събираха ръце при гърлото му. Брут си пое дълбоко дъх, докато привързваха плочата с тази на гърба, и издиша, когато пристегнаха ремъците. Така нямаше да му пречат. Завъртя глава и усети как в него започва да се надига въодушевлението, което бронята винаги предизвикваше. Робите прикачиха при гърлото му плочките на раменете и той провери и тях, за да е сигурен, че ще може да се движи свободно. Накрая взе шлема и си го сложи. Той също беше брилянтна изработка и блестеше дори в сумрака на палатката. Брут знаеше, че това ще привлеча враговете към него.

Провери катарамата, която придържаше пластините на бузите му, и затвори главата си в метал.

Влезе Сенека. Знаеше, че не трябва да прекъсва ритуала, и зачака, но Брут го погледна, усмихна се и попита:

— Готов ли си?

— Да. Но не дойдох за това. Някакъв човек от града е дошъл да те види.

— Отпрати го — отвърна незабавно Брут. — Каквото и да иска да ми каже, може да почака. Тръгваме на зазоряване.

— Казах му да се маха, но той ми даде това.

И му подаде един пръстен, който Брут познаваше много добре. Пръстен с прост златен печат. Ръката му леко потрепери, когато го взе.

— Знаеш ли какво е това? — попита Брут.

Сенека поклати глава. Брут потърка с пръст герба с кръстосани стрели, който някога принадлежеше на Марий. Почувства топлината му и благодари на боговете, че Сенека не е разбрал значението му. Ако Помпей го беше видял или някой от по-възрастните сенатори, това щеше да означава смъртта му.

— Доведи го при мен — каза той и освободи робите. Сенека го изгледа озадачено, но отдаде чест и излезе, без да каже и дума.

Брут плувна в пот. Помисли, отиде до масата, където лежаха оръжията му, и взе гладия, който бе спечелил на турнира в Рим. Също като бронята му, той беше красив, добре балансиран и изработен от най-доброто желязо на света. Понечи да го изтегли от ножницата, за да провери острието за нащърбвания, както беше правил стотици пъти, но в този момент Сенека се върна заедно с непознатия.

— Остави ни сами, Сенека — каза Брут; гледаше новодошлия. Не беше вдъхновяваща гледка — приличаше на най-обикновен гръцки селянин, такива имаше стотици и хиляди в града. За момент Брут се зачуди дали просто не е намерил пръстена и не е дошъл за награда... но защо би го донесъл точно на него?

— Откъде взе това? — попита той и показа пръстена.

Мъжът — изглеждаше нервен — изтри потта от челото си.

— Дадох ми го, господарю. От негово име.

— Кажи името му — прошепна Брут.

— Цезар — отвърна Цецилий. — Аз съм негов шпионин.

За момент Брут затвори очи, усещаше, че се приближава опасност. Дали това не беше

още една проверка от Лабиен? Той беше достатъчно лукав, за да измисли подобно нещо. Можеше да чака отвън с цяла центурия, за да го отведат на разпит. Но пък със сигурност щеше да забележи някаква нервност у Сенека, някакъв сигнал, че нещо не е наред.

— Защо ми го донесе? — попита Брут и отпуска ръка на дръжката на меч си — повече за успокоение, отколкото заради заплахата. Цецилий видя движението му и сякаш се обиди.

— Бях изпратен, за да докладвам за армията на Помпей, господарю. Виждал съм те много пъти в града, но не те приближих, за да не те изложа на опасност.

— Но защо сега? — настоя Брут. „Игри и отново игри“, помисли си. Ако този човек наистина беше шпионин, защо Юлий би го излъгал? Нямаше логика.

— Напускам Дирахий, господарю. Някой трябва да предупреди Цезар, а мисля, че аз съм единственият оцелял от шпионите му. Не очаквам да се върна тук и мислех, че може да искаш да му отнеса някакво съобщение.

— Стой тук — изсумтя Брут, отиде до входа на палатката и надникна навън. Огледа се, но не видя нищо странно. Навсякъде щъкаха забързани мъже, подготвяха се за похода. Нямаше признак за хората на Лабиен и за някаква заплахата към него. Той тръсна объркано глава и се върна вътре.

„Ако този дребосък е убиец, Юлий е направил много лош избор“, помисли си. Сграбчи Цецилий и го претърси грубо, но внимателно. Хрумна му, че Помпей ще се зарадва да му доведат шпионин, но отхвърли тази идея още при появата ѝ. Помпей беше убеден, че той играе някаква добре изпипана двойна роля. Нямаше да е от полза да усили подозренията точно преди началото на похода.

Нещо от мислите му се изписа на лицето му и Цецилий се сви под погледа му.

— Господарю, ако няма някакво съобщение, да тръгвам.

Брут го огледа внимателно. Изглеждаше искрен... но Юлий го беше подвел и това беше ужасно. Освен ако целта не беше Помпей да го разкрие. След мъчения този човек би казал всичко, което знае, и с Брут щеше да е свършено. Усмихна се — най-после бе разкрил загадката. Отиде при оръжията си и извади камата със сребърна дръжка от ножницата ѝ.

Цецилий го наблюдаваше с нарастващо притеснение.

— Господарю, трябва да тръгвам. Искам да...

Брут кимна и спокойно се приближи към него.

— Разбирам. — И с едно-единствено рязко движение хвана Цецилий за косата и прекара острието през гърлото му, а после пусна тялото на пода. Дребният шпионин заби пръсти в раната и се затресе в агония.

— А аз не искам да предупреждаваш никого — каза Брут, докато избърсваше камата с пръсти. По бронята му имаше петна от кръв и той изруга — щеше да се наложи да я чисти.

На десет мили южно от Дирахий Юлий наблюдаваше далечната колона. Плащът му плуеще и се вееше като жив, дърпаше закопчалката, която го придържаше на врата му. Октавиан стоеше до него, хванал юздите на коня му с една ръка, а с другата — глезена на Юлий. И двамата бяха прашни и уморени от целодневния преход.

— Идва право към нас — каза Юлий. — Има ли съобщение от Цецилий?

— Няма. Освен ако не е с Помпей, няма как да се свърже с нас — отвърна Октавиан. Пристъпваше нетърпеливо от крак на крак. — Какво виждаш?

От това разстояние колоната на Помпей приличаше на черно петно на хоризонта; фигурките на мъжете, избързващи напред, напомняха за пъплеци насекоми.

— Не мога да преценя дали е извел цялата си армия. Богове, много са! — каза Юлий. — Дали нашият любим диктатор не е изгубил търпение? Как мислиш?

— Можем да му се изплъзнем след смрачаване.

Юлий го погледна и въздъхна.

— Не за това дойдох в Гърция, момче. Няма да заповядам на хората ми да бягат от Помпей. Не и след като онези, които сега са под твое командване, ме посрамираха. Имаме достатъчно храна и отново сме силни. Ще изправа ветераните си пред армия, която е двойно по-голяма от нашата, и се надявам да спечеля.

Юлий млъкна; гледаше войската, която се подреждаше срещу него. Винаги бе смятал, че някой ден Помпей ще напусне сигурността на Дирахий. И ето, този ден беше дошъл. Юлий бе направил всичко възможно да понижи бойния дух на гръцките легиони. Всеки боец в тях беше чул предложенията му към Помпей, а и онези, които бяха избити заради опита си да дезертират, сигурно имаха приятели. Всички бяха видели как връща Дирахий непокътнат, заедно със семействата на сенаторите. Това щеше да намери отзвук в сърцата на гръцките легионери. Те бяха достойни мъже и не се интересуваха от интригите и заговорите на Рим. Ако можеше да се изправи пред тях, за да защити каузата си! Всичко, което бе направил, целеше да посее съмнение сред редиците им и той се надяваше, че жестоките мерки на Помпей още повече са поставили на изпитание верността им.

Да види толкова много хора, тръгнали да го унищожат, беше ужасяващо, но вместо ужас у Юлий бавно се надигаше гняв. Помпей беше прекалено самоуверен с толкова голяма армия, но всъщност хората, които предвождаше, не бяха негови. Те бяха войници на Рим и изпълняваха дълга си по начина, по който го разбираха. Легионите ветерани обаче бяха само на Юлий.

Той погледна през рамо към своята армия — беше заповядал на легионите да се оттеглят на юг. Можеше да ги настигне с коня си достатъчно лесно, но изостана, за да направи лична преценка на армията, срещу която щеше да се изправи. Беше впечатлен от гледката на толкова много легионери, от знамената и от бронзовите орли, които блестяха в лъчите на залязващото слънце. Ако това не бяха врагове, гледката щеше да го възхити — никога не беше виждал толкова римски войници накуп. Армията на хелветите беше доста по-голяма, но това тук бяха легионери, със същата кръв и същите брони като неговите бойци. Със същата история. Беше все едно да се бие срещу кръвни братя и знаеше, че като приключи, това ще му носи горчивина с години. Неговият Десети никога нямаше да прости на римляните, които се бяха изправили срещу тях.

— Можем да ги победим — каза Юлий. Октавиан вдигна поглед и видя усмивката в ъгълчетата на устата му. — Те видяха унижението на Помпей в Дирахий. Видяха го как пропилява възможността си с Лабиен. Няма да искат да умрат за него и това ще ги направи по-слаби.

Гледаше как колоната се приближава; знаеше, че скоро трябва да се махне оттук, за да не попадне в обсега на авангарда.

— Ела — каза толкова тихо, че Октавиан едва го чу.

— Трябва да тръгваме — каза Октавиан.

Юлий не помръдна. Октавиан нервно наблюдаваше как съгледвачите пришпорват конете си в галоп към тях.

— Трябва да тръгваме — повтори Октавиан.

— Те са многобройни — спокойно каза Юлий. — С еднаква дължина на предната линия ще сме с по-малко редици, но нали затова дойдохме. Затова пресякохме Рубикон. Няма къде другаде да отидем, момче. Намери ми подходящо място и ще ги разбием.

После, за облекчение на Октавиан, Юлий се наведе и взе юздите от ръцете му. Октавиан скочи на коня си и препуснаха далече от приближаващите съгледвачи; дългите им сенки препускаха зад тях. Неколцина от ездачите на Помпей ги преследваха около миля, после се отказаха и роговете им засвириха със съжаление.

Заповедта за спиране разцепи въздуха и Брут яростно дръпна юздите. Легионите на Юлий все още вървяха пред тях и всяка загубена миля щеше да е още една, която те трябваше да извървят на следващия ден. Беше му странно да мисли колко добре познава мъжете в редиците на Цезар. Години наред се беше бил рамо до рамо с тях и буквално можеше да чуе гласовете на приятелите си. Част от него усещаше болка заради тази някогашна близост, но вече нямаше връщане. Юлий беше някъде там, отпред, и Брут искаше да го види мъртъв.

Докато вдигнат стените и изкопаят окопите, падна нощ. Помпей беше наредил цялата армия да бъде събрана само в един лагер. Това беше град в пустошта и между сигурните му стени гръцките легиони точеха мечовете си и ядяха, без да говорят, насядали край огньовете. Някои се молеха, а онези, които бяха грамотни, изкараха по няколко монети да пишат прощални писма вместо приятелите си. Не се чуваше смях, не се пееха песни и Брут се чувстваше неспокоен. Мрачното настроение беше потискащо.

Сенека седеше загледан в пламъците и бавно дъвчеше печена наденица. Щом Брут се приближи, скупчилите се около огъня мъже се отдръпнаха. Той въздъхна, седна и ги огледа. Те мълчаха и той се зачуди какво ли са говорили, преди да дойде.

— Леле, каква весела компания — каза на Сенека. — Надявах се поне да чуя малко пеене. — Сенека се усмихна, но не отговори и Брут вдигна вежди. — Знаете, че направих много за вас. Намерих галера, с която да ви доведе в Гърция, нали? Отдадох ви времето и опита си. Да се е случвало, в знак на благодарност, някой от вас да е лъскал бронята ми или да е отделил някоя монета от надницата си? Не. Някой да ми е предложил поне вино?

Сенека се засмя.

— Ще пийнеш ли глътка вино? — И посегна за меха.

— Не. Не глътка — отвърна Брут и взе металната чаша от ръцете на мъжа до себе си. Той само примигна от изненада.

— Знаете, че ще победим — каза Брут и протегна чашата да се чукне със Сенека. Младият мъж изпи своята, без да каже и дума. — Той не може да спре конницата ни, нали? А

щом му минем в гръб, ще го навием като стар килим. Чухте как е побягнал от Лабиев, нали? Как мислите, че ще се изправи срещу всички нас?

Сенека кимаше, сякаш беше загубил част от мрачното си настроение. Когато научи новината как предишният му легион е бил обърнат в бяг, Брут беше сигурен, че това е бил някакъв хитър план. Беше препуснал още призори, за да огледа терена, но нямаше никакви следи от засада. Все още му беше трудно да повярва. По някакъв начин това беше извратено удоволствие — под негово командване Трети никога не беше бягал. Вероятно Юлий беше загубил връзка с тях.

След като изпи виното си, бръкна под бронята и извади торбичката със заровете. Избра два, без да ги поглежда, и ги пусна в чашата. Звукът подейства като магия на мъжете наоколо и ги накара да вдигнат очи с внезапен интерес.

— А, привлякох вниманието ви значи — весело каза Брут. — Ще направим ли малка игра преди тръгване? Мисля да си купя нов кон, но парите не ми стигат.

След около час Лабиев мина покрай групата и видя Брут в средата. Смехът и виковете бяха привлекли много зяпачи, а край тях бяха започнали и други игри. Бавно издиша, докато наблюдаваше как Брут прибира купчина монети и без притеснение се радва на успеха си. Лабиев се усмихна, преди да продължи.

Призори Помпей извика лекаря. Стомахът му беше твърд и подут, а кожата му беше толкова опъната, че предизвикваше болезнен спазъм дори и при най-лекото докосване. Скърцаше със зъби, докато го опипваше със сковани пръсти. Ядът му го предпазваше от болката. Той се задъха. Трябваше ли да позволи на лекаря да го среже? Имаше ножици, в които се чувстваше толкова зле, че от отчаяние сам би взел ножа. Всяка сутрин си фантазираще за тънкото острие, което би освободило всички газове и гнойта, които го издуваха, но после се насилваше да се облече и увиваше подутината, така че никой друг да не може да я забележи.

Потърка лицето си със задебелената си ръка и видя, че блести от пот. Очите му бяха лепкави и възпалени и ги разтърка, ядосан, че тялото му го предава.

Седна на ръба на сламеника, приведен над издутата кожа. Лекарят влезе и се намръщи, като видя болезнения му тен. С мрачно мълчание остави на земята торбата с инструменти и пристъпи към него. Постава студена длан на челото му и поклати глава.

— Имаш треска, военачалнико. Има ли кръв по тоалетната?

— Направи си смесите и се махай — сопна се Помпей, без да отваря очи.

Лекарят знаеше, че е по-разумно да не отговаря. Извади чукчето, хаванчето и разни шишенца. Помпей едва отвори едно око, за да го наблюдава как добавя съставките и ги счуква на бяла каша. Лечителят усети интереса и протегна купичката, за да му покаже млечната слуз около стените.

— Възлагам надежди на тази смес. Това е дървесна кора, която намерих в Дирахий, със зехтин, вода и мляко. Мъжът, от когото я купих, се кълнеше, че помага за всяка стомашна болка.

— Прилича на сперма — каза Помпей през стиснати зъби.

Лекарят се изчерви и Помпей направи раздражен жест, вече уморен от присъствието му.

— Дай ми го — каза, взе купичката и отопи сместа с пръсти. Нямаше никакъв вкус, но след малко му се стори, че леко го облекчава.

— Направи ми още една доза. Не мога да тичам при теб при всяко засилване на болката.

— Върши работа, нали? — попита лечителят. — Ако ми разрешиш да освободя отровата в теб, бих могъл...

— Просто запечатай още една доза с восък, за да мога да я взема по-късно — прекъсна го Помпей. — Две дози и още една от обичайната ти смес.

Сви рамене, като се сети за стомашните рани, които беше виждал в миналото. Когато беше почти младеж, уби един заек и проби вътрешностите му, докато се опитваше да го одере. В ръцете му се изсипаха вонящи черни и зелени лиги, които развалиха хубавото месо. Беше принуден да хвърли целия заек и все още не можеше да забрави вонята. Беше виждал как дори малките пробождания с копие предизвикват изливане на мръсотии веднага щом коремът се напълни с въздух. Това винаги водеше до смърт.

— Както пожелаеш — отвърна обидено мъжът. — Имам още от кората в палатката си. Ще ти я изпратя.

Помпей го гледаше мълчаливо, докато не излезе.

Когато остана сам, с мъка се изправи. Легионите щяха да са готови за тръгване, знаеше го. Вече се развиделяваше и те щяха да се подредят в очакване на появата му. Въпреки това не можеше да извика робите да му помогнат да се облече, преди да е превързал корема си. Само лечителят беше видял издутата плът, която прикриваше с ленти чиста памучна тъкан, но дори и той не знаеше за кръвта, която Помпей бе плюл през нощта. Когато беше пред хора, преглъщаше всеки път, когато в гърлото му се надигаше гадене, но с всеки ден ставаше по-трудно.

Причерня му и той изруга и зачака пристъпът да отmine. Още студена пот изби по лицето му, косата му вече бе лепкава.

— Дай ми още само няколко дни — прошепна той, но не знаеше дали това е молитва към боговете, или към болестта, която го разяждаше.

Взе подгизналите от пот памучни ленти, които беше оставил в края на сламеника, и започна да ги увива около тялото си, натикваше подутината навътре с яростни усуквания, разтреперан от болка. Пръстите му бяха сковани в ставите, но поне можеше най-после да стои изправено и си пое няколко пъти дълбоко дъх. Отиде до ведрото с вода и се наплиска, преди да си облече туниката.

Когато извика робите си, вече се задъхваше. Те влязоха със сведени погледи и започнаха да му нагласяват бронята. Помпей се зачуди дали предполагат причината за забавянето и реши, че не го интересува. Боговете щяха да му дадат времето, от което имаше нужда, за да унижи врага си. Когато Юлий паднеше мъртъв, щеше да разреши да го срежат, но дотогава щеше да оцелява всеки ден и час, докато всичко не приключи.

Кашата на лечителя наистина намали остротата на болката. Той освободи робите, сложи длан на дръжката на меча си и вдигна глава, за да излезе пред очакващите го мъже. Спря на прага и си пое дълбоко дъх. Вероятно беше заради някакво успокоително въздействие на кашата на лечителя или може би защото най-после се беше посветил на пътя си, но за първи път от месеци осъзна, че не се страхува от врага си.

На третата сутрин от похода на юг съгледвачите се върнаха при колоната със зачервени от бързане лица. Описаха широка и чиста равнина само на няколко мили пред тях. Фарсал.

В редиците имаше малко, които бяха чували името, но онези, които познаваха Гърция, усетиха първите тръпки на въодушевлението. Най-после бяха стигнали до място, подходящо за битка.

Имаше нещо подobaващо в това, че битката щеше да се води по начина, по който се бяха били старите римски военачалници. На равния терен на долината нямаше да могат да се правят никакви капани или да се прилагат хитрини чрез използване на релефа. Само една кална кафява река течеше през южната част на равнината и създаваше естествена граница. Ако Фарсал беше терен на битката, нещата щяха да се сведат до скорост, тактика и чиста сила. Военачалниците щяха да се изправят един срещу друг през редиците и армиите щяха да се сблъскат и избиват, докато едната не спечели правото да се върне в Рим. Сципион Африкански би одобрил избора. Юлий бързо взе решение. Щеше да воюва при Фарсал.

След два часа галските легиони навлязоха в равнината. Земята беше неплодна. Дори в защитната сянка на планините зимата беше оставила черен пейзаж от равна суха земя и натрошени камъни, разбити, сякаш са били захвърлени от огромна сила. Испитаха облекчение, че имат твърда почва под краката си, въпреки че беше толкова суха, че от нея се вдигаха вихри прах. Легионерите се навеждаха заради вятъра и прикриваха очи от пепелта, която се трупаше по броните им.

Град Фарсал се намираше на юг, отвъд ленивата река, твърде далеч, за да го виждат. Юлий го прогони от мислите си. Неговите граждани не биха могли да играят никаква роля в предстоящата битка, освен ако не бъдеше принуден да се оттегли зад високите каменни стени. Тръсна глава, докато размишляваше как да намери бродове. Нямаше да има оттегляне.

— Продължаваме до отсрещния край — заповяда той на Домиций през воя на вятъра. — Искам да направим солиден лагер в подножието на онези хълмове.

Извънредните препуснаха покрай него, най-последно освободени от необходимостта да охраняват фланговете. Врагът беше далече зад тях и Юлий чу как ездачите надават бойни викове, докато пришпорват конете си в галоп, увлечени от скоростта, която позволяваше откритото пространство. Той също усети прилив на въодушевление и стисна по-здраво юздите.

— Ще ги спрем тук — извика той на Октавиан и всички, които го чува, се усмихнаха широко. Знаеха, че след Помпей Юлий няма други врагове. След като старецът беше победен, можеха най-последно да се пенсионираат. Онези, които бяха остарели в служба на Цезар, усетиха промяната в настроението и въпреки умората закрачиха още по-бодро. Болящите кости бяха пренебрегнати и всеки, който се огледаше, виждаше неустоимата увереност на хората, принудили Галия да падне на колене.

Само новациите в Четвърти легион на Октавиан бяха навъсени и мълчаливи. За пореден път трябваше да заслужат правото да вървят по стъпките на Цезар.

Светлината на зората се разля над Фарсал, облаците препускаха в небето. Армиите на Рим се бяха събудили много по-рано, още по тъмно. На светлината на факлите се приготвиха за предстоящия ден. Раниците бяха подредени с рутина, кожените палатки бяха сгънати и вързани в тишина. Хапнаха горещ бульон и топъл хляб от глинените фурни. Закуската щеше да им даде сили за това, което предстоеше. Хората, които се движеха с войската — занаятчии и търговци, — стояха с уважително наведени глави. Дори проститутките бяха мълчаливи, струпани заедно, докато гледаха как легионите тръгват през равнината. От двата края на Фарсал се чува рогове и тропането на краката заотеква като сърцебиене.

Ветераните от Галия нямаха търпение да влязат в бой. Напредваха като расови жребци и командирите трябваше да крещят, за да изправят строя. Въпреки виковете на центурионите и опциите мъжете, които се бяха били заедно повече години, отколкото можеха да преброят, непрекъснато си подмятаха весели шегички. Но армията на Помпей нарастваше пред тях и виковете и шегичките намаляха, докато не настана мрачно мълчание — всеки се подготвяше за това, което трябваше да прави.

С приближаването на армиите разположението на хората и конницата се променяше. Отначало Юлий постави Десети в средата на бойната линия, но после го изпрати на десния фланг, за да подсили линията си там. Помпей видя раздвижването и собствените му редици се разместиха като блестяща течност — маневрираха, за да получат всяко възможно предимство. Това беше игра на блъф и контраблъф — двамата командири променяха формациите като пулове върху дъска за латрункули ^[3].

Когато видя, че легионите на Цезар ще направят завой и най-после ще се изправят срещу него, Помпей усети едновременно страх и възбуда. Беше акт на колосална самоувереност от страна на Юлий да избере открита равнина. Друг би опитал в пресечена местност, по-подходяща за стратегии и умения. Посланието на Цезар беше ясно разбираемо за войниците на Помпей — той изобщо не се страхуваше от тях. Вероятно точно заради това Помпей разгърна легионите си в три широки редици, всяка по десет реда в дълбочина, разпростираха се на повече от миля през Фарсал. С реката, която да защитава десния фланг, можеше да използва левия като чук.

Щом Юлий видя тремавата формация, усети прилив на нова увереност. Командирът смяташе, че хората му могат да се огънат, и точно затова ги бе разположил в такива впечатляващи блокове. От друга страна, гръцките легиони щяха да усетят липсата на увереност у Помпей и това още повече щеше да понижи бойния им дух. Юлий планира подходящите действия и изпрати нови заповеди на военачалниците си. Армиите се приближиха още повече.

Юлий яздеше съвсем бавно на гърба на най-добрия си испански жребец. Беше се обградил с вестоносци, за да разнасят заповедите му, но при такава широка линия командната структура беше опасно бавна. Беше принуден да се довери на инициативата на военачалниците си. Помисли си, че ги познава от достатъчно време. Знаеше силните и слабите им места така, както и своите. Помпей едва ли имаше и това предимство.

Помпей беше съсредоточил конниците си на левия фланг. Дори самият им брой беше притеснителен и Юлий бързо нареди хиляда души да оформят мобилна четвърта линия. Ако позволеше войската му да бъде ударена във фланг от толкова много хора, нямаше да могат да

се спасят. Застана вдясно с Десети, така че да е лице в лице с Помпей. Оглеждаше редиците си отново и отново и търсеше слаби места. Беше участвал в достатъчно битки и знаеше, че илюзията, че има много време, ще изчезне като утринна мъглица през лятото. Беше виждал дори опитни командири да отлагат до прекалено късно придвижването на хората си до най-добрата позиция. Нямахше да направи тази грешка и предпочете да ги изпрати рано и да види какво ще направи Помпей.

Вятърът беше отслабнал и облаците прах се стелеха ниско. Двете армии вървяха неумолимо една към друга. Юлий погледна с присвити очи формациите на Помпей. С още само хиляда извънредни би могъл да заплаши далечния край на армията на Помпей и да го принуди да раздели конницата си. При сегашното положение обаче Помпей беше свободен да я движи в огромна маса. Зад нея земята беше черна от стрелци с лъкове, които защитаваха позицията на Помпей. Щеше да започне там.

— Съобщи на военачалник Октавиан. Четвърти да се придвижи обратно към центъра — каза Юлий на най-близкия вестonosец. — Когато започнем, трябва да тръгне напред с пълна скорост. — Огледа се към друг вестonosец, почти момче. — Извънредните да не напредват по фланга, а да държат позиция.

Пратеникът се отдалечи. Юлий продължи да се тормози; потеше се въпреки вятъра. Дали беше помислил за всичко? Катапултите бяха разположени на позиция. Помпей също имаше тежки оръжия и Юлий потрепери от мисълта на какво са способни — Помпей имаше много повече, отколкото той би могъл да докара на бойното поле. Несъмнено катапултите щяха да играят важна роля в развързката на битката.

На две хиляди стъпки един от друг Юлий и Помпей престанаха да търсят предимствата на формациите си. Бойните линии бяха подредени и това, което щеше да последва, щеше да е изпитание на смелостта и уменията, през каквото не беше минавал нито един от тях. Във всичките словесни престрелки и малки битки помежду им не бяха изправяли най-добрите римски легиони едни срещу други върху равна суха земя. Изходът беше неизвестен.

Юлий продължи да дава заповеди. Знаеше, че същото прави и Помпей. Част от него беше почти хипнотизирана от ритуалните движения на танца, докато армиите се приближаваха една към друга. Това беше формално, но и ужасяващо и Юлий се зачуди дали Помпей ще се приближи на точното разстояние, записано в учебниците, преди да започнат битката. Спомените му се върнаха назад към сухите гласове на преподавателите му, които му казваха, че шестстотин стъпки е идеалното разстояние на добър терен. Малко повече — и мъжете щяха да се изтощят, преди да достигнат врага. По-малко — и рискуваха да изгубят предимството да нападнат първи. Юлий свали забралото на шлема, закопча го и вятърът се превърна в глухо туптене. Потта потече по лицето му.

Армиите вече бяха на хиляда стъпки една от друга и Юлий чувстваше напрежението у легионите. Конят му изпръхтя и се опита да се пребори със стегнатите юзди — Юлий бе издърпал главата му силно назад. Конете и хората бяха добре нахранени, водоносците вървяха зад тях. Точилата бяха работили цяла нощ, за да наточат мечовете. Беше направил всичко, което можеше, за да отслаби врага, срещу когото се изправяше.

Но не знаеше дали ще е достатъчно и почувства някогашните признаци на страха от битките в младостта си. Пикочният му мехур се напрегна, въпреки че го беше изпразнил, преди да яхне коня. Устата му беше суха от прахта, която се издигаше в студения въздух. Зрението му стана по-остро, всяко от сетивата му изследваше земята и мъжете наоколо. Знаеше, че може да умре в тази равнина, и се намръщи при мисълта за това. Беше избран два

пъти за консул, беше завладял Галия и Британия. Беше получил и самия Рим. Беше написал завещанието си чрез законите на града и нямаше да бъде забравен лесно.

Потърси сребърната броня някъде сред врага. Брут беше някъде там. Юлий го познаваше достатъчно добре, за да си представи мислите и изражението му, докато армиите се приближаваха една към друга. Болката от предателството беше непрекъснато с него, заедно с нуждата да види Брут още веднъж, та дори това да станеше на разстояние един меч.

— Нека оцелее, ако падна — прошепна той на затворения си шлем. — Марсе, нека и *дватамата* оцелеят.

Помпей гледаше идващите към него легиони и не можеше да усети боговете. Спомените за победите на Цезар в Галия се промъкваха в съзнанието му като езици. Този мъж беше разбил ордите на хелветите. Болката пулсираше в стомаха му и изцеждаше увереността му.

Имаше хора в Рим и Гърция, които твърдяха, че Цезар бил най-великият военачалник на епохата. Сега Помпей щеше да се опита да го победи. Искаше му се да може да си възвърне безразсъдната смелост на младостта си, но нея я нямаше срещу този враг. Беше му студено и се чувстваше неудобно на седлото, а на моменти болката направо го заслепяваше. Под бронята му се лееше пот и го охлаждаше. Мокрият плат на туниката се търкаше около врата му.

Огледа редиците си. Лабиен беше далеч наляво, седеше на коня си, скован от гняв. Беше оспорил решението му да строи войниците в толкова дълбоки редове, но Помпей ги познаваше по-добре от него. Беше ги наблюдавал внимателно и беше забелязал колебание, което беше смъртта на бойния дух. Те се страхуваха от легионите от Галия. Това нямаше да има значение, след като видеха как конницата разбива фланга, но докато битката не започнеше, не можеше да им се довери.

Легионите ветерани се приближаваха и той можеше да усети дори признаци на страх сред бойците си. Бяха подредени точно както беше заповядал, но опитното му око забелязваше нервността им.

— Лабиен при мен — каза той на един вестonosец.

Младежът препусна през движещите се линии и скоро се върна с Лабиен.

— На шестстотин стъпки спираме и изчакваме нападението им — каза Помпей.

Лабиен го изглежда смаяно и успя само да каже:

— Господарю?

— Ще развалят строя, ако не ги накараме да спрат — обясни му тихо Помпей. — Искам да използвам дълбоката линия. Да са готови да спрат — така поне копията ще хвърлят добре. — Замълча за момент, очите му блестяха. — Ако конницата разбие фланга толкова бързо, колкото си мисля, може и да не се наложи да хвърлят втори път!

— Господарю, не бива да насилваш нещата...

Помпей рязко се обърна на другата страна.

— Получи заповеди. Изпълнявай.

Лабиен отдаде чест и се отдалечи към своите легиони да разпрати нови заповеди по редиците. Помпей усети погледите на войниците си — обръщаха се учудено към него, но той гледаше неотменно напред. Ако бяха проявили по-висок дух, щеше да ги пусне да нападнат ветераните. Вместо това те можеха да са неговата стена срещу нападението.

Армиите преминаха хилядата стъпки. Стъпките на толкова много бойци бяха като глух тътен — усещаше се през подметките на сандалите. Стотици знамена се вееха и от двете

страни, бронзовите орли гордо отразяваха слънцето. На осемстотин стъпки и двете армии подготвиха копията си. Изкараха и катапултите и онези, които вървяха срещу тях, усетиха първия досег с ужаса.

На шестстотин стъпки Помпей видя как цялата първа линия на Цезар потрепва и се стяга — очакваха хората му да започнат атака. Вместо това Помпей вдигна меча си и после го свали — и петдесет хиляди мъже спряха на третата крачка. Заповедите отекнаха по редиците и Помпей задиша ускорено, докато зареждаха катапултите. Вече виждаше лицата на враговете — разстоянието между армиите продължаваше да намалява.

Скорпионите и от двете страни запратиха дългите човешки бой стрели толкова бързо, че те се видяха само като тъмни линии; пробиха си път през редиците и покосиха десетки бойци.

Щом конницата на Помпей препусна към фланга му, Цезар заповяда атака на по-малко от двеста стъпки и легионерите затичаха по сухата земя. Двайсет хиляди копия полетяха от двете страни и засенчиха парчето свободна земя между армиите.

И да имаше писъци, те бяха погълнати от грохота на последвалия сблъсък.

Надлъж по цялата миля хиляди въоръжени мъже сблъскаха щитове и мечове с врага. Нямахше и мисъл за братски чувства. Убиваха с маниакална ярост, в която нямаше пощада, а и никой не я очакваше в кръвопролитието на Фарсал.

Конниците на Помпей препускаха към малкия кавалерийски отряд на Юлий, който бяха решили да съкрушат. Помпей попи лепкавата пот от очите си и протегна врат, за да види, и потрепери. Знаеше, че битката зависи от тази атака. Конницата му удари кавалерията на Цезар и обърка редиците ѝ чрез численото си превъзходство: всеки от ездачите на Цезар трябваше да се изправи срещу двама или трима от мъжете на Помпей.

— Пробийте, копелета. Пробийте! Искам го! — изкрещя Помпей.

И тогава Десети контраатакува: разшири линията си, за да включи и конницата на крилото, и Помпей видя как легионерите изкормят безценните му коне и повалят конниците му. Ахна, като видя, че напират и към него, но хвърли поглед към центуриите, които пазеха позицията му, и се успокои: стрелците с лъкове щяха да покосят всяка сила, която се осмелеше да го заплаши. Беше достатъчно добре защитен.

Дори оръжията на Десети не можеха да спрат конницата на Помпей — бяха прекалено бързи и подвижни и линията на битката се изви на изток.

Помпей виждаше Юлий над главите на хилядите. Далечният конник правеше спокойни жестове, разпращаше заповеди по бойното поле. Помпей погледна към собствените си редици, за да провери дали удържат положението, обърна се отново към конницата си и се зарадва, като видя, че ездачите на Цезар най-после поддават, обръщат гръб на врага и побягват. Забрави за болката си и вдигна двете си ръце.

Мъже и коне лежах мъртви на разкаляната от кръв земя. Помпей видя как офицерите му отделят две хиляди конници от най-далечния край и ги пращат след бягащия враг. Кимна рязко. Нещата се развиваха така, както се беше надявал, и той благодари на боговете. Вестоносците му го гледаха за нови заповеди, но вече нямаше нужда от това.

Шумът беше ужасяващ, прахта се беше вдигнала над редиците на толкова тежки облаци, че конниците и пешаците изглеждаха като сенки. Помпей видя как конницата му отстъпва, за да се преподреди, та отново да нападне в галоп и да си пробие път до сърцевината на ветераните. Дори и Десети не можеше да издържи, когато го нападнаха от две страни. Репутацията, която Цезар си беше изградил, щеше да бъде разрушена.

Четири кохорти от Десети се обърнаха незабавно, за да се изправят срещу нападението, което знаеха, че ще последва, и Помпей изруга прахта, която скриваше подробностите. Ветераните бяха сърцето на легендата на Цезар и той искаше да ги види унижени също толкова, колкото и командира им. Самият Юлий беше някъде там, но вече не можеше да го види.

— Хайде, давайте! Врежете се в тях! — каза Помпей глухо. — Нападайте.

В средата на бойната линия Брут блъсна един умиращ в гърба и вдигна щита си, за да парира удар. Конят му беше мъртъв и той едва беше успял да скочи от седлото, преди животното да се строполи. Не знаеше дали Юлий нарочно е изпратил срещу него някогашния му легион. Вероятно бяха очаквали, че това ще отслаби ръката му. Въпреки че беше обучавал мъжете, срещу които се изправяше, въпреки че ги познаваше като родни братя, ги убиваше, без да се замисли.

Както бе очаквал, бронята му ги привличаше към него, разваляше бойните редици: щом забележеха среброто, всички се стараеха да го повалят.

— Да не би да се страхувате от стария си учител? — предизвика ги той и се разсмя лудешки. — Няма ли сред вас някой достатъчно добър, за да се изправи срещу мен? Опитайте, момчета. Елате и опитайте.

Чуха го и връхлетяха толкова яростно, че го избутаха назад и не можеше да замахне с меч. Нещо тежко го удари по главата и скъса ремъка под брадичката му. Той изруга, падна на земята — усети, че шлемът му се разхлабва — но се изправи със скок и уби двама, преди да са успели да се съвземат.

Но го връхлетяха още и силен удар изтръгна щита от ръката му: дръжката смъкна кожата на дланта му. Брут изрева от болка, отби нечий меч и заби своя в слабините на поредния нападател. Краката му се запързалиха, гвоздеите на сандалите му одраха лицето на някакъв мъртвец. Погледна надолу и видя, че е Сенека — отворените му очи бяха покрити с прах.

Брут се биеше, без да мисли, посичаше всичко, до което стигаше, и ревеше на уморените редици. С крайчеца на окото си забеляза сребърна броня като своята и изрева за нападение. Беше Октавиан — извъртя глава, като чу гласа му. Брут тръгна към него, но не можеше да си проправи път през биещите се мъже. Беше се изморил. Безкрайната енергия на младостта някак си незабелязано беше изчезнала. Зад гърба си чу Лабиен да призовава Четвърти да нападне и викът му сякаш вдъхна нов кураж на някогашния му легион: мъжете изреваха и започнаха да се бият като обезумели, забравили за раните си. Октавиан също правеше усилия да стигне до него и Брут напрегнато го очакваше. Оглеждаше се и за Юлий, но не можеше да го открие.

Острието на меча му се оказа безполезно срещу нечий щит. Не видя удара, който го повали на колене, нито втория, който го събори по гръб.

— Къде си? — извика той стария си приятел; гледаше нагоре към небето. Огромна тежест изкара въздуха от дробовете му и той чу как дясната му ръка се чупи. После вече не помнеше нищо.

Две хиляди от конниците на Помпей препускаха през равнината, оставили зад себе си грохот, кръв и смърт. След малко всичко, което чуваха, беше гръмовният ритъм на копитата и свистящото дишане на конете. Бяха изпаднали в яростна екзалтация, докато преследваха разбития враг. Размахваха дългите си спати и крещяха от удоволствие.

Каситас — беше се издигнал до десетник, без да види битка през ленивите години в Гърция — не знаеше, че е толкова вълнуващо, и се разсмя на глас. Да препуска така през долината бе все едно да лети.

Изведнъж сред извънредните на Цезар изсвири рог, редиците им се събраха с прецизността на парад, летящата колона забави, ездачите обърнаха конете като един и отново се устремиха към мястото на битката.

Каситас не можеше да повярва на очите си. Уплашено осъзна, че двехилядната кавалерия се връща назад в идеален ред. Не можеше да ги спре — един поглед към черната линия на вражеската конница му показва, че да се опита да ѝ се противопостави означава смърт.

— Връщай се! Ще ги изкормим там! — изкрещя той, обърна коня си и поведе. Мъжете му нервно поглеждаха през рамо, докато препускаха след него.

Десети се биеше в идеален ред — затваряше дупките в редиците си в момента, в който се отвореха. За Юлий беше агония да вижда бойците си толкова плътно притиснати. Виждаше през облаците прах как конниците на Помпей се строят за нова атака. Чуваше цвиленето на конете и всеки негов нерв и мускул бяха изпънати от напрежение. Ако удареха линиите му в тил, щеше да загуби битката — Десети не можеше да направи стена от щитове и същевременно да защитава основната линия. Щяха да ги разбият.

— Господарю! Идат! — извика един от съгледвачите.

Юлий се обърна на изток и сърцето му подскочи. Видя конниците на Помпей да се връщат, подгонени от неговите извънредни.

Гледаше с пресъхнала уста как летящите ездачи се опитваха да влязат в собствените си редици. Нямаха обаче време да забавят и резултатът беше плачевен хаос. Опитът да формират защита се провали и извънредните на Цезар ги удариха в гръб.

След минута конниците на Помпей бяха разбити — собствените им хора отвориха дупки в редиците им и извънредните на Юлий минаха през тях и ги разделиха. Прахта се носеше над клането на плътен облак и от него излизаха конниците на Помпей, разбити и окървавени. И бягаха.

Десети се вгурна напред. Юлий изкрещя и пришпори коня си към хаоса, очите му бяха приковани във фигурата на Помпей в далечината.

Флангът на Помпей се изкриви, сякаш освободен от огромен натиск, и почти се блъсна в стрелците, обграждащи диктатора. Юлий тъкмо щеше да заповяда да вдигнат щитовете, когато стрелците също се разбягаха. Легионерите от Десети започнаха да избиват всички, които им обърнаха гръб.

Когато прахта се разпръсна, Юлий видя, че конницата на Помпей бяга. Сега неговите извънредни не я преследваха — почти в транс от обрата на съдбата Юлий гледаше как удрят в тил линиите на Помпей и ловко и умело ги разделят.

Юлий отново потърси Помпей, но той вече не беше там, където го бе видял. Конят му прескачаше падналите стрелци. Копитата му хвърляха пръски кръв и кал. Помпей бягаше!

Изсвириха рогове и Юлий стреснато се завъртя на седлото. Беше сигнал за капитулация и той изпита внезапен ужас, че ветераните му са се провалили, докато той е бил на десния фланг. Чу трясъка на оръжията, докато мъжете хвърляха щитовете и мечовете си. Сред хаоса все още не разбираше дали е победил, или загубил.

Октавиан препусна към него, дишаше тежко. Бронята му висеше само на един ремък,

рамото му беше в кръв. Едното му око беше подуто и напълно затворено, но това нямаше значение. Беше жив и сърцето на Юлий подскочи от радост.

— Те се предадоха, господарю — викна младежът. — Веднага щом Помпей напусна бойното поле. Свърши се. — Отдаде чест и Юлий видя, че целият трепери.

Наведе се на седлото, наведе и глава. След дълъг момент се изправи и погледна на север. Не биваше да остави Помпей да избяга, но битката щеше да се разгори отново и при най-малката провокация, освен ако не останеше с хората си. Дългът му беше да остане на бойното поле и да въведе ред, а не да преследва победения противник. Знаеше го, но жадуваше да извика извънредните си и да настигне Помпей. Тръсна глава, за да се освободи от борещите се чувства.

— Разоръжете всички и се погрижете за ранените и от двете страни — каза той. — Доведете военачалниците на Помпей при мен и се отнасяйте с тях с уважение. Те постъпиха добре, че се предадоха, но това вероятно ги измъчва. Уверете ги, че няма да има жестокости. Те не са врагове. Ще бъдат посрещнати с чест.

— Да, господарю — каза Октавиан. Гласът му леко трепереше и Юлий го погледна, и се усмихна на преклонението, което се четеше в зачервените очи на младия мъж.

— Ще приема нова клетва за вяност от тях, като консул на Рим. Кажете им, че войната е свършила.

Самият той трудно можеше да го повярва и знаеше, че реалността няма да бъде осъзната с часове и дни. Воюваше от толкова години, че трудно можеше да си ги спомни, и всичко това го беше довело до равнината на Фарсал в средата на Гърция. Беше достатъчно.

— Господарю, видях Брут да пада — каза Октавиан.

Юлий излезе от унеса си и попита троснато:

— Къде? — Беше готов да тръгне.

— В средата, господарю. В легиона на Лабиен.

— Води — каза Юлий и смуши коня си.

Едва сега го обхвана болезнен ужас. Ръцете му трепереха, но и самият той не знаеше дали това е реакция след битката, или страх.

Двамата минаха през редиците бойци — те вече се бяха заели с рутинните дейности, които толкова добре познаваха. Събираха пленените мечове на купчини, трупаха броните и копията на други, пиеха вода — не бяха пили от часове. Щом видяха военачалника си, най-близките започнаха да го приветстват и накрая всички крещяха от облекчение и триумф.

Юлий почти не ги чуваше. Очите му бяха съсредоточени върху фигурата в сребърна броня, която измъкваша от купчина трупове. Докато слизаше от коня, усети, че очите му лютят от сълзи. Не можеше да говори. Мъжете от новия Четвърти отстъпиха почтително и му направиха място. Той коленичи и се взря в лицето на най-стария си приятел.

Беше цялото в кръв, а под нея кожата беше като мрамор. Юлий измъкна изпод колана си кърпа и внимателно започна да бърше натрупаната мръсотия.

Брут отвори очи. Със съзнанието дойде и болката и той изръмжа. Бузите и устата му бяха подути, от ушите му се процеждаше кръв. Погледът му беше празен, но когато вдигна очи към Юлий, в тях блесна смъртно съзнание. Опита да се надигне, но ръката му беше счупена и той падна по гръб и изпъшка. Устните му се размърдаха над окървавените зъби и Юлий се наведе по-близо, за да го чуе.

— Ще ме убиеш ли? — прошепна Брут.

— Не.

Брут издиша бавно, на пресекулки.

— Значи умирам?

Юлий го погледна.

— Вероятно. Заслужаваш го.

— Помпей?

— Избяга. Ще го намеря.

Брут се опита да се усмихне, но го разтърси болезнена кашлица. Юлий го гледаше, потъмнелите му очи бяха по-студени от смъртта.

— Значи загубихме — каза тихо Брут и се опита да изплюе кръв на земята. Нямаше толкова сила. — Притесних се, като не те видях. Реших, че с мен е свършено.

Юлий бавно и тъжно поклати глава и въздъхна:

— Какво да правя с теб? Да не би да мислеше, че не те ценя? Да не би да мислеше, че няма да ми липсваш в Рим? Не повярвах на майка ти, когато ми каза. Казах й, че не би ме предал, не и ти. Тогава ме нарани. И все още ме боли.

В очите на Брут се появиха сълзи, предизвикани и от болка, и от нещастие.

— Понякога ми се искаше просто да направя нещо, без мисълта, че великият Юлий може да го направи по-добре. Дори когато бяхме деца го исках. — Спря и стисна зъби от болка. — Сам постигнах всичко, което съм. Преборих се с неща, които биха пречупили хиляди. И докато аз се борех, ти правеше всичко да изглежда лесно. За теб беше лесно. Ти си единственият човек, който ме е карал да чувствам, че съм пропилял живота си.

Юлий погледна ранения, когото познаваше, откакто се помнеше.

— Защо не можеше да си щастлив с мен? — попита той. Гласът му трепереше. — Защо ме предаде?

— Исках да сме равни — отвърна Брут и стисна окървавените си зъби. Нова болка го накара да се задъха. — Не очаквах Помпей да излезе такъв глупак. — Погледна студените очи на Юлий и осъзна, че животът и съдбата му се решават сега, докато лежи безпомощен. — Можеш ли да ми простиш това? — прошепна Брут. — Мога ли да те помоля за това последно нещо?

Юлий не отговори толкова дълго, че Брут се отпусна и затвори очи.

— Ако оживееш — каза най-после Юлий. — Ако оживееш, ще оставя миналото на мира. Разбираш ли ме? Имам нужда от теб, Брут.

Не знаеше дали го е чул. Лицето на Брут побеля още повече и само туптенето на една вена на гърлото му показваше, че още е жив. С огромна нежност Юлий попи кръвта от устните на приятеля си, натика кърпата в ръката му и се изправи.

Октавиан го гледаше ужасен от това, което беше чул.

— Погрижи се за него. Много зле е ранен.

— Господарю, моля те... — започна Октавиан.

— Млъкни, момче. Прекалено отдавна сме заедно, за да направя друго.

След един безкраен момент Октавиан сведе глава.

— Да, господарю.

Лагерът на Помпей беше на един хълм над равнината. Голите сиви скали се подаваха от зелените лишеи като кости, Юлий се изкачваше към портите. Горе вече бяха запалили огромните факли и стълбове черен пушек се носеха над равнината.

Юлий спря и погледна надолу към Фарсал. Военачалниците му вече въвеждаха ред на бойното поле, но от тази наблюдателна позиция той виждаше ясно редицата трупове, която отбелязваше мястото на сражението. Мъртвите лежах там, където бяха паднали. От това разстояние изглеждаха като криволичещ белег върху земята, повече като част от равнината, отколкото като територия на смъртта. Той придърпа плаща си по-плътно и пристегна закопчалката, която го придържаше.

Помпей беше избрал добре мястото за укреплението. Пътят до върха беше тесен и на места така обрасъл, че сигурно дори дивите кози биха се затруднили по най-стръмните участъци. Конят му стъпваше внимателно. Юлий не го караше да бърза. Все още беше стъписан от новата реалност и обичайно гладката му мисъл сякаш беше погребана под тежестта на спомените. През целия си живот се беше бил срещу врагове. Беше се самоопределял в тяхната сянка. Казваше, че не е Сула, не е Катон, не е Помпей. Светът без тях беше нов и свободата предизвикваше страх.

Искаше му се Кабера да е тук, при укреплението на хълма. Старецът щеше да разбере защо не може да се зарадва на момента. Може би беше заради пищия вятър, но му беше лесно да си представи духовете на всички паднали. В смъртта нямаше смисъл. В смъртта нямаше смисъл. Хора като Рений и Тубрук запълваха същите по размер гробове като Катон и Сула. В крайна сметка плътта се превръщаше в прах.

По-късно щеше да предложи дарове на боговете и да им благодари, но сега се изкачваше нагоре; чувстваше се вцепенен. Само преди часове бе изправен пред огромна армия и победата беше прекалено млада и сурова, за да е реална.

Огромното укрепление, което беше изградил Помпей, изникна пред него. Съзнанието, че всичко това е качено тук от равнината, беше доказателство за римската изобретателност и сила. Юлий си бе мислил да го изгори, но когато стигна до върха, осъзна, че трябва да го остави като паметник на онези, които бяха загинали. Беше подходящо да им остави нещо на голата земя, когато дори кървавата прах скоро щеше да изчезне, отнесена от бушуващите ветрове. След няколко дни, след като легионите си тръгнаха, крепостта щеше да стане убежище на дивите животни, докато времето и упадъкът не я разрушаха.

Портите бяха отворени. Хиляда от Десети се бяха изкачили заедно с него и той чуваше запъхтяното им дишане, докато влизаше зад стените и оглеждаше последния лагер на Помпей.

Кухните и палатките бяха празни и изоставени. Лагерът беше пуст и Юлий потрепери при мисълта колко много от мъжете, които бяха тръгнали оттук призови, сега лежат истински в равнината. Вероятно бяха знаели, че ще се предадат, но дългът ги бе спирал, докато Помпей не бе избягал.

Старият сенат на Рим го чакаше — мълчаливи редици с наведени глави покрай централния път на лагера. Юлий не погледна сенаторите. Очите му бяха съсредоточени върху командната палатка, в която сутринта се беше събудил Помпей. Слезе от коня пред нея и развърза платнището, което спираше вятъра. Двама души от Десети дръпнаха тежката кожа и

той влезе в полумрака.

Огледа се, изнервен от тъмнината и от усещането, че е натрапник. Изчака, докато запалят лампите и мангалите и трептящата златиста светлина огрее палатката. Беше смразяващо студено и той потрепери.

— Излезте — каза Юлий и след миг остана сам. Мина зад преградата и видя, че леглото на Помпей е оправено за завръщането му: несъмнено работа на робите, след като армията беше тръгнала. Взе от масата една паничка с остатъци от някаква бяла каша и я помириша. Отвори една ракла и бързо прегледа съдържанието ѝ. Беше нервен, сякаш Помпей всеки момент щеше да влезе и да го попита какво прави тук.

Продължи огледа на личните вещи на диктатора и накрая тръсна глава. Беше се надявал, противно на всякаква логика, че пръстенът с печата на сената може да е останал сред вещите на Помпей, но нямаше и следа от него — също както и някаква причина да остава повече тук.

Погледът му попадна на писалището на Помпей и купчината лични документи. Импулсивно посегна към червената панделка, с която бяха вързани, и пръстите му замислено хванаха възела. Знаеше, че трябва да ги прочете. Дневникът и писмата щяха да допълнят образа на човека, когото беше победил. Щяха да му разкрият грешките му, както и неговите собствени, а също и най-съкровени мисли на Помпей. Някъде във вързопа би трябвало да има и писмо от Брут с подробности, които копнееше да разбере.

Пукането на мангала нахлу в мислите му и той реагира още преди съзнанието му да започне да спори с него. Вдигна пакета и го пусна в пламъците. И тутакси посегна да го извади, но размисли и загледа как червената панделка почернява и се извива и как пламъците танцуват по краищата на документите и писмата.

Димът не беше много, но му залютя на очите и Юлий излезе на бледата слънчева светлина. Десети бе строен пред палатката и той изпита гордост от поведението на войниците си. Те очакваха да ги върне в Дирахий, да преговаря със сената на Помпей в града, а не на бойното поле. Да, трябваше да довърши тази работа. Имаше хиляди неща, които трябваше да направи. Трябваше да се плати на легионите... и в този момент осъзна, че е поел отговорността и за легионите, изоставени от Помпей. Те също очакваха заплатата си, както и храна, екипировка и подслон. Трябваше да се вдигнат и погребални клади за мъртвите.

Отиде до ръба на склона и погледна в далечината. Помпей беше разбит и нямаше смисъл да го преследва. Вярно, че беше взел пръстена на сената, но Юлий можеше да изпрати в Рим кораби и писма, с които отхвърля властта му. Диктаторът щеше да бъде принуден да отведе конниците си далече от римските земи и да изчезне.

Издиша бавно. Легионите му се бяха били с години, за да се стигне до този момент. Искаха да се оттеглят в именията, които им беше обещал, със злато и сребро, с които да си построят хубави къщи в колониите. Беше им дал част от това, което бяха спечелили в Галия, но те заслужаваха многократно повече. Бяха му дали всичко.

Видя Октавиан — водеше коня си по виещата се пътека. Изглеждаше напрегнат, въпреки че се опитваше да го скрие от изпитателния поглед на Юлий. Стигна до върха потен, лицето му бе покрито с прахта на Фарсал.

— Какво ще заповядаш, господарю? — И отдаде чест.

Юлий погледна към хоризонта. Виждаше мили надалече.

Гърция никога не му беше изглеждала толкова просторна и празна, както от тази височина.

— Ще остана за изгарянето на мъртвите тази вечер. — Пое си дълбоко дъх, усещаше колко е изтощен. — Утре ще тръгна след Помпей. Трябват ми извънредните на Десети и Четвърти. Ще говоря пред другите и ще ги изпратя у дома.

— Те... не могат да си тръгнат — каза след кратко колебание Октавиан.

Юлий се обърна към него.

— Ще напиша писма до Марк Антоний. Ще им бъде платено и онези, които искат, ще получат земята, която съм им обещал. Ще изпълня обета си към всички тях.

— Не, господарю, не е това. Няма да искат да си тръгнат, докато ти продължаваш. Кир дори дойде, за да ме помоли да ти го предам. Искат да са с теб до края.

Юлий се замисли за обещанието, което беше дал на дъщеря си. Щеше ли да го мрази, ако убиеше Помпей? За момент си представи как сваля пръстена на сената от мъртвата ръка на Помпей. Вероятно това щеше да е достатъчно, за да му донесе успокоение. Не знаеше, но преди да получи възможността да се изправи пред диктатора, нещата нямаше да свършат. Сула беше оставил Митридат жив на същата тази земя и цената беше римска кръв.

Потърка лицето си. Трябваше да се изкъпе, да облече чисти дрехи и да хапне. Плътта беше слаба.

— Ще говоря на хората. Верността им... — Спря, не можеше да намери подходящите думи. — Рим трябва да е стабилен, а с идването си тук го оголихме. Ще взема Четвърти, Десети и извънредните, никой друг. Кажи на Кир да назначи друг старши трибун на свое място, защото ще взема и него. Добре ще е хората, които бяха на Рубикон, да видят как всичко приключва.

Усмихна се при тази мисъл, но видя, че изражението на Октавиан става по-сурово.

— И Брут ли, господарю? Какво искаш да направя с него?

Усмивката на Юлий се стопи.

— И него. Качи го на някоя каруца в обоза. Ще го лекуваме по пътя.

— Господарю... — започна Октавиан, но погледът на Юлий го накара да млъкне.

— Той е с мен от самото начало — тихо каза Цезар; думите му почти се изгубиха във вятъра. — Нека дойде.

Брут лежеше в тъмнина и болка. Под пълната луна равнината беше призрачно място на бели сенки, които се промъкваха при ранените в палатката. Брут затвори очи и му се прииска сънят отново да го отнесе. Ръката му беше наместена и прикрепена с шини, ребрата му бяха стегнати с превръзки. Болката се усилваше, когато се опитваше да се раздвижи, и последния път, когато подутият му мехур го накара да седне, трябваше да стисне зъби, за да не закрепши. Гърнето под сламеника му преливаше от черна мръсотия. Съзнанието му още се люшкеше от ударите, които беше получил, и той имаше само смътен спомен, че бе говорил с Юлий. Мисълта за това го изгаряше по-лошо и от рана.

Някой наблизко извика в съня си и той трепна. Искаше му се да има сили да се измъкне от вонящата палатка навън в нощния въздух. Непрекъснато се потеше и когато мислите му се изясняваха, разбираше, че го тресе. Извика за вода, но не му донесоха. Най-послед потъна в по-тъмните дълбини и спокойствието.

Изплува от безпаметството със стон, изтръгнат от дълбокия като смърт сън от груба ръка на рамото си. Страхът накара сърцето му да се разтупка, когато видя застаналите наоколо мъже. Всички бяха стояли рамо до рамо с него в Испания и Галия. Някога бяха като братя... но сега лицата им бяха жестоки.

Един от тях се наведе и натика в лявата му ръка със нож.

— Ако ти е останала някаква чест, ще си прережеш гърлото. — Каза го с отвращение.

Причерня му. Когато пак отвори очи, те все още бяха тук, а ножът беше пъхнат между ръката и превързаните му гърди. Дали беше минал само миг? Струваше му се като часове... но никой от мъжете не беше помръднал.

— Ако не иска да умре, ще трябва да го направим ние — каза дрезгаво един от войниците.

Друг кимна и се наведе към оръжието. Брут изръмжа и се опита да се дръпне. Беше прекалено слаб. Изпълни го страх, че ще умре във вонящата палатка, и се опита да извика, но гърлото му беше пресъхнало

— Нагласи го в ръката му — чу и усети как свиват безжизнените му пръсти около дръжката на ножа.

В ужаса на тъмнината се чу нов глас.

— Какво правите тук?

Не знаеше чий е гласът, но мъжете се стреснаха, а новодошлият се развика гневно, докато те се изнизваха в мрака. Брут се задъха. Лежеше по гръб, все още стиснал малкия нож.

Чу да се приближават стъпки и над него се наведе един центурион.

— Трябва ми охрана — прошепна Брут.

— Не мога да ти помогна — отвърна хладно мъжът.

Навън лумналите пламъци на погребалните клади осветиха нощта. Тъмнината в палатката понамаля и погледът на центуриона падна върху купата със супа на дървения стол. Той я взе и се намръщи на храчките, които плуваха в нея.

— Ще ти донеса чиста храна и гърне — каза отвратен. — Само това мога да направя за теб.

— Благодаря — прошепна Брут и затвори очи от болка.

— Не ми благодари. Не искам нищо от теб — сопна се мъжът.

Брут усети гнева му. Вдигна ножа, без да го поглежда.

— Оставиха това.

Чу как центурионът изсумтя.

— Запази си го. Чух какво ти казаха. И сигурно са прави. Не от техните ръце обаче и не по време на моята смяна. Все пак може би трябва да помислиш да го направиш сам. Ще е най-добре.

С огромно усилие Брут хвърли ножа и го чу как пада някъде наблизо. Центурионът не каза нищо и след малко излезе.

Пращенето на кладите продължи часове. Брут слушаше молитвите. После отново потъна в сън.

Призори виковете на ранените в палатката се усилиха. Лечителите на легиона миеха, зашиваха и превързваха колкото могат. Повечето ранени след време щяха да получат инфекции и да измрат.

Брут спеше неспокойно. Събуди го внезапно настаналата тишина. Вдигна глава и видя, че е влязъл Юлий.

Помъчи се да се надигне. Мъжете около него го зяпаха. Усещаше неодобрението им, стегна се, за да не разкрие собствената си болка, и стисна зъби.

Юлий вървеше през палатката и казваше по две-три думи на всеки. Брут не знаеше дали

е само плод на въображението му, но освен че ранените като че ли се ободряваха след разговорите си с Юлий, усети как напрежението се усилва, докато най-последно консултът на Рим не придърпа един стол до него и не седна тежко.

Очите му бяха зачервени, но бронята му беше излъскана и в сравнение с мъжете наоколо изглеждаше спокоен и отпочинал.

— Грижат ли се за теб? — попита Юлий и огледа шините и превръзките, които опасваха раненото му тяло.

— Цветя и плодове всяка сутрин — отвърна Брут.

Отново отвори уста, за да каже думите, които искаше, но не можеше. В тъмните очи, които го гледаха твърдо, нямаше и следа от лукавство. Не можеше да повярва, но някак си му беше простено. Сърцето в гърдите му заби по-бързо, пред очите му засвяткаха звезди. Знаеше, че пак го втриса, и му се прииска отново да се отпусне в тъмнината. Не можеше да гледа Юлий в очите, така че отклони поглед и прошепна:

— Защо не ме уби?

— Защото си най-старият ми приятел — отвърна Юлий и се наведе по-близо. — Колко пъти през годините си ми спасявал живота? Мислиш ли, че мога да отнема твоя? Не мога.

Брут тръсна глава, неспособен да разбере. През нощта бе мислил, че срамът ще го убие, и имаше моменти, в които му се искаше да не бе хвърлил ножа.

— Другите мислят, че трябва — каза той; мислеше за тъмните фигури и омърсената храна.

— Те не разбират — каза Юлий и Брут усети омраза заради милостта му. Всеки гражданин на Рим щеше да чуе за това как Юлий е пощадил приятеля, който го е предал. Брут дори можеше да си представи сърцераздирателните стихове на поетите. Доповръща му се.

Не показва нищо от мислите си пред Юлий обаче. Наблюдаваше го. Светът след Фарсал беше нов и вероятно и за него беше възможно ново начало. Представи си как изоставя мъртвата кожа на миналото и отново намира мястото си като приятел на Юлий. Но не и равен на него. Това му беше отнето завинаги чрез отвратителното благородство на прошката. Животът му беше даден от ръката на Юлий и той не знаеше дали ще може да понесе да продължи да живее.

Стисна зъби и изстена. Някак от много далече усети как Юлий слага ръка на челото му.

— Почивай си. Все още си слаб — чу гласа на Юлий.

Сълзи проблеснаха в очите му, докато се бореше с безсилието. Отчаяно искаше да върне обратно последните две години или поне да е в състояние да приеме случилото се. Не можеше да понесе това. Не можеше.

Стисна очи, за да не вижда мъжа, седнал до леглото му. Когато след малко ги отвори, Юлий си беше тръгнал и го беше оставил с обвинителните погледи на ранените войници. Изненадата им му пречеше да заплаче от омраза и любов.

След толкова дни поход Десети и Четвърти бяха изтощени. Обозните каруци вече бяха празни, а пролетното жито беше още на тъмнозелени кълнове. Бяха гладни. Дори ребрата на конете на извънредните вече се брояха, но легионите не спираха. Щом Юлий помислеше, че са стигнали до края на силите си, следващото селище им съобщаваше новини за Помпей и те тръгнаха още по-далече на изток. Знаеха, че се приближават до Помпей, който бързаше да стигне до морето...

Юлий потърка уморените си очи и пак загледа сивите вълни. В тях се люшкаха шест галери, леки и смъртоносни като хищни птици. Охраняваха протока между Гърция и Мала Азия и го чакаха.

Помпей беше стигнал брега предишната нощ и Юлий се надяваше да го улови в капан, но бе закъснял — диктаторът беше отплавал веднага и вече беше в безопасност далече от долините на Гърция.

— Да стигнем толкова далече... — каза високо Юлий.

Ако пътят беше чист, нямаше да се колебае. На източния бряг на Гърция имаше много търговски кораби, с които да преплува морето. Присви очи и загледа как корабите на Помпей маневрират, носовете им бяха побелели от пръските. Вероятно на тях нямаше много войници, но това не го успокояваше. В открито море галерите лесно можеха да победят търговските кораби. Дори нощно преминаване беше невъзможно сега, когато вече бяха видели легионите му. Не можеше да се надява да изненада вражеските галери и отговорът щеше да е жесток.

А и колко ли още галери се криеха покрай скалистия бряг, без да може да ги види? Стена от дърво и желязо, която не можеше да премине.

Мъжете му чакаха търпеливо. Въпреки че Помпей беше опразнил пристанището почти от всичко, имаше достатъчно вода, за да измият прахта от лицата си и да напълнят меховете. Сега седяха на мълчаливи групички и ядяха каквото бяха успели да намерят. Проблемът с преминаването не беше техен все пак. Бяха си свършили работата.

Юлий стисна юмрук и заудря тежката дървена колона, на която се беше облегал. Не можеше да остави Помпей да се измъкне след такова преследване. Беше стигнал прекалено далече. Погледът му падна на една рибарска лодка — собствениците ѝ тъкмо вдигаха платното.

— Спрете тези мъже — заповяда той и трима от Десети овладяха малката лодка, преди рибарите да могат да избягат. Платното зашляпа шумно на вятъра.

— Ще ме откарате до онези кораби — заяви Юлий на рибарите на лош гръцки. Те го гледаха неразбиращо и той извика Адан.

— Кажи им, че ще платя за превозване до галерите.

Адан извади две сребърни монети и ги подаде на мъжете.

После с отработени жестове посочи към корабите и Юлий. Мъжете престанаха да се мръщят.

Юлий недоверчиво погледна преводача си.

— Нали каза, че знаеш гръцки?

— Гръцкият е труден език — отвърна притеснено Адан.

Октавиан се приближи и погледна малката лодка.

— Господарю, не може да тръгнеш сам. Ще те убият.

— Какъв избор имам? Ако отида с войници, ще ни атакуват. Така поне може да чуют какво ще им кажа.

Октавиан подаде меч си на един от войниците и започна да сваля бронята си.

— Какво правиш? — попита Цезар.

— Идвам с теб, но не мога да плувам с това, ако ни потопят. — Погледна многозначително гръдните плочки на Юлий, но той не му обърна внимание, а само каза:

— Ами добре. — И махна към лодката. — Един повече няма да има значение.

Октавиан внимателно се намести върху хлъзгавите мрежи, намръщен от миризмата на риба. Юлий го последва и лодката се разлюля и тръгна.

— Страдаш ли от морска болест, Октавиане? — попита Юлий.

— Никога. Стомахът ми е като от желязо — излъга младият мъж.

Рибарската лодка излезе от закътания залив и Юлий пое дълбоко дъх, наслаждаваше се на люлеенето на морето.

— Видяха ни.

Две галери завиваха, за да поемат срещу лодката. Когато се приближиха, почнаха да викат на рибарите да спрат — вероятно двамата войници на борда бяха достатъчни, за да ги обезпокоят. Вдигнаха знамена на мачтите и предните галери спряха.

Доброто настроение на Юлий изчезна толкова бързо, колкото се беше появило. Той седна и мълчаливо зачака. Галерата се приближаваше бързо. Рибарите свалиха платното и без плющенето му единственият шум, който се чуваше, идваше откъм галерата: римляните, които крещяха заповеди. На Юлий му домъчня за дните, когато самият той пътуваше с бързи кораби до непознати земи.

Юлий огледа войниците, подредени по перилата. Притесняваше се, но беше взел решение и трябваше да го изпълни. Не можеше да избяга, дори и да искаше — галерите можеха да надбягат малката лодка дори и само с греблата. С усилие преглътна нервността си.

Галерата беше позеленяла и хлъзгава, значи бе в морето от месеци, докато Юлий се бореше срещу Помпей. Гребците вдигнаха греблата и Юлий потрепери, когато студената вода опръска лицето му, докато лодката минаваше под тях. Сред войниците се появи един центурион и викна:

— Кой си ти?

— Консул Гай Юлий Цезар. Хвърли ми въже.

Движението на двата съда правеше почти невъзможно да се гледат в очите, въпреки че Цезар опита. Разбираше затруднението на центуриона — Помпей без съмнение беше дал строги заповеди да потопят и изгорят всеки, който ги последва.

Юлий не се усмихна, когато дългата въжена стълба падна с тракане покрай борда на галерата и тежестите в края ѝ изчезнаха под повърхността. Посегна и я хвана, без да обърща внимание на предупредителните викове на рибарите, уплашени, че лодката им ще се преобърне.

Внимателно се изкатери. Това, че екипажите на вече три галери го наблюдаваха, не му помагаше особено, нито пък мисълта, че ако падне, бронята ще го потопи. Стигна перилото задъхан. Хвана ръката на капитана, който му помогна да го прескочи. Октавиан го последва.

— Как се каваш, капитане? — попита Юлий веднага щом стъпи на палубата.

Капитанът не отговори. Гледаше го намръщено.

— Тогава отново ще ти кажа кой съм аз. Аз съм Юлий Цезар. Аз съм консул на Рим и

единствената избрана власт, на която си дължен да служиш. Всички заповеди, дадени от Помпей, са отменени. От този момент си под мое командване.

Капитанът отвори уста, на Юлий продължи. Не искаше да губи моментното си предимство. Заговори така, сякаш не съществуваше и минимална възможност за неподчинение.

— Ще предадеш на другите галери да съберат тук капитаните, за да получат заповеди. Имам шест хиляди мъже и коне, които чакат на пристанището. Вие сте моят транспорт до Мала Азия, капитане.

После спокойно се обърна към перилото, за да помогне на Октавиан да го прескочи. Когато отново се обърна към капитана, видя, че е готов да кипне.

— Не разбираш ли, капитане? Като консул, аз представлявам сената. Заповедите, които давам, имат приоритет над всички останали, които си получил. Или го осъзнай сега, или ще се наложи да те освободя.

Капитанът се колебаеше. Беше изпаднал във възможно най-неудобната ситуация: трябваше да избере между двама командири.

— Е? — изръмжа Юлий и пристъпи застрашително към него.

Капитанът премигна отчаяно.

— Да, господарю. Подчинявам се на заповедите. Ти имаш властта. Ще изпратя сигнал на другите галери.

Юлий кимна и екипажът се разтича, за да вдигне знамената, които щяха да доведат и останалите капитани на борда.

Юлий усети, че Октавиан го гледа вгренчено, но не се осмели да рискува да се усмихне. Вместо това му нареди:

— Върни се на пристанището и подготви войниците за тръгване. Отплаваме.

Брут стоеше на каменния док, чешеше заздравяваща рана под превръзките си и наблюдаваше галерите. Ръката и ребрата му най-после оздравяваха, но возенето в клатушкащата се каруца направо го побъркваше. Беше се излекувал, но беше раняван достатъчно пъти, за да знае, че ще му отнеме толкова време да изгради отново мускулите, колкото беше нужно за заздравяването на костите. Все още носеше меча си, но можеше да го изтегли само с лявата ръка и се чувстваше непохватен като дете. Мразеше да е слаб. Войниците от Десети и Четвърти бяха станали нагли, подиграваха му се и му се присмиваха, вероятно защото беше прекалено горд, за да се оплаква. Не биха посмели, ако беше добре. Въпреки че това го изгаряше, Брут не можеше да направи нищо друго, освен да чака и да прикрива гнева си.

До него стояха Домиций, Октавиан, Регул и Кир. Нервността им си личеше, докато оглеждаха потъмняващото море. Октавиан се беше върнал с новината и сега чакаха решението на капитаните. Напрежението растеше.

— Ами ако са го задържали? — попита изведнъж Домиций.

— И са го убили? Изобщо няма да разберем.

— Какво можем да направим в такъв случай? — отвърна Октавиан. — Да тръгнем в битка с тоя тромав търговски кораб? Ще ни потопят още преди да се приближим, и вие го знаете. — Очите му не се откъсваха от смътните очертания на галерите, които се полюляваха извън пристанището. — Той избра риска.

Кир погледна залязващото слънце и се намръщи.

— Ако не се върне до стъмване, можем да се промъкнем на някоя от галерите и да нападнем следващата. И после следващата.

Брут го погледна изненадано. Годиците бяха променили мъжа, когото мислеше, че познава. Кир вече отдавна беше свикнал с командването и увереността му беше нараснала. Брут се обади, без да се замисли:

— Ако са го задържали, ще очакват от нас да опитаме точно това. Ще пуснат котва толкова далече, колкото могат, и ще прекарат нощта близо един до друг. Ще направят точно това, освен ако не тръгнат към Мала Азия с Юлий, за да го предадат на Помпей.

— Затваряй си устата — каза студено Октавиан. — Ти не командваш. Тук си само защото Цезар се смиле и не те екзекутира. Нямах какво да ни кажеш.

Брут го погледна остро, но сведе очи под погледите на мъжете, с които се бе сражавал рамо до рамо толкова години. Изненада се колко много можеха да го наранят все още. Забеляза как търсят Октавиан в отсъствието на Юлий. Вероятно беше нещо в общата им кръв. Пое си дълбоко дъх и дясната му ръка трепна в превръзката, преди да овладее гнева си.

— Мисля, че... — започна той.

Октавиан се нахвърли върху него.

— Няма какво да мислиш! Ако аз решавах, щях да те разпъна ей тук, на кея. Мислиш ли, че хората ще възразят?

Брут много добре знаеше отговора.

— Не, щяха да са доволни. Но ти няма да им заповядаш нали, момче? Ще изпълняваш неговите заповеди дори ако те означават унищожаването на всичко, което цениш.

— Все още ли се опитваш да оправдаеш предателството си? — попита Октавиан. — Няма достатъчно думи за това. Не разбирам защо Цезар те доведе тук, но ще ти кажа едно. Ако той очаква отново да си един от нас, няма да стане. Първия път, в който се опитах да ми дадеш заповед, ще ти прережа гърлото.

Брут присви очи и се наведе напред.

— Сега си смел, момче, но костите оздравяват. И когато това стане...

— Ще го направя още сега! — вбесен викна Октавиан.

Втурна се към Брут и извади нож, но Регул и Кир го спряха. Брут отскочи извън обсега му.

— И как ще обясниш убийството ми на Юлий — попита хладно. Очите му бяха пълни със злоба. — Той също може да е жесток, Октавиане. Вероятно затова ме остави жив.

Октавиан се успокои и Кир му взе ножа.

— Мислиш ли, че ще се излекуваш? — попита младежът. — Какво ще стане, ако наредя на хората си да те отведат някъде и да ти размажат ръката както трябва? Да я натрошат толкова зле, че никога повече да не можеш да хванеш меч.

Усмихна се, когато видя в очите на Брут да проблясва страх.

— И ще боли, нали? А и никога повече няма да можеш да яздиш или дори да си напишеш името. Това най-накрая ще пречупи нахалството ти.

— О, ти си благороден човек, Октавиане — каза Брут. — Бих искал да имам твоите принципи.

Октавиан продължи, като едва прикриваше злобата си.

— Още дума и ще го направя. Никой няма да ме спре, нито да те спаси. Знаят, че го заслужаваш. Хайде де. Още една дума.

Брут дълго се взира в него, после тръсна с отвращение глава, обърна се и се отдалечи.

Октавиан кимна рязко, трепереше от гняв.

— Не биваше да избухваш — тихо каза Домиций. Държеше Октавиан за рамото и гледаше след ранения мъж, когото някога боготвореше.

— Не можах да устоя — изсумтя Октавиан. — След всичко, което направи, стои сред нас, сякаш има това право. Не знам какво си е мислил Юлий, като го докара тук.

— Аз също — отвърна Домиций. — Но това си е между тях двамата.

Регул ги повика и посочи към морето. Галерите идваха, а огромните им весла ги приближаваха към пристанището.

— Докато не се уверим, че е добре, всички да са готови за отблъсване на атака — нареди Октавиан. — Домиций, извънредните да стоят отзад като резервни пешаци. Тук не ни вършат работа.

Всички тръгнаха бързо, без да поставят под въпрос правото му да ги командва. Октавиан остана да наблюдава приближаването на галерите.

Малкото пристанище не можеше да поеме и шестте галери и четири от тях се скупчиха около залива. Другите две влязоха заедно. Октавиан гледаше как гребците прибират греблата, та галерите да могат да се плъзнат до кея. Огромните корвуси паднаха с трясък на камъните и моряците с възгата в ръце затичаха по тях. А после Октавиан видя Юлий на борда и въздъхна от облекчение.

Юлий вдигна ръце за поздрав и попита:

— Хората готови ли са за качване.

— Готови са, господарю — отвърна усмихнат Октавиан. Юлий все още успяваше да го учуди.

— Тогава да започваме. Нямаме време за губене. Почти сме ги настигнали. — Спря, отново почувствал тръпката на преследването. — Кажи им, че на борда има добър запас от храна, и ще се раздвижат малко по-бързо.

Октавиан отдаде чест и тръгна към хората, които командваше. Юлий беше забелязал, че легионерите са готови за бой, въпреки че не би го споменал, след като екипажите на галерите можеха да чуют. Октавиан не можа да потисне усмивката си, докато повтаряше заповедта на Четвърти легион. Въпреки че им предстояха трудни дни, изпитваше нарастваща увереност. Помпей нямаше да им избяга.

Бавното зазоряване разкри пред очите им брега на Мала Азия, със стръмни сиво-зелени планини, които се спускаха към морето. Над главите им крещяха гъски, пеликани прелитаха над галерите и наблюдаваха сребристите рибни пасажи под повърхността. Във въздуха се усещаха първите признаци на пролетта и утрото изглеждаше пълно с обещания.

За всички това беше нова земя, по-далече на изток от Рим, отколкото беше Британия на запад. Смокините, кайсиите и ядките щяха да запълнят трюмовете на търговските кораби, които се насочваха обратно към пазарите у дома. Това беше златна земя, древна, а някъде на север бяха руините на Троя. Юлий си спомняше как отегчаваше учителите си да му разказват истории за това място. Александър бе идвал тук и бе направил жертвоприношение на гроба на Ахил.

Вече влизаха в малкото пристанище.

— Когато се върна в Рим — каза той на Домиций, — ще съм видял краищата на римската земя, както на изток, така и на запад. Горд съм да съм толкова далече от дома и все още да чувам езика на моя град. Да открива тук нашите войници, нашите закони и кораби. Не

е ли чудесно?

Домиций се усмихна на ентузиазма на Юлий; и той изпитваше същото. Въпреки че преследването през Гърция беше тежко, духът на легионите се беше повишил. Вероятно това беше последствие от Фарсал, защото всички разбираха, че идва краят на годините на битки. Това, че Юлий командваше шестте галери, превръщаше мечтите им в реалност. Вече не бяха във война. Целта им беше да стъпчат последните възгледи на диктатурата на Помпей. Тези, които бяха с Юлий още от Испания и Галия, го усещаха по-силно от всички. Бяха се струпали на перилата на шестте галери, смееха се и се шегуваха.

Домиций погледна нагоре към мачтата, където се беше качил Адан. Дори от толкова високо гласът на испанеца се чуваше — той пееше някаква балада от младостта си.

Квесторът на малката крайбрежна крепост говореше чудесен латински, въпреки че беше отраснал в градчето. Беше нисък и мургав, поклонил се дълбоко и не се изправи, докато не получи разрешение.

— Консуле — каза той. — Добре дошъл.

— Кога тръгна Помпей? — попита нетърпеливо Юлий.

Дребният мъж не се поколеба и Юлий разбра, че Помпей не е оставил никакви заповеди — явно беше очаквал, че галерите му ще спрат преследвачите. Това даваше надежда на Юлий, че може би е забавил ход.

— Диктаторът тръгна снощи, консуле. Бързаш ли? Мога да изпратя съобщение на юг, ако искаш.

Юлий премигна изненадано.

— Не. Аз го преследвам. Не искам да го предупреждават.

Квесторът се обърка. За два дни беше видял повече римски легионери, отколкото през целия си живот. Това щеше да е история, която да разказва на децата си — че е говорил не с един, а с двама господари на Рим.

— Тогава ти желая късмет в преследването, консуле — каза той.

След четири дни усилен поход видяха ездачите на Помпей. Бяха стигнали далече на юг и когато съгледвачите се върнаха с новината, мъжете на Юлий нададоха радостен възглас. Беше дълго преследване, но когато роговете прозвучаха, мъжете оформиха строй за атака, готови да разбият врага за последен път.

Войниците на Помпей чува роговете и Юлий само можеше да си представи страха и ужаса в редиците им. Това бяха същите извънредни, които бяха побягнали край Фарсал. Да открият, че са преследвани в друга страна, беше смразяващ удар. Веднъж вече бяха победени и Юлий не се съмняваше, че хората му могат да го направят отново. Испитваше удоволствие, че превъзхожда по брой малката армия на Помпей, както той го превъзхождаше край Фарсал. Нека разберат какво е да се изправиш пред толкова войници, решени да те унищожат.

В далечината видя как редиците на римските конници се обръщат с лице към заплахата. Беше безнадежден ход, но се възхити на смелостта им. Вероятно искаха да изтрият спомена за предишното поражение. Видя ги как пришпорват конете си в тръс към Десети, усмихна се в очакване и затърси червения плащ на Помпей сред тях.

В Десети и Четвърти подготвяха копията си. Когато тропотът на копитата приближи, вдигнаха глави, обзети от ярост, наподобяваща радостта.

— Господарю, тръгвай, моля те! Ние ще ги спрем — изкрещя Каситас.

Диктаторът седеше на седлото като вцепенен. Не беше проговорил от първия ужасяващ момент, когато зад него бяха прозвучали римските бойни рогове. Не беше очаквал да чуе този звук отново.

Попи черната следа по устните си и се замисли дали да не тръгне с останките от армията си. Вероятно това щеше да е величествен жест. Поетите на Рим щяха да го опишат в баладите си.

Причерня му; болката го разяждаше. Вече не носеше броня, тъй като никоя не можеше да побере подутината му. Тя нарастваше с всеки ден, притискаше дробовете му, беше му все трудно да диша. Имаше моменти, в които би дал всичко просто за да може да потъне в спокоен мрак. Мечтаеше за края на агонията и докато потупваше коня си по шията, копнееше да го пришпори в последен галоп.

— Господарю! Можеш да се измъкнеш. Брегът е само на няколко мили на юг — изрева Каситас; опитваше се да разчупи вцепенението, обзело командира му.

Помпей бавно премигна; после легионите на Цезар сякаш избистриха зрението му и разумът му се върна. Погледна десетника. Мъжът отчаяно искаше Помпей да се махне оттук; очите му умоляваха.

— Направи каквото можеш — каза най-после Помпей и Каситас някак си го чу сред тропота на конете, кимна с облекчение и се развика:

— Квинт! Вземи Луций и тръгнете с консула. Ще ги задържим, колкото можем.

Около Помпей се събра отряд ездачи. Диктаторът огледа останалите — бяха дошли толкова далече от дома, за да умрат за него. Замъгляването, което сковаваше ума му с напредването на болестта, сякаш се разсея.

— Всички вие ми служихте добре — извика им той.

Обърна се и докато се отдалечаваше, чу заповед за нападение — последен отчаян удар

срещу войниците на Цезар.

Морето не беше много далече и там можеше да има кораби, които най-после да го отведаат далече от римските земи. Щеше да изчезне там, където Рим нямаше никаква власт, и Юлий можеше да го търси с години, без да го открие.

Потупа привързаната на седлото му кожена торба: намираше успокоение в златото в нея. Нямаше да е беден, когато стигнеше пристанищата на Египет. Там имаше лечители, които щяха да го изцерят.

Десети и Четвърти хвърлиха копията си на по-малко от трийсет стъпки от линията на сблъсъка. Тежките оръжия прободоха първите коне и тези след тях започнаха да се препъват и да падат. Легионите ветерани се придвижиха бързо напред — бяха се били с конница в Галия и не се страхуваха, че подивелите животни ще ги стъпчат.

Ездачите на Помпей обаче не се даваха лесно и Юлий беше впечатлен от смелостта им. Въпреки че положението им беше безнадеждно, те се биеха с мрачно отчаяние. Трудно можеше да повярва, че това са същите войници, които бе видял да бягат в Гърция.

Полето ехтеше от виковете и трясък на метал.

Когато хората на Помпей останаха по-малко от хиляда, Юлий даде знак на тръбачите да свирят отбой. Легионите отстъпиха и Юлий изкрещя:

— Кой печели, ако се биете до последния човек?

Един мъж с броня на десетник се приближи и отдаде чест. Лицето му беше сурово.

— Не е кой знае какво да умрем тук — каза Каситас. — Върнахме си честта.

— Гарантирам ви всички почести, десетнико. Приеми моята пощада и кажи на хората си да спрат.

Каситас се усмихна и поклати глава.

— Тя не е твоя, за да ни я предлагаш. — И обърна коня си.

Юлий му даде време да стигне до своите, преди отново да хвърли легионите в бой. Отне им доста време да избият всички. Когато останаха само няколко десетки уморени мъже, изправени на окървавеното поле, Юлий опита последно примирие, но пак му отказаха. Последният жив беше загубил коня си, но все още беше с вдигнат меч, когато го повалиха.

Легионерите не се радваха на победата. Стояха окървавени и задъхани като кучета на слънце. Над полето падна тишина, мнозина в редиците шепнеха молитви за мъжете, срещу които се бяха изправили.

Юлий почтително поклати глава, впечатлен от това, което беше видял. А когато не откриха тялото на Помпей, погледна на юг и каза замислено:

— Той не заслужава подобна вярност... Намерете чисто място, където да си направим лагер и да отпочинем. Ще продължим утре, когато отдадем почит на римските ни мъртъвци. Не правете разлика между мъртвите. Те бяха бойци на един и същи град.

На три търговски кораба само двете хиляди оцелели от любимия Десети на Юлий прекосиха морето до Александрия. Извънредните му останаха с Четвърти, за да чакат транспорт. Не знаеше дали ще може да открие Помпей. Тази земя никога не бе завоювана от Рим и всичко, което знаеше за местните нрави, бяха спомени от онова, което беше учил като дете. Това беше градът на Александър, наречен на негово име. Въпреки че за Юлий Египет беше като друг свят, Александрия беше мястото на гроба на гръцкия цар, пред когото се беше прекланял през целия си живот.

Следата, която беше прокарал през света, беше останала с векове и дори египетските царе бяха наследници на един от военачалниците на Александър, Птолемей. Ако Помпей не беше избягал през морето, за да се измъкне от него, Юлий знаеше, че вероятно би дошъл тук просто за да види славата, за която беше слушал като момче. Спомни си как някога стоеше пред счупената статуя на гръцкия цар и се чудеше дали и неговият живот ще бъде така добре оползотворен. Сега можеше да стъпи на земята на Египет като владетел на най-великата империя на света. Нямаше нужда да навежда глава пред никой жив човек, нито пред нечия памет.

Тази мисъл породила прилив на носталгия, когато осъзна, че в римския форум вече е настъпила пролет. Ораторите щяха да говорят на тълпата, да преподават философия и право за дребни монети. Юлий беше прекарал само няколко месеца в родния си град за почти двайсет години и беше остарял, докато му служеше. Беше оставил младостта си в чужди земи и беше загубил повече, отколкото Рим някога му беше дал.

Какво беше спечелил в замяна на живота на хората, които някога беше наричал приятели? Беше странно, че така лесно беше пропилял годините си. Беше си извоювал правото да е първият човек в своя град, но не изпитваше удоволствие от това. Вероятно пътят го беше променил, но беше очаквал повече.

Входът на пристанището на Александрия беше през тесен канал между високи скали — толкова тесен, че лесно можеше да бъде блокиран. Юлий не можеше да се освободи от усещането, че пристанището е естествен капан.

Жегата се усилваше и Юлий попи потта от челото си. Войниците на палубата засочиха огромната квадратна колона от бял мрамор, издигната на пристанището. Беше по-висока от всяка сграда в Рим и Юлий усети носталгия за дните, в които се страхуваше единствено да не бъде набит от учителите си. Фарът тогава му се струваше невероятно далече. Никога не беше очаквал да го види, при това толкова отблизо, и вдигна глава заедно с останалите, омаян от почуда. Някъде в този град се намираше най-огромната библиотека на света, съдържаща всички трудове по философия и математика, писани някога. Беше почти светотатство да доведе главорезите си в този град на благоденствието и знанието... но скоро неговото отмъщение щеше да приключи и щеше да е свободен да разгледа златните земи.

Пристанището беше пълно със стотици кораби на десетки народи и капитаните на Юлий трябваше да проявят доста умения, за да избегнат сблъсък.

Юлий най-после обърна поглед към града и се намръщи, когато далечните фигури се превърнаха във въоръжени мъже. Видя вдигнати копия и опънати лъкове. Първите редици носеха овални щитове, но нямаха никакви брони, а само препаски и сандали: гърдите им бяха голи. Беше съвсем ясно, че не са римляни. Нямаше как да са.

Начело стоеше висок мъж в широка роба, която блестеше на слънцето. Дори от това разстояние Юлий можеше да усети погледа му и преглътна сухо. Дали бяха излезли, за да го приветстват, или за да му попречат да слезе на брега? Усети първите тревожни тръпки, когато видя, че най-близките войници носят бронзови мечове — блестяха като злато.

— Нека отида аз, господарю — прошепна до рамото му Октавиан. Легионерите на Десети се бяха смълчали и гледаха с подозрение армията на кея.

— Не — отвърна Юлий, без да се обръща. Нямаше да покаже страх пред лицето на тези странни хора. Консултът на Рим можеше да отиде където си поиска.

Спуснаха корвуса и Юлий слезе. Чу тракането на подкованите сандали, когато хората му го последваха, и усети, че Октавиан е точно зад него. Гордо вдигнал глава, Юлий тръгна към

мъжа, който го очакваше.

— Аз съм Порфирий, пратеник на цар Птолемей, тринайсетият с това име — започна мъжът със странно съскав глас. — Той, който е владетел на Долен и Горен Египет, който представлява царствеността и доверието на боговете. Той, който е обичан...

— Търся един римлянин — прекъсна го Юлий, като се постара да говори достатъчно високо. Пренебрегна изненадата и гнева в очите на Порфирий. — Знам, че е дошъл тук, и искам да ми бъде предаден.

Порфирий наведе глава, за да прикрие неодобрението си.

— Чухме от търговците какво искаш, консуле. Знай, че Египет е приятел на Рим. Моят цар е притеснен от мисълта, че твоите армии могат да нарушат спокойствието на градовете ни, и ти е приготвил дар.

Юлий присви очи, когато въоръжените мъже се разделиха и един мускулест роб се приближи с отмерена походка. В протегнатите си ръце носеше пръстен съд, покрит с изящно изрисувани фигури.

Робът постави съда в краката му и коленичи. Юлий срещна погледа на представителя на царя и не помръдна. Не беше получил отговор на въпроса си и усети как го обхваща гняв. Не знаеше какво очакват от него.

— Къде е Помпей? — попита той. — Аз...

— Отвори съда — отвърна мъжът.

С нетърпелив жест Юлий вдигна капака и ахна от ужас. Капакът се изплъзна от пръстите му и се разби на каменните плочи.

Безжизнените очи на Помпей гледаха от прозрачното масло. Юлий видя блясъка на пръстена на сената, положен на бледата му буза. Бавно бръкна, докосна студената плът и го извади.

За първи път беше срещнал Помпей в старата сграда на сената, когато все още беше почти момче. Спомни си страхопочитанието си в присъствието на легенди като Марий, Цицерон, Сула и младия военачалник Гней Помпей. Точно Помпей беше прочистил Вътрешното море от пирати за четирийсет дни. Пак той беше потушил въстанието на Спартак. Заради всичко, на което беше станал враг, Юлий беше свързал семейството и съдбата си с Помпей в триумвират.

Имаше прекалено много имена в свитъка на мъртвите, прекалено много хора бяха паднали. Помпей беше горд мъж. Заслужаваше повече от това да бъде убит от ръцете на непознати, далече от дома.

И Юлий заплака пред всички.

Вратата на залата се отвори и дъхът на Юлий спря от това, което видя вътре. Беше очаквал лична среща, но огромната зала беше пълна със стотици богато облечени хора. Само централната алея, която водеше към трона, беше свободна. Всички се обърнаха да го погледнат и той беше впечатлен от гамата от цветове, която трептеше пред очите му. Това беше царският двор, изобилно гримиран и накичен с бижута.

Лампите висяха на тежки вериги и пламъчетата се люлееха от невидимо течение над главата му. Той се опитва да не покаже възхищението си. Не беше лесно. Накъдето и да погледнеше, виждаше черните базалтови статуи на египетските богове, извисяваха се над придворните. Сред тях разпозна фигури от гръцкия пантеон и само можа да тръсне учудено глава, когато видя чертите на самия Александър. Наследството на Гърция беше навсякъде, от архитектурата до начина на обличане, леко примесено с египетския стил. В крайна сметка нямаше друг град като Александрия.

Благовонията бяха толкова силни, че направо успиваха, така че Юлий трябваше да се съсредоточи, за да запази съзнанието си ясно. Беше облечен в най-добрата си броня и плащ, но пред премените на царедворците се чувстваше като дрипльо. Вдигна раздражено глава, когато усети натиска на хиляди очи върху себе си. Беше видял краищата на света. Не можеше да бъде смаян от злато и камък.

Тронът на царете бе в отсрещния край на залата и Юлий тръгна към него. Сандалите му тракаха високо. Като хищни насекоми, царедворците улавяха всяко негово движение. Порфирий го следваше безшумно. Юлий беше чувал за евнуси, които прислужвали в източните царства, и се чудеше дали Порфирий е едно от тези странни същества.

Пътят към трона продължи сякаш цяла вечност. За свое притеснение Юлий откри, че престолът е издигнат върху каменен подиум, така че трябваше да вдигне поглед пред царя като молител. Спря, когато двама от стражите на Птолемея му препречиха пътя с орнаментираните си златни жезли. Юлий се намръщи — не искаше да покаже, че е впечатлен. Помисли, че Птолемея го гледа с интерес, макар че не можеше да е сигурен. Царят носеше златна покривка на главата и маска, която прикриваше всичко освен очите му. — Робите му също блестяха от злато и въпреки че вееха на царя, Юлий само можеше да предполага колко му е горещо под тези дрехи в претъпканата зала. Порфирий пристъпи напред и заяви с отекващ глас:

— Гай Юлий Цезар, консул на римските земи, на Италия, Гърция, на Кипър и Крит, Сардиния и Сицилия, на Галия, на Испания и на Африканските провинции.

— Добре дошъл — отвърна Птолемея и Юлий се изненада от тънкия му глас — глас на младо момче, който трудно можеше да се свърже с изобилието и силата, които беше видял, или с царицата, прочута със своята красота и ум. Юлий се поколеба какво да каже. Благовонията почти го задушаваша и му се искаше да се изкашля.

— Благодаря, че прие мен и хората ми, велики царю — каза след малко.

Един мъж застана от едната страна на облечения в злато Птолемея, наведе се и прошепна нещо в ухото му, после се изправи. Юлий си отбеляза лисичите му черти — черти на истински египтянин. Клепачите му бяха намазани с някаква черна смес, което му придаваше странна и почти женствена красота. „В този няма никаква римска кръв“, помисли си Юлий.

— Говоря с гласа на Птолемей — каза мъжът, втрещен в очите на Юлий. — Ние почитаме великия Рим, който от поколения търгува с нас. Гледахме го как се издига от няколко прости пастири до прославената сила, която има днес.

Юлий се подразни. Не знаеше как е прието в Египет — да говори с този мъж или на самия Птолемей. Очите на царя светеха от любопитство, но не му даваха никакъв отговор.

— Ако ще ми говориш, кажи ми името си — сопна се Юлий на царедвореца.

През залата премина вълна на изненада и Птолемей се наведе напред на мястото си с очевиден интерес. Египтянинът остана спокоен.

— Името ми е Панек, консуле. Говоря с гласа на царя.

— Тогава замълчи, Панек. Не съм тук, за да говоря с теб — каза Юлий. Зад него се надигна ропот и той чу как Порфирий си поема рязко дъх. Юлий пренебрегна това и се обърна към Птолемей.

— Моят народ наистина е млад, както е бил млад и народът на Александър, когато е дошъл тук — започна Юлий. За негова изненада всички в залата за миг сведоха глави при споменаването на Александър Велики.

Панек заговори отново, преди Юлий да може да продължи.

— Ние почитаме бога, основал този велик град. Неговата смъртна плът лежи тук като знак за нашата любов към него.

Юлий мълчеше и го гледаше. Александър да е бог? Панек му отвръщаше със спокойна безизразност.

— Един римски консул пристигна преди мен — каза Юлий. — С какво право беше отнет животът му?

Настана тишина. Златната фигура на царя беше неподвижна като статуя. Погледът на Панек сякаш стана по-остър и Юлий си помисли, че най-послед го е ядосал.

— Дребните проблеми на Рим не бива да бъдат прехвърляни в Александрия. Това е думата на царя — каза Панек. Гласът му отекваше в залата. — Твоите армии и твоите битки нямат място тук. Получи главата на своя враг като подарък от Птолемей.

Юлий гледаше твърдо царя и видя, че премигва. Нервен ли беше? Трудно можеше да прецени под тежкото злато.

— Осмеляваш се да наричаш главата на консул на Рим подарък, така ли, Панек? Ще отговориш ли на мен, царю, или ще оставиш това боядисано нищожество да говори вместо теб?

Царят се размърда нервно. Панек сложи ръка на рамото му, сякаш за да го успокои. Спокойствието бе изчезнало от намастеното му лице. Заговори така, сякаш думите прогаряха устата му.

— Гостоприемството, което ти е предложено, ще трае само седем дни, консуле. След това ще се качиш на корабите си и ще напуснеш Александрия.

Юлий не му обърна внимание. Очите му не се откъсваха от златната маска. Птолемей не помръдна и след миг Юлий наистина се вбеси. Усещаше гнева на пазачите около себе си, но това нямаше значение.

— Тогава нямаме какво повече да си кажем. Царю, за мен беше чест да се видя с теб.

Рязко се обърна и си тръгна. Порфирий трябваше да подтичва, за да го настигне.

Щом излязоха от залата, Порфирий препречи пътя му и каза:

— Консуле, имаш талант да си създаваш врагове.

Юлий само го изгледа и Порфирий се сви под погледа му.

— Ако царят реши, че си го обидил, хората ти няма да бъдат оставени живи. Ще ги разкъсат. И теб също.

Юлий погледна тъмните му очи.

— Ти евнух ли си? Цял ден се чудя.

Порфирий се смая.

— Какво? Не чу ли какво ти казах?

— Чух те. Чувал съм и заплахите на доста царе през живота си. Какво значение има още една?

Порфирий зяпна.

— Цар Птолемей е бог, консуле. Ако поиска смъртта ти, нищо на света не може да те спаси.

Юлий сякаш обмисли това.

— Ще го имам предвид. Сега ме върни при хората ми в онзи чудесен дворец, който ми даде твоят бог. Благовонията тук са прекалено силни за мен.

Порфирий се поклони объркано.

— Да, консуле.

Юлий замислено крачеше по мраморния под. Дворецът, който му беше предоставен, бе по-голям и по-богат от всичко, което беше притежавал в Рим, а стаята, в която беше ял, беше една от десетките на негово разположение. Порфирий му беше осигурил роби, но след завръщането си от царския двор Юлий ги беше освободил. Предпочиташе компанията на своя Десети пред тази на шпиони и възможни убийци.

Спря при отворения прозорец, който гледаше към пристанището, и остави ветреца да охлади раздражението му. Освен вечния огън на Фара виждаше хилядите светлини на домовете, дюкяните и работилниците. Доковете бяха пълни с кораби и товари — тъмнината не беше променила нищо. В друго настроение вероятно би се наслаждавал на гледката, но сега стисна здраво каменния перваз, без да обръща внимание на майсторството, с което бе изработен. Отначало беше впечатлен от това колко украсен е градът. Жилището му не беше изключение — стените на тази стая например бяха опасани с някаква синя керамика, покрита със златен варак. Но възхищението му бързо беше избледняло. Вероятно защото толкова дълго бе прекарал на бойното поле или защото корените му идваха от много по-семплия Рим, но Юлий вече не вървеше така, сякаш го е страх да не бутне нещо и да го счупи. Не го беше грижа за всичките тези статуетки и съдинки.

— Всъщност направо ме изгониха! — каза той и стисна ръце зад гърба си. — Не можеш да си представиш наглостта на тези натруфени и намазани царедворци. Ято красиви птички без достатъчно ум в тъпите глави.

— Какво каза царят за Помпей? — попита Октавиан.

Седеше на отрупана с възглавнички пейка, която сякаш беше издялана от един-единствен къс черен гранит. Той също беше изпитал египетското гостоприемство — полуголите пазачи бяха попречили на хората му да разгледат града. Домиций успя да им се измъкне за час, но после го доведоха като пакостливо дете: пазачите само клатеха невярващо глави.

— Царят може да е и ням, като се има предвид колко чух от него — отвърна Юлий. — От няколкото думи, които чух, бих могъл да кажа, че е още момче. Не видях прославената му царица. Още обиди! Неговите царедворци са истинската власт в този град и ни отпратиха

като нежелани търговци. Това е непростимо! Да мисля, че това е градът на Александър, че имам възможността да го видя, да прекарам дни във великата библиотека сам и може би да навляза навътре в сушата, за да видя Нил. Рим можеше да почака още малко завръщането ми.

— Ти получи това, за което дойде, Юлий. Главата на Помпей и пръстена...

— Да! Получих тази мазна останка от един велик мъж. Животът му не беше техен, за да го отнемат, Октавиане. В името на боговете, вбесявам се, като помисля, че позлатените им евнуси са го убили.

Сети се за обещанието, което беше дал на дъщеря си, и че наистина мислеше да не отнема живота на Помпей. Как щеше да реагира Юлия, като чуеше новината? Помпей не беше убит от неговата ръка, но вероятно начинът, по който беше свършил животът му, беше по-лош — далече от дома и народа си. Стисна гневно зъби.

— Говореха така, все едно щяхме да плякосаме града, докато го търсим. Сякаш сме варвари, които трябва да бъдат предразположени и отпратени по пътя им с няколко мъниста и грънци! Той беше мой враг, но заслужаваше повече, отколкото да бъде убит от техните ръце. Беше римски консул. Трябва ли да оставя това без отмъщение?

— Мисля, че да — отвърна Октавиан и се намръщи.

Знаеше, че Юлий е в състояние да обяви война на града заради убийството на Помпей. Въпреки че царедворците и царят вероятно не го знаеха, във всеки момент на пристанището можеха да се изсипят четири хиляди мъже. А ако Юлий изпратеше вест до Гърция, можеше да заповяда пристигането на десет легиона. Една искрица — и Октавиан знаеше, че още години няма да види Рим.

— Те са вярвали, че изпълняват волята ти, когато ти дадоха главата на Помпей — каза Октавиан. — Според техните обичаи са се отнесли към нас с любезност. Обида ли е да ти предоставят такъв палат?

Реша да не споменава унижението, което Десети беше преживял от пазачите на двореца. Юлий беше много по-грижовен към любимия си легион, отколкото към собствения си живот. Ако чуеше, че са се отнесли зле с хората му, щеше да заповяда да надуют роговете на войната още преди слънцето да е изгряло.

Юлий го чакаше да продължи и в тишината Октавиан чуваше потропването на пръстите му по перваза.

— Само седем дни! — сопна се Юлий накрая. — Трябва ли да подвия опашка и мекушаво да последвам заповедите на онова позлатено момче? Ако това изобщо са неговите заповеди, а не просто прищявка на контролиращата го клика. Александър щеше да се обиди, ако видеше, че се отнасят с мен по този начин. Казах ли ти, че го почитат като бог?

— Спомена го — отвърна Октавиан, но Юлий сякаш не го чу. Гледаше някак учудено.

— Статуята му украсява храмовете на боговете им тук, с благовония и дарове. Впечатляващо е. Порфирий каза, че и Птолемея бил бог. Това са странни хора, Октавиане. И защо ще отрежеш тестисите на един мъж? Това прави ли скопците по-силни или по-умни? Каква полза може да има от това? С царя имаше хора, за които не бих могъл да кажа дали са мъже, или жени. Вероятно са скопени. Виждал съм доста странни неща през живота си — помниш ли черепите на суебите? Невероятно.

Октавиан го гледаше внимателно и чакаше да свърши тирадата си. Не се осмеляваше да го остави сам, докато е в плен на подобни настроения, но не можа да потисне прозявката си — вече беше много късно. Всъщност зората не беше много далече.

През високата бронзова врата влезе Домиций и почти викна:

— Юлий, знаеш ли какво стана?

— Какво? — попита Юлий.

Октавиан скочи.

— Не съм много сигурен — усмихнато отвърна Домиций. — Дойде един мъж, огромен като Кир. Носи килим.

Юлий го погледна безизразно.

— Да ни го продаде?

— Не. Каза, че бил подарък от царицата на Египет.

— Вероятно искат да смекчат впечатлението от лошото посрещане — каза Октавиан и сви рамене.

— Доведи го — каза Юлий.

Домиций изчезна и след малко въведе един брадат гигант, който носеше руло златотъкан плат.

— Поздравления и почитания за теб, консуле — каза огромният мъж на безупречен латински. — Нося подарък от Клеопатра, дъщеря на богинята Изида, царица на Египет и почитана съпруга на Птолемей.

И сложи товара си на пода с невероятно внимание. Нещо в него се размърда и Октавиан светкавично извади меч си.

Непознатият вдигна ръце.

— Няма заплаха за вас.

Октавиан пристъпи напред с изваден меч, а мъжът бързо коленичи и с едно движение разви килима.

Оттам изскочи млада жена — тупна на пода на четири крака като котка. Юлий зяпна при появата ѝ. Къса превръзка от жълта коприна прикриваше гърдите ѝ, още една беше увита около кръста ѝ — само това бяха дрехите ѝ. Беше боса. Кожата ѝ беше като тъмно злато, косата ѝ беше разчорлена — няколко кичура паднаха напред и покриха зачервеното ѝ от жега и притеснение лице. Може би беше плод на въображението на Юлий, но му се стори, че я чу тихо да проклина.

Докато римляните гледаха изненадано, жената издаде напред долната си устна и издуха косата от лицето си. Погледът ѝ се спря върху Юлий и тя бавно се изправи и каза спокойно:

— Аз съм Клеопатра. Ще говоря само с теб.

Юлий стоеше като омагьосан. Клеопатра имаше тяло на танцьорка, огромни мигли и сочни устни, които предполагаха рядка чувственост. Златните ѝ обици блестяха. На шията ѝ висеше червен гранат, като капка кръв. Беше наистина красива, точно както беше чувал.

— Оставете ни — каза той, без да поглежда към останалите.

Октавиан се поколеба за момент, но после излезе с Домиций и брадатия слуга.

Юлий отиде до масата и наля вино в една чаша — направи го всъщност, за да си осигури време да помисли. Клеопатра пристъпи към него и взе чашата с две ръце.

— Защо те донесоха по този начин? — попита Юлий.

Тя пи дълго, преди да отговори, и той се зачуди какво ли е да те увият така и да те носят през целия град в такава жега.

— Ако бях тръгнала открито, царедворците щяха да ме задържат. Не съм добре дошла в Александрия, вече не.

Очите ѝ не се откъсваха от неговите и Юлий усети, че директността ѝ го притеснява. Направи знак към пейката и тя го последва натам, като леко провлачваше крака.

— Как може една царица да не е добре дошла? — попита той.

— Защото съм във война, Цезар. Верните ми войници са на границата със Сирия, но не могат да влязат в Египет. Животът ми нямаше да струва нищо, ако бях дошла по светло.

— Не разбирам — каза Юлий.

Тя се приближи още повече и той усети силния ѝ парфюм: идваше от голата ѝ кожа като дим. Откри, че е възбуден от полуголото момиче, и положи усилие да не го показва.

— Брат ми Птолемея е на тринайсет години — каза тя. — Той е под властта на Панек и няма думата по отношение на управлението на земите ми.

— Брат ти ли? — учуди се Юлий.

Тя кимна.

— Мой брат и мой съпруг едновременно. — Забеляза изражението му и се разсмя — силен кикот, който му хареса.

— Това е нещо формално, римлянино, за да е чиста кръвната линия. Ние сме цар и царица заедно, както баща ми се е оженил за сестра си. Когато Птолемея порасне, ще му родя деца, които да управляват след нас.

Юлий се обърка. Чудеше се какво да каже, за да разбие тишината.

— Много добре говориш езика ми.

Тя отново се разсмя и смехът ѝ го очарова.

— Баща ми ме научи, въпреки че съм първата от рода му, която говори египетски. Ако предпочиташ да говорим на гръцки? Това е езикът на детството ми.

— Радвам се да го чуя — искрено отвърна той. — Възхищавал съм се на Александър през целия си живот. Да съм тук сред наследниците на негов военачалник е впечатляващо.

— Сега ме привлича Египет, Цезар. Той е като огън във вените ми — каза тя.

Кожата ѝ беше гладка, меденозлатна, мазана с масло през всеки ден от живота ѝ. Юлий знаеше, че допирът до нея би бил невероятен.

— Но не можеш да поемеш трона, от страх — тихо каза той.

Клеопатра изсумтя.

— Не и от народа ми. Те са верни на богинята в мен.

Юлий се намръщи на подобни думи от толкова младо момиче.

— Не вярвам в такива неща.

Тя го погледна с интерес и сърцето му се разтупка.

— Плътта, която виждаш, е нищо. Моето Ка е божествено, затворено в мен до смъртта ми. Не би могъл да разбереш.

— Твоето Ка?

— Моят... дух. Моята душа. Като огън в счупена лампа, ако предпочиташ.

Юлий тръсна глава. Парфюмът ѝ сякаш изпълваше всеки дъх, който поемаше, толкова близо седеше тя. Не я беше забелязал да помръдва, но разстоянието сякаш се стопи и стаята стана по-гореща.

— Още не си казала защо дойде.

— Не е ли очевидно? Чух за теб. Молих се на Изида да се измъкна от заточението си и ти ми беше изпратен. Ти имаш армия, която да промени баланса във всяко сърце на Александрия. — Очите ѝ молеха.

— Ами твоите войници? — попита той.

— Прекалено малко са и шпионите кръжат около лагера им като мухи. Рискувах живота си, за да стигна до теб, Цезар, а съм само една. — Докосна лицето му със студената си

ръка. — Трябва ми уважаван мъж, Цезар. В отчаяна нужда съм. Може и да твърдиш, че не вярваш, но това е причината боговете да те доведат тук.

Юлий тръсна глава.

— Следвах Гней Помпей, когото вие убихте.

Тя го гледаше в очите.

— И какво го накара да дойде в града на Александър? Има много пристанища. Ако не можеш да повярваш, дай ми моето отмъщение, както си получил своето! Заповедта за смъртта на Помпей носи името на моето семейство, за унижение. Панек използва царския печат, сякаш е негов. Ще ми помогнеш ли, римлянино?

Юлий сковано стана. Идеята да повали на колене арогантните царедворци го изкушаваше. Помисли за извънредните и за войниците, които идваха от Мала Азия, и се зачуди дали ще пристигнат преди изтичането на седемте дни.

— Колко войници имат? — попита той.

Тя се усмихна и изпъна крака, пръстите им докоснаха мраморния под.

Юлий крачеше с нова енергия. Не беше спал, нито беше намерил време да се избърсне, въпреки че слънцето вече се беше издигнало и градският шум нахлуваше през високите прозорци.

— Това не е наша битка, Юлий — каза Октавиан, притеснен и загрижен. Виждаше как перспективата да се върнат в Рим се отдалечава и усети незабавна неприязън към жената, която беше донесла промяната.

— Ще е, ако го направя — отвърна Юлий. — Моята дума е достатъчна причина. — Спря; изчакваше младият мъж да разбере. — Ако се намесим тук, вероятно някой ден този град ще стане част от нашата империя — и целият Египет отвъд него. Представете си това! Градове, по-стари от Гърция, пътят към изтока. — Очите му блестяха и Октавиан вече знаеше, че няма да се върнат вкъщи.

— Приемам, че красотата ѝ не е повлияла на преценката ти — каза Октавиан.

Юлий гневно стисна зъби, после вдигна рамене.

— Не съм защитен от женската красота, но това е възможност да действаме в интерес на Рим. Не бих могъл да поискам по-добра възможност, за да пресека възела на обърканата им политика. Ако боговете са на наша страна, значи са римски богове! Това ме призовава.

— И Рим те зове да се завърнеш! — сопна се Октавиан и сам се изненада от тона си. — Спечели всичките си битки. Не е ли време да се върнеш при наградата си? Хората чакат заповедта ти за това.

Юлий потърка брадичката си и внезапно се напрегна.

— Ако се върна, може никога повече да не напусна Рим. Вече съм твърде стар, за да планирам нова кампания. Но не и достатъчно стар, за да се страхувам от още една, когато е за справедлива кауза. Как бих могъл да претендирам, че ще разнасям светлината на нашата цивилизация, а да обърна гръб на това? Ако гледаме само навътре, към собствените си дела, тогава влиянието, което сме спечелили, ще бъде пропиляно. — Спря пред Октавиан и го хвана за рамото. — Възнамерявам да използвам влиянието, което са ми спечелили годините на битки. Бих искал да се присъединиш към мен по собствено желание, но ако не искаш, можеш да се върнеш.

— Без теб? — попита Октавиан, но вече знаеше отговора. Юлий кимна и той въздъхна. — Моето място е от дясната ти страна. Ако кажеш, че трябва да продължим, ще

съм там, където съм бил винаги.

— Ти си свестен младеж. Ако нямам синове, които да ме наследят, ще съм горд да те видя на моето място. — Той се засмя. — Къде другаде ще намериш обучение като това? Мога да те науча на повече неща за политиката, отколкото ще откриеш за десетилетия на събранията на сената. Помисли за бъдещето. Мисли за това, което ще постигнеш, когато аз приключа. Това е градът на Александър и той може да бъде подаръкът за Рим. Кой по-добре от нас би могъл да донесе този скъпоценен камък?

Октавиан бавно кимна и Юлий го тупна по ръката.

— И срещу колко точно ще се изправим? — прекъсна ги Домиций.

И двамата го погледнаха, сякаш бе прекъснал някакъв много личен разговор.

— Прекалено много, за да тръгнем само с Десети — отвърна Юлий. — Трябва да изчакаме пристигането на Четвърти. Дори и тогава вероятно ще се нуждаем от армията на Клеопатра, преди да приключим. Въпреки че царедворците имат много шпиони и ще научат, ако тя се раздвижи. Трябва да получим предимство още в първия момент, докато все още мислят, че възнамеряваме да си тръгнем мирно и тихо. Ще ги изненадаме. С Четвърти, който да ни подсили, ще ударим, докато не ни очакват.

Той се усмихна и Октавиан също се усмихна на въодушевлението му, въпреки лошите си предчувствия.

— Какво имаш предвид?

— Това е като игра на латрункули — отвърна Юлий. — Трябва да заловим царя.

Легионите чакаха в мрака. Юлий лично беше отишъл на пристанището да посрещне Четвърти. Бяха дошли да преследват Помпей, но вместо това се оказаха част от заговор за отвличане на момчето цар. Може би беше заради топлата нощ или от обикновения факт, че Помпей е мъртъв, но ги бе обзело жизнерадостно въодушевление. Побутваха се и се смееха в тъмнината. Цезар бе триумфирал над враговете си и те бяха тук, за да видят още една победа.

Въпреки напрежението Юлий не можеше да скрие факта, че е доволен. Кир, Брут и Регул бяха дошли в Египет. Военачалниците му отново бяха край него и той се чувстваше невероятно жизнен.

Брут не можеше да сподели радостното вълнение на останалите. Счупената му ръка се беше оправила, но мускулите все още бяха прекалено слаби, за да рискува в подобно начинание. Копнееше да тръгне с тях и нещата да са такива, каквито бяха някога. Имаше моменти, в които можеше да забрави всичко случило се и да си представи, че са отново в Галия или Испания и че пак ги свързват доверие и приятелство. Не можеше да пропусне обаче омразата в погледите им — тя му напомняше за новото му положение. Октавиан винаги го наблюдаваше нащрек, но Брут се правеше, че не забелязва. Това можеше да се промени с възвръщането на силата му. Той щеше да го промени. Засега щеше да остане в двореца и да го охранява, докато се върнат.

Клеопатра влезе мълчаливо, без предупреждение в претъпканото преддверие и тръгна между изненаданите войници. Юлий я видя как се усмихна, когато един от войниците тихо подсвирна и сред мъжете премина вълна от смях. Не можеше да каже как е успяла, но беше намерила ново облекло, малко по-подходящо за пред хора от онова, което носеше на първата им среща. Гъвкавата ѝ походка беше момичешка, но очите ѝ изглеждаха възрастни. Косата ѝ беше прибрана със златна лента. Краката ѝ и голият ѝ корем привличаха всички погледи.

Юлий се изчерви — знаеше, че войниците му с радост ще си извадят заключение за внезапно възникналия му интерес към Египет. Военачалниците му вече я бяха виждали, но въпреки това стояха като заковани, когато тя спря пред тях и ги огледа.

— Чувала съм за римската смелост — каза тихо Клеопатра. — И оценявам доблестта ви, след като пристигнахте, за да ми помогнете. Ще разберете каква е благодарността на една царица, когато си върна трона.

И се поклони на грубите убийци от Рим. В този момент те биха тръгнали навсякъде заради нея. Бяха достатъчно разумни, за да не приветстват красотата, която идваше така скромно сред тях, но през двореца все пак премина тихо одобрително мърморене, почти като стон.

— Време е — каза Юлий; гледаше странно царицата.

Кожата ѝ блестеше в сенките, очите ѝ блестяха на луната, когато се обърна към него. Преди да може да направи нещо, тя пристъпи и го целуна по устата. Знаеше, че отново се изчервява от притеснение. Беше на половината на възрастта му и той усети усмивките на мъжете.

Изкашля се и се помъчи да изглежда достойно.

— Получихте заповедите си, приятели. Помнете: не убивайте никого, освен ако не се налага. Отвличаме царя и се връщаме право тук, преди да съберат достатъчно хора, за да ни забавят. Ще чуete сигнал за отстъпление, когато заловим Птолемей. Тогава изчезнете толкова

бързо, колкото можете. Разбрано?

Отвърна му одобрително мърморене и той кимна и отвори вратата към осветената от луната градина.

— Е, тогава след мен. — И най-после отвърна на светналите им очи с усмивка.

Легионерите извадиха мечовете си и се заизнизваха в тъмнината. В двореца остана само една кохорта. Брут затвори вратата и се обърна към бойците, но се поколеба да заговори пред царицата, която стоеше като ароматна статуя и го наблюдаваше.

— Запречете всички прозорци и входи — заповяда най-после в отекващата тишина. — Използвайте всичко. Колкото по-тежко, толкова по-добре.

Кохортата веднага се раздвижи — шестимата центуриони си знаеха работата. Преддверието се изпразни и Брут остана сам с египетската царица.

Гласът ѝ дойде от сенките.

— Военачалникът в сребърна броня...

Луната очертаваше голите ѝ рамене с лек отблясък. Брут потрепери.

— Да, господарке? Или би трябвало да те наричам богиньо? — Усещаше погледа ѝ като тежък товар.

— Царица е една от титлите ми, въпреки че нося богинята в себе си. Това обижда ли те, римлянино?

Брут вдигна рамене.

— Виждал съм много чужди земи. Виждал съм хора, които боядисват кожата си в синьо. Няма много неща, които могат да ме изненадат.

— Бил си много години с Цезар — каза тя.

Той погледна настрана, внезапно изнервен. Дали Юлий ѝ беше говорил за него?

— Повече, отколкото си спомням.

— Как беше ранен? В негова служба?

Той изсумтя. Трябваше да го очаква. Тя се приближи, протегна ръка и въпреки самообладанието си той потрепери от студеното ѝ докосване. Клеопатра носеше тежък златен пръстен с рубин — в мрака камъкът беше черен като нощното небе.

— Ти си онзи, който го е предал — каза тя. — Защо те остави жив?

Той примигна от тази директност. Клеопатра беше свикнала да получава отговор на всеки въпрос и да се изпълняват всичките ѝ прищевки. Изглежда, нямаше представа за болката, която му причинява.

— Не би могъл да намери по-добър военачалник. Аз съм най-добрият бич на бойното поле, макар и не в момента, както виждаш.

Каза го със сардоничен присмех, но когато тя не отговори, чертите му постепенно станаха безизразни.

— От малки сме заедно — каза той. — Направих грешка и той ми прости. — Беше изненадан от собствената си искреност. Беше по-малко болезнено да разказва измислици.

— Аз щях да те убия — прошепна тя и прехапа долната си устна.

Брут усещаше, че му казва истината. Помисли си, че е имала абсолютна власт още от най-ранна възраст. Всяко нейно ухапване беше смъртоносно като на змия.

— Никога не бих простила предателство, военачалнико. Твоят Цезар или е велик мъж, или е глупак. Кое е според теб?

— Мисля, че двамата с него имате много общо. Не ти отговарям, нито пък ще продължа да ти обяснявам действията си.

— Тази нощ той отиде да отвлече моя съпруг, моя брат и мой цар. Виждал е само част от армията, която Египет може да свика на бойното поле. Цезар може да умре, докато опитва, или пък брат ми може да умре. Това е голяма игра. Това са залозите. Оставил те е жив, защото е сляп за теб. Не знае какво става в сърцето ти.

Тя докосна врата му с длан, натисна. Той си помисли, че сигурно се къпе с лotosово масло, за да излъчва такова ухание. Усети леко одраскване, като от трънче. Би се дръпнал, но сетивата му бяха като блокирани. Закопня за глътка свеж въздух. Чу я да говори сякаш през многобройни воали.

— Познавам те. Знам всеки твой дребен грях — и всеки голям. Познавам сърцето ти така, както Цезар никога няма да може. Знам омразата. Знам ревността. Познавам те.

Ръката ѝ се отпусна и той се олюля. Все още усещаше мястото, където бе притиснала ноктите си.

— Бъди верен, военачалнико, или се прости с живота си веднага. Неговата съдба е свързана с Египет, с мен. А моята ръка е дълга. Няма да позволя още едно предателство, дори намек за предателство.

Той зяпна от силата ѝ, скован и объркан.

— Какво ми направи, египетска кучко? — попита замаяно.

— Спасих живота ти, римлянино.

Устните ѝ се усмигнаха, но очите ѝ бяха студени и внимателни. Без повече думи тя излезе и го остави сам, подпрян на една колона, да тръска глава като ранено животно.

Балдахиновият път пресичаше сърцето на Александрия. Двата легиона с Юлий начело бързаха на изток по него. Тракането на сандалите им отекваше в тишината на нощта. Храмовете на странни богове се извисяваха над тях, статуите от двете им страни изглеждаха готови всеки миг да оживеят. Трепкащата светлина на фенерите хвърляше сенки върху навъсените мъже, които тичаха към двореца с извадени мечове.

Юлий броеше улиците, които пресичаха. На петдесетата махна да завият наляво — това бе пътят, по който беше минал с Порфирий преди три дни.

Царският дворец не беше една сграда, а комплекс от множество постройки, издигнати сред подредени градини. На първите порти имаше нервни пазачи, отдавна събудени от тропота на тичащи хора. Легионерите пристъпиха напред с тежки чукове и строшиха портите с няколко удара. Първата кръв за тази нощ беше пролята, понеже пазачите извадиха оръжия.

Основната сграда, където Юлий бе приет от момчето цар, беше осветена от всички страни и блестеше в нощта. Нямаше нужда да насочва хората си накъде да вървят. Тук имаше много повече пазачи, но Десети ги помете без проблеми — само армия би могла да го спре.

Съпротивата, която срещнаха в двореца, беше откъслечна и зле организирана. Юлий остана с впечатлението, че египтяните никога не са обмисляли възможността за директно нападение. Външните порти бяха по-скоро за украса, отколкото за солидна преграда, и защитниците им, изглежда, бяха обхванати от ужас, защото само крещяха и пищяха.

Отнякъде изникнаха и войници и дори се опитаха да спрат римляните, но те ги изклаха като агнета. Бронзовите врати, през които Юлий бе влязъл при посещението си, бяха затворени и здраво залостени. Той благодари на боговете за информацията от Клеопатра и тръгна настрани заедно с няколко мъже с чукове.

Страничната врата беше здрава, но и тя падна под ударите на чуковете. Десети нахлу в

двореца и отвърре се чува виковете на защитниците. Схватката беше кратка и ужасяваща. Бронзовите оръжия на дворцовите пазачи не можеха да направят нищо на римските брони и след няколко минути първите от Десети вече продължаваха напред.

— Накъде? — попита Октавиан и изплю кръв от сцепената си устна.

На Юлий му се искаше да има повече светлина, но можеше да се ориентира и по белия отблясък на мраморните стъпала, по които беше слязъл сякаш преди цяла вечност.

— Нагоре! — И посочи.

Дъхът му излизаше на хрипове, мечът му беше изгубил блясъка си от кръвта на неизвестен пазач, но той се затича заедно с другите нагоре по стъпалата. Клеопатра му беше казала къде спи брат ѝ и Юлий зави от залата за срещи в коридор, който беше по-добре осветен от останалите в този лабиринт. Октавиан и Домиций минаха пред него. Внезапно той им извика да спрат.

Бяха стигнали до една врата, която изглеждаше направена от злато.

— Тук е — каза Юлий. — Донесете чуковете! — Блъсна вратата с рамо, но тя не поддаде.

— Дръпни се, господарю — каза над рамото му един широкоплещест войник от Десети.

Юлий се отдръпна, а легионерът вдигна чука и заудря вратата. Присъединиха се още двама.

Златото беше тежко, но меко и скоро едното крило на вратата хлътна и увисна на счупената панта.

През отвора излетя стрела, хлъзна се по един от чуковете и прободе бузата на войника, който удряше с него. Той изруга, но не пусна чука. Трима от Десети го натиснаха на земята, бързо счупиха стрелата и я извадиха. В това време второто крило падна и мъжете вдигнаха щитовете си — още две стрели се удариха в тях и отскочиха — и нахлуха в покоите на царя.

Юлий се изненада, като видя стрелците — две голи момичета с лъкове в ръце. Те изпищяха от ужас и се опитаха да стрелят пак, но легионерите изтръгнаха оръжията от ръцете им почти със задоволство.

Царската спалня беше тъмна и Юлий знаеше, че силуетите на първите, които влязат, ще се очертаят на вратата. Войниците му не се поколебаха, сигурни, че бързината ще ги запази, и скочиха в тъмнината, готови да убиват.

— Ето го! — викна някой. — Та той е дете!

Юлий влезе. Запалиха лампи и той видя куките, където бяха висели лъковете. По полирания мрамор на стените имаше и други оръжия и Юлий се зачуди дали момчето не си прави колекция. Жените бяха по-скоро конкубинки, отколкото пазачи, реши той, след като ги огледа. Е, царят можеше да избира от всички красавици на Александрия.

Леглото на Птолемей беше огромно. Самото момче стоеше полуголо до него и гледаше смело нападателите. Стискаше нож.

— Пусни ножа — каза Юлий. Беше странно да види лицето на това дете — досега бе чувал само гласа му. — Нищо няма да ти направим.

Момчето го позна и си пое дъх. Войниците от Десети тръгнаха към царя, но той опря ножа в гърлото си. Гледаше Юлий в очите.

Един от легионерите сграбчи царя за китката и той извика от болка и изненада. Ножът издрънча на пода. Птолемей завика за помощ, но мъжът го удари по главата колкото да изпадне в несвяст и го метна през рамо.

— Свирете сигнала. Заловихме царя — каза Юлий.

— Сега ще са повече и ще ни чакат — каза Домиций; гледаше отпуснатото тяло на Птолемей. Главата и ръцете на момчето се люшкаха, докато го носеха по коридора.

Борбата наистина се поднови с още по-голяма ярост. Като видяха, че отвличат царя им, египтяните освирепяха и трима легионери от Четвърти бяха ранени, което забави отстъплението. Но церемониалните пазачи не можеха да се мерят с обръгналите войници на Рим, така че те с лекота си пробиха път и излязоха в градината.

Суматохата в двореца беше вдигнала на крак цяла Александрия и вече се събираха тълпи. Легионите тичаха задъхани по Балдахиновия път. Тъй като бяха в пълна броня и с извадени мечове, тълпите се разделяха пред тях.

Сякаш минаха часове, преди да стигнат до двореца, в който бяха настанени. Вече нямаше забрана да се вдига шум и всички викаха и крещяха, радостни от победата.

Когато влязоха и последните легионери, вратите бяха затворени и залостени. Брут беше запалил лампи навсякъде и Юлий с удоволствие забеляза, че прозорците са запрещени с тежки чували, маси и пейки. Дворецът се беше превърнал в крепост.

— Нека сега крещят и фучат — каза Юлий. — Царят им е при нас.

После нареди да приготвят храна в кухните на долния етаж. Центурионите разпратиха първата смяна часови в случай на контраатака и Юлий най-последно имаше време и за себе си.

— Къде е Клеопатра?

— Настани се в стаите на горния етаж — отвърна Брут, изражението му беше някак странно. — Чака те.

Юлий му се усмихна, все още зачервен от победата.

— Ще ти разкажа после, след като я видя. Намери сигурно място за нашия гост и сложи охрана. — Пое си дълбоко дъх и се отпусна. — Беше съвсем лесно.

— Но ще отвърнат на удара — каза Брут, сякаш държеше да му развали настроението. — Тя каза, че сме видели само малка част от армията им.

Главата го болеше непоносимо. Спомняше си как царицата бе говорила с него, но подробностите бяха смътни и се рееха в съзнанието му. Юлий не забеляза неразположението му и отвърна доволно:

— Как ще ни нападнат, когато царят им е в нашите ръце? Ще унижа мъжете, които го управляваха досега, Брут. — Разсмя се и тръгна да се качи при Клеопатра.

Брут остана сам.

Покоите, в които се беше настанила Клеопатра, не бяха докоснати от войниците. Всички останали стаи, през които мина Юлий, бяха оголени от всичко, което би могло да се използва за барикади на прозорците, но нейните стаи бяха топли и удобни, с килими, покривки и какви ли не украси. Юлий обаче изобщо не ги погледна — очите му бяха привлечени от нежната фигура на царицата: сянката ѝ се придвижваше зад балдахина на леглото, голямо почти колкото това на Птолемей. Юлий пиеше с очи очертанията, които го бяха възбудили при първата им среща, и се зачуди защо тя не каза нищо.

С разтуптяно сърце затвори вратата и тръгна към леглото. Стъпките му отекваха в тишината. Усещаше аромата ѝ във въздуха, както и едва доловимата пара и влажната топлина, които идваха от съседната стая. Разбра, че Клеопатра се е къпала, и това го възбуди още повече. Въпреки че имаше роби, които да носят и топят водата, не се съмняваше, че сред хората му е имало доброволци.

Спря до леглото — тя все така не казваше нищо — и прокара мазолестата си ръка по

балдахина със звук, който напомняше на шепот.

— Отвлякохме го, Клеопатра — тихо каза Юлий и дръпна балдахина настрана.

Тя лежеше по гръб, гола, както някак си бе очаквал да е. Кожата ѝ блестеше като злато. Вдигна поглед към него. Очите ѝ бяха тъмни.

— Ранен ли е? — попита Клеопатра.

Юлий поклати глава, неспособен да отговори. Гледаше я и едва си поемаше дъх.

Тя се надигна и впи уста в неговата. Той усети сладостта на мед и карамфил, парфюмът ѝ го обливаше като наркотик. Пръстите ѝ разхлабиха ремъците на бронята му и той посегна да ѝ помогне. Нагръдната му плоча падна на земята с метален звън и двамата подскочиха. Ръцете ѝ бяха студени. Той стоеше пред нея гол. Ръцете ѝ го хванаха за хълбоците и нежно го придърпаха към устата ѝ. Той изкрещя, потръпна и затвори очи.

Ръцете му се спуснаха към гърдите ѝ, той се отдръпна от нея, качи се на леглото и спусна балдахина. После попита прегракнало:

— Това ли е наградата ми?

Тя леко се усмихна, ръцете ѝ обхождаха тялото му и докосваха старите белези. Гледаше го в очите. После се обърна по корем, надигна се и посегна назад, за да го вкара в себе си.

— Това е само началото — каза Клеопатра.

Призори Юлий мина по ниските коридори и кимна на пазачите на царя на Египет. Момчето беше заключено в стая, която някога бяха държали делви с масло. Стаята нямаше прозорци, които да го изкушават да избяга, а вратата беше здрава.

— Кротък ли беше? — попита Юлий.

Преди легионерите да отговорят, тънък глас отвътре забълва ругатни и проклетия.

— Крещи от часове, господарю — каза войникът.

— Отвори — отвърна Юлий и замислено размърда устни. — Ще говоря с него.

Когато влезе, видя, че Брут е оголил и тази стая, като всички останали. Не беше оставено легло, имаше само малка пейка и ведро. Една-единствена лампа гореше на стената и на светлината ѝ Юлий видя белите следи от прах по кожата на момчето. Очевидно царят на Египет беше прекарал нощта върху голия под.

Птолемей стоеше изправен гордо и гледаше похитителя си; беше скръстил ръце върху тесните си гърди. Ребрата му бяха още момчешки, изпъкнали, прахта беше зацапала страните му, сякаш се бе опитал да скрие факта, че е плакал.

— Добро утро — каза Юлий и седна на пейката. — Ще наредя да ти намерят някакви дрехи, когато донесат закуската. Няма да изпитваш неудобства, докато си тук.

Птолемей го гледаше, без да отговори. Беше по-дребен, отколкото Юлий беше преценил през нощта. Лицето му беше бледо и деликатно, сякаш никога не беше виждал слънце. Чертите му се смръщиха от гняв. Тъмните очи и дългите мигли бяха същите като на Клеопатра и Юлий потрепери вътрешно от отвращение при мисълта за връзката им.

Тишината се проточи, така че Юлий стана и каза спокойно:

— Ако няма друго, ще се върна към работата си.

И се обърна да си ходи, но Птолемей изсъска зад гърба му:

— Веднага ме освободи, веднага, чу ли! — Латинският му беше безупречен.

Юлий се обърна към него и този път не можа да сдържи усмивката си.

— Няма да стане, царю. Ти ми трябваш.

— Какво искаш? Злато? — Устните на момчето се извиха в презрителна усмивка.

— Искам да видя, че Клеопатра е възстановена като царица — отвърна Юлий. Внимателно наблюдаваше момчето. Зачуди се дали наистина иска точно това. Преди да легне с Клеопатра предишната нощ, целта му беше ясна. Сега да я върне в кръвосмесителната прегръдка на брат ѝ не му се струваше чак толкова привлекателно.

— Знаех си, че не може тя да не стои зад това! — викна Птолемей. — Знаех си! Да не мислиш, че я искам? Тя се отнася с мен като с дете.

— Ти си си дете — сопна се Юлий и внезапно съжали. Въздъхна и отново седна. — Царедворците угаждат на всичките ти желания, нали?

Птолемей се поколеба.

— Когато действам с чест и съгласно традициите, да. Уважават поста и кръвта ми въпреки моята младост. — Не погледна Юлий, докато говореше, но изведнъж го обзе нов прилив на гняв. — Твоите хора ме нападнаха, нахлуха в покоите ми. Ще бъдеш изгорен и разкъсан, когато...

— От това, което видях, Панек почти не те слуша — каза Юлий.

Очите на Птолемей проблеснаха.

— Ти не знаеш нищо за живота ми, римлянино. Аз съм дете, но и цар. Нося божествения пламък в себе си. Панек е...

Отново се поколеба и Юлий заговори бързо, опитваше се да използва слабостта му.

— Панек е силата в сянка. Да не би да очакваш да отстъпи, когато пораснеш? Това никога няма да стане. Ще има нещастен случай — трагично падане или болест — и Панек ще управлява поне още едно десетилетие, докато не порасне следващото дете. Познал съм изкушенията на властта, момче. Ако не друго, приеми поне това предупреждение от мен.

Гледаше как царят обмисля думите му. Беше изненадан от поведението му. Отчасти очакваше да плаче, когато влезе, но вместо това откри, че момчето се отнася към него като към равен или като към слуга. Царят може и да беше дете, но имаше остър ум и Юлий виждаше как мисли и планира.

— Панек ще побеснее, като разбере, че съм отвлечен — замислено каза Птолемей.

Юлий видя, че това като че ли му е смешно, и зачака продължението.

— Ще трябва да се увери, че съм жив и здрав, или ще срине този дворец със земята.

— Мога да го направя — каза Юлий. — Ако го искаш. — Птолемей го погледна въпросително и Юлий продължи: — Може и да не поискаш да се върнеш при него. Мислил ли си за това? Мога да поискам да отстранят царедворците ти и ти би могъл отново да управляваш с Клеопатра без тяхното влияние.

Очите на момчето бяха тъмни и неразгадаеми.

— Защо правиш това? — най-после каза Птолемей. — Да не би да си падаш по сестра ми? Или предпочиташ моята по-млада плът?

Юлий едва овладя гнева си.

— Ако ми беше син, щях да заповядам да те набият за тези думи. И все още мога да го направя.

— Няма да посмееш — отвърна Птолемей с такава увереност, че Юлий чак се стъписа. Зачуди се дали да не нареди да донесат камшик, но се отказа и отпусна ръце на коленете си.

— Беше много груб с Панек — каза царят: очевидно се забавляваше от случилото се. — След това се наложи да си легне с охлаждащи напитки и роби, които да го освободят чрез масажи от гнева му. Мисля, че вие сте груб народ.

— Мисля, че той е гаден лешояд — отвърна Юлий. Птолемей като че ли се усмихна и Цезар усети, че може би най-после е напипал вярната струна.

— Може ли да видя меча ти? — попита внезапно Птолемей. Без да каже и дума, Юлий извади късия си гладий и му го подаде. Момчето изглеждаше изненадано, но го грабна и веднага го насочи към него.

— Не се ли страхуваш, че ще те убия?

Юлий бавно поклати глава; наблюдаваше го и за най-малкото опасно движение.

— Не. Острието не струва нищо, ако няма мъж, който да го държи. Ако ме нападнеш, просто ще ти го взема.

Птолемей го погледна в очите и видя там само честност. Обърна се настрана и се опита да замахне с меча, но китката му се огъна под тежестта му.

— Искаш ли да се научиш да се биеш с меч? — попита Юлий. За момент забеляза как лицето на Птолемей светва, после облаците на подозрението го засенчиха. Момчето му подаде меча с дръжката напред.

— Не се прави на мой приятел, римлянино. За теб не съм нищо повече от плячка, нали? Нещо, което можеш да използваш, когато поискаш. Ти си мой враг и няма да го забравя. —

Млъкна и стисна юмруци. — Когато стана мъж, ще те накарам да си спомниш как си ме държал като затворник, римлянино. Ще дойда при теб с армия като пълчища скакалци. Ще гледам как смазват ставите ти с чукове и как те изгарят жив. Тогава ще разбереш какъв съм.

Юлий втренчено гледаше ядосаното момче. После каза:

— Първо ще трябва да попораснеш. — И се изправи. За момент си помисли, че Птолемей ще го нападне, но момчето се разтрепери от безсилна ярост.

Юлий го остави само в малката стая.

С първите лъчи на зората Панек пристигна с делегация царедворци. Пазачите, които Юлий беше разположил в градината, старателно ги претърсиха за оръжия и пуснаха тримата най-старши да влязат.

Юлий ги посрещна прав. Отново изпита неприязън, като видя студените очи на Панек. Но това вече нямаше значение, нали държеше царя.

Махна им към един каменен блок и седна на покритата с възглавници пейка срещу тях; наслаждаваше се на неудобството им. Петима от войниците от Десети стояха наблизо, а Октавиан застана точно зад царедворците, което ги изнерви още повече. Юлий не бе сигурен дали лицето на Панек и шията му блестят от масло, или пот. Очите му не бяха гримирани и без тази украса изглеждаше малко по-човешки на сутрешната светлина. Този пропуск говореше много.

— Не можете да се надявате да оцелеете след това престъпление — каза Панек, сякаш го болеше зъб. — Щом гражданите научат, че сте отвлекли царя, няма да мога да ги спра. Разбираш ли ме? Имате само няколко часа, преди слуховете да се разпространят, и те ще дойдат и ще ви нападнат.

— Не ме е страх от необучени мъже — отвърна спокойно Юлий, махна да му донесат вино и отпи.

Панек отчаяно вдигна очи към тавана.

— Добре, какво искаш за връщането на момчето? Сигурен съм, че си определил цена.

Панек явно не бе най-подходящият мъж за тези преговори. Гневът му беше прекалено очевиден. Ако беше само въпрос за злато, Юлий щеше да поиска огромна сума заради презрителния му тон.

— Да започнем със свободно движение из града, което е очевидно — каза Юлий. — И повече да не чувам за тези седем дни, които спомена. Искам да видя библиотеката и гроба на Александър. Вероятно ще можеш да уредиш водачи и за офицерите ми.

Панек премигна объркано.

— Тълпата ще те разкъса на парчета, консуле. Още щом стъпиш извън тези стени.

— Това е лошо — отвърна намръщено Юлий. — Второто ми искане е дворът да напусне Египет. Имам кораби, които ще ви отведат в Кипър или на Сардиния, далече от трудностите на живота ви тук. Оттегляте се тихо и мирно, а аз ще ви уредя малко злато, за да си живеете на спокойствие.

Тримата египтяни се вцепениха. Очите на Панек заблестяха опасно.

— Ти се подиграваш с мен в собствения ми град, консуле! Какво си мислиш? Армията е свикана. Градът се изпълва с войници, разярени от това, което се осмели да направиш. Ако не върнеш царя, те ще пометат нищожната ти армия.

— Ако нападнете, момчето няма да оцелее — каза Юлий. — И ти ще си виновен за смъртта му. По-добре се успокой и помисли.

— Не можеш да го държиш тук вечно — отвърна Панек. — Колко дълго мислиш, че ще имаш храна? Ами вода?

— Имаме достатъчно — каза Юлий и сви рамене. — Но всъщност си прав. Не бива да се заплашваме един друг. Започни от това колко цениш живота му. Какво ще ми предложиш за своя цар?

Тримата египтяни заговориха на своя език, после Панек, вече овладял гнева си, каза:

— Можем да уредим търговски сделки между римските пристанища и вътрешността на Египет. Мога да уредя твоите търговци първи да имат достъп до нашите стоки.

— Чудесно — каза Юлий и махна да донесат вино и на египтяните. — Е, да започваме преговорите тогава.

Докато се стигне до споразумение, минаха цели трийсет дни на спорове и обсъждания. Нито Юлий, нито Панек присъстваха непрекъснато на срещите — изпращаха свои подчинени да правят предложения и контрапредложения. Това нямаше как да стане без влиянието на Клеопатра — тя сякаш знаеше точно колко може да бъде притискана делегацията на царедворците по всеки въпрос.

Тя самата не присъстваше на преговорите: прекарваше дните си с брат си, който вече свободно обикаляше из двореца. За Юлий беше странно да ги гледа как минават през залите, потънали в разговор, и още по-странно — да преценява връзката им. Клеопатра беше зряла жена, запозната с интригите на двора. Птолемей я слушаше и гневните му изблици не се повториха.

Нощем тя казваше на Юлий колко много мрази брат й сковаващия живот в двора. Явно и най-дребните му желания трябваше да бъдат одобрявани от Панек и Птолемей беше признал омразата си към него. В известен смисъл той беше ограничаван много повече, преди Юлий да го отвлече. Панек говореше с гласа на царя и армията щеше да се подчини на всяка негова заповед.

— Но брат ти е царят! — възкликна Юлий, когато тя му каза това. — Защо просто да не може да заповяда да набият с камшици Панек?

— Той е момче и не познава друг живот. Страх го е от Панек — обясни тя. — Мен не ме е страх от него, но жаждата му за власт ми е ясна. — Млъкна и стисна юмруци под чаршафите. — Преди година ми донесе заповед от царя, че трябва да бъде отстранена. Знаех, че това не може да идва от брат ми, но не ми беше позволено да се защита. Тези, които ми бяха верни, заминаха в изгнание, а жените скубеха косите си и натриваха гърдите си с пепел. Повярвай ми, Панек е прекалено умен и едно момче не може да му се противопостави.

На трийсетия ден договорите бяха готови и доведоха Птолемей да положи подписа си под тях. Клеопатра дойде с него и щом я видя, Панек скочи.

— Царице... — запелтечи той, падна на колене и удари чело в пода.

Останалите царедворци направиха същото и тя се усмихна.

— Стани и довърши това, което си започнал, Панек. Свърза ни чрез златото с Рим, точно както исках, и с одобрението на твоя цар.

Панек хвърли бърз поглед към Птолемей, който ги наблюдаваше. Момчето бавно кимна.

— С брат ми постигнахме споразумение — измърка Клеопатра. — Влиянието ти приключи, Панек. Отново ще заемем местата си на тронове на Горното и Долното царство. Ще управляваме, Панек, но бъди спокоен — няма да останеш невъзнаграден за работата си.

Птолемей подаде на сестра си перо и тя написа „да бъде“ на всички документи.

Папирусите съдържаха търговски споразумения, които щяха да ощетят Александрия, освен това на Рим трябваше да се плаща дан в злато през следващите десет години. Срещу тях Юлий беше направил изненадващото предложение да върне Кипър на Египет, който го беше притежавал преди векове. Очевидната щедрост на римлянина беше притеснила сериозно Панек, който не знаеше, че това предложение идва от Клеопатра. Кипър беше загубен след смъртта на Александър и неговото връщане почти щеше да компенсира отвлечането на царя. Панек в крайна сметка се сети, че тъкмо царицата е била тайният глас зад преговорите, причината за разкриването на блъфове му и разбиването на стратегиите му. Въздъхна съкрушено и се поклони на царското семейство.

— Ще чакам завръщането ти, царю — каза на Птолемея.

— Ще го върна утре на зазоряване — каза Юлий.

Птолемея гледаше втренчено Панек.

Когато официалната част свърши, Клеопатра прегърна брат си и възкликна:

— Сега наистина ще си цар, Птолемея, както би искал баща ни. Ще наредя да убият Панек и армията ми ще те предпазва от злобата му.

Момчето също я прегърна и погледна над рамото ѝ към Цезар.

— Ти си странен мъж, римлянино. Сестра ми ти вярва. Не знам обаче дали това е достатъчно.

— Няма защо да се страхуваш от мен — отвърна Юлий.

Птолемея кимна.

— Ще изляза на зазоряване, за да може хората ми да видят, че съм жив. В Египет има нов ред. Няма да позволя отново да ми отнемат съпругата.

Гледаше го напрегнато и Юлий се зачуди до каква степен е наясно с връзката им. Брактът между брат и сестра му се струваше твърде налудничав, за да мисли, че е застанал между съпруг и съпруга, а и не беше сигурен, че го е направил. Въпреки близостта им Клеопатра все още беше загадка за него. Възможно беше тя просто да пренареди своя двор, да поеме ролята на царица и учтиво да го отпрати.

— Имам подарък за теб — каза Юлий и махна на оръжейния майстор на Десети — беше го повикал специално.

Навъсенят мъж пристъпи напред, подаде на Юлий един вързоп и той го разви и извади гладий с подходящите размери за царя. Птолемея ахна от удоволствие и го взе. Вече беше опитал най-простите упражнения с Домиций, но тежките мечове му бяха неудобни. Юлий видя, че по-малкото оръжие му е по мярка, и момчешката усмивка на царя се отрази и на неговото лице.

— Чудесен е — каза Птолемея и прокара палеца си по медната нишка и кожата на дръжката.

— Надявам се, че ще намериш време да продължиш обучението си — каза Юлий.

— Ще намеря. Благодаря за подаръка, римлянино.

Юлий се усмихна на учтивостта му и си спомни гневното момче, което беше срещнал в онази първа сутрин преди месец.

— До утре тогава — каза той.

Когато се зазори, армията на Птолемея се събра на улиците на Александрия, за да чака завръщането на царя си. Юлий погледна през дупката в барикадирания прозорец и тихо подсвири. Бяха поне няколко хиляди.

Гражданите също бяха наизлезли, за да видят Птолемей. Нямаше тълпи, които да заплашват двореца, след като Юлий говори с Панек, и той се зачуди дали е било блъф, или влиянието му стига по-далече, отколкото знае Клеопатра.

Стъпките на Птолемей се чува ясно по мраморния под и Юлий се обърна. Момчето гледаше гордо и Юлий се зарадва, като видя малкия меч на кръста му.

Юлий се отмести, та Птолемей да може да види армията, която се беше събрала в негова чест, и попита:

— Готов ли си?

Птолемей не отговори. Юлий го погледна и с изненада забеляза в очите му сълзи.

— Не вярвам на Панек — прошепна Птолемей.

— Трябва да излезеш — каза Юлий. — Армията ти трябва да види, че си жив. Панек не е глупак. Знае, че си свързан със сестра си. Няма да се осмели да те задържи. Ще го убия, ако опита, и той го знае.

Внимателно постави ръка на рамото на Птолемей и го поведе към вратата. Младият цар стисна ръката му.

— Не може да му се вярва! Споразуменията не означават нищо за него. Ако ме изпратиш навън, отново ще съм безсилен. Нека остана и ще намерим друг начин.

Юлий внимателно свали ръката на момчето от своята.

— Свършваме храната, Птолемей, а и дадох дума, че ще бъдеш освободен. Преговорите приключиха. — Гласът му стана по-твърд. — Изпълни своята част, седни на трона и ще дойда да те поздравя. Но първо трябва да бъдеш предаден на народа си.

По лицето на Птолемей се затъркаляха сълзи и той отчаяно стисна ръката на Юлий.

— Ти не разбираш! Навън отново ще трябва да съм цар. Страх ме е!

Юлий погледна настрана, притеснен от плачещото момче. Къде беше Клеопатра? Тя имаше подход към малкия си брат и лесно го успокояваше. Тъкмо помисли да я повика, когато Птолемей гневно избърса сълзите си, пусна ръката му и каза:

— Ще изляза при тях.

Юлий видя в очите му ужас, но не го разбираше. Без значение какво беше замислил Панек, Птолемей щеше да е в безопасност през часовете, необходими за връщането му в двореца му и за извеждането на Клеопатра заедно с легионите.

— Смелост, момче — тихо каза Юлий и леко побутна Птолемей.

Царят си пое дълбоко дъх, изправи рамене и ръката му се отпусна върху дръжката на меча, както беше виждал да правят римляните. Кимна и излезе навън.

Щом видя момчето на стълбите, армията нададе радостен възглас. Мъжете вдигнаха ръце като един и Юлий се зачуди дали всъщност не са по-добри войници от онези, които бяха на стража в двореца. И бяха много — дори от издигнатата площадка не можеше да определи точния им брой.

Брут застана до него заедно с Октавиан — и двамата се държаха така, все едно другия го няма. Загледаха как Птолемей слезе по стълбите и се приближи към първите редици. Панек беше там, чакаше го със сведена глава.

Роговете изсвириха пронизително и Юлий и приятелите му с изумление видяха как редиците се разделят на две.

— Какво става? — попита Октавиан.

Юлий само поклати глава — не знаеше.

Донесоха златното покривало, което Птолемей носеше по време на първата им среща, и

го надиплиха върху раменете му. Сложиха му маската. За един дълъг момент той не помръдна, после бавно се обърна и погледна римляните, които го наблюдаваха от всеки прозорец и врата. Маската прикриваше младостта му и някак си излъчваше злоба. Юлий се намръщи. Времето сякаш се забави.

— Той не би... — каза невярващо Брут, но златната фигура вдигна ръка и я свали с рязък жест. Армията изрева и нахлу в градината.

Юлий се отдръпна ужасен и невярващ. После изкрещя:

— Залостете вратите! Искам хора на покрива с копия и лъкове. Нападат ни!

Обработка The Last Survivors: Daenerys, sqnka, 2019

Египетската армия изби конете на извънредните. В двореца римляните ги слушаха как цвилят.

Повече от сто души от Четвърти легион се покатериха на покрива и почнаха да хвърлят копия по бойците, които нападаха палата. Трудно можеха да пропуснат в огромното множество.

В хаоса на първите няколко минути нападателите хвърляха нагоре въжета с куки. Легионерите ги прерязваха още преди нападателите да почнат да се катерят, но египтяните също имаха лъкове и десетки римляни падаха. Атаката беше яростна, но дворецът не беше лесен за превземане. Само най-високите прозорци бяха оставени отворени, всичко надолу беше здраво барикадирано. Дори войниците, които успяваха да се покатерят на первазите, не можеха да влязат вътре — през пролуките ги пронизваха с мечове и те падаха с писъци върху главите на другарите си.

Чуха се глухи удари — войниците на Птолемея заудряха вратата с една дебела греда. Надолу към тях валяха стрели, но нови бойци прииждаха със скоростта, с която предишните умираха. Юлий нареди да опразнят и стаите на Клеопатра и да струпат всичко пред вратата. Не беше имал време да обмисли стратегия срещу армията. Знаеше, че не може да остане вътре завинаги, и съжеляваше, че бе казал на Птолемея, че храната им свършва. Дори на половин порцион щяха да гладуват още преди края на седмицата.

Самият Птолемея стоеше извън обсега на копията и дори не можеше да го достигне. Внезапната промяна в поведението му беше неразбираема за римляните. Клеопатра обаче сякаш разбра, когато Юлий ѝ описа как бяха сложили златното покривало върху момчето. Той си спомни предупреждението на Птолемея, че навън ще е цар.

Първата атака не постигна никакъв резултат. Тези, които удряха вратата, бяха принудени да се изтеглят след порой от тежки керемиди от покрива. Юлий обаче беше сигурен, че ще се върнат с още хора и ще вдигнат щитове над главите си. Той поне би постъпил точно така.

— Брут! Отиди при Клеопатра и ѝ кажи, че трябва да ни каже изход навън. Не можем да останем тук и да ги оставим да съборят сградата. Ако ни подпалят, ще трябва да ги нападнем.

Точно тогава Клеопатра дойде и каза:

— Няма да се осмелят да запалят сградата, докато съм вътре.

На Юлий му се искаше да ѝ повярва, но не можеше да поеме този риск.

— Те са ни обкръжили. Няма ли тунели и тайни пътища? — И се намръщи, когато таранът удари отново. Несъмнено този път мъжете бяха по-добре подсигурени.

Клеопатра поклати глава.

— Точно сега не бих използвала тунел, дори и да има.

Юлий изруга и надникна през процепа към войниците отвън. Затвореността на двореца го потискаше. Мразеше да е в пасивна роля. Освен мъжете на покрива нямаше друг начин за нападение — да изпрати легионите срещу египтяните си беше чисто самоубийство.

— Имат ли тежки оръжия? Катапулти и скорпиони? — попита той. Катапултите можеха да превърнат двореца в руини.

— Не и наблизко — отвърна Клеопатра, облиза устните си и се намръщи. — Ела на покрива и ще ти покажа.

Юлий се поколеба — не искаше да се отделя от хората си. Брут пристъпи напред

секунда преди Домиций и Октавиан и каза:

— Върви, ще се справим.

Юлий кимна и забърза след царицата към покрива.

Лятото беше дошло в Александрия и Юлий усети жегата като удар. Пое дъх, огледа керемидения покрив и бойците, които беше пратил тук, и видя Кир — той тъкмо хвърляше поредното смъртоносно копие. Огромният мъж се усмихна, като видя, че е улучил. Другарите му се развикаха одобрително, но нова вълна от стрели ги накара да отскочат.

Клеопатра стоеше до Юлий. Косата ѝ се вееше на вятъра.

— В Канон, на два дни път на изток по брега, има войска — каза тя и посочи в мъглявата далечина. — Там имат катапулти и кораби, които да ги докарат.

Юлий оглеждаше пристанището. Видя малките галери на пристанищната стража и пристигащи и заминаващи търговски кораби. Десетина бяха на котва, защитени от вятъра. Александър бе направил добър избор, когато бе построил града.

— Трябва да изведа хората си тази нощ — каза Юлий. — Мога да блокирам входа на пристанището, като потопя няколко кораба, и няма да могат да ни настигнат.

— Брегът е скалист и опасен навсякъде другаде. Ще ги забавиш с дни.

— Но все пак ще могат ли да докарат катапултите?

— Сигурно. Ние сме изобретателен народ, Юлий.

Погледът му обхождаше брега.

— Мога да спусна хората си по въжета.

Отиде до стряхата, погледна надолу и преглътна сухо, като видя от колко високо трябва да се спуснат хората му. Една стрела прелетя край него почти без сила. Той не ѝ обърна внимание.

Клеопатра дойде до него и погледна към армията на брат си.

— Само един човек може да занесе съобщението до хората ми — каза тя. — Моят роб Ахмос. Това ще изравни силите и ще ти даде възможност да се измъкнеш от обсадата.

— Не е достатъчно — отвърна Юлий. — Изпрати го, ако искаш, но не мога да стоя тук, без да знам дали е стигнал до тях, или са го убили. Имаме храна само за няколко дни.

Тръгна да огледа сградите около двореца и отзад видя по-ниските постройки за робите и слугите. Усмихна се и каза:

— Виж.

Юлий коленичи, после легна по корем. Другият покрив изглеждаше достатъчно близо, за да се скочи върху него или да се спусне човек с въже. Оттам нататък неравната редица домове и храмове водеше през града.

— Това е — каза Юлий. — Ако преведа хората си надолу до този покрив, ще минат над главите на войниците на Птолемей. Те изобщо няма да ни забележат. Виждаш ли прозореца отдолу? На същата височина е.

Клеопатра също легна по корем и погледна. Кимна и двамата едновременно осъзнаха колко са близо един до друг. Юлий знаеше, че хората му сигурно ги наблюдават, но беше омагьосан от нея. Тръсна глава и каза:

— Трябва да сляза да намеря стаята, която гледа към тези покриви.

— Изида те е избрала, Юлий, щом ти показва пътя — каза Клеопатра.

Той се намръщи.

— И моите очи също не са за изхвърляне.

Тя се разсмя и се изправи пъргаво, с цялата грация на младостта. До нея той се

почувства стар, но после тя го целуна и езикът му усети вкуса на мраморен прах.

Кир и Домиций подадоха глави от прозореца и веднага се отдръпнаха: египетските стрелци бяха добри и те не искаха да рискуват.

— Двайсет стъпки надолу и около шест настрани — каза Домиций. — Можем да се справим, ако не ни видят. После не знам. Не мога да видя колко далече стигат покривите, преди да трябва да слезем. Може да не е много.

— Няма друг начин — отвърна Юлий. Всички ясно чуваха ударите на тарана по вратата. — Щом докарат катапултите, сме свършени, ако преди това не ни свършат храната и водата.

— Ами да опитаме — каза Домиций. — С една кохорта може да си пробием път до корабите.

Юлий го погледна и каза:

— Добре. Кир, отиваш с него. Хората ви да са готови по залез.

— И аз искам да отида — обади се Брут зад тях.

Юлий се намръщи.

— Ръката ти едва се излекува. Как ще слезеш по двайсет стъпки въже?

Брут изпита облекчение, че поне не му бяха отказали директно.

— Щом вържат въжето, останалите ще трябва просто да се спуснат. Това мога да го направя. — Вдигна дясната си ръка и стисна и отпусна юмрука си.

Юлий поклати глава.

— Не. Само боговете знаят колко ще е трудно да минат по покривите. Ако ръката ти поддаде и паднеш, ще разберат, че се опитваме да избягаме.

Брут си пое дълбоко дъх.

— Както заповядаш. — Разочарованието беше ясно изписано на лицето му.

— Можем да вържем ръката му за въжето с клуп, господарю — внезапно предложи Домиций. — И няма да падне.

Брут изненадано се обърна към Домиций и Юлий видя колко много старият му приятел иска да се върне в битката.

— Ако потопите корабите, ще ви се наложи да плувате. Има огромна вероятност да се удавиш. Разбираш ли?

Брут кимна и се усети следа от някогашната му неукротимост.

— Нека отида. Моля те.

— Добре. Но ако ръката ти не издържи, ще останеш на първия покрив, докато всичко приключи.

— Да, господарю — отвърна Брут и лицето му се стегна от напрежение. Тупна Домиций по рамото, когато Юлий се обърна, и Домиций му кимна.

Под краката им ударите на тарана продължаваха.

Слънцето беше залязло, но дворецът беше осветен отвсякъде от големи огньове. От време на време към покрива и към прозорците политаха стрели. Не бяха много — египтяните или бяха решени да ги оставят да умрат от глад, или чакаха пристигането на катапултите. Юлий гледаше надолу от един прозорец, добре скрит от погледа на стрелците. Мразеше да е в капан. В момента надеждите му бяха свързани с мъжете, които се опитваха да се измъкнат по покривите отзад.

Знаеше, че ще дойде време, когато ще е принуден да изпрати легионите си срещу армията. В идеалния момент щеше да опита разбиващ удар, но при това числено превъзходство битка лице в лице означаваше смърт за хората му. Вярно, Клеопатра беше безценна със знанията си за тактиката и стратегията на противника, но Десети и Четвърти имаха много по-малко хора. Имаше моменти, когато му се искаше просто да си беше тръгнал след ония седем дни. Щом си го помислеше, се ядосваше. Нямаше да избяга от тълпа чуждестранни войници. Ако трябваше, щеше да намери провизии и да поиска подкрепления от Гърция и Испания. Египтяните щяха да разберат какво е да заплашиш управника на Рим.

Домиций стоеше до прозореца с Брут и връзваше китките му за натопен във вощък клуп, който щеше да му помогне да се плъзне до чакащите легионери. Придвижването на петстотин войници в пълна тишина беше трудно, но не трябваше да има никакви викове, които да предупредят врага. До този момент всичко вървеше без грешка.

— Някога бяхме приятели — каза Брут.

— И отново можем да бъдем — изсумтя Домиций. — С времето ще те приемат пак, макар че Октавиан... е, той може би няма.

— Радвам се, че ме подкрепи — отвърна Брут.

Домиций го стисна за рамото.

— Рисува живота на всички ни от гордост и гняв. Имаше моменти, в които бих ти забил нож в ребрата.

— Ако можех да го променя, щях — замислено отвърна Брут.

Домиций кимна, после му помогна да праметне крака през перваза.

— Бях на белите скали на Британия с теб. Ти уби оня синьокож гигант с брадвата, когато бях повален по гръб. Това все пак значи нещо. — Говореше бавно, гласът му беше нисък и сериозен. — Не мога да те нарека брат след това, което направи. Но вероятно можем да минем и без да си скубем брадите, нали?

Брут бавно кимна, без да го поглежда.

— Радвам се за това — каза Домиций и го побутна от перваза.

Брут рязко си пое дъх и се понесе надолу. На половината път, когато под него нямаше нищо освен тъмнина, се завъртя и платът се изви и го спря. Отслабналите му мускули се възпротивиха, когато яростно залюля крака. С усилие успя да се завърти в обратната посока и спускането продължи. Ръката го болеше ужасно, но той стисна зъби — и в следващия момент усети, че мъжете на покрива долу вече са го хванали. Мълчаливо развързаха китките му, подадоха му меч и той го препаса. Също като него, те не носеха нито брони, нито щитове. Лицата им бяха почернени със сажди и само белотата на зъбите и очите им на лунната светлина показваше как са се подредили по покривите като нишка. Огромният роб на Клеопатра, Ахмос, беше с тях.

Домиций пъргаво скочи до него, тупна го по гърба и прошепна:

— Да тръгваме. — И го поведе покрай мъжете.

Керемидите пукаха под краката им. Можеха само да се надяват, че никой не ги е видял и че няма да ги засипят със стрели.

Лесно минаха от първия покрив на следващия, но третият беше прекалено далече, за да се прекрачи.

— Някой трябва да прескочи — каза Домиций.

На лунната светлина разстоянието изглеждаше плашещо голямо. Един млад войник от Десети пристъпи напред, свали меч си, засили се три крачки и се прехвърли. Пукотът на

керемидите накара всички да замръзнат, но дворецът вече бе достатъчно назад и не се появи никой. Хвърлиха му въже и мъжете го използваха един по един, за да минат. Този път Брут мина първи, надяваше се ръката му да издържи. Мускулите му го заболяха ужасно, но стигна до отсрещната страна потен, но доволен.

Минаха по още четири покрива по същия начин и стигнаха до широка улица. Изглеждаше празна. Спуснаха въжета и слязоха долу.

Ахмос вдигна ръка към римляните, усмихна се и изчезна в тъмнината. Брут му пожела наум късмет в довеждането на армията на Клеопатра. Дори да успееш да блокират входа на пристанището, Юлий имаше нужда от още хора.

Кохортата забърза по улиците в пълна тишина.

Пристанището беше добре осветено и пълно с хора. Домиций спря мъжете в последните сенки. Във всеки момент можеха да ги забележат, така че трябваше да блокират пристанището бързо, преди да дойде армията.

И наистина, чуха се викове. Двама мъже сочеха към тях.

— Напред! — викна Домиций и се затича.

Винаги имаше поне десетина кораба, които товареха и разтоварваха на кея. Кохортата се втурна към тях, като се раздели на четири групи.

Екипажите бяха ужасени от ненадейната атака и три от корабите се предадоха веднага. На четвъртия двама моряци реагираха повече инстинктивно, отколкото разумно и се опитаха да се противопоставят. Веднага бяха посечени и хвърлиха телата им в мръсната вода. Останалите послушно слязоха на кея, както им беше заповядано.

Легионерите вдигнаха платната, отрязаха въжетата, които привързваха корабите към кея, и поеха към входа на пристанището.

Брут видя как няколко души хукнаха да предупредят армията на Птолемей. След малко кеят щеше да загъмжи от войници. Надяваше се, че това поне ще даде на Юлий кратка почивка. Не съжаляваше, че е дошъл, и за първи път от месеци се почувства достатъчно жив, за да нададе радостен вик, когато платната се издуха и корабите поеха по криволичещия си курс към входа на пристанището.

— Двама души да се качат на мачтите да наблюдават — заповяда той и се усмихна: спомни си младостта си, когато самият той се катереше по мачтите. Сега не можеше да го направи, но с удоволствие си спомни пътуването през Гърция с Рений, когато светът лежеше пред тях. Легионерът, който бе скочил на третия покрив, веднага се закатери нагоре и Брут си помисли, че трябва да научи името му, дори се засрами, че не го знае. Прекалено дълго бе откъснат от работата с легионите. Дори и да не оцелееше тази нощ, се чувстваше на мястото си — отново в командването. Беше му липсвало повече, отколкото бе подозирал.

Далече от светлините на пристанището луната следваше движението им в спокойната черна вода. Скалите, които пречеха на ветровете да разрушат Александрия, пропускаха само най-лекия ветрец и напредването беше болезнено бавно. Всички хвърляха погледи към огромния огън на фара на Фарос, чийто блясък предупреждаваше корабите отдалече. Пламъците осветяваха лицата им, телата им хвърляха дълги сенки на палубата.

— Пристанищният патрул! — чу се глас от мачтата.

Брут ги виждаше ясно, очертани от блясъка на фара: три галери, които идваха да им пресекат пътя. Зачуди се колко ли хора имат на борда, но и се зарадва на появата им, напълно наясно, че в противен случай ще му се наложи да плува по обратния път.

Галерите вече се приближаваха — но и четирите кораба приближаваха теснината между

скалите. Юлий беше казал брадви или огън, но пробиването на дупки в здравите корпуси щеше да отнеме прекалено много време. Трябваше да е огън.

— Дайте ми фенер — викна Брут.

Първите два отвлечени кораба вече бяха стигнали тесния проток и се блъснаха един в друг. Легионерите бързо хвърлиха котвите.

Неговият кораб също опря със скърцане в тях. Галерите вече бяха съвсем близо.

На Брут му се дося да има корвус, за да прехвърли легионерите върху тях. И изведнъж му хрумна нещо и той заповяда на хората си да свържат мостчетата за слизване в груба платформа. После ревна:

— Пали! — И лисна маслото от фенера си върху сухото дърво. Пламъците го облизаха, закатериха се по насмолените въжета.

От галерите се чуха гневни викове. След секунди корабът потрепери — първата го блъсна. Брут се разсмя на глас. Пристанищната стража вършеше работата им вместо тях.

Щом корабът започна да се накланя, Брут заповяда да вдигнат огромния импровизиран корвус и да го пуснат върху галерата, която вече опитваше да се отдръпне. Но не успя и легионерите нападнаха уплашената пристанищна стража.

Беше истинска касапница: на галерата имаше само трийсетина бойци — вързаните с вериги роби в трюма нямаше как да се присъединят към битката. Само след няколко удара на сърцето палубата беше в кръв, всички легионери бяха преминали на галерата и избутаха импровизирания корвус в морето.

Зад тях пламъците трещяха. Корабите потънаха бързо и за момент Брут се притесни да не би да потънат прекалено надолу и да може да се минава. Но мачтите останаха да стърчат: Клеопатра беше права — протокът не бе почистван от поколения и корабите понякога засядаха в него по време на отлив.

Другите две галери видяха съдбата на първата и се оттеглиха. Брут се усмихна — нямаше да му се наложи да плува.

И последните мъже от кохортата се качиха на пленената галера. Зад тях корабите горяха, пламъците се прехвърлиха и на сухите покриви на сградите по близкия бряг.

На светлината на факлите Юлий видя Панек — сочеше към пристанището и яростно крещеше. Стотици египтяни затичаха натам и Юлий разбра, че няма да има по-добра възможност.

— Строй се! — извика на Регул и Октавиан. — Излизаме.

Войниците на Александрия не носеха брони и шлемове — силното египетско слънце направо нажежаваше метала.

Юлий беше доволен, че е най-хладният момент от деня — слънцето тъкмо беше проблеснало на хоризонта и римските легиони можеха да се възползват от предимството си. Вратите на двореца се отвориха и Десети и Четвърти изхвъркнаха навън с вдигнати щитове, мечове и копия.

Втурнаха се през градините. Извънредните изреваха от гняв, като видяха труповете на конете си: вече бяха почернели от мухи.

Центурионите едва успяваха да удържат хората си. Римляните хвърлиха копията, а после редицата щитове достигна врага и започна ужасна сеч.

Римската броня беше жизненоважна. Където и да удареше армията на Птолемей, срещаше звъна на метал. Легионерите използваша шлемовете си, за да чупят с тях глави, наколенниците, за да трошат пищали, и мечовете си, за да секат крайниците на врага. Докато бяха стояли в двореца, бе трябвало да понасят подигравките на хората на Птолемей. Сега беше дошло време да си върнат за обидите.

— Регул! Разшири фронта! — извика Юлий.

Четвърти легион забави главоломния си напредък сред египтяните и атаката разшири фронта си, все повече и повече мечове излизаха на предна линия. Юлий погледна назад към двореца и видя, че оттам продължават да излизат войници. Тръгна напред и когато силите на Птолемей се опитаха да контраатакуват, вдигна щита си срещу стрелите, твърдо решен да върви с легиона си.

До Регул един легионер падна със стрела в бедрото, но веднага се изправи и се опита да продължи. Раната му обаче бе тежка и опцията му го изпрати назад.

Слънцето се вдигаше и сякаш прицелваше лъчите си право в броните на римляните. Те започнаха да се задъхват. Линията им беше ограничена от тесните улици, но въпреки това те продължаваха да посичат и убиват, и да вървят през трупове.

За учудване на Юлий, гражданите също бяха наизлезли по улиците. Хиляди египтяни крещяха и виеха, много от тях размахваха оръжия и Юлий започна да обмисля дали да не отстъпи към двореца. Вярно, Десети и Четвърти размазваха войниците на Птолемей, но противникът все още ги превъзхождаше по брой.

Чу отдясно, откъм пристанището, предупредителния сигнал на роговете. Един вестоносец дотича толкова опръскан с кръв, че очите и зъбите му изглеждаха неестествено бели.

— Кохортата от пристанището се върна, господарю.

Юлий избърса смъдящата пот от очите си.

— А египтяните, които отидоха да ги спрат?

— Нито следа от тях, господарю.

За момент Юлий се замисли какво ли е станало с бойците, които Птолемей беше изпратил след римската кохорта на пристанището. Ако царят беше разбрал кой ги предвожда, вероятно щеше да изпрати много повече хора.

— Кажи на Брут да удари във фланг — заповяда Юлий. — Ако видят Птолемей, да го убият.

Съгледвачът отдаде чест и хукна.

Юлий се задъхваше. Колко време беше минало, откакто бяха започнали атаката? Не можеше да каже със сигурност. Стъпка по стъпка легионите му се придвижваха напред и сред бронзовите трупове на египтяните той виждаше мъже, които познаваше и с които се беше бил рамо до рамо от години. Скръзна със зъби и продължи напред.

Докато почернялата му от дим кохорта тичаше по улицата, Брут прокле слабата си дясна ръка. Чуваше шума на битката и за първи път през живота си не го приветства, нито изпита въодушевлението, което обикновено го обземаше. Клопката, която бяха направили на египтяните на пристанището, му беше показала слабостта му. Въпреки това римските ветерани бяха разбили врага, сякаш се упражняваха. Бяха връхлетели върху египтяните като вълци върху агнета и ги бяха изклали до крак.

Държеше меча непохватно — тежестта дърпаше все още слабото му рамо. Домиций го погледна, видя яда на лицето му и разбра причината.

— Дръж — извика и му хвърли кама.

Брут я улови с лявата си ръка. Би предпочел щит или сребърната си броня, но така поне щеше да може да напада. Първият му удар в битката на пристанището беше завършил с провал: можа само да одраска противника си и той щеше да го убие, ако Кир не му бе отсякъл китката.

Подредиха се в колона по шест, Кир беше в средата на първата редица.

Удариха египетските войници във фланг. Огромният Кир проби пролука в редицата, размахваше гладия си като перце, а с другата си ръка поваляше противниците с юмрук. Независимо дали удряше с острието, или с тъпото на меча, египтяните падаха като покосени, защото силата му беше огромна. Брут го следваше — удряше с камата и използваше гладия само за да блокира. Чудеше се колко още ще издържи на болката.

Спъна се в един паднал щит, със съжаление хвърли меча, който беше спечелил в Рим, взе щита и застана от дясната страна на Кир, за да го пази. Домиций мина от неговата дясна страна с друг щит и римската колона се устреми към кипящата сърцевина на битката.

Беше съвсем различно от сражението в откритата равнина край Фарсал. Мъжете се катереха по порти и статуи и забиваха мечовете си в египтяните. Свистяха стрели, египтяните викаха уплашено на странния си език.

Тъй като нямаха брони, римляните ги помитаха и завърналата се от пристанището кохорта всяваше страх в редиците им. Виковете преминаха в ужасени стенания.

Някъде наблизо Брут чу тропот на тичащи хора и изръмжа. Юлий бе извел всички войници, следователно идваха още египтяни.

— Пристига подкрепа за врага — извика той на Домиций.

Непознати сигнали на рогове потвърдиха подозренията му.

Брут отби един разтърсващ удар с щита си и извика от болка. Съзнанието му се върна към последните моменти на Фарсал и той замахна с камата с луда ярост, за да освободи гнева си със смърт.

— Ето го момчето! — изрева Домиций и посочи.

Птолемея беше на коня си, обграден от царедворците — те наблюдаваха битката с надменност, която вбеси римляните още повече, и те забравиха умората си и се втурнаха към царя, който ги беше предал. Едва ли имаше войник, който да не е говорил с момчето по време на неговото пленничество. Да се обърне срещу тях, срещу Цезар, след като те вече го

брояха за свой приятел, беше достатъчно да привлеча римските войници като пламък на свещ нощни пеперуди.

Златната маска на Птолемей се въртеше — момчето наблюдаваше битката. Панек стоеше до него без следа от страх. Брут видя как един вестносец му се поклони и после затича към мястото, откъдето бяха прозвучали роговете. Ако подкреплението беше голямо, никой римлянин нямаше шанс да доживее до обяд.

Кир се наведе и се изправи с изцапано с кръв римско копие. Изръмжа и хвърли копието към Птолемей. Брут не видя къде падна копието, но когато редиците отново се разделиха, царят все още беше на коня си. Панек обаче вече не беше до него. Още един удар улучи щита на Брут и той изрева от болка. Щитът беше прекалено тежък и вече на три пъти Домиций го бе защитил от бронзовите мечове.

Кир грабваше нови и нови копия и ги хвърляше. Царедворците на Птолемей се разбягаха и кохортата стигна до римския фланг. Легионерите сякаш се сдобиха с нови сили от това, че се събраха. Четвърти беше на крилото и задържаше египетското подкрепление, но Десети бе свободен да се устреми към царя.

Тълпата също се включи в битката. Тенджерите и тиганите бяха достатъчно безобидни, но камъните и керемидите бяха опасни — а и разсейваха легионерите, в резултат на което те падаха, пронизани от мечове.

Брут мина през биещото се каре на Десети и стигна до Юлий.

Той се обърна, усмихна се, като видя колко е изморен, и извика над трясъка на битката:

— Не могат да ни удържат. Мисля, че царят е повален.

— Ами подкреплението? — изкрещя Брут в ухото му.

Усетиха раздвижване сред мъжете — египтяните изтласкваха Четвърти. Легионерите обаче не бягаха. Помнеха позора си срещу Помпей и нямаше да отстъпят. Редиците обаче се бяха огънали, което означаваше, че подкреплението на египтяните е огромно.

— Десети! Кохорти от първа до четвърта! — викна Юлий. — Влейте се в Четвърти! От първа до четвърта!

Кохортите го чува и започнаха да се придвижват. Цялото ляво крило обаче беше притиснато и Юлий поклати глава и каза горчиво:

— Ако бях на коня си, за да виждам какво става... Но тия мръсници ги заклаха!

Забеляза с крайчеца на окото си нещо, което го накара да замръзне, и прошепна:

— Какво правиш?

Брут се обърна, за да види. Клеопатра беше излязла иззад легионите и тъкмо стъпваше на постаментата на статуята на Изида.

— Свалете я оттам! — изкрещя Юлий.

Клеопатра държеше рог. Вдигна го и го наду.

Звукът беше дълбок и нисък, и сякаш безкраен. Всички заобръщаха глави към нея. Юлий се ужаси, че може да бъде свалена от облак стрели.

— Спрете! — извика тя. — В името на Клеопатра, вашата царица. Върнаха ме при вас и трябва да спрете!

Римляните се развикаха, молеха я да слезе. Тя ги пренебрегна и завика отново. Гласът ѝ достигна до редиците на египтяните и те се смаяха. Започнаха да я сочат, очите им се изпълниха със страхопочитание. Не знаеха за завръщането ѝ в града. Отпуснаха мечовете си и Десети веднага се втурна напред и започна да ги избива безогледно.

— Отбой! — извика Юлий на тръбачите. — Бързо!

Римските рогове изреваха ехото си на призива на Клеопатра и над оплисканите в кръв улици се възцари странна тишина.

— Върнах се при вас, народе мой. Тези хора са мои съюзници. Спрете битката веднага.

Гласът ѝ се чуваше ясно — вече не се заглушаваше от грохота на оръжията. Армията на Птолемей беше като омагьосана от появата ѝ. Юлий се зачуди дали Клеопатра нарочно е избрала статуята на Изида, или просто тя е била най-близката. Беше заобиколен от зяпнали окървавени мъже, съзнанието му беше някак празно.

— Какво ли... — започна той и в този момент египтяните паднаха на колене. До един.

Юлий гледаше изумен как опират чела в земята. Римските легионери стояха сковано и го гледаха за заповеди.

— Десети и Четвърти, на колене! — извика инстинктивно той.

Легионерите се заспоглеждаха, но се подчиниха на заповедта, въпреки че мечовете им бяха готови. Кир, Регул и Домиций също коленичиха. Брут ги последва, щом Юлий го изгледа свирепо, и накрая само Юлий и Октавиан останаха прави.

— Не ме карай — прошепна Октавиан.

Юлий го погледна в очите и зачака. Октавиан се намръщи и коленичи.

Над цялото множество от хиляди коленичили хора една група все още стоеше изправена в другия край на бойното поле. Царедворците на Птолемей стояха с високо вдигнати глави, но личеше, че наблюдават развитието на ситуацията с болезнен страх. Един от тях ритна някакъв войник с ясното желание битката да продължи. Войникът се сви от болка, но не се изправи. Юлий си помисли, че царедворците приличат на боядисани лешояди. Испита удоволствие от ужаса, който се четеше по боядисаните им лица.

— Къде е брат ми? Къде е царят? — попита високо Клеопатра.

И леко скочи на земята, и тръгна с дългите си крака през трупове и коленичили войници. Вървеше гордо и когато стигна до Юлий, попита пак, още по-високо:

— Къде е брат ми?

Гласът ѝ удари царедворците като бич и те трепнаха, щом тръгна към тях, сякаш присъствието ѝ беше нещо, което не можеха да понесат. Разделиха се да ѝ направят път. Юлий я следваше плътно, предизвикваше ги с поглед да вдигнат ръка срещу нея.

Птолемей лежеше блед и безжизнен на златния си плащ. Дясната му ръка бе върху гърдите му и почти покриваше раната. Маската му, смачкана, лежеше в прахта в краката му. Юлий погледна детските черти, докато Клеопатра клякаше до брат си, и испита болка при вида на малкия гладий на кръста му. Клеопатра се наведе и целуна брат си по устните. Очите ѝ бяха разширени от болка, но в тях нямаше сълзи.

Юлий се огледа за Панек: той едва ли беше далече. Присви очи, когато видя тъмната му роба. Панек седеше в прахта и дишаше бавно и накъсано. Юлий направи две бързи крачки към него, гневът му се разпалваше... но очите, които го погледнаха, бяха празни. Гърдите на Панек бяха целите в кръв. Той умираше и Юлий нямаше вече какво да му каже.

Зад гърба му Клеопатра се изправи. Тълпата не издаваше и звук и се чуваше само шепотът на вятъра.

— Царят е мъртъв — каза тя и гласът ѝ отекна над коленичилите хора. — Отнесете брат ми до двореца му. И не забравяйте, че когато го правите, докосвате бог.

Гласът ѝ за миг секна. Юлий я докосна по рамото, но Клеопатра сякаш не усети.

— Аз, която съм Изида, се върнах при вас. Днес беше пролята моя кръв. Смърт, която не беше причинена от мъжете на Рим, а от предателство в моя двор. Станете и жалеете, народе

мой. Късайте дрехите си и се посипвайте с пепел. Почетете бога си с тъга и сълзи.

Вдигнаха Птолемей от земята; плащът му висеше под него.

Клеопатра не откъсваше очи от трупа на брат си. После се обърна към царедворците.

— Не беше ли ваша задача да пазите живота на брат ми? — И хвана един за гърлото. Той се опита да не трепне под натиска на боядисаните ѝ нокти. Имаше нещо лудо в начина, по който тя го погали под брадичката.

— Цезар, искам да ослепиш тези мъже за наказание. Те ще служат на брат ми в гроба му.

Царедворците най-после се проснаха на земята, вцепенени от ужас и отчаяние. Юлий махна на Домиций да донесе възета. В същия миг отровен повей на дим стигна до тях и Клеопатра рязко вдигна глава и помириса горещия тежък въздух. Обърна се към Юлий с внезапен гняв.

— Какво си направил с моя град?

Брут беше този, който отговори:

— Знаеш, че подпалихме корабите. Пламъците може да са стигнали до сградите на пристанището.

— И сте ги оставили да горят? — сопна се тя.

Брут само сви рамене и отвърна спокойно:

— Нападнаха ни.

За момент Клеопатра остана безмълвна. После обърна студените си очи към Юлий.

— Хората ти трябва да спрат пожара, преди да се разпространи.

Юлий се намръщи от тона ѝ и тя усети раздражението му и каза по-нежно:

— Моля те, Юлий.

Той кимна, махна на военачалниците си да се приближат и каза:

— Ще направя каквото мога. — Беше притеснен от резките промени в настроението ѝ.

Но пък тя беше загубила брат си и си беше върнала трона. Много неща могат да се простят в такъв ден.

Царските охранители дойдоха с носилка и гордо понесоха царицата към двореца.

— Изкопайте ровове за мъртвите — заповяда Юлий на Октавиан. — Четвърти да отиде на пристанището да гаси пожара.

Вятърът довя облак пепел и Юлий я загледа как се сипе по земята. Момчето цар, което бе стискало ръката му, беше мъртво. Битката беше спечелена.

Не знаеше дали щяха да постигнат победа без намесата на царицата — ветераните вече остаряваха. Дано робът на Клеопатра доведеше подкрепления. Иначе Юлий щеше да остави живота си в египетските пясъци.

Усети как в него се заражда болка. Усещаше аромата на Клеопатра в горчивия мирис на пожара. Беше я познал като жена. Да я види като царица беше объркващо и омагьосващо, още от момента, в който тълпата и войниците коленичиха в прахта по нейна заповед. Загледа се след процесията, която отиваше към двореца, и се зачуди как ли ще реагират гражданите на Рим, ако заведе Клеопатра там.

— Вече можем да си ходим — каза Октавиан. — В Рим имам предвид.

Цезар го погледна и се усмихна. Не можеше да остави Клеопатра.

— Бил съм се повече години, отколкото мога да си спомня — каза той. — Рим ще ме почака още малко.

Александрийската библиотека изгоря с изгрева на слънцето. Хилядите ръкописи хвърляха такива пламъци, че римските войници дори не можеха да се приближат. Мраморните колони, издигнати от Александър, се напукаха и се сринаха в пещта на милиони мисли и думи. Мъжете от Четвърти легион бяха оформили верига и заливаха огъня с ведра, бореха се със слънцето и изтощението, бяха целите черни от сажди, но не можеха да спрат пожара.

Юлий и Брут гледаха как огромният покрив се срутва върху труда на безчет поколения. И двамата бяха изтощени, лицата им бяха изцапани със сажди.

— Ужасно — въздъхна Юлий.

Брут го погледна и се зачуди дали вината ще падне на неговите рамене.

— Някои от ръкописите са били донесени от самия Александър — продължи Юлий и избърса челото си. — Платон, Аристотел, Сократ, стотици други. Учените са идвали от края на света, за да ги прочетат. Това беше най-голямата библиотека на света.

„И ние я изгорихме“ — помисли си Брут, но не се осмели да произнесе и дума на глас.

— Работите им сигурно са оцелели другаде — успя все пак да каже.

Юлий поклати глава.

— Не. Вече никъде няма пълна сбирка.

Брут го погледна — не го разбираше. Лично той беше впечатлен от самия размер на разрушението. Беше стъписан от пожара и беше прекарал част от сутринта просто да наблюдава яростта му. Не се интересуваше от смаяните лица на тълпата.

— Е, няма какво повече да направиш тук — каза накрая.

Юлий намръщено кимна и тръгна през смълчаното множество, което беше дошло да види опустошението. Хората бяха странно безмълвни и беше необичайно как виновникът за всичко това мина между тях неразпознат.

Гробът на Александър беше храм от бели каменни стълбове в центъра на град, посветен на бога-основател. Гледката на суровите римски легионери спираше любопитните зяпачи.

Юлий стоеше на прага и гледаше саркофага от стъкло и злато. Беше издигнат над човешки ръст, с бели стъпала от всички страни, за да могат да се качват поклонниците. Дори отстрани се виждаше фигурата вътре. Юлий преглътна. Като момче беше рисувал гроба по описанието на гръцкия си учител. Беше целунал Сервилия в нозете на статуята на Александър в Испания. Беше чел описание на всяка негова битка и го беше превърнал в свой идол.

Качи се по стъпалата и вдиша дълбоко. Постави ръце върху ковчега, впечатлен от майсторската изработка на стъклените плочи и на бронзовите пречки, които ги крепяха. После погледна надолу, затаил дъх.

Целият Александър беше покрит със златен лист. Докато Юлий го оглеждаше, облаците се разнесоха и слънцето огря ковчега — и само сянката на Юлий остана тъмна върху него. Той сведе глава, изпълнен с почит.

— Образът ми е върху теб, Александре — прошепна; запечатваше всяка подробност от този момент в съзнанието си. Очите бяха хлътнали, на мястото на носа имаше вдлъбнатина, но Юлий сякаш виждаше костите и плътта под златото и си представяше как е изглеждал гъркът. Представи си почти младежко лице.

Беше си мислил, че не е правилно да се отнасят към Александър като към един от боговете на Египет. Но тук, в храма му, това изглеждаше подобаваща почит. Юлий се огледа. Входелите бяха блокирани от яките гърбове на войниците му. Беше сам.

— Какво ли би ми казал, ако можеше да говориш — прошепна той на гръцки. — Дали би одобрил оставането на римляни в твоя град?

Замисли се за децата на Александър и за факта, че никое от тях не е доживяло до зрялост. Първородният син на гръцкия цар бил удушен на четиринайсет. Юлий се замисли за тленността. На такова място беше невъзможно да не помисли за собствената си смърт. Дали някой щеше да стои така над него хиляда години след смъртта му? По-добре да се превърне в пепел. Без синове всичко, което беше постигнал, щеше да се разпилее. Дъщеря му не можеше да изисква уважение от сената, а и също като на сина на Александър, можеше да не позволят на нейния син да оживее. Беше нарекъл Октавиан свой наследник, но не беше сигурен дали младият мъж е способен да се справи с коварствата на Рим. Всъщност не вярваше, че някой друг има дарбата да дострои постиженията му. Беше постигнал много, но без да има мъжки наследници, това не бе достатъчно.

В тишината на храма годините му му натежаха още повече.

Тялото на Птолемея беше положено в облицована със злато стая. Навсякъде имаше образи на Хор и на Озирис.

Царят поемаше по пътя на смъртта. Студената му плът беше измита, после го бяха разрязали отляво и бяха извадили органите му. Когато ритуалите приключеха, Птолемея щеше да заеме мястото си при боговете като равен.

Валма сладникав дим се издигаха лениво от червените сърцевини на мангалите. Тялото на Птолемея беше наръсено с карбонат, който да изсуши плътта, и острата му миризма се смесваше с пушека и замайваше Юлий. В сравнение с това място гробът на Александър беше прохладен и някак по-подходящ за реалността на смъртта.

Клеопатра коленичи пред тялото на брат си и започна да се моли. Юлий стоеше и гледаше: не можеше да се насили да почита враг, който беше причината за смъртта на мнозина от най-верните му мъже. Очите на момчето бяха защити, кожата му блестеше от лепкави масла. На Юлий му се искаше да си запуши носа и устата — знаеше какво съдържат четирите кани около трупа. Не можеше да разбере процедурата, нито уважението, което проявяваше Клеопатра. Тя също беше заплашена от армията на брат си, но го почиташе в смъртта му с ритуали, които щяха да продължат поне два месеца, преди той най-после да бъде положен в гроба.

Клеопатра се молеше на езика на своя народ. Очите ѝ бяха чисти и спокойни. Юлий не я беше виждал да плаче от деня, в който умря Птолемея, и наистина не можеше да я разбере. Армията ѝ се беше върнала от Сирия и бе поела охраната на царския дворец; вече имаше спречквания между римляните и закалените в пустинята войници. Юлий беше наредил да нашибат трима от войниците му с камшик за започването на пиянски свадни, при които бяха убити двама мъже. Още двама чакаха наказание заради използването на подправени зарове в игра с хората на Клеопатра — бяха ги оставили не само без среброто в кесиите им, но и без оръжие.

Чакането ги изяждаше, погребалните обреди разяждаха съзнанието. Юлий беше смятал, че момчето бързо ще бъде заровено в земята: знаеше какво прави лятната жега дори с царската плът. Вместо това дните се нижеха с наркотична мудност, неумолими като легионерите му.

Октавиан беше показал ясно чувствата си. Искаше да се върне в Рим и всички да получат наградата, която са си спечелили. Юлий също усещаше как градът го примамва през морета и земи. Искаше пак да препусне с коня през портите и във форума. Беше постигнал всичките си момчешки мечти. Враговете му се бяха превърнали в прах и пепел... но той все още чакаше.

Клеопатра започна нов ритуал — запали благовония в едно глинено гърне. В Александрия смъртта беше прекалено близо до живота. Хората сякаш се подготвяха за нея през целия си живот и живееха със сигурността за друго съществуване. Това ги правеше фаталисти, но им даваше и увереност, която беше толкова чужда на Юлий по своята същност, колкото и всичко в тази страна.

Клеопатра се изправи, сведе глава над смалените останки на Птолемей, направи две стъпки назад и коленичи отново, после стана.

— Ти си търпелив мъж, Юлий. Разбирам, че твоят народ приключва с мъртвите по-бързо, отколкото го правим ние.

— Вие... вие почитате смъртта — отвърна той, след като потърси точните думи.

Тя вдигна вежда, внезапно развеселена.

— Колко си тактичен! Ще се разходиш ли с мен в градината? След тези благовония искам да подишам чист въздух.

Облекчен, Юлий излезе с нея навън. Тя сякаш не забелязваше как робите се просват по очи, щом я видят: не се осмеляваха да погледнат царицата, която жалееше брат си.

Свежият въздух помогна на Юлий да проясни мислите си и той си пое дълбоко дъх. Трудно му беше да гледа тялото на момчето цар. Сега, докато вдишваше аромата на цъфтящите градини, се усещаше така, сякаш се е освободил от огромен товар. Дори това удоволствие обаче се помрачаваше, като си спомнеше как бе тичал през същите тези градини, за да залови Птолемей в леглото му. Резултатите от действията му бяха трупът на царя и пепелта на пристанището.

— Хората ти ми разказаха много за теб — каза Клеопатра.

Юлий ѝ хвърли остър поглед.

— Благословен си, щом си преживял битките, които описват — продължи тя.

Юлий не отговори. Спря на настланата с калдъръм пътека и докосна някакви червени цветове, които се издигаха от зелените листа.

— Казват, че си богът на войната, знаеш ли го?

— Чувал съм да го казват — отвърна Юлий. — Перчат се за моя сметка.

— Значи не си победил хиляди мъже в Галия, така ли?

Юлий я гледаше. Тя посегна към същото цвете и го погали.

— Да, победих ги. Но това ми струваше десет години от живота ми — отговори той.

Тя проби с нокти стъблото на цветето, откъсна го и го прокара по устните си, вдъхна аромата му. Юлий отново се зачуди как ли би реагираше Рим, ако я отведе там. Гражданите вероятно щяха да я обожават, но сенатът щеше да отхвърли настояванията ѝ за божественост. Рим имаше достатъчно богове. Нямаше да се осмелят да се противопоставят на чуждестранна любовница, но ако я вземеше за съпруга, това щеше да предизвика недоволство. А и не беше сигурен дали тя ще поиска да тръгне с него.

— Ти си помилвал Брут, когато те е предал — каза тя и продължи по пътеката. — Това е странно. И въпреки това хората ти те уважават. Нещо повече, боготворят те. Знаеш ли това? Ще те последват навсякъде и не заради някакво рождено право, а заради това какъв си

самият ти.

Юлий тропаше с пръстите на едната си ръка по китката на другата зад гърба си; не знаеше как да отговори.

— Който и да е говорил с теб, е оставил устата си да го води — каза след малко.

Тя се разсмя и хвърли цветето на пътеката зад тях.

— Ти си странен мъж. Виждала съм те с войниците ти и как се държиш с тях. Можеш да си властен като цар, толкова властен, колкото съм и аз. Ние двамата много добре си подхождаме, въпреки че мисля, че не ти харесва спокойният ход на съществуването тук. Моята страна е видяла пет хиляди години живот и смърт. Ние сме остарели и сме се уморили под това слънце и твоите хора са млади в сравнение с нас. Те имат енергията на младостта и като нищо ще преминат през земите ни като лятна буря. Това е страшно на фона на моята заспала Александрия, но въпреки това те обичам.

Обърна се към него. Близостта ѝ беше опияняваща. Без да се замисли, той я хвана през тънкия кръст и я дръпна към себе си.

— Съветниците ми всеки ден ме предупреждават, че си твърде опасен, за да останеш в Египет — каза тя. — Виждат в хората ти похот, сила и нищо друго. Припомнят ми как изгори прекрасната ми библиотека и как войниците ти се смееха и играеха на зарове в пепелта.

— Те са войници — отвърна Юлий. — Не можеш да очакваш от тях да...

Смехът ѝ го накара да млъкне и по страните и шията му бавно изби руменина.

— Толкова бързо се хвърли да ги защитаваш! — Тя го целуна по шията, после положи глава на гърдите му.

— Моите съветници обаче не управляват — продължи Клеопатра — и мълчат, когато им припомням, че ни върна Кипър. Това не е действие на разрушител. Това ти спечели много добронамереност от хората ми. Приеха го като знак, че старата ни слава се възражда. Наблюдават ни и чакат да видят какво ще направим заедно.

Юлий не искаше да разваля настроението ѝ, но трябваше да го каже.

— Ще дойде момент, когато ще трябва да се върна в моя град. Ще изчакам, докато приключи погребалната церемония за брат ти, но трябва да се върна.

Тя вдигна глава и го погледна разтревожено. Той я усети как се отдалечава от него — вътрешно.

— Това ли искаш? — Тонът ѝ не разкриваше нищо от мислите ѝ.

Юлий тръсна глава.

— Не. Искам да остана тук и да забравя за битките. Искам да си до мен.

Напрежението ѝ изчезна, сякаш изобщо не се беше появявало. Тя притегли главата му към ароматните си устни.

Когато се разделиха, лицето ѝ беше зачервено като неговото, а очите ѝ блестяха.

— Скоро ще съм свободна — каза тя. — Ако останеш, ще ти покажа великия Нил. Най-красивите момичета на Египет ще ти дават в устата грозде и плодове. Всяка вечер ще ни свирят музиканти, докато се плъзгаме по водите. Ще съм твоя всяка нощ, всеки час. Ще останеш ли заради това?

— Не ми трябва най-красивите момичета на Египет — отвърна той. — А и от твоите музиканти ме заболяват ушите. Но ако си до мен и си само моя, ще оставя Рим още малко да се грижи сам за себе си. Все пак достатъчно дълго е оцелял и без мен, нали.

Още докато го казваше, знаеше, че е вярно, но това все още го учудваше. Винаги беше мечтал да се върне с триумф в родния си град, с всички почести и награди, които е спечелил

през годините. Но само една дума от Клеопатра — и нищо от това нямаше значение. Дали поне за малко можеше да се почувства освободен от грижите и притесненията, които бяха сърцевината на целия му живот? Вероятно можеше да захвърли всичко това настрана и да почувства слънцето върху лицето си с това красиво омагьосващо момиче, царицата на Египет.

— Прекалено съм стар за теб — тихо каза той; искаше тя да го отрече.

Тя се разсмя и отново го целуна.

— Показвал си ми, че не е така! — Сложи ръката си на бедрото му. Той усещаше топлината на дланта ѝ върху голата си кожа и както винаги, това безжалостно го възбуди.

— Ако имаме дете — каза тя, — то може да наследи заедно Египет и Рим. Ще е следващият Александър.

Юлий погледна в далечината, съзнанието му беше изпълнено с мечти.

— Бих дал всичко, за да видя това. Нямам синове. — Усмихна се.

Ръката ѝ бавно се плъзна по бедрото му и дъхът му спря.

— Тогава да молим боговете детето, което нося, да е момче — каза сериозно тя. Той посегна към нея, но тя се отдръпна. — Когато траурът приключи, ще ти покажа мистериите на Египет, в мен — подвикна тя през рамо.

Юлий я гледаше смаяно как си отива, завладян от думите ѝ. Направо не можеше да проумее това, което беше чул. Понечи да я повика, но тя с леки стъпки изчезна в двореца.

Шумът беше оглушителен. По всички улици виеха рогове и дрънчаха цимбали, гласовете на хората се издигаха в радостни крясъци от това, че предават Птолемей в ръцете на боговете. При спомена за последните ритуали, на които беше присъствал, Юлий потрепери.

Плътта на момчето беше изсъхнала като стара кожа. Клеопатра не бе настояла Юлий да е там, но той беше привлечен от този последен ритуал — знаеше, че никога друг път няма да има възможността да види тайните на египетската смърт.

Гледаше как жрецът взема длето, направено от метеоритно желязо, и разбива устата на Птолемей. Без преводача, който му беше изпратила Клеопатра, Юлий щеше да е ужасен от това очевидно оскверняване. Съскащият шепот на мъжа в ухото му все още го смразяваше.

— Озирис, царю, събуди се! — каза свещеникът. — Отворих устата ти с желязо от боговете. Живей отново, подмладен с всеки изминал ден, докато боговете те пазят като свой.

Благовонията се кълбяха около дребната фигура на момчето. Когато последният ритуал беше изпълнен, излязоха, за да съобщят новината на града, а гробът беше запечатан с бронз, злато и месинг.

И тогава роговете засвириха, хиляди наведнъж. Шумът се усилваше и усилваше и всяка лампа и мангал бяха запалени, и цяла Александрия заблестя. Боговете щяха да видят светлината и да разберат, че още един бог е готов да се присъедини към тях.

Сега Юлий гледаше града от високите прозорци на царския дворец. Брут бе до него. Октавиан беше отишъл да се отпусне с пиене и жени с другите офицери. В нощта на погребението на царя нямаше никакви забрани и Юлий се надяваше, че неговите хора няма да причинят размирици. Това може би беше празна надежда, но поне за известно време отговорността нямаше да е на неговите плещи. Корабът на Клеопатра се люлееше на пристанището в очакване да ги понесе покрай брега. Щеше да им се наложи да се оправят без него до завръщането му. Новината, която му беше съобщила Клеопатра, засенчваше всичко останало.

Сякаш прочел мислите му, Брут заговори — гледаше над светналия като посред бял ден град. Усещаше странното въодушевление на Юлий, въпреки че не можеше дори да предположи причината.

— И кога ще се върнеш?

— Преди края на годината — отвърна Юлий. — Легионите са настанени добре. Спечелиха си почивка. Изпратих писма до Марк Антоний в Рим. След месец или малко повече ще дойдат и заплатите. Нека си наемат къщи тук, докато ме чакат. Нека станат дебели и мързеливи.

— Познаваш ги прекалено добре, за да говориш така — отвърна Брут. — Вече наказаме още двама заради ограбване на храмове. Ще трябва да ги изведе в пустинята след първите няколко седмици или всичко, което може да се отнесе, ще изчезне от Александрия. Както вървят нещата, пазарите в Рим ще се изпълнят с египетски вещи.

Юлий се засмя и Брут също се усмихна. Най-тъмните моменти на миналото сякаш бяха забравени, а и силата му се завръщаше. Всеки ден по изгрев-слънце Брут изпълняваше около час тежки упражнения с меч заедно с Домиций. Беше загубил част от бързината си, но вече не беше слаб. Не беше казал на Юлий за центуриона, който му се подигра вчера — Брут го изведе от двора за тренировки и го преби почти до смърт.

Всъщност Юлий май знаеше, помисли си Брут, докато го гледаше.

— Октавиан е бесен, че си върнах ранга — каза Брут. — Или заради твоето пътуване по Нил. Трудно е да се определи кое го притеснява повече.

Юлий тръсна глава и изсумтя:

— Той иска да прекарам последните години от живота си в приспивни спорове в сената. Знаеш ли, младите си мислят, че сме старци и че не ставаме за нищо друго, освен да се потупваме по гърбовете при спомена за минали победи.

Брут погледна стегнатото му тяло, изгоряло от слънцето до тъмнокафяво. Ако не друго, Юлий изглеждаше освежен от месеците в Египет, като не малка част от това беше заради перспективата за мир. Двамата бяха преминали през десетилетия на войни и лишения. Вероятно наградата беше просто край на битката. Брут не можеше да си представи спокойното му пътуване, ако Помпей беше все още жив или Сула заплашваше града.

Брут не можеше вече да обича човека, който го беше пощадил при Фарсал, но когато Юлий му даде командването в Александрия, наистина изпита необузdana радост.

Въздъхна. Рим бе далече, но той знаеше, че трябва да мисли за бъдещето. Предстояха му години, в които да заличи измяната си. Юлий го беше удостоил с доверие и власт и легионите отново го бяха приели. Беше време да се погрижи за новата си кариера. Все пак Рим беше изграден от хора, преживели поражението.

Брут погледна Юлий; усещаше липсата на старото приятелство. Имаше безценни моменти, в които смяташе, че между тях цари старото разбиране, което не можеше да се изрази с думи. Въпреки това можеше да усети предишната ревност и разрушителна гордост. С времето вероятно и това щеше да намалее.

— Това е стара земя — каза внезапно Юлий и прекъсна мислите му. — Би могла да е втори Рим, столица-близък в империята. Не съм прекалено стар, за да мечтая за това. Знам, че ми предстои работа, но за кратко искам да я забравя и да видя Нил с моята царица.

Брут леко наклони глава, подбираше внимателно думите си.

— Ще я вземеш ли в Рим?

— Мисля, че да — отвърна Юлий и се усмихна. — Тя влива нов живот в костите ми. С

нея до себе си мога да създам империя, която да съперничи на тази на Александър. Ще е подходящо да направя неговия град второто ѝ сърце.

Брут изстина.

— Значи ще си цар? Като Птолемей?

Юлий се обърна към него, тъмните му очи сякаш се впиха в най-стария му приятел.

— Как по друг начин бих могъл да се нарека? Аз съм първият човек на Рим. Рим е първи на света.

— Ами майка ми? Ще я прогониш ли, както направи с Помпея? Или съпругата ти, Калпурния? Ще се разведеш ли и с нея?

Юлий се поколеба, сляп за нарастващия гняв на Брут.

— Прекалено рано е, за да планирам такива неща. Когато се прибера в Рим, ще направя каквото е необходимо. Знам, че Калпурния няма да се противопостави.

— Но сенатът ще се противопостави на амбицията ти — тихо му напомни Брут.

Юлий се разсмя.

— Няма да се осмелят, приятелю. Ще ме почитат и ще почитат царицата, която ще им доведе. Рим е изграден от царе. Това ще се възроди чрез поколението ми.

— От дъщеря ти ли? — попита Брут.

Очите на Юлий блестяха. Той се загледа над града и стисна каменния перваз на прозореца като собственик.

— Няма да крия новината, Брут. Не от дъщеря ми. От моя син, който ще се роди. Царицата е бременна и гадателите са ѝ казали, че ще е момче. Син, който ще управлява две империи. — Разсмя се учудено и високо. Трябваше да е момче. Боговете не можеше да са чак толкова жестоки.

Брут се дръпна крачка встрани и го изгледа разтревожено. Какво приятелство би могло да оцелее при такава неукротима амбиция? Виждаше, че Юлий не е задоволил апетита си в Египет. Щеше да се върне в Рим с по-големи мечти, отколкото на всеки от мъжете, които беше унищожил. Нито Сула, нито Катон, нито Помпей бяха стигнали толкова далече.

— Републиката... — започна той.

Юлий поклати глава.

— Републиката беше славен експеримент. Уважавам я, но тя изпълни целта си. Когато се върна в Рим, ще основем империя.

Плуваха по Нил на юг през земи, разделенени от водите му. Хиляди птици се извисяваха с кръсъци, вдигаха се във въздуха при преминаването на царския кораб. Бели чапли се отместваха от пътя на стадата, които отиваха на водопой в спокойната вечер. Отпуснат, Юлий си позволи да се освободи от грижите на годините. От много месеци не беше получавал пристъп и се чувстваше силен. Рим беше далече и той се отдаваше на Клеопатра.

Любеха се всеки път, когато им хрумнеше, денем и нощем. Отначало му беше трудно да пренебрегва робите — все пак само балдахин от тънка коприна прикриваше царицата от погледите им. Свикнала да ѝ прислужват още от раждането ѝ, тя се смееше на притеснението му, докато той смъкваше робата от раменете ѝ и целуваше кожата ѝ. После смехът ѝ преминаваше в задъхани стенания.

Корабът беше с шестнайсет големи гребла. Лопатите им бяха посребрени и блестяха като монети. Нил се виеше през долини и широки равнини, които сякаш нямаха край, и имаше моменти, в които Юлий с лекота си представяше, че това пътуване може да продължи вечно.

Вечер говореше с часове с астролога, Сосиген, който беше предрекъл раждането на син. Отначало Сосиген се притесняваше, но после се отпусна. Юлий нямаше търпение да получи потвърждение на предзнаменованията на Сосиген и макар че отначало се съмняваше в ясновидството му, надеждата му бавно се превърна във вяра. Гъркът имаше остър ум и Юлий прекара много часове да обсъжда с него пътя на планетите, сезоните и дори календара. Сосиген полагаше сериозни усилия, за да не показва презрението си към римската система, и каза, че дори египетските години имат известни недостатъци. Според неговите изчисления триста шейсет и пет дни били почти идеални, но беше нужен още един ден във всяка четвърта пролет, за да бъде всичко перфектно. Юлий поиска доказателство за твърденията му и гъркът прие предизвикателството и покри палубата с листи от папирус, изписани с въглен. Юлий се смая, като видя движението на планетите и звездите изчислено. В Рим най-висшият жрец отнемаше или прибавяше дни всяка година, но любовта на Сосиген към простотата и реда беше изкусителна. Юлий се зачуди как ли ще реагира сенатът, ако предложи такава система на гражданите на Рим.

С напредването на бременността Клеопатра се чувстваше все по-зле от жегата и по цял следобед спеше под тентата, а Юлий с часове гледаше как ужасяващите крокодили чакат търпеливо приближаването на някоя птица или теле. Гледката как захапват плячката беше единственото докосване до страстта, което прекъсваше дългия сън на Нил. Сребърните гребла се издигаха и спускаха, спираха само когато вятърът издуваше пурпурното платно. Юлий си говореше със Сосиген — гъркът му разказваше безброй истории в непоносимо жарките следобеди, истории и легенди, които го заливаха, докато не се усетеше част от този свят, част от неговото бъдеще.

В прохладата преди утрото робините на Клеопатра я къпеха и обличаха, боядисваха клепачите ѝ в черно. Юлий, гол, лежеше на един лакът и наблюдаваше ритуала. Вече не изпитваше неудобство от робините, въпреки че беше отказал предложението на Клеопатра да го забавляват по-интимно. Не мислеше, че те нямат желание. Всъщност момичето, което обличаше царицата, беше показало ясно интереса си, докато го къпеше с дрехите на палубата: повечето вода беше излята по пълните ѝ гърди, отколкото по неговото тяло, и тя се разсмя на реакцията му. Вероятно беше от жегата или от полуголото присъствие на

робините, но Юлий се чувстваше еротично зареден от дните по Нил, освежен от плуването, където водата беше чиста, натрит с масла от умели ръце и нахранен като бик за разплод. Прокара леко ръка по стегнатия си корем.

Мечтаният живот беше като вода за изсъхнала почва след толкова години битки. Но дори тук и сега, докато слънцето изгриваше, знаеше, че не може да си почива завинаги. Желанието за действие винаги беше някъде в дъното на съзнанието му, нарастваше с всеки ден. Рим го чакаше и той полагаше все по-големи и по-големи усилия, за да пренебрегва зова му.

Бременността вече започваше да ѝ личи. Юлий лежеше омагьосан и я гледеше — дрехата ѝ беше от толкова тънък плат, че виждаше краката ѝ през него. Тя го погледна и вдигна вежди, забелязала усмивката му.

— Какво има?

Юлий се засмя.

— Гледах те и си мислех, че внезапно ще се събудя и ще съм в някоя палатка, бойните рогове ще свирят и офицерите ще крещят за атака.

Тя не се усмихна. Беше го чувала да вика безброй пъти насън и се будеше, и виждаше лицето му, разкривено от болка и гняв. Той не си спомняше сънищата си — или поне не го тревожеха през деня. Очите ѝ минаха по белезите по тялото му и тя поклати глава.

— Облечи се и ела да ти покажа нещо.

Той отвори уста, за да попита какво, но тя постави ръка на устните му, излезе и го остави на огненооките си робини. Той се надигна с въздишка и им нареди да донесат най-леката му роба.

Когато излезе на палубата, видя, че корабът се е насочил към брега. А на брега имаше град и над кафявите води се издаваше дървен пристан. Гъски летяха и крещяха над главите им. Пристанът бе покрит със свежа тръстика, а по брега се бяха подредили стотици хора в пъстроцветни роби и всички очи бяха втренчени в него.

Клеопатра стъпи на пристана и тълпата коленичи. Забиха барабани. Клеопатра погледна назад и Юлий видя в очите ѝ царствеността, която бе укротила армията в Александрия. Несъзнателно посегна към кръста си, но по време на пътуването им се беше отказал от навика си да носи меч и пръстите му напипаха празно място. Последва я; сандалите му скърцаха по тръстиката. Тя му се усмихна.

— Искам да видиш това.

Десетимата ѝ стражи се подредиха около тях. Юлий се огледа и видя, че редицата коленичили мъже и жени продължава през града.

— Откъде са знаели, че ще дойдеш? — прошепна той.

— Днес е годишнината от деня, в който станах царица — отвърна тя. — Знаят кога е настъпил моментът.

Градът беше чист и добре поддържан, но изглеждаше като изоставен: всички мъже, жени и деца бяха коленичили на пътя. Клеопатра от време на време се навеждаше да докосне някого и когато се изправяше, в очите ѝ блестяха сълзи.

Пътеката от тръстика свършваше на старателно пометен малък площад. А на сред площада на сутрешното слънце блестеше храм от червен мрамор. Тишината беше странна и Юлий си спомни изоставеното село в Испания, в което беше отишъл със Сервилия и където беше видял статуята на Александър. Беше изнервящо да изпита подобно усещане в самата земя на царя.

Обзе го тъга за всичко изгубено след онзи момент на онова място в онова време.

Последните следи от невинност бяха изтръгнати от него в Галия и Гърция. Вероятно това беше причината да заплаче, когато му бяха донесли главата на Помпей. Спомни си момчето, което беше някога, но това беше твърде отдавна, за да си го спомни добре. Баща му, Марий, Тубрук — те всички бяха сенки. Имаше прекалено много трагедии, прекалено много спомени, затворени и заровени някъде дълбоко. Беше изкопал вълчи капан за Светоний и го беше оставил жив. Ако тази египетска сутрин му дадеше нова възможност, щеше да го убие, без да се замисли.

Вероятно възрастта му беше донесла твърдост или жестокият избор на кампанията. Беше изтеглил хората си, макар да знаеше, че това ще доведе до смъртта на други верни войници. Беше спасил много, жертвайки малцина. Беше изпратил лекари при онези, които имаха шанса да оживеят. Беше изпратил хора дори в лагера на Помпей, въпреки че знаеше, че не могат да предадат съобщението му и да оживеят. Помисли, че тъкмо подобни хладни решения с времето се просмукват в костите му и притъпяват радостта от живота. Дори слънцето на Египет не можеше да го сгрее... но Клеопатра можеше. Примигна. Необяснимо как и защо очите му се бяха напълнили със сълзи.

Влязоха бавно в полумрака. Стъпките им отекваха под купола. Това очевидно беше място за почит и Юлий се зачуди защо Клеопатра го е довела тук. Стените бяха украсени с релефни рисунки от жълт ахат, по-тъмните линии преминаваха през камъка като вени. Стори му се, че чува мяукане на котки — и после ги видя: бяха десетина и пристъпваха към Клеопатра.

Тя зашепна молитви на египетски, наведе се и ги остави да се отъркат в ръцете ѝ.

— Красиви са, нали? — И коленичи сред котките.

Юлий можеше само да кимне; чудеше се кой ли нещастник има задачата да чисти мраморния под след тях. Тя видя изражението му и смехът ѝ отекна под купола.

— Те са пазачите на храма, Юлий. Виждаш ли какви нокти имат? Кой би се осмелил да влезе при такива ловци?

Котките мъркаха доволно и се отъркваха в нея. Тя бавно се изправи и те я наобиколиха, като лениво размахваха вирнатите си опашки.

В дъното на храма се извисяваше огромна статуя — главата на Клеопатра стигаше едва до коляното от бял мрамор.

Юлий смаяно зяпаше ту статуята, ту Клеопатра. В млечния мрамор видя чертите на царицата. Статуята носеше момченце на ръце и гледаше гордо напред — изражение, което той добре познаваше.

Клеопатра забеляза погледа му и се засмя.

— Това е Изида, Цезар, майката на Хор.

— С твоето лице — каза учудено той.

— Храмът е на хиляда години, много отпреди Александър да дойде тук. Но въпреки това тя живее в мен.

Той я погледна; котките все така се отъркваха в краката ѝ.

— Синът ми ще е бог, Юлий. Твоят син. Сега разбираш ли?

Лицето на статуята всъщност беше малко различно: жената от камък беше по-възрастна от Клеопатра и след като първоначалната му изненада избледня, Юлий забеляза, че линията на челюстта също е по-различна. Очите ѝ бяха по-широко разположени и въпреки това... беше впечатляващо. Клеопатра кимна, доволна от реакцията му, и каза:

— Ще се помолиш ли с мен?

Юлий се намръщи.

— Ако тя е в теб, как може да ѝ се молиш?

Тя се усмихна широко.

— Как може да си толкова глупав, римлянино! Всъщност трябваше да го очаквам. Загадка е, нали? Нося пламъка, скрит в плътта ми, това е в мен. Когато поема по пътеката на смъртта, това ще е завръщане, а не начало. Разбери това и ще ме разбереш. Ще ми е приятно да ѝ се молиш. Тя ще благослови сина ни и ще го пази.

Юлий не можеше да откаже. Коленичи и сведе глава, доволен, че няма кой да го види.

Крилото на писарите в царския дворец на Александрия беше почти град, хиляди учени работеха между стените му. След разрушението на библиотеката лампите горяха денонощно: писанията на учителите се носеха от цял Египет и Гърция и се преписваха грижливо.

Част от крилото беше заета от римската администрация. Брут поиска най-добрите стаи за себе си и постепенно ги пълнеше със съкровища, които да откарат в Рим. Отначало даде на легионите малко повече свобода, но скоро стана ясно, че дисциплината страда, и се наложи да въдвори строг ред. Сега градът вече беше спокоен и в отсъствието на Юлий Брут се наслаждаваше на свободата си.

Мъжете, които се бяха възползвали от слабостта му след Фарсал, трябваше да копаят под яркото слънце до припадък. Беше ги запомнил всичките и изпитваше огромно удоволствие от това да им даде възможно най-мръсните задачи. Мнозина получиха одрасквания и порязвания, които бързо се инфектираха. Брут ги посещаваше в лечебницата, както би направил всеки съвестен военачалник. Докато Юлий се върнеше, Александрия щеше да е канализирана.

Сега Брут наблюдаваше внимателно Октавиан и се наслаждаваше на яда му.

— И значи прехвърлям проблема на теб — заключи Брут. — Юлий извика тези нови легиони в Египет и те трябва да бъдат хранени, да им се плати и да бъдат разквартирувани. Ако не си способен да се справиш със задълженията си, ще...

— Не ми е казал нищо за тях — прекъсна го Октавиан и Брут се намръщи.

Напрежението помежду им не беше намаляло след заминаването на Юлий. Отначало Брут смяташе, че Октавиан ще се възпротиви на властта, която му беше дал Юлий. Все още си спомняше заплахите на младия мъж в Гърция и му се искаше Октавиан да се осмели да ги повтори сега, когато той си беше възвърнал силата. Но противопоставянето не се беше подновило, въпреки че неприязънта си личеше във всичко и всички я виждаха. Октавиан се движеше по ръба между дълга и обидата и Брут беше съгласен да играе тази игра, докато Октавиан може да я понесе. Винаги е по-лесно да натискаш надолу, отколкото да се издигаш нагоре.

— От опит знам — небрежно каза Брут, — че Юлий няма навика да се съветва с подчинените си за всяко свое решение. Неговите писма доведоха гарнизона от Гърция в Египет. Дали легионите са ескорт към Рим, или окупационна сила, не ме интересува. Но до неговото завръщане те са твоя отговорност.

Злоба разяждаше лицето на Октавиан и Брут се отпусна на стола си — предусещаше първото пропукване в спокойствието му. Нищо нямаше да му достави по-голямо удоволствие от това да разжалва Октавиан и да го прати в Рим. Независимо от обстоятелствата сенатът щеше да е суров с всеки, който не се подчини на заповед от началника си. Ако Октавиан извадеше меч си или вдигнеше юмрук, с него беше свършено.

Октавиан, изглежда, разбра мислите му и се помъчи да се овладее. И тъкмо да отдаде чест, когато гневът му неконтролируемо взе връх.

— Да не би да те е страх да погледнеш в очите мъжете, които предаде? — изсумтя той. — Затова ли няма да отидеш да ги видиш?

Брут бавно и триумфално се усмихна.

— Така ли се говори с командир, момче? Май вече наистина прекали. Налага се да настоя за извинение, в случай че Юлий впоследствие ме попита какво точно е станало.

Октавиан не беше глупак. Брут го наблюдаваше как претегля разликата във възрастта и ранга. Накрая взе решение и каза студено:

— Ти не си достоен за поста си. Юлий не трябваше да ти се доверява.

Брут се изправи с безкрайно задоволство. Беше наистина един приятен месец, през който да дразни младия мъж и да знае, че моментът на разплатата ще настъпи.

— Мога да повикам Домиций и да те накажа или пък можем да излезем и да намерим местенце, където да те науча на уважение. Кое избираш?

Октавиан беше стигнал твърде далече, за да отстъпва пред заплахи, и в отговор потупа с пръсти дръжката на меч си. Брут се усмихна доволно и каза:

— Ще го минем като тренировка. — И махна към вратата. — Ти си първи, момче. Ще съм зад теб по целия път.

Стражите отдадоха чест, когато двамата минаха покрай тях. Брут следваше Октавиан надолу по стълбите и по коридора, вече оголен от скъпите си украси, и въртеше рамо, за да отпусне мускулите си.

Дворът за упражнения беше пълен с мъже както всяка сутрин. Само по препаски и сандали, почернелите от слънцето римляни използваха тежки кожени топки и железни тежести, за да се поддържат във форма. Други се биеха по двойки с подсилени с оловни тежести мечове за упражнения — тракането се чуваше ясно след тишината на залите.

— Върнете се към задълженията си — нареди Брут, без да откъсва очи от Октавиан, и изчака търпеливо, докато войниците излязат от двора. Усещаше любопитството им, но публиката щеше да развали урока, който смяташе да даде на Октавиан. Не искаше да се чувства ограничен.

Когато и последният легионер се махна, Октавиан се обърна към Брут и извади меч си с плавно движение. Брут го наблюдаваше за слабост; спомни си, че той също беше спечелил сребърна броня на турнира на Юлий. Беше бърз и млад, но Брут извади своя меч, сякаш беше част от тялото му. Беше го търсил сред египетските мъртъвци и го бе намерил. И беше тренирал въпреки болката, за да си възвърне уменията точно заради този момент.

Застана срещу Октавиан и вдигна меч си.

— Заплашваше ме, че пак ще ми счупиш ръката. Е, ще опиташ ли?

Октавиан нападна толкова бързо, че го завари почти неподготвен. Първият удар беше изпитание за силата му. Брут го отби леко и каза:

— Не бива да си стягаш така краката, момче. Това ограничава пъргавината.

Няколко минути се биха мълчаливо. Октавиан опита комбинация от удари, които приключиха с приклякане на едно коляно. Брут изби меч му настрана и отбеляза:

— Е, това е по-добре. Виждам, че Домиций е поработил с теб. Той обича това приклякане.

Видя, че Октавиан се разкри, и нападна. Младежът отби меч му, но Брут успя да го перне по бузата. Октавиан пипна лицето си и вдигна ръка, за да покаже, че няма кръв.

— Да не мислиш, че е само до първа рана, момче? — попита Брут. — Ти си наивен като Юлий. Вероятно затова те харесва.

И още докато говореше, започна серия от удари с увеличаваща се скорост. Счепкаха се и Октавиан го блъсна с рамо в главата.

— Остаряваш — отбеляза младежът, когато отново се разделиха.

Брут го изгледа; усещаше истината в думите му. Беше загубил светкавичната бързина от младостта си... но пък имаше достатъчно опит, за да унижи един младок — беше сигурен в това.

— Юлий всъщност споделил ли е с теб плановете си кога ще се върне? — попита той. И двамата вече се потяха. Брут видя, че очите на Октавиан се присвиват, и продължи, като изчакваше, за да атакува: — Този град ще стане втората столица на империята му, казвал ли ти е това? Съмнявам се, че си е направил този труд. Ти винаги си първи в редицата да му целуваш задника. Какво значение има дали ще коленичиш пред военачалник, или пред император?

Отговорът беше бърз и трясъкът на мечовете се поднови. Брут започна да се задъхва. Нямаше обаче слабост в защитата му и Октавиан можеше да се бие цял ден, преди да намери пролука в нея. Младият мъж усети увереността му, отдръпна се и викна:

— Ти си задник! Лъжец, предател и страхливец!

Очите му проблеснаха, докато изчакваше атаката, но Брут само се разсмя и това го обърка.

— Попитай го тогава, като се върне, момче. Питай го какво мисли за твоята обична република. Той ми каза... — Отново се хвърлиха един срещу друг и Брут резна бедрото на Октавиан. Кръвта бликна като фонтан и той продължи весело: знаеше, че скоро ще последва слабост. — Каза ми, че дните на сената са приключили, но вероятно теб ще те излъже, за да пощади крехката ти гордост.

Вече пристъпваха по-бавно.

— Какво си мислиш? Че се биехме за републиката? — попита подигравателно Брут. — Може би преди, когато бяхме млади, но сега той има царица и тя носи сина му.

— Лъжец! — изрева Октавиан и скочи напред.

Кракът му пламтеше от болка. Той знаеше, че Брут го чака да се измори. Замахна и мечът му забърса лявата ръка на Брут — по кокалчетата на пръстите му потече кръв.

— Чудя се дали все пак не бях от правилната страна край Фарсал — каза Брут и отстъпи. Октавиан го последва — накуцваше. Изглеждаше замаян, но дали от раните, или от думите Брут не знаеше.

— Само не ми се преструвай, че умираш, момче. Виждал съм този номер доста пъти — подигра се той.

Октавиан замахна право напред, мечът му се плъзна по бронята на Брут и сръза каишките на рамото. Брут изруга, после продължи все така подигравателно:

— Та значи това хубаво момиче носи син. И защо това те ядосва? Надали е защото си очаквал да си негов наследник, нали? Защо да те няма предвид? Той е плешив и стар, сравнен с теб. Защо да не очакваш един ден да седнеш на мястото му? Богове, сигурно те яде отвътре, че това няма да стане. Когато се роди синът му, колко време мислиш, че ще намери за някакъв далечен роднина?

Смехът му беше жесток и въпреки гласа на инстинктите си Октавиан отново се хвърли в атака. Брут избегна удара му с лекота и отново го перна по същата буза, като този път му

пусна кръв.

— Приличаш на теле в кланица, знаеш ли? — каза Брут. — А и ставаш все по-бавен.

И двамата вече се задъхваха, но въпреки това се удряха с желанието да убиват. Брут опита да забие коляно в слабините на Октавиан, но той го посече в крака и му се присмя:

— Боли, а?

— Само сърби — отвърна Брут.

Мечовете зазвънтяха отново: двамата се нападнаха ожесточено. Изведнъж Октавиан изпъшка — мечът на Брут проби бронята му и се заби в ребрата му. Той изпусна оръжието си. Светлината в двора му се стори прекалено ярка, краката му бяха мокри от кръв. Октавиан падна на колене и зачака меча в гърлото си.

Брут изрита меча му настрани, застана над него и го изгледа.

— Всичко това лесно може да се зашие, момче. Обаче се чудя дали да не ти счупя ръката. Какво ще кажеш?

Раната на бедрото болеше ужасно, но той не й обърна внимание. Бяха го ранявали и по-лошо.

Октавиан вдигна очи и каза:

— Ако иска империя, ще му я дам.

Брут въздъхна, после го удари с юмрук и го повали в безсъзнание. Погледна проснатия на земята младеж и каза:

— Ама ти наистина си голям глупак.

В последния ден на лятото роговете в цяла Александрия свиреха — идваше царският кораб. Брут изпрати дванайсет нагиздени римски галери да го посрещнат и нареди да изкарат от складовете достатъчно храна за пиршествата. Пурпурното платно се виждаше отдалече и хиляди лодки се присъединиха към процесията през входа на пристанището като ято пъстропери птици.

Въпреки че дните вече ставаха по-къси, въздухът все още беше натежал от жегата. Робите на Клеопатра й вееха, докато тя стоеше на палубата и наблюдаваше приближаването на флотата. Напредналата й бременност беше сложила край на спокойните дни по Нил и тя вече не можеше нито да стои, нито да седи удобно. Юлий се беше научил да се измъква внимателно, когато яростта й се разбушуваше. Сега, като видя римските галери, очите й се присвиха и замятаха яростни искри.

— Довел си армията си тук?

— Малка част от нея — отвърна той. — Не можеш да дойдеш в Рим без охрана.

— Моите войници винаги са ме охранявали — гордо отвърна тя.

Юлий внимателно подбираше думите си.

— Не бих поел и минимален риск с Египет. Галерите пазят наследството на нашия син. Вярвай ми за това. Дадох ти думата си.

Тя усети как детето в нея се раздвижи и потрепери. Дали не беше изгубила трона заради римлянина? Египет се беше уморил през тези пет хиляди години и тя знаеше, че враговете му търсят слабостите му. Младата сила на Рим щеше да държи вълците далече от страната й, също както факли, тикнати в муцуните им. Кръвта й пламваше, когато Юлий говореше за столици-близнаци, но гледката на легионерите, които се тълпяха по пристанището, я плашеше. Можеше да е нежен като мъж, като любовник, но като военачалник приличаше на разрушителна буря и градът й беше привлякъл вниманието му.

Юлий я видя, че потреперва, и взе шал от една от робините. Уви го около раменете на Клеопатра и нежността му изкара сълзи в очите й.

— Трябва да ми вярваш — каза нежно той. — Това е само началото.

Центуриите — стояха в идеален ред на пристанището — приветстваха завръщането на консула и царицата. Клеопатра се качи в носилка, която я скри от погледите на простолюдието. Юлий вървеше от дясната й страна и оглеждаше промените, станали в негово отсъствие.

Изпълненото с хора пристанище носеше усещането за ред, който преди липсваше. Навсякъде патрулираха легионери. Бяха изградени нови митнически сгради или преустроени, за да контролират търговията, която минаваше през Александрия. Брут очевидно беше свършил много работа.

Докато процесията преминаваше през града към царския дворец, присъствието на легионите ставаше дори по-очевидно. Войниците стояха на пост на всеки ъгъл и поздравяваха Юлий. Гражданите на Александрия, излезли да зърнат царицата си, бяха държани назад от солидни бариери на всяка пряка, което оставяше основния път чист.

Юлий се намръщи и се зачуди как ли изглежда обичайната му ефективност на Клеопатра. Преди да тръгне, беше изпратил заповеди до Гърция, но да види още двайсет хиляди свои сънародници да се разхождат из града, беше странно и дори притеснително.

Александрия беше чужд град, когато бе пристигнал тук. Сега хората му бяха заети да го превърнат в граничен пост на Рим.

При двореца Клеопатра слезе от носилката си и робите се събраха около нея в шумно въодушевление. Краката я боляха и беше напрегната, но тя се обърна към Юлий, преди да влезе в хладните стаи вътре.

— И как бих могла да ти вярвам?

— Ти носиш сина ми, Клеопатра. Но дори да не беше така, ти си по-ценна за мен от всичко на този свят. Позволи ми да те защитавам.

Тя отвори уста да каже нещо, после размисли и присви неодобрително устни.

Юлий въздъхна. Около тях имаше хиляди негови войници.

— Добре, царице моя. Нека поне го покажа на хората си.

И без повече думи коленичи на стъпалата пред нея.

Клеопатра погледна изчервеното му лице и напрежението ѝ се изпари. Усмивка изви тъгълчетата на устата ѝ.

— Никога не съм виждала мъж да коленичи с такава гордост — прошепна тя в ухото му и това го накара да се разсмее.

След като похапна и се изкъпа, Юлий извика военачалниците си от Галия. Новите военачалници от Гърция трябваше да почака малко за аудиенция. Избра стаята на Брут в крилото на писарите и я огледа, впечатлен от промените.

Брут и Домиций влязоха първи, поздравиха и седнаха. Регул дойде след тях — обичайното му мрачно настроение бе станало по-ведро след завръщането на Юлий. Октавиан и Кир също заеха местата си. Домиций наля вино.

Всички взеха чашите си и ги вдигнаха към Юлий, преди да отпият. Изглеждаха във форма и потъмнели от слънцето, особено Кир. Той можеше да мине за един от местните. Октавиан имаше нов белег на бузата. От всички той се държеше най-резервирано и Юлий усети, че му липсва непринуденото приятелство от годините им заедно. Беше далече за почти половин година и дистанцията, която се беше появила помежду им, му беше неприятна.

— Има ли нужда от формални доклади, приятели? — попита той. — Или да прием и да говорим, докато слънцето не залезе?

Регул се усмихна, но останалите бяха странно напрегнати. Октавиан разчупи тишината.

— Радвам се да те видя отново, господарю.

Брут гледаше младия мъж с нещо, което можеше да се определи като учтив интерес, и Юлий се зачуди какво ли се е случило между тях. Не искаше да чува за кавги и лоши чувства. Времето, прекарано по Нил, превръщаше тези неща в тривиални.

— Градът е спокоен, Юлий, — каза Брут, — както би могъл да очакваш, след като имаме тук почти трийсет хиляди войници. Имахме няколко инцидента с грабежи и пратих някои хора в пустинята за наказание. Нищо, с което да не можем да се справим. Направихме им добра канализационна система и въведохме малко ред на пристанището. Като изключим това, беше една приятна почивка поне за някои от нас. Как е царицата?

Юлий кимна, доволен от липсата на суетене.

— Трябва да роди след няколко седмици, може и по-скоро — каза той и при тази мисъл погледът му омекна.

— Син и наследник — отбеляза Брут. Юлий не забеляза погледа, който хвърли към Октавиан. — Ще трябва да направиш нещо с Калпурния, когато се върнеш в Рим.

Юлий кимна и отпи от виното си. Споменът как Калпурния хленчи на рамото му не беше от приятните.

— Нямахте как да зная, че ще стане така, когато се ожених за нея — каза замислено той. — Толкова неща се промениха, откакто тръгнах за Гърция.

— Ще се приберем ли после вкъщи? Когато детето се роди? — внезапно попита Октавиан.

Юлий го погледна и забеляза у него напрежение, което не разбираше.

— Да. Ще оставя два легиона тук, за да поддържат мира. Ще пиша на Марк Антоний да изпрати галери с пари за заплати. В името на боговете, хубаво ще е пак да видим Рим. Липсва ми. Копнея да се върна там.

Замислено огледа честните им лица.

— Ще върна останките на Помпей, за да бъдат погребани в града, и ще му издигна статуя, вероятно в собствения му театър. Той не заслужаваше да умре така. Писах на дъщеря ми, за да я уведомя, и ще го почета в смъртта му, поне заради нея.

Спря и се загледа в празното пространство. Беше минала година от Фарсал и споменът за преминаването на Рубикон му се струваше невероятно далечен. Осъзна, че празнината в живота му, която се беше появила по бавния Нил, го е променила. Другите мъже в стаята все още имаха вида на изгладнели вълци, калени в годините на конфликти. Той се чувстваше различен от тях.

— Ще е странно да възстановим републиката след толкова години конфликти и войни — промърмори Октавиан, гледаше виното си. — Градът ще те приветства като спасител на старите дни. — Струваше му усилия да вдигне глава и да погледне Юлий в очите. Цезар го наблюдаваше внимателно.

— Вероятно е така — каза Юлий. — Ще трябва да видя как стоят нещата, когато се върна. — Пропусна блясъка на надежда в очите на Октавиан, докато си наливаше чашата от сребърната кана. — Нещата обаче се променят — продължи той. — Имах време да помисля за това по тази бавна река. Сега имам възможност да издигна Рим над всички градове. Не мога да я пропусна.

Усети погледа на Октавиан и вдигна чашата си за поздрава.

— Мечтите на Александър сега са в моите ръце. От това място мога да погледна подалече. Можем да разнесем светлината на Рим по света. — Той се усмихна, без да забелязва притеснението на Октавиан. — Като фара на остров Фарос. Можем да създадем империя.

— Тази идея от царицата ли идва? — попита тихо Октавиан.

Юлий го погледна объркано.

— Кръвта ми е свързана с нея. Египет и аз вече сме едно. Рим ще дойде с мен. — Направи жест с чашата към прозореца, усещаше как виното загрява мислите му. — Годините пред нас са златни, Октавиане. Виждам ги.

— За тебе, господарю — каза Брут и вдигна чашата си.

Юлий крачеше нервно и се мръщеше при всеки вик, изтръгнал се от гърлото на Клеопатра. Синът му идваше на бял свят и той трудно можеше да си спомни момент, в който да е бил по-нервен. Когато царедворците го събудиха, той бързо се облече и прати да повикат Брут.

Но когато дойдоха, им казаха, че не могат да влязат при царицата. Покоите ѝ се охраняваха от собствените ѝ хора и Юлий можеше само да крачи изнервено. Празният му

стомах къркореше. Чуваше отвътре гласовете на жените и крясъците на Клеопатра. Дори не кимна, когато Брут тикна в ръцете му топъл билков чай.

Призори Сосиген излезе и се разкрещя на робите да донесат още чаршафи и превръзки. Беше зачервен и забързан, но като погледна лицето на Юлий, се приближи към него и каза:

— Синът ти идва, Цезар. Това е велик знак — че ще се роди с първите лъчи на деня.

Юлий го сграбчи за ръката.

— Тя добре ли е?

Сосиген се усмихна и кимна.

— Трябва да си починеш, консуле. Скоро ще те извикат. Царицата е млада и силна, както беше майка ѝ. Почини си.

И влезе при Клеопатра. Чу се сякаш безкраен писък и Юлий изстена.

— В името на боговете, не мога да издържа!

— Така ли беше и когато се раждаше Юлия? — попита Брут.

Юлий поклати глава.

— Не помня. Не, мисля, че не. Но сега съм по-стар. Ако детето умре, колко още възможности ще имам?

— Как ще наречеш сина си? — попита Брут, отчасти за да отвлече вниманието на Юлий от припяването, което се чуваше отвътре. Нямаше представа какви странни ритуали се правят, но това, че Юлий едва ги забелязваше, показваше дълбочината на нетърпението му.

Въпросът сякаш успокои Юлий.

— Птолемей Цезарион — каза той с гордост. — Съюзването на двете фамилии.

— Ще го покажеш във форума, нали? — предположи Брут.

Лицето на Юлий светна.

— Да. Веднага щом може да бъде местен, ще тръгнем. Царят на Сирия ме покани да го посетя и ще заведе Клеопатра там. После Крит вероятно, или Кипър, Гърция и накрая вкъщи. Ще застанем във форума по време на римското лято и ще вдигна момчето пред тълпата, за да го види.

— Предстои ти битка, ако имаш намерение да създадеш династия и империя.

Юлий тръсна глава.

— О, не. Не виждаш ли? Легионите са ми верни и сенатът ще е с вързани ръце. Независимо дали го осъзнават, или не, империята вече е започната. Кой остана, че да може да се противопостави на исканията ми? Помпей беше последният.

Брут кимна. Очите му бяха потъмнели и замислени.

След час Сосиген изскочи при тях. Сияеше, сякаш той беше бащата.

— Имаш син, точно както предрекох! Ще влезеш ли?

Юлий го тупна по рамото така, че го заболя, и той се намръщи.

— Да. Искам да го видя.

Брут не влезе с тях — тръгна да разпространи щастливата новина сред легионите, които се бяха събрали навън призори.

Клеопатра лежеше на леглото си. Балдахинът беше вдигнат за повече въздух. Беше отпаднала, със сенки под очите и бледа. Една робиня попиваше потта ѝ с кърпа.

В стаята имаше много хора, но Юлий изобщо не ги забеляза. Гърдите на Клеопатра бяха голи и до едната лежеше бебето, което толкова беше искал — мъничкото му личице беше скрито, притиснато до меката плът.

Юлий седна на леглото и се наведе над тях, без да обръща внимание на робинята, която веднага се отдалечи. Клеопатра отвори очи.

— Моята красива царица — възкликна Юлий и се усмихна. — Сосиген каза, че е момче.

— Старият глупак е много горд от себе си — каза Клеопатра и се намръщи, когато бебето стисна зърното ѝ с венците си. — Да, имаш син, Юлий.

Той нежно отмахна един кичур от челото ѝ и прошепна:

— Цял живот те чаках.

Очите ѝ се напълниха със сълзи и тя се разсмя на собствената си реакция.

— Плача и за най-малкото нещо — каза, после се намръщи, понеже бебето отново се размърда и засука. — Силен е.

Юлий погледна сина си. Току-що родено, бебето беше сбръчкано и синкаво, но избледняваше буквално пред очите му. На главичката му имаше кърваво петно, смесено с черна коса като на майка му.

— Ще му се наложи да е силен, ако остане толкова грозен — каза той и се засмя, когато Клеопатра го перна по бузата.

— Красив е — каза тя. — И е наш. Ще бъде велик цар. Сосиген се закле. По-велик от теб и от мен, Юлий.

Той я целуна нежно и тя се отпусна на възглавниците със затворени очи. Юлий усети, че някой го гледа, обърна се и видя твърдия поглед на една от акушерките.

— Какво искаш?

Клеопатра въздъхна, без да отваря очи.

— Тя не знае латински, Юлий.

Жената направи знак към Юлий и към вратата и тихо промърмори нещо.

— Разбирам — каза той. — Ще се върна, когато си починеш. — Стисна ръката ѝ и се изправи. И благодари на боговете, че е жив, за да има син и съпруга.

Рим беше буден. Галопиращите пратеници бяха донесли новината, че Цезар е слязъл на брега и се прибира вкъщи. Марк Антоний не беше бездействал и всички подготовки бяха направени. Почти милион граждани бяха запалили факли и лампи на градската стена, подготвяха се за празненствата, чистеха и търкаха улиците. Рим приличаше почти на нов. На всички граждани бяха раздадени зърно, хляб и месо и денят беше обявен за общ празник. Градът блестеше, сандъците в храмовете бяха пълни с монети — приношения на боговете от благодарност, че Цезар е невредим. Сега, макар и изморени, римляните седяха с децата си и чакаха роговете да оповестят пристигането му.

Брут яздеше бавно до Юлий — вече приближаваха Рим. Самите му размери правеха Александрия да изглежда провинциално градче. Гражданите го бяха излъскали заради Цезар.

Можеха ли да направят повече, за да приветстват цар? Брут трудно понасяше възхищението на Октавиан при вида на прекрасния Рим на хоризонта. Но това беше изражение, което сякаш споделяха всички в колоната, от войниците от Десети до самия Юлий. Пристигаха като победители и вървяха с гордост, която си бяха извоювали. Брут не можеше да изпита дори частица от тяхната надежда и слава.

Каква слава можеше да намери той между тези стени? Той щеше да е човекът, на когото Юлий е простил предателството, одумван и сочен, докато минава през града. Щеше отново да види майка си. Вероятно като видеше Клеопатра, тя щеше да разбере какво го е отдалечило от Юлий. Очите му лютяха и той пое дълбоко дъх, засрамен от себе си. Беше влизал в много градове. Какво беше за него Рим освен един от многото? Щеше да го преживее. Щеше да го понесе.

Усещаше се така, сякаш от години язди в тази процесия на легионите. Юлий беше приветстван като цар в Сирия, дадоха му роби и дарове — скъпоценни камъни и оръжия. Клеопатра беше доволна да е в сянката му: вероятно най-последно разбираше как възприемат царете Юлий. Не можеше да прикрие удоволствието, с което показваше мъничкия Птолемей Цезарион. Владетелят на Сирия имаше много деца, но почето двойката, като доведе първородния, Ирод, и го накара да се поклони пред водача на Рим. Детето бе толкова изнервено, че чак трепереше.

Брут погледна назад към каруцата на царицата — всъщност си беше удобна стая, теглена от волове. Дразнещият плач на детето раздираше въздуха.

По свой начин завръщането им в Рим си беше триумф. Преторът на Крит целуна ръка на Юлий и му отстъпи собствения си дом за престоя му. Войниците ядоха и пиха от личните запаси на претора, но нямаше сбивания и скандали: дисциплината беше желязна. Явно легионерите разбираха високата си отговорност като ескорт на Цезар и неговия син. Почитанието им озлобяваше Брут.

Отначало бе смаян да види как властни мъже коленичат пред Юлий. Беше виждал стария си приятел да къдне, да се кара с Кабера или Рений като ядосана бабичка. Познаваше го от дете и сегашното раболепие на управниците му се струваше светотатство. Те не познаваха Цезар. Те виждаха само плаща и войниците му. Бяха чели докладите и бяха слушали за победите му, бяха му сложили маска, която скриваше един наистина доста по-незначителен мъж. Брут беше видял удоволствието на Юлий от отношението им към него и това го разяждаше като червей.

По-лошо беше в Гърция, където го познаваха. Вероятно му прощаваха заради годината добро управление в Александрия. Беше забравил колко болезнено е да гледа как старите му приятели му обръщат гръб и как се хият, като го видят до Юлий. Лабиен също — тъмните му очи показваха колко се забавлява да види Брут отново по петите на военачалника.

Ако Помпей беше спечелил, Брут щеше да бъде възнаграден. Вероятно можеше да се кандидатира за консул и гражданите щяха да гласуват за човека, поставил Рим над приятелството, за човека, който ги е спасил от тирана. Само с една битка, на Фарсал, можеше да промени пътя на живота си. Всъщност тъкмо от това го болеше най-силно. Не заради помилването, а заради това, че бе стигнал толкова близо до получаването на всичко. Имаше моменти, когато почти беше убеден в това.

Марк Антоний беше изпратил градския легион под командването на Ахенобарб да се подреди покрай пътя и всички легионери отдаваха чест на Цезар. Когато Юлий стигаше до всяка двойка войници, те заставаха в стегнат поздрав. Те също си бяха свършили работата, гневно призна Брут. Рим беше в безопасност, докато Юлий беше далече. Щеше да е някакъв вид справедливост, ако градът беше нападнат, докато Юлий пренебрегваше задълженията си по Нил, но не, боговете бяха осигурили мир на Рим, сякаш те също искаха да си починат, докато Цезар отново поеме юздите.

Гърците бяха опитали да вдигнат още едно въстание — бяха избрали най-лошия момент, така че битката да започне с пристигането на Юлий. Брут почти съжали мъжете, които бяха въстанали срещу римските си господари. Лабиен би могъл да потуши въстанието и сам, но Юлий се бе намесил. Говореше се, че това показвало, че разбира отговорностите си като първи в Рим и че всички земи били негови, така че можел да контролира всичко. Брут почти подозираше, че го прави, за да покаже на Клеопатра на какво са способни легионите му.

Битката беше незначителна в сравнение с много други, които беше виждал. Юлий отиде с военачалниците си и дори с царицата до мястото, където се беше разбунтувала гръцката армия. Брут все още потреперваше, като си спомнеше крещящите войници, които се втурнаха нагоре по склона към римските позиции. И естествено бяха капнали, когато стигнаха до тях. Въстанието беше потушено само за четири часа, а римляните покриха хълма с трупове.

Флотата спря в Остия, западно от града. Юлий коленичи и целуна земята. Легионите го приветстваха. Въодушевление бе обхванало и Рим, и селцата и градчетата на запад. Хората се бутаха и блъскаха, за да го зърнат. Носеха най-хубавите си дрехи, а жените бяха сплели косите си с такова усърдие, сякаш са празненствата за Бона Деа. Вдигаха децата над главите си, както той щеше да вдигне сина си във форума.

Конете усещаха въодушевлението и вдигаха глави и пръхтяха. Приветствията станаха по-шумни, когато легионите се приближиха към Рим — тежките му порти бяха отворени. Стените бяха отрупани с ръкомахащи граждани, но легионите не нарушиха дисциплината, за да им отвърнат. Войниците се усмихваха, забравили за умората. Гледаха факлите и стените, сякаш никога преди не бяха виждали града.

Брут видя белите тоги на сенаторите зад портите. Как ли щяха да се почувстват, когато научеха за плановете на Юлий за бъдещето? Имаха ли представа за силата, която приветстваха толкова доверчиво? Ако очакваха възрастта да е потушила огъня у Юлий, щяха да се разочароват. Той беше подмладен, сякаш Клеопатра и синът му бяха новата магия на живота му. Рим щеше да се разтресе, помисли си Брут, но пък Цицерон не беше глупак. Без значение какви бяха страховете на сенатора, нямаше човек на света, който в този момент да издигне предупредителен глас. Понякога е по-добре просто да оставиш вълната да се разбие

над теб и да събереш парчетата, след като отmine.

Зазвучаха рогове — първо при портите, а после се разпространиха из целия град. Юлий пришпори коня си и излезе пред първите редици на Десети. Не наведе глава, докато минаваше под арката. Вдигна ръка, за да поздрави хората, които се тълпяха от всички страни. Беше си дошъл у дома.

Юлий стоеше на стъпалата на сената пред препълнения форум. Вдигна ръка за тишина, но хората не млъкваха. Направи знак на двама от хората си да свирят с роговете и едва тогава врявата бавно утихна. Той погледна Марк Антоний и му намигна.

Гражданите най-после утихнаха. Юлий беше доволен просто да стои и да се наслаждава на гледката на Рим. Стъпалата бяха изпълнени с мъже, които познаваше от години. Храмовете и сградите около форума блестяха на светлината на късното лято.

— Никъде другаде на света не се чувствам у дома, както в този град — най-после каза той. Гласът му отекна над тълпата, над вдигнатите към него лица. — Видях Галия. Видях Мала Азия. Видях Гърция, Испания и Британия. Минах през градовете на Александър и видях богатства и странни богове. Открих римляни във всички тези земи — оряха и сееха, търгуваха, живееха. Видях нашите закони и нашата слава в толкова далечни страни, че ми се струват като сън. Този град храни света.

Наведе глава, докато гражданите надаваха радостни възгласи, а после, понеже те сякаш никога нямаше да спрат, махна на войниците да ударят с копията си камъните на форума за тишина.

— Изпитвам тъга, че трябваше да донеса останките на Помпей у дома. Той не умря от моята ръка и неговата смърт е черен ден за Рим. Тези, които го убиха, бяха наказани и боговете няма да ги оставят да забравят цената на един консул. Ще ги накарат да плачат завинаги, че са вдигнали ръка срещу един от мъжете на Рим. През следващите години ще си спомнят отговора, който им дадох! Онези от вас, които пътуват и търгуват, ще носят защитата на този град със себе си. Ако сте заловени от врагове, кажете им, че сте римски граждани, и нека знаят, че отговорът дори на една капка ваша кръв ще е буреносен. Бурята ще дойде във ваша защита. Това е моят дар за всички вас.

Вдигна ръка, за да спре радостните възгласи, искаше да продължи да говори. В съзнанието си виждаше това, което можеше да направи с Клеопатра, толкова ярко, че думите просто не можеха да го изразят.

— Прощавам на всички, които вдигнаха ръка срещу мен по време на гражданската война. Както простих на мъжете в Корфиний и в Гърция, прощавам и на всички други, които последваха дълга си и честта си така, както я разбират. Ние сме братя и сестри от една и съща кръв. От днес ще започнем на чисто и нека оставим миналото зад себе си. Аз не съм нов Сула, за да търся врагове зад всяка врата. Имам други мечти за Рим.

Спря. Беше наясно, че сенаторите попиват всяка негова дума.

— Боговете благословиха рода ми със син, от царска египетска кръв. Доведох го вкъщи, за да го приветствате, както приветствахте мен.

Една от акушерките на Клеопатра пристъпи напред с детето и Юлий го взе в ръце. Момчето запищя с изненадваща ярост и писъкът отекна в целия форум. И разби сърцето на Калпурния, която гледеше мъжа, когото обожаваше. Беше го загубила. Обърна се настрана.

Гражданите на Рим изреваха одобрително, когато Юлий се завъртя, за да покаже детето на всички. Той винаги беше имал способността да управлява емоциите им и знаеше, че те

най-много обичат зрелищата. Юлий се разсмя гръмко от удоволствие, после върна сина си на намръщената прислужница. Реакцията на тълпата бе изплашила детето и тя трябваше да го успокои.

— Мечтая за свят, в който римските съдилища ще раздават справедливост от Африка до замръзналите земи на север. Ще разказвате на децата си, че сте били тук при завръщането на Цезар. Ще им разказвате за новия свят, който започва от този ден. Ние ще направим този свят наистина велик.

Вдигна ръце, за да укроти възгласите на тълпата.

— Тези неща също си имат цена и няма да станат без усилия. Много римска пот и дори кръв ще бъдат пролети, преди да можем да създадем златен век за децата си и за техните деца. Но аз не се страхувам от цената. Не се страхувам от работата. Не се страхувам, защото съм римски гражданин, гражданин на най-великия град на света.

И пак вдигна ръце, наслаждаваше се на приветствията, сияещ от удоволствие. Сенаторите зад него вече не се усмихваха. Очите им бяха станали твърди и студени, докато думите на Цезар се лееха над форума и разпалваха пламъци в сърцата на тълпата. Всъщност сенаторите се чудеха дали Юлий изобщо може да бъде контролиран.

Аплодисментите и високопарните речи бяха свършили и с падането на нощта сградата на сената бе изпълнена само с отекващите им призраци. Цицерон стоеше сам в сенките. През следващите дни нямаше да има много време за спокойствие и размисли, поне докато не се изпиеше всичкото вино. Чудеше се колко ли деца ще бъдат заченати в града и колко ли от тях ще бъдат наречени на човека, когото Рим възславяше в момента.

Въздъхна. Една амфора хубаво червено вино лежеше неотворена в краката му. Имаше намерение да е сред първите, които да вдигнат тост за Цезар, но някак си беше забравил за това, докато наблюдаваше новите повеи в града. Републиката най-накрая беше умряла и трагедията беше в това, че сякаш никой не го забелязваше. Това, което хора като Помпей и Сула не бяха могли да постигнат със страх или със силата на оръжието, Цезар получаваше с безразличие — и разбиваше вековните традиции.

Отначало, докато Юлий се обръщаше към членовете на благородните фамилии, го бе изпълнила надежда. Смъртта на Помпей не го беше разчувствала и Цицерон си мислеше за старото споразумение с гражданите и как може да бъде възобновено.

Тази крехка надежда обаче продължи само миг. Законите на Рим съществуваша, за да се ограничи властта и престижът, така че никой да не може да се издигне прекалено много над събратята си. Дори в отмиращите вече дни бе имало достатъчно сила, за да се обуздаят Марий и Сула. По някакъв начин Цезар се беше откъснал от останалите, далече от Рим. И се беше обърнал към сенаторите, сякаш бяха молители, докато навън тълпата крещеше името му.

Цицерон не можеше да открие в себе си любов към народа на своя град. Абстрактно погледнато, той се гордееше с честното гласуване, което беше основата на републиката. Властта на сената винаги беше дадена, а не взета. И все пак в крайна сметка същите тези граждани си бяха намерили любимец. Сега Цезар нямаше възпиране, ако изобщо някога бе имало начин да го спрат.

Цицерон поклати глава: спомни си как Юлий беше приел баналните речи на сенаторите. Беше ги оставил да говорят, но когато се изправи, републиката се свлече от него като стара кожа и сенаторите можеха само да седят сковано и да го слушат.

Цицерон бавно се изправи и се намръщи, когато коленете му изпукаха. Шумът на

тълпата ехтеше около сената и той потрепери при мисълта да премине през пияната навалица. Щеше ли да е по-различно, ако бяха чули Цезар? Той беше обещал да преобрази Рим — нов форум, величествени храмове и пътища, нови монети от златото на Галия. Всички негови поддръжници щяха да имат място в сената, на легионерите му щяха да бъдат дадени най-добрите земи и те щяха да забогатеят. Планираше четири триумфа през следващите месеци, повече, отколкото бе имал който и да било римски военачалник. Богове, това нямаше край! Сред всичките обещания Цицерон отчаяно очакваше да чуе някакъв знак, че Цезар има нужда от сената. Само дума, с която да спаси достойнството им, щеше да е достатъчна, но такава дума не се чу. Цезар им разказа бъдещето и изобщо не му хрумна, че с всяка произнесена дума се освобождава от тях.

Не го бяха планирали по този начин. Когато Марк Антоний им прочете писмата на Юлий от Египет, обсъдиха как да почетат най-великия военачалник на Рим. И се бяха чудили дали той изобщо ще се съобразява със сената. Цицерон беше гласувал заедно с другите да провъзгласят десетгодишна диктатура — нещо нечувано в историята. Републиката си отиваше — но това беше единственото, което можеха да направят.

Юлий само беше кимнал при новината, сякаш беше очаквал точно това, и Цицерон се отчая. Не пропусна и значението на жеста на Юлий, когато вдигна сина си пред приветстващата тълпа. Цезар нямаше истински равни, които да поставят ръка на рамото му и да го накарат да е предпазлив. Цицерон се зачуди дали триумфът на Цезар ще включва и момчето, което да стои до него и да му шепне: „Помни, че си смъртен!“

Бронзовите врати изскърцаха и Цицерон се обърна, за да види кой се осмелява да наруши уединението на сената. Нали отвън имаше пазачи. Нямаше обаче да се изненада, ако разбереше, че са се отдали на пиене и възбудената тълпа влиза, за да повръща по пейките и стените.

— Кой е? — извика, засрамен от страха, който се усещаше в гласа му. Беше нервният тон на остарял мъж, помисли си с горчивина.

— Светоний — дойде отговорът. — Потърсих те у вас, но Теренция каза, че не си се прибрал. Притеснява се за теб.

Цицерон въздъхна със смесица от облекчение и раздражение.

— Не може ли човек да намери малко спокойствие в този град?

— Не бива да стоиш тук на тъмно — отвърна Светоний и тръгна в полумрака към него. Цицерон не можеше да види очите му, но усещаше тежкото настроение на провал около него. Светоний също беше изслушал речта на Цезар до последната дума.

Навън някой поде старинна песен за загубената любов, присъединиха се още гласове. Песента беше проста, но въпреки това красива. На Цицерон му се дося да излезе и да присъедини изморения си глас към техните само за да е част от всичко, преди денят отново да донесе тежката реалност.

Светоний наклони глава и се заслуша. После прошепна:

— Те не го познават.

Цицерон го погледна, откъснат от мислите си. В полумрака очите на Светоний бяха като тъмни сенки.

— Е, ще бъдем ли негови слуги? — попита Светоний. — Това ли е всичко, което постигнахме?

Цицерон поклати глава, повече на себе си, отколкото на събеседника си.

— Трябва да се научиш на търпение, сенаторе. Градът ще остане дълго след като всички

ние сме мъртви.

Светоний изсумтя отвратено.

— Какво ме интересува това? Чу плановете му. Наведе главата си с всички останали, които не се осмеляваха да заговорят.

— Ти също не проговори — припомни му Цицерон.

— Как да говоря сам? — сопна се Светоний.

— Ами помисли: сигурно всички сме се чувствали сами като теб.

— Той има нужда от нас, за да управлява — каза Светоний. — Да не би си да мисли, че управлението е лесна работа? Чу ли и една дума за благодарност за работата, която свършихме, докато него го нямаше? Аз не.

Цицерон се ядоса от хленчещия му тон — напомняше му за собствените му деца.

— Той няма нужда от нас — сопна се на Светоний. — Не можеш ли да го разбереш? Неговите легиони са верни само на него и той вече е облякъл мантията на властта. Ние сме последните останки от стария Рим, просто оцелели останки. Всички велики мъже са мъртви.

— И какво ще правим? — попита Светоний.

Гласът му беше плачлив и Цицерон се намръщи. Доста време мина, преди да отговори.

— Ще намерим начин да го привържем към нас — каза най-последно. — Хората го обичат днес и утре... но след това? Ще изхарчат парите, които им е дал, и ще имат нужда от нещо повече от мечти, за да си напълнят коремите, от нещо повече от обещания. Вероятно дори отново ще имат нужда от нас.

Потърка излъскания под със сандала си. Слабостта на по-младия мъж го беше ядосала до гняв и мислите му идваха по-бързо.

— Помисли: кой ще приема законите, които иска, и ще му гарантира почести? Почестите не идват само от това, че крещи във форума. Той се опитва да отблъсне тежестта на вековете. А тя може да се върне с още по-голяма сила.

— Значи така ще отговориш? — попита Светоний. Цицерон усети подигравката в тона му и се ядоса още повече. — Ще му се противопоставяме, като приемаме всеки негов закон? Като го почитаме още повече?

Цицерон с мъка овладя гнева си. Наистина имаше много малко съюзници. Не можеше да си позволи да се скара дори с човек като Светоний.

— Ако се възпротивим на волята му, ще бъдем пометени. И тази сграда за часове ще се напълни с мъже, които ще са по-склонни да свеждат глави. Какво печелим от такъв подход? — Спря и избърса потта от лицето си. — Не бива да му позволяваме да разбере, че може да действа сам. Той го подозира, но не го знае със сигурност, разбираш ли. Дори мисълта, че може да се освободи от сената, ще го ядоса. Това е опасен подход, но докато действваме заедно, има надежда. Ако го изпуснем, няма да има.

— Страх те е от него — отбеляза Светоний.

— И тебе би трябвало да те е страх — отвърна Цицерон.

Юлий седеше до фонтана в градината, която някога принадлежеше на Марий, и потъркваше с палец една златна монета. Брут гложгаше една пилешка кълка и се наслаждаваше на спокойствието.

В Рим беше настанала необяснима жегата. Пролетта още не беше дошла и късите дни би трябвало да са влажни и студени, но вместо това Тибър беше пресъхнал и градът страдаше от жегата и задух. Хладните вечери все пак донасяха приятна отпуснатост и в момента Юлий и Брут бяха доволни да се излежават на слънце, всеки потънал в собствените си мисли.

Брут взе монетата, вдигна я към слънцето и каза:

— Изглеждаш по-слаб. А и имаш повече коса.

Юлий опипа главата си. Брут му подхвърли монетата.

— Знаеш ли, това продължава да ме изумява — каза Юлий.

— Тази монета ще пропътува хиляди мили през ръцете на непознати. Вероятно дълго след мен някой ще подаде копие на лицето ми в замяна на седло или плуг.

Брут вдигна вежди.

— Лицето вероятно ще придаде стойност, не златото.

Юлий се усмихна.

— Добре, но е странно да си мисля, че хората, които никога няма да срещна — и които дори никога няма да видят Рим, — ще носят лицето ми в кесиите си. Надявам се да го погледнат, преди да дадат монетата.

— Очакваш прекалено много от хората. Винаги е било така — каза сериозно Брут. — Ще вземат монетите и земята, които им даваш, и на следващата година ще дойдат да искат още.

Юлий затвори уморено очи.

— Пак ли говориш за колониите? Чух тази реч от Светоний. Той го нарече корупция — да дадеш на бедните в Рим достойнство. Казваш ми колко вреди на човек да му дадеш малко земя и пари, за да засее първата реколта в земята, така ли? От собствените си пари давам на осемдесет хиляди нова възможност в живота и единственото възражение идва от разглезените мъже от сената — Той изсумтя от отвращение. — Мина година, Брут. Да си видял някой от тях да се връща? Някой от тях да се е присъединил към просяците във форума? Аз не съм. — Намръщи се и зачака Брут да оспори думите му.

Брут сви рамене и хвърли пилешката кост във фонтана.

— Лично аз никога не съм се притеснявал дали някой земеделец ще живее, или не. Някои ще гладуват или ще пропилят на комар това, което си им дал. Други ще бъдат обрани. Вероятно хиляди ще преживеят поне първата година. В Рим обаче има по-малко просяци и това е добре. По този въпрос не мога да споря с теб.

— Светоний го описа като „смело и погрешно“, сякаш е някаква детинска идея.

— Но не се опитаха да те спрат — отбеляза Брут.

— Не биха се осмелили! — сопна се Юлий. — Мога да преброя полезните умове в сената на пръстите на едната си ръка. Останалите са перчещи се идиоти, които не могат да видят по-далече от суетата си.

Брут погледна рязко мъжа, когото познаваше от толкова години.

— А могат ли да са нещо друго? Те са сенатът, който искаше. Издигат ти статуи из целия Рим и измислят нови почести само за да им кимнеш одобрително. Да не би да очакваш

разгорещени спорове, след като само с една дума можеш да накараш пазачите ти да ги отведат? Ти ги направи такива, каквито са, Юлий. — Той пак взе монетата и прочете надписа на нея. — Те те направиха пожизнен диктатор и сега се опитват да намерят по-хубави думи, за да разкрасят името ти. Не ти ли се гади от това?

— Спечелил съм си всичко, за което могат да се сетят — каза Юлий.

Отвори очи и Брут не можа да издържи студения му поглед.

— Е, не съм ли? — попита Юлий. — Кажете ми къде съм прекалил след завръщането си. Нима обещанията ми не донесоха добро? Попитай Десети или Четвърти, който командваше някога. Те не виждат вреда в идеите ми.

Брут усети гнева му и се помъчи да го успокои — и да успокои и самия себе си. Юлий му позволяваше по-голяма свобода, отколкото на всеки друг, дори повече, отколкото на Марк Антоний — но той не му беше равен.

— Да, ти направи това, което обеща — отвърна той сухо.

Юлий присви очи, сякаш търсеше в думите му някакво скрито значение, после лицето му се проясни и Брут облекчено си пое дъх.

— Беше добра година — каза Юлий и кимна. — Синът ми расте, а и мисля, че с времето хората ще приемат Клеопатра.

Брут мълчеше, знаеше, че темата е деликатна. Гражданите бяха приветствали новия храм на Венера. В деня на освещаването му бяха дошли на цели тълпи, за да принесат дарове. И бяха видели, че богинята е с лицето на египетската царица. За гняв на Юлий, някой беше осквернил статуята, като ѝ беше нарисувал златни зърна на гърдите, и той постави постоянна охрана и обяви награда за имената на злосторниците. Въпреки това престъплението остана ненаказано.

Брут не поглеждаше Юлий, да не би мрачното му изражение да го накара да се разсмее. Това можеше да го накара да избухне, а Брут знаеше, че играта със суетата на Юлий е опасно удоволствие, и ѝ се наслаждаваше само в моментите, когато повече не можеше да понася постоянния поток от празненства и триумфи.

Чудеше се дали гражданите вече не жадуват за скуката на обикновения живот. Градът вече нямаше рутина, след като диктаторът можеше да обяви поредната голяма игра или внезапно да реши, че поредният му триумф ще продължи още една седмица. Гражданите се веселяха, ядяха и пиеха, но Брут усещаше в гласовете им някаква острота, която подхождаше на собствената му неудовлетвореност.

Беше се наслаждавал на триумфалните сцени в Галия, с имитация на Верцингеторикс, влачен във вериги за публична екзекуция. Беше получил най-доброто място, за да присъства на смъртта на вълците и глигана. Дори Тибър беше преграден, за да се разиграе битката на корабите. Едно чудо следваше предишното и сенатът отговори с отчаян екстаз — нарече Юлий „император“ и „пожизнен диктатор“. Последната му статуя носеше простата табелка „Непобедимият бог“ и когато Брут я видя, се напи до безсъзнание и изчезна за цели два дни.

Имаше моменти, когато мислеше, че просто трябва да яхне коня си и да се махне от Рим. Юлий го беше обсипал с достатъчно богатство, за да си купи къща и да живее в охолство. Мечтаеше и да се качи на някой кораб, да замине далече от обсега на Юлий и да намери най-после спокойствие. Не знаеше обаче дали все още има такова място. Стоеше при Юлий и човъркаше душата си, както дете човърка рана, достигаше до нови и нови дълбини на болката с ужасяващо удоволствие.

— Ще отидеш ли в сената? — попита Брут просто за да наруши тишината.

Юлий изсумтя презрително.

— Да се върна в говорилнята, където мога да си купя хиляда думи за бронзова монета? Не. Имам да пиша писма на царя на Партия. Не съм забравил виновниците за смъртта на Крас и сина му. Това е стар дълг, но ще го потърся заради онези, които вече не могат да говорят.

— Мислех, че все още си пиан от удоволствията на Рим — каза тихо Брут. — Да не би отново да надуваш пролетния вятър?

Юлий се усмихна.

— Вероятно. Може да съм стар боен кон, приятелю, но империята не се изгражда от удобното място в сената. Трябва да ме виждат.

— Мъжете на Десети вече са стари — отвърна Брут. — Никога не бих го повярвал, но те заминаха за именията и къщите, които им даде, без да поглеждат назад.

— Има нови мъже, които да ги заместят — изсумтя Юлий. — Нови легиони, които никога не са чували бойните рогове и не са вървели до изнемога като нас. Какво ми предлагаш да правя, когато приключи последният ми триумф — да седя и да се усмихвам, докато синът ми порасне? Знаеш, че не обичам спокойствието. Никога не съм го обичал. — Усмихна се. — Но все още предстои египетският триумф. Само след няколко часа ще пристигнат писарите и архитектите, за да го планираме. Той ще е най-великият в историята на града, гарантирам ти го.

— Как би могъл да е по-велик от последния? Все още говорят за морската битка на Марсово поле — каза Брут, като едва прикри отвращението си.

Облицованият с камък басейн беше твърде плитък и на дъното му се виждаха мъртъвците — като тъмни корали. В галерите пленници се биеха срещу престъпници и мъже, осъдени на смърт. Прозрачната вода бе станала мътна, а след като я източиха в Тибър, самата река потече червена. Дни наред над Рим се носеше миризмата на разлагаща се плът.

Юлий го тупна по рамото, изправи се и се протегна.

— Наумил съм нещо ново за последния си триумф. — Понечи да разкрие плановете си, после се усмихна. — Ще ти осигуря място във форума за кулминацията. Доведи и младата си съпруга.

Брут кимна. Знаеше, че няма да го направи. Чудеше се дали майка му ще прояви интерес да види как Юлий за пореден път показва царичката си и надутото си его.

— Ще чакам с нетърпение — каза Брут.

Щом заседанието приключи, Марк Антоний тръгна към дома на Юлий. Вървеше с шестима въоръжени ликтори и тълпата се разделяше пред него.

В отсъствието на Юлий в сената се беше разгорял по-оживен дебат, отколкото ако беше там. Това би трябвало да се очаква: в празния стол имаше повече омраза, отколкото в присъствието на човека. Всички знаеха, че Юлий ще получи пълна информация за заседанието. Писарите му записваха и най-глупавите спорове и това изнервяше дори хора като Цицерон.

Имаше моменти, в които обсъжданите теми връщаха старата искреност и плам, които Марк Антоний си спомняше от едно време. Юлий беше отменил данъчната система в римските провинции — бе отнел правото да се събират пари от местните хора. Гърците бяха наясно, че не трябва да позволяват приходите да намалеят след последното пропаднало въстание, но преторът на Испания беше дошъл в Рим, за да се оплаче от растящата корупция.

Това беше едно от нещата, които се дъвчеха в сената преди гражданската война.

Касий беше заявил, че проблемът е в самата система, и бе хвърлил поглед към писарите, които прилежно записваха думите му. Слабото му лице се зачерви и пръстите му запотропваха нервно по катедрата. След това дебатът се разми и преторът на Испания беше отпратен без решение на проблемите си.

Не така си беше представял Марк Антоний развитието на нещата, когато Юлий му бе поверил управлението на Италия. Докато гражданската война вървеше към своя край, Рим беше мирен. Вярно е, че той не беше направил сериозни промени, но градът беше стабилен и процъфтяваше. Мъжете, които кандидатстваха за право да търгуват, знаеха, че ще бъдат оценявани според заслугите си. Сенатът прехвърляше трудните проблеми в законите на съдилищата и приемаше взетите решения независимо дали ги одобряваше, или не. Марк Антоний беше работил по-усърдно, отколкото през всеки друг период от живота си, и получаваше лично удовлетворение от реда в града.

Със завръщането на Юлий това се промени. Съдилищата работеха, но никой не беше достатъчно глупав, че да повдигне обвинение срещу любимец на Цезар. Силата на закона беше загубила устоите си и Марк Антоний се отвращаваше от всеобщата предпазливост. Двамата с Цицерон бяха прекарвали много вечери в спорове — след като отпращаха слугите и робите, разбира се. Юлий имаше шпиони в цял Рим и едва ли можеше да се намери човек, който да обича толкова малко живота си, че да се осмели да говори против диктатора дори и тайно.

Беше наистина дълга година, замисли се Марк Антоний, докато вървеше нагоре по склона. По-дълга от всяка в римската история. В града беше наложен нов календар, което предизвика поредица от недоразумения и хаос. Юлий беше обявил, че годината ще продължи четиристотин четиридесет и пет дни, преди да започнат новите му месеци. Капризното лято беше започнало толкова късно, че изглеждаше сякаш самите сезони са притеснени. Марк Антоний се усмихна, като си спомни оплакването на Цицерон, че дори планетите и звездите явно се движат по заповед на Цезар.

Навремето градът щеше да наеме астрономи от целия свят, за да проверят системата, която Юлий беше донесъл от Египет. Вместо това сенаторите се надпреварваха да я одобряват, та имената им да достигнат първи до Цезар.

Марк Антоний въздъхна. Военачалникът, когото познаваше от Галия, се беше променил: след завръщането си беше станал по-избухлив. Беше опиянен от успеха си в гражданската война и от сина си. Беше скочил от един живот на битки във великия град, който го приветстваше като бог. Това му беше завъртяло главата, но Марк Антоний си спомняше Юлий от времето, когато Галия беше бойно поле, и все още търсеше знак, че нещата ще се оправят.

Остави ликторите на улицата — не можеше да влезе с въоръжени мъже при диктатора на Рим.

Юлий го прегърна и поръча да донесат студени напитки и храна. Изглеждаше необичайно нервен — ръката му леко потрепери, докато подаваше на Марк Антоний чаша вино.

— Последният ми триумф е почти готов — каза Юлий, след като отпиха. — Искам да те помоля за една услуга.

Брут лежеше по корем и ръмжеше под натиска на силните пръсти, които размачкваха

мускулите му. Вечерта беше хладна и тиха, а майка му все още наемаше най-добрите момичета. Беше му станало навик да идва и да си отива, когато му харесва, и настроенията му бяха добре известни на жените на Сервилия. Момичето, което го масажираше, не беше казало и дума, откакто той се бе съблякъл гол и се беше проснал по корем на дългата пейка, но Брут усещаше неизречената покана в намазаните ѝ с масло ръце. Не откликна. Умът му беше прекалено изпълнен с отчаяние и гняв, за да търси облекчение в умели прегръдки.

Чу леки стъпки откъм вратата и отвори очи. Беше Сервилия. Подсмихна се сардонично, като го видя гол.

— Можеш да си вървиш, Талия — каза Сервилия.

Брут се намръщи. После без притеснение седна на пейката. Майка му не заговори, докато момичето не излезе. Тя също добре познаваше настроенията му и обикновено не се появяваше, когато той идваше в къщата. Това, че бе дошла, означаваше, че има нещо важно.

Косата ѝ беше сива като облак, всъщност вече почти бяла, откакто бе спряла да я боядисва. Вече не я пускаше свободно, а я връзваше на тила си с яростна старателност. Все още имаше изправената стойка, която привличаше очите на мъжете в младостта ѝ, но възрастта я беше съсухрила. Брут си помисли, че я обича тъкмо заради гордостта ѝ и заради отказа ѝ да бъде унищожена от живота в Рим.

Сервилия беше във форума, когато Юлий вдигна сина си, но когато Брут дойде тук вечерта, се държа със студена резервираност, която изискваше уважение. Той би ѝ повярвал, ако нямаше моменти, в които при споменаването на името на Юлий в очите ѝ проблясваше искра. Тогава тя вдигаше ръка, докосваше голямата перла, която висеше на врата ѝ, и се заглеждаше в далечини, недостъпни за Брут.

— Облечи се, сине — каза Сервилия. — Чакаат те.

— Кой ме чака? Никой не знае, че съм тук.

— Без имена, Брут. Поне засега — каза тя и му подаде тогата му. — Аз ги поканих.

Брут я изгледа ядосано. После погледът му прескочи към камата, която бе оставил на близката пейка.

— Въръжени ли са?

— Те не са заплахата за теб. Казах им, че ще изслушаш това, което имат да ти кажат. После ще си тръгнат и Талия може да довърши работата си — или можеш да вечеряш с мен.

— Какво си намислила, майко? — попита Брут твърдо. — Не обичам тайните играчки.

— Виж се с тези хора. Изслушай ги — каза тя, сякаш изобщо не го беше чула. — Това е всичко. — Наблюдаваше го мълчаливо как препасва камата си. — Стана силен мъж, сине. Годиците ти донесоха не само белези.

Излезе и след миг вратата се отвори и влязоха двама сенатори. Брут присви подозрително очи — бяха Светоний и Касий, сковани от напрежение.

— Какво е толкова важно, че сте дошли в дома на майка ми? — попита Брут и сложи ръце на колана си — дясната близо до дръжката на камата му под дрехата.

— Къде другаде е достатъчно усамотено в Рим? — наглед небрежно каза Касий.

Брут гледаше изпънатите жили на врата му и се зачуди дали майка му е толкова глупава, че да пусне в дома си убийци. Сенаторът явно беше страшно напрегнат и на Брут не му харесваше, че е толкова близо до него.

— Казвайте каквото ще казвате.

Махна им към пейката и внимателно ги загледа как седат. Не седна до тях: искаше да има възможност за бързо движение, ако се наложи. Инстинктът му го предупреждаваше да е

нашрек, но нервността му не пролича в нищо. Дръжката на камата лежеше успокоително под ръката му.

— Няма да използваме имена — каза Касий. — Никакви. Навън е тъмно и не ни видяха. Всъщност никога не сме се срещали, нали така. — Устните му се разтеглиха в неприятна усмивка.

— Продължавай — каза рязко Брут. — Майка ми ме склони да ви отделя малко време. Ако не можете да ми кажете нищо полезно — вървете си.

Двамата мъже се спогледаха и Касий нервно преглътна.

Светоний се изкашля и каза:

— В града има хора, които не са забравили републиката. Хора, които не харесват, че към сената се отнасят като към слуга.

Брут рязко си пое дъх. Започваше да разбира.

— И?

— Тези, които обичат републиката, не може да са доволни, че толкова много власт е съсредоточена в ръцете на един човек — продължи Светоний. Огромна капка пот си проправяше път от косата по бузата му. — Не искат царски род, покварен от чуждестранна кръв.

Думите сякаш увиснаха във въздуха. Брут мълчеше. Мислите му бушуваха. Доколко майка му бе предусетила намеренията им? Животът и на четиримата беше застрашен, ако дори някое от момичетата ги подслушваше.

— Изчакайте — каза той и тръгна към вратата.

Светоний и Касий се вцепениха. Брут рязко отвори вратата и видя, че майка му седи в дъното на коридора. Тя се изправи и дойде при него.

— Ти участваш ли в това? — попита той тихо.

Очите ѝ проблеснаха.

— Събрах ви. Останалото зависи от теб.

Брут я погледна и видя, че студенината ѝ е само маска.

— Изслушай ги — каза тя.

— Сами ли сме? — попита той.

Тя кимна.

— Никой не знае, че са тук и че се срещат с теб.

Брут се намръщи.

— Може да ни убият.

Тя му се усмихна подигравателно.

— Просто ги изслушай и побързай.

Той влезе при сенаторите. Знаеше какво искат — но беше прекалено много, за да го възприеме така отведнъж.

— Продължавай — обърна се към Светоний.

— Говоря за доброто на Рим — каза наперено Светоний. — Искаме да се присъединиш към нас.

— За какво? — настоя Брут. — Кажете... или се махай.

Светоний бавно си пое дъх.

— Трябваш ни за... убийството. Трябваш ни, за да ни помогнеш да върнем силата на сената. Има слаби мъже, които ще гласуват за цар, ако не ги спрем.

Брут изтръпна от неестествен страх. Не можеше да поиска от тях да произнесат името.

Не знаеше дали ще понесе да го чуе. Така че попита:

— Колко са с вас?

Светоний и Касий отново си размениха предупредителни погледи.

— По-добре е засега да не знаеш — каза Касий. — Все още не сме чули отговора ти.

Брут мълчеше и лицето на Касий се скова.

— Трябва да отговориш. Стигнахме прекалено далече, за да спрем.

Брут ги гледаше. Знаеше, че няма да го оставят жив, ако откаже. Сигурно имаше стрелци навън, да го пронизат, когато си тръгне. Той също би поставил засада.

Нямаше значение. Още от самото начало знаеше какво ще каже.

— Да — прошепна той и двамата сенатори се отпуснаха. — Трябва да си имаме поне малко доверие... но не искам да въвличате майка ми — продължи Брут. — Ще наема друга къща, в която да се срещаме.

— Мислех, че... — започна Светоний.

Брут вдигна ръка и го прекъсна.

— Не. Аз съм човекът, който може да ви поведе. Няма да рискувам живота си с глупаци и тайни. Щом трябва да се направи, трябва да се направи добре. — Спря и си пое дълбоко дъх. — Ако ще рискуваме живота си за доброто на Рим, трябва да е преди пролетта. Той планира поход в Партия и това ще го отведе далече, може би за години.

Касий се усмихна триумфално. Изправи се, протегна му ръка и каза:

— Републиката си струва риска.

Брут стисна тънките му пръсти.

Листенцата на червените рози се сипеха от покривите с милиони върху процесията на диктатора и гражданите на Рим се протягаха към тях очаровани като деца, привлечени от обаянието на славата. Юлий беше отпуснал на всяко семейство кесия сребро, делва зехтин и торба зърно тази сутрин и градът беше изпълнен с аромата на прясно опечен хляб. Хиляди се бяха събрали да гледат как Юлий принася в жертва бял бик в храма на Юпитер. Знаците бяха добри — той знаеше, че ще са.

Беше наел хиляди за подготовката на триумфа, от бившите си легионери, натоварени със залавянето на животни в Африка, до каменоделците, на които беше поръчано да пресътворят Александрия в Рим. Статуи на египетските богове се издигаха покрай пътя през града и по тях се катереха деца.

Ярки знамена весело плющяха над града.

Дългата колона се виеше по главните улици. Войниците от Десети и Четвърти вървяха първи — вървяха като герои и всички граждани ги посрещаха с одобрителни викове: тези мъже бяха завзели Галия и бяха разбили Помпей при Фарсал.

След тях вървяха гладиаторите и водеха вързани леопарди, които ръмжаха и се дърпаха.

А в средата на процесията трополеше огромна карета, висока повече от дващест стъпки, със сфинксове отпред и отзад. Осемдесет бели коня я теглеха и тръскаха глави. Юлий и Клеопатра седяха един до друг на високата платформа, зачервени от гордост. Клеопатра бе с кървавочервена дреха, разкриваща корема ѝ, който вече си бе върнал формата отпреди раждането. Клепачите ѝ бяха почернени, косата ѝ беше вързана със злато. Рубини блестяха на ушите и на шията ѝ. Розовите листенца летяха над двамата и Юлий ѝ показваше чудесата на Рим. Жълтиците падаха като дъжд в протегнатите ръце под тях.

Клеопатра беше наредила да доведат най-добрите храмови танцьорки на Египет и сега хиляди красиви момичета се гънеха и подскачаха на странната музика от родната ѝ страна, гладките им голи крака предизвикваха възхитени усмивки сред тълпата. Беше чувствено и диво и Клеопатра се смееше високо от удоволствие. Беше направила правилния избор с Цезар. Римляните бяха и весели, и енергични — харесваше ги! Това бяха хората, които строяха галери и мостове и полагаха водопроводи на стотици мили. Вярно, че развълнуваната тълпа не знаеше нищо за прекосяването на пустини и морета, но от утробата ѝ излизаха войници, мъже от желязо, които не отстъпваха пред нищо.

Синът ѝ щеше да е на сигурно място под грижите на тези хора, тя беше убедена в това. Египет щеше да е в безопасност.

Отне им часове, за да минат през целия Рим. Тълпата бушуваше. Египетските ловци бяха хванали огромна мъжка горилла — дори Клеопатра не беше виждала такъв звяр. Гориллата ревеше и всички я гледаха със страх и се отдръпваха от ужас, и се смееха, когато удряше с огромните си лапи здравите решетки. Юлий искаше чудовището да се бие с мъже с мечове на арената и нямаше по-добра реклама от яростта му. Хората обичаха новите неща и той им беше докарал най-странното животно на Африка за тяхно развлечение.

Когато приближиха форума, Клеопатра влезе зад завесите, в стаята от коприна и злато, за да се преоблече. Рубините бяха свалени и робите сложиха на китките и глезените ѝ огромни смарагди в сребърен обков и добавиха още мазило върху очите ѝ. „Нека гледат зяпнали царицата на Юлий — помисли си. — Нека завиждат“.

Излезе и гордо заста на до Юлий на стъпалата на сената.

Марк Антоний пристъпи към тях, държеше корона — най-обикновен златен обръч. И я сложи на главата на Юлий.

Тълпата внезапно се смълча.

Юлий изчака, после с горчива усмивка свали короната и пребледнял от напрежение я върна на Марк Антоний.

Тълпата ревна одобрително.

Марк Антоний явно не разбра реакцията на гражданите и отново пристъпи напред и пак постави короната на челото на Юлий. Той вдигна ръка и докосна мекия метал: знаеше, че римляните искат отново да се откаже. Надеждите му бяха разбити, но представлението трябваше да продължи.

Отново свали короната и я върна на Марк Антоний.

— Стига толкова — изсъска през зъби.

Марк Антоний сякаш не го чу. Беше се страхувал от най-лошото, когато Юлий го помоли да го увенчае на форума. Сега реши, че това е демонстрация на републиканска гордост, и направо се задъха от въодушевление. Със смях вдигна короната за трети път — Юлий изгуби търпение.

— Ако още веднъж сложиш това нещо на главата ми, никога вече няма да видиш Рим — изръмжа той и Марк Антоний се отдръпна объркано.

Лицето на Юлий беше почервенияло от гняв. Какво трябваше да каже? Речта, която беше подготвил, бе за след като го увенчаят. Не можеше да разбере в какво се е провалил, но знаеше, че не може да приеме короната. Погледна Клеопатра и въздъхна разочаровано. Тя знаеше за надеждите му — и тъкмо тя да види как се разбиват, беше ужасно.

— Може би ще дойде ден, в който Рим отново ще има цар — каза най-после той, — но няма да е днес.

Тълпата се развика одобрително и Юлий прикри гнева и разочарованието си, и слезе от стъпалата. Всички му правеха път и викаха одобрително — всъщност заради това, че не беше приел короната.

А той изгаряше от унижение. Триумфът още не беше приключил. Конете и клетките, танцьорките и колесниците трябваше да стигнат до новия форум и да спрат при храма на Венера. Юлий мълчаливо се закле, че ако тълпата и там не покаже нужното одобрение, преди края на деня ще се пролее кръв.

Един мъж със сребърна броня гледаше към стъпалата на сената, където се бяха подредили сенаторите с белите си тоги. Разбираше много по-добре от тях какво се бе опитал да направи Юлий и това му помогна да затвърди решимостта си. Рим щеше да бъде изчистен от покварата и той, Брут, щеше да тръгне по пътя си, без да е засенчен от Цезар.

Сервилия лежеше будна в тъмнината: не можеше да заспи. Най-после беше захладняло и дори валеше: тя слушаше трополенето на дъжда по керемидите над главата си.

Беше тихо: и последните гости си бяха тръгнали още преди часове. И тя също би трябвало да е заспала още преди часове, но сънят не идваше.

Не искаше да мисли за него, но спомените се връщаха и яркостта им отнемаше възрастта. Дори през деня усещаше, че мислите ѝ се връщат към старите времена, но през нощта нямаше какво да спре спомените, които се промъкваха в обърканите ѝ сънища.

Тя го бе обичала в нозете на Александър и той беше неин, с тяло и дух. И тя беше негова.

Тогава той гореше за нея — преди жестокостта на годините да го направи твърд.

Виждаше лицето му, докато държеше сина, който винаги беше искал. Дори да я беше забелязал в тълпата, нямаше да я познае — беше се превърнала в побеляла старица. В момента на най-голямата му радост го мразеше със страст, която почти беше забравила. Брут беше разбрал колко е плитка любовта му. Домъчня ѝ, като си спомни колко беше спорила навремето със сина си. Предателството му я беше изплашило, но пък тогава Помпей управляваше града с твърда ръка. Тя не се беше вслушала в предупреждението на Брут, че Юлий никога няма да има нужда от нея така, както тя има нужда от него.

Не я интересуваха помпозните доводи на хора като Светоний и Касий. Тя виждаше завистта им такава, каквато е, въпреки честта, в която се кълнях. Бяха прекалено дребни, за да обичат републиката или дори да осъзнаят какво е означавала някога. Всъщност го мразеха, защото не ги забелязваше. Гордостта и суетата бяха силите, които ги водеха. Тя го знаеше — винаги бе разбирала сърцата на мъжете. Щяха да играят игрите си — на заговори и шепот в сенките, — уплашени от истината. Нея истината не я плашеше. Нейната омраза беше чиста.

Вдигна ръка към лицето си и се изненада от сълзите по сбръчканото си лице. Това беше истината на годините, които я ограбваха. Годините отнемаха радостите и оставяха само горчива болка и сълзи, които избликваха от празнотата.

Колко съпруги беше взел, за да даде живот на семето си? Нито веднъж не беше поискал дете от нея. Нито веднъж, дори когато утробата ѝ беше жадна, а плътта ѝ силна и млада. Хиляди пъти беше използвал знанието ѝ срещу враговете си. Тя го беше пазила — а сега беше забравена. Ръцете ѝ се вкопчиха в завивките: мислеше за гордостта си и гордостта на сина си. Винаги има цена, която трябва да се плати.

Дъждът се усили и Сервилия заплака отново. Рим щеше да е чист призори, на идите на март. Миналото вече нямаше да тревожи съня ѝ.

Юлий вървеше сам през събуждащия се град към сградата на сената — синът му беше прекъсвал съня му с плача си.

Обичаше Рим в тези моменти след дъжд, когато въздухът ухаеше на свежест и чистота, а денят тепърва идваше, изпълнен с обещания.

Нямаше пазачи, които да развалят спокойствието на утринта. Нямаше нужда от ликтори, които да се мръщят на хората и те да свеждат очи. Рим може и да не беше одобрил короната, която му беше предложил Марк Антоний, но пък самият той беше недосегаем. Не се страхуваше от римляните, както се бяха страхували Сула и Помпей. Те се бяха отнасяли с гражданите като с непослушни деца, изплашени от силата, която ги беше довела на власт. Той нямаше нужда от подобна защита. Крачеше по каменния път, потънал в мисли.

Без Клеопатра сигурно щеше да напусне Рим преди месеци. Когато беше далече, можеше да обича града си като някаква абстракция. Можеше да говори за родината си и да я споменава в едно и също изречение с Александрия, Картаген и Атина, центровете на древни и все още издигащи се империи. Разстоянието някак придаваше романтика на извисяващия се мравуняк на реалността. Когато Рим беше на стотици мили на запад, можеше да види славата на неговите учени, на неговите изобретения и търговия. Беше му трудно да си спомни, че тези неща съществуват, докато се задушаваше от дребнавите съперничества и суетата на сената. Между двете имаше огромна пропаст. Когато се отчаеше, виждаше само най-ужасното лице на града. Животът гъмжеше в мръсните му улици, само с няколко монети човек можеше да си купи жена, мъж или дете. Когато беше горещо, градът вонеше като гноясала рана, а в студ хиляди гладуваха и мръзнаха. В тези моменти едва успяваше да си поеме дъх. Вътрешното му зрение се бореше с грубата истина и той изпитваше болезнено желание да се махне, да остави всичко това зад гърба си.

Отначало беше опиянен от мисълта, че има властта да промени нещата. Каквото и да намислеше, каквото и да си представеше, раждаше нещо ново. Беше временна радост, като всичко друго. Копнееше за нещо, което не можеше да назове, и когато военачалниците му дойдоха с новината за размирната Партия, дори се зарадва. Марк Антоний можеше пак да управлява Рим, или може би Октавиан — той си беше извоювал правото да остави своя белег върху града, а и докато стане мъж, синът на Юлий щеше да се нуждае от силен защитник. Това щеше да е Октавиан, реши Юлий — представи си лицето му, когато чуе новината.

Нови легиони се бяха събрали, за да тръгнат срещу Партия. Той беше доволен от толкова много млади хора. Те все още не бяха станали цинични. Носеха всъщност повече от мечове и щитове. Носеха в себе си най-пречистената форма на града, най-чистата му същност. И тя щеше да ги води през болка и изтощение. Щеше да поддържа дисциплината им, когато видеха идващата смърт и внезапно осъзнаеха, че тя няма да ги отmine. И всеки от тях щеше да придаде стойност на това, което е оставил зад гърба си. Щяха да казват: „Това си струва живота ми“. И щяха да го жертват. Град без такива млади мъже, които да се изправят на Марсово поле, не можеше да има никаква стойност.

Спомни си какво му беше казал Брут за пролетния вятър и се усмихна. Вярно беше, че мисълта за нова кампания беше накарала кръвта му да закипи. Времето му в Рим беше точно такава, каквото беше искал да бъде. Триумфите му щяха да се помнят с поколения, а сенатът го беше почел като никой друг в историята. Сципион би дал дясната си ръка за титлите, с

които бе достоен той. Марий би се наслаждавал на всеки момент.

Видя напред самотна фигура с толкова бяла тога, че изглеждаше като зимен скреж. Мъж. Намръщи се, когато тръгна към него. Не можеха ли да изчакат? Какво беше толкова важно, че трябва да прекъснат мислите му, преди дори да е започнал денят? Мъжът се приближи — беше Касий.

— Цезаре, сенатът се събира в театъра на Помпей. Дойдох да ти съобщя.

— Защо, какво се е случило? — попита Юлий. Спокойствието му се беше изпарило.

— На идите на март е годишнината от провъзгласяването на Помпей за консул — каза Касий. — Подходящо е да почетем семейството му по този начин. Решението беше взето в твое отсъствие. Бях притеснен, че може да не е стигнало до теб, и...

— Добре, достатъчно — сопна се Юлий. — Нямам време да чета всички писма.

Касий само наклони глава.

Завиха надясно към Капитолийския хълм.

Юлий внезапно спря.

— Какво ти стана? — попита Касий.

— Нищо. Просто се сетих за един старец, когото познавах преди много време.

— Разбирам — отвърна машинално Касий.

— Поттиш се, Касий — отбеляза Юлий. — Трябва да се упражняваш повече, за да поддържаш форма.

— Прав си — отвърна Касий; гледаше напред.

Театърът на Помпей понякога — още от завършването си — се използваше като втора сграда на сената. Юлий дори изпитваше удоволствие да спори със сенаторите в нозете на статуята на Помпей. Тя се извисяваше над всички, несравнимо произведение, уловило строгите черти на покойния.

Изненада се, като видя пред вратата само няколко сенатори. Щом го видяха, двама от тях влязоха вътре. Юлий се намръщи при мисълта за работата, която го чакаше. Когато беше млад, беше наблюдавал дискусиите в сената с нещо, което се доближаваше до страхопочитание. Беше се възхищавал на великите мъже, които променяха Рим със силата на мислите и думите си. Беше вдъхновен от риториката им.

Трагедията на опита и годините беше в това, че героите губеха блясъка, който бяха имали. Вероятно новите мъже, които беше довел в редиците на сенаторите, все още стъпваха на пръсти при приемането на законите. Вероятно бе видял последните велики мъже на Рим. Мъже с достатъчно сила, за да се противопоставят на ограниченията на републиката. Беше се учил от тях, но тези битки бяха минало, независимо дали носеше корона, или не.

Мина през входа, като леко кимна на хората, които стояха в сивкавата светлина, и зае мястото си до трибуната. Щеше да им говори днес. Отново щеше да се опита да ги убеди в необходимостта да разширят земите и властта на Рим. Щеше да говори, та дори да бяха глухи за думите му и слепи за идеите му. Рим не биваше да лежи на старите си лаври. Десетки пъти беше виждал малки въстания да разпалват пожари в цялата страна и силата на сената да бъде предизвиквана отвън. От Митилена до Сирия той беше свидетел как лешоядите чакат Рим да потъне поне веднъж в дрямка.

Десетки дребни царчета по света коленичеха пред Рим и въпреки това търсеха момент на слабост. Само глупак би им го дал. Ако римските военачалници някога спряха и кажеха: „Рим е дотук“, това щеше да е краят на милиони животи, дадени, за да се стигне до тази граница. Това щеше да е пукнатината, която да пръсне стъклото.

Беше дотолкова потънал в мислите си, че не забеляза как Тулий Кимвер се приближава по пътеката между пейките. Младият мъж стигна до него и като че ли се препъна... и внезапно го сграбчи за тогата.

— Какво правиш? — извика Юлий и се опита да се откопчи от ръцете му. Всички ги гледаха. Няколко души се втурнаха да му помогнат. Просто трябваше да ги остави да дръпнат Кимвер настрана. Наказанието, че се е осмелил да му посегне, беше смърт и той нямаше да прояви милост.

Кимвер беше млад и силен, но Юлий беше закален като дъб от хилядите мили походи. И все пак не можеше да се освободи от вкопчените в гърлото му пръсти.

Тичащите към тях закрепяха. Юлий видя как Светоний вади кама, видя и разкривеното му от злоба лице. Ужас изпълни сърцето му — той най-сетне разбра какво става. Кимвер се усмихна, когато видя, че диктаторът е осъзнал какво ще се случи, и го стисна още по-силно, за да може Светоний да нанесе удара.

Юлий се огледа отчаяно. Къде беше Кир? Брут? Къде бяха Октавиан и Марк Антоний? Изрева, когато Светоний замахна и ножът му остави кървава резка на рамото му. Хватката на Кимвер се отпусна, други се скупчиха, за да го убият, Юлий се дърпаше, викаше за помощ. Изпъшка, когато един нож се заби в ребрата му и се вдигна за нов удар.

Един от мъжете падна върху него и с това попречи на останалите. Юлий успя да се надигне и опита да спре с ръка камата, която се беше насочила към шията му. Острието прободя дланта му и той извика от болка. В следващия миг падна на пейката, затиснат от нападателите.

Навсякъде имаше кръв — цапаше белите им тоги, впръскваше лицата им. Юлий си помисли за сина си и се ужаси какво може да му се случи.

Юлий викаше за помощ: знаеше, че все още може да оживее, да излекуват и най-тежките му рани. Ако дойдеше Октавиан, щеше да прогони тези зверове, които крещяха в екстаз около него.

Двама го хванаха за раменете, ръцете им бяха хлъзгави от кръв. Кръв блъвна и от устата му, силата му се стопи. Можеш само да вдигне очи в отчаяние, докато те пхтяха в лицето му, бяха толкова близо, че усещаше дъха им.

— Чакайте — чу глас наблизно.

Кървавите ръце блъснаха Юлий към облегалката и той вдигна глава в агония и надежда, за да види кой ги е спрял.

Брут идваше по централната пътека на театъра, с ръце зад гърба. Юлий го погледна с надежда... но после видя, че и най-старият му приятел вдига кама, и изстена отчаяно. От раните му се лееше кръв, но зрението му сякаш се беше изострило, като че ли всяко сетиво се бореше за живот. Усети как ръцете на враговете му го пускат, но вече не можеше да помръдне, вече не искаше да се бие с тях. Само попита:

— И ти ли, Бруте?

Брут пристъпи към него и вдигна ножа пред лицето му. Очите му излъчваха огромна тъга — и триумф, който Юлий не можеше да понесе.

— Да — отвърна тихо Брут.

— Тогава ме убий бързо. Не мога да живея, след като знам това — каза Юлий. Гласът му беше шепот.

Останалите се отдръпнаха в страхопочитание, взрени в кръвта, която бяха пролели. Юлий дори не ги погледна. Бавно, без да откъсва поглед от Брут, хвана усуканата си тога и я

вдигна нагоре.

Брут мълчаливо гледаше как Юлий им показва презрението си. Цезар наведе глава и я уви в тогата си с треперещите си ръце. И неподвижно зачака смъртта.

Зъбите на Брут лъснаха, после той заби ножа през плата, право в сърцето.

И тишината изчезна: останалите скочиха върху Цезар и ръгаха и мушкаха, докато той не се свлече на пода безжизнен, целият в кръв.

Храмът сякаш кънтеше от дишането на мъжете — единствения звук на света. Брут ги огледа. Всички се бяха вгренчили в тялото, което лежеше между пейките, сгърчено, лепкаво от кръв. Кръв беше изпръскала лицата им, ръцете им, косите им.

— Най-последно е мъртъв — промърмори Светоний. Трепереше, изглеждаше слаб и объркан. — Какво ще стане сега?

Всички погледнаха Брут за отговор.

— Сега ще излезем — отвърна той. Гласът му потрепна. — Ще отидем в сената и ще кажем какво сме направили. Освободихме Рим от един тиранин. Няма от какво да ни е срам.

Светоний понечи да избърше ножа си и Брут вдигна ръка, за да го спре.

— Не. Нека кръвта покаже честта на хората, които имаха смелостта да се изправят срещу тирана. Така спасихме републиката. Нека се види. Сега, след като него го няма, Рим може да започне да се изцерява.

Очите му блестяха. Той погледна трупа на мъжа, когото беше познавал и когото бе обичал.

— И ще го почитаме като бог — каза съвсем тихо, едва чуто.

Заговорниците започнаха да излизат; хвърляха погледи назад, за да се уверят, че е истина.

Тръгнаха с окървавени ръце по древните улици на Рим. Вървяха гордо.

Историческа бележка

Гай Юлий Цезар е запомнен заради много повече от това, че е бил изключителен военачалник. Вярно е, че са малко военните ръководители, които биха могли да се мерят със стратегическите му умения или харизматичното му лидерство, но това е само част от легендата. Републикански Рим може би е щял да се превърне в империя и без Юлий Цезар, но е можел и да се разпадне. В един от най-трудните уроци на историята Цезар се издига до превъзходство и най-после разбива Помпей при Фарсал. Животът му е мост между две епохи в историята, катализатор на империята.

По време на кариерата си той показва чудесно разбиране на политиката, силата и манипулацията. Не бих казал, че е измислил пропагандата, но със сигурност е един от най-големите и най-ранните ѝ експлоататори. Подкопаването на силата на Помпей чрез публична проява на снизходителност е целенасочена политика. Както Юлий пише в едно от своите писма: „Нека това бъде нов начин за спечелването на победа; нека се подсигурирм чрез милост и великодушие!“

Помпей така и не разбира тази тактика, въпреки че Цицерон ясно е прозрял поне част от нея. Той я нарича „коварна снизходителност“ и казва: „Каквото и зло да поражда, тя предизвиква същата благодарност, сякаш е предотвратила причиняването на друго“.

Помпей губи превъзходството си още в началото на гражданската война, когато настоява военачалникът на Галия да се върне в Рим без подкрепата на своите легиони. Цезар прекарва нощта край река Рубикон в размисли дали си струва да започне гражданска война и с характерната си самоувереност решава, че си струва. Така че започва светкавичен поход на юг, и то с такава скорост, че Помпей буквално е уловен неподготвен. Той не може да защитава града и в бързината дори забравя да изпразни съкровищницата. Не че е била необходима. Огромните суми в злато, които Цезар донася от Галия, девалвират римските жълтици с впечатляващите трийсет процента.

Инцидентът по време на празника Бона Деа (Добрата богиня) е точно както го описвам, включително и че Публий е бил облечен като жена, за да не бъде разпознат. На практика той е бил признат за невинен за прелюбодеяние, но Юлий все пак се развежда с жена си, като казва, че „съпругата на Цезар трябва да бъде извън всякакво подозрение“. Несъмнено раждането на наследник е било все по-важно за него и той е разбрал, че е необходимо законността на сина му да не е под въпрос.

Заради сюжета и дължината, съм пропуснал битките в Испания и Африка, в които Юлий и неговите военачалници разбиват верните на Помпей легиони. Когато идва време да търси Помпей в Гърция, той дава контрола над Италия на Марк Антоний и в резултат Марк Брут го предава за първи път — присъединява се към Помпей срещу стария си приятел. Юлий издава заповед да го пощадят, ако е възможно, и това за мен е една от най-трогателните сцени в историята. Прощката спрямо Брут след подобно предателство, ако не друго, показва величието на Цезар.

Юлий акостира в Орикон на западния бряг на Гърция. Не съм включил факта, че той трябва да се върне до Италия с малка лодка, за да събере още хора. Лодката попада в буря и според документите Цезар обяснява на лодкарите да не се страхуват; казва им, че те карат „Цезар и неговия късмет“. Той е вярвал много силно в щастливата си съдба и това е отличителен белег на всичките събития в живота му. Успява да отнеме Дирахий от контрола

на Помпей след изтощителен нощен поход.

Въпреки че центурионът Децим е измислен, един от офицерите на Цезар отнема собствения си живот, когато е заловен: заявява, че е свикнал да раздава милост, а не да я получава. Само можем да си представим презрението, което се е съдържало в тези думи. Друга малка промяна, която направих, е, че съпругата на Цицерон Теренция е останала в Рим по време на гражданската война, а не е отишла в Гърция.

Провалът на Помпей частично може би е причинен от неговата болест, за което има някакви свидетелства, или просто се дължи на факта, че се бие с римски враг, който е с най-впечатляващите постижения от всеки жив военачалник. Възможно е и повеждането на сената в Гърция да се е оказало по-голямо препятствие, отколкото знаем. Във всеки случай Помпей има два пъти повече бойци и поне четирикратно по-голяма конница. Не е имало нужда да строи укрепления и да води защитна война.

В един момент Помпей е на крачка от победата. Кошмарната двойна атака срещу силите на Помпей е реално събитие. Една от страните е била задържана и кохортите на Цезар са били разбити. Цезар взема знамето и се опитва да спре бягащите мъже, но те минават покрай него и го оставят сам. Помпей е убеден, че това е засада, и не преследва бягащите сили, което кара Юлий да направи коментара: „Днес победата щеше да отиде при нашите противници, ако те имаха някой, който знае как се побеждава“. Губи деветстотин и шейсет войници. Тези, които са заловени, са екзекутирани от Лабиен. Помпей губи най-добрата възможност, която има. Сенаторите с Помпей изразяват презрение по отношение на нежеланието му да се приближи до врага. Настояват да води по-агресивна война и в крайна сметка той се съгласява.

При Фарсал Помпей командва армия от Испания, Сирия, Галия, Германия и Македония, както и римски легионери. Цезар определя броя на конницата на Помпей на 7000, въпреки че, изглежда, има някакво преувеличение.

Интересната случка за Помпей, който задържа предната си линия, е добре описана, въпреки че различните източници предполагат разнообразни причини. Собственото ми усещане, основано на десетте реда в дълбочина на Помпей, е, че бойният дух на хората му е бил много нисък и той е забелязал нервността в редиците с приближаването на войската на Цезар. Няма нужда да отбелязвам, че това е невероятно лошо решение на военачалника, който е разбил Спартак и е прочистил Средиземно море от пиратите. Никога няма да разберем истинското състояние на ума на Помпей. След Фарсал той изоставя личните си документи и Юлий ги изгаря, без дори да ги погледне.

Следвал съм основните събития във Фарсал, доколкото са известни. Помпей използва конницата си, за да удари Цезар по десния фланг. На конниците му им трябва време да обърнат и да се препоредят и точно тогава по-малката сила на Цезар се връща и ги атакува отзад, а извънредните на Цезар преминават напред, за да ударят фланга и тила на линиите на Помпей. Скоро след това идва пълният погром.

Неизбежното заключение от Фарсал е, че Цезар не е можел да спечели. Помпей е имал всички предимства, но въпреки това хората му са се огънали пред ветераните. Не бива да се забравя, че Юлий е законно избран консул и проявите му на милост са извънредни и безпрецедентни. Корфиний е само един пример от гражданската война, където е пощадил хората, които са се били срещу него. Неговата политика е имала за цел да подкопае позициите на Помпей на бойното поле и явно е имала успех. Вярвам, че Фарсал е повече триумф на пропагандата и разбирането, отколкото военна победа.

На Цезар наистина е била дадена делва с главата на Помпей на доковете на Александрия. Египтяните не са искали римската война в земите си, въпреки че опитът им да я избегнат се е оказал неуспешен. Според документите Юлий плакал за смъртта на Помпей, въпреки че можем само да предполагаме каква е била причината.

Александрия, която е видял Цезар, е изгубена за модерния свят. Както и фарът на остров Фарос, едно от Седемте чудеса на света, което вече не съществува, повечето от улиците и къщите в тази книга сега са под водата. Съвременните разкопки все още откриват статуи на Клеопатра и сина, когото тя ражда на Цезар — Птолемей Цезарион.

Не е изненадващо, че римският консул, който през по-голямата част от зрелия си живот е бил на война, внезапно се отказва от всичко, когато среща двацет и една годишната Клеопатра. Историята за това как е доставена на Цезар от гръцкия ѝ слуга е широко описана, въпреки че някои източници твърдят, че е било в дълъг чувал, а не в навит килим.

Клеопатра наистина е потомка на Птолемей, един от военачалниците на Александър Велики. Тя говори пет езика и е първата от рода си, която знае египетски. По нейно време Александрия е истинска смесица от култури, със сгради с гръцки колони и египетски статуи по улиците като Балдахиновия път.

Евнухът, който играе такава роля в контрола над младия Птолемей, всъщност се нарича Потин. Аз го промених, така че името да не е толкова близко до Порфирис, което харесвам. Панек означава „змия“, което ми се стори подходящо. Цезар наистина връща Кипър на Египет като част от преговорите след залавянето на момчето цар. Сцената, където Птолемей плаче и отказва да напусне барикадирания дворец, е вярна. Вярно е също, че когато стига до армията си и отново бива облечен като цар, тринайсетгодишният владетел заповядва незабавно нападение. Той не оживява в битката за власт в Александрия.

Тялото на Александър Велики също е загубено, макар че по времето на Цезар то е положено в Александрия в ковчег от стъкло, точно както съм го описал. Тялото е покрито със златен лист; след като на Александър е бил даден статут на фараон и бог, трупът му вероятно е бил балсамиран.

Само споменах за брака на Цезар с Калпурния през 59 г. пр.н.е. Клеопатра също е била женена за един от по-малките си братя, когато идва в Рим. Съвсем ясно е, че има огромна разлика между формалните съюзи и истинските чувства.

Юлий Цезар наистина среща сина на царя на Сирия по време на голямата си обиколка, преди да се върне в Рим. Тъкмо Ирод по-късно заповядва да се избият всички първородни синове в опит да предотврати пророчеството за раждането на Христос.

Прословутата реплика „Дойдох, видях, победих“ произлиза от четиричасовата битка срещу сина на Митридат в Гърция. Ако не беше това изречение, тя щеше да е един от забравените моменти в историята.

Марк Антоний три пъти се опитва да короняса Юлий на празника на Луперкалия през февруари, а не по време на Египетския триумф. Според документите Юлий на третия път губи търпение, вероятно защото тълпата не аплодира гледката на короната на главата му.

Въпреки че Цезар не носи корона, сенатът го удостоява с безпрецедентни почести. Освен че става постоянен диктатор и Баща на страната, Юлий получава правото и на божествено почитание. Издигната му е статуя с думите „На непобедимия бог“. Дадено му е правото да носи царската мантия на старите владетели.

Днес не можем да си изясним всички причини за тези почести. Вероятно това е опит на хора като Кир да накарат Юлий да прекали и да откъснат от него гражданите, които са го

обичали. Също така подобни признания може да са били единственият начин за сената да остане значим за Цезар. Твърди се, че Касий е включил Брут в конспирацията с предупреждението, че сенатът смята да направи Юлий цар. Това може дори да е вярно.

Смъртта на Цезар е по време на идите (15-ия ден) на март през 44 г. пр.н.е. Сенатът наистина се среща в театъра на Помпей, въпреки че не е ясно колко са били свидетелите на убийството. След дълъг размисъл не включих факта, че на Цезар е бил даден свитък, който го предупреждава за заговора. Мъжът, който го дава в ръцете му, преди е бил нает от Брут и винаги ще остане съмнение, че самият Брут стои зад предупреждението, тъй като той е толкова сложна фигура, колкото и самият Цезар. Свитъкът така и не е бил прочетен и сметнах, че ще е ненужно усложнение.

Тулий Кимвер държи Цезар по време на първия удар от Каска — първата от двайсет и трите рани. Само една е наистина фатална, което показва хаоса на убийството. Цезар се бори, докато не вижда, че и Брут участва в заговора, след което вдига тогата над главата си и стои като статуя, докато убийците не приключат задачата си. Смелостта на това действие няма нужда от описание.

Твърди се, че предишната нощ Цезар е изразил предпочитание към бърз край пред агонията на болест или слабост. Епилепсията му го е притеснявала, но никоой не чака смъртта, като в същото време планира кампания в Партия. Нито пък се отказва от битката за живота си, когато има поне син, който да продължи рода му. Светоний твърди, че е бил на петдесет и пет, въпреки че тази възраст не може да бъде потвърдена, тъй като датата му на раждане не е известна.

В завещанието си Юлий Цезар определя за свой наследник Октавиан и една от най-големите трагедии е, че Октавиан не позволява на Птолемей Цезарион да достигне зрелост. Въпреки че след убийството Клеопатра избягва в Египет, това не спасява нито нея, нито сина ѝ. Вероятно е вярно, че тези, които имат власт, не позволяват на бъдещите си врагове да пораснат; но това определено е действие, достойно за съжаление.

Историята е пълна с разкази за хора, които са се издигнали на власт чрез войни — и за това как след тяхната смърт империите им се разпадат. Цезар постига позиция, до каквато никоой не е успявал да стигне. Използва властта си, за да въведе нов календар, дава гражданство на всички лекари и учители и премества 80000 от най-бедните в колониите, като с това им дава ново начало. Дава на всеки римлянин по 300 сестерции, жито и масло. Легионерите му забогатяват до последния човек, като центурионите получават по 10000 сребърни монети. Триумфите му са несравними, включително и с използването на Тибър, за да се напълни огромен басейн на Марсово поле за яростна „морска битка“. На пиршествата му присъстват по десет хиляди души. Въпреки това вероятно най-добър късмет е имал с това, че е наследен от Октавиан, който взема името Гай Юлий Цезар в негова чест и едва по-късно става известен като Август. Под неговата стабилна ръка се ражда най-дълголетната империя, която светът е познавал. Август е първият император, но Юлий Цезар подготвя позицията му.

Никога не съм вярвал, че Брут участва в убийството на Юлий Цезар от желание за възстановяване на републиката. Това вероятно е била причината, която е представил, и е изкарал пари, с които наистина отпразнува събитията от мартенските иди. Мисля, че сложните отношения със Сервилия играят известна роля, изкарани на повърхността от факта, че Юлий най-после има наследник. Сервилия надживява както Юлий, така и сина си — донасят ѝ пепелта му след битката при Филипи.

Още една промяна, която съм направил, е свързана с мотивите на Брут. Дъщерята на

Цезар Юлия първоначално е обещана на Брут, съюз, който би му помогнал да се издигне в римското общество. Тъй като винаги е бил прагматичен, Юлий разваля уговорката, за да я даде на Помпей. Това са много по-човешки причини за омраза, но най-силната може би е в елементите на завист и ярост в техните отношения. Последният удар може просто да е бил това, че Юлий публично прощава предателството при Фарсал. Подозирам, че за Брут това е било непоносимо.

Със серията „Цезар“ исках да покажа как ерата на мъже като Марий, Катон, Сула и Юлий създава бъдещата империя.

През следващите години може да напиша историята след убийството. Нито един от мъжете, окървавили ръцете си в театъра на Помпей, не умира от естествена смърт. По свой начин това е история, велика като всяка друга, но тя ще трябва да почака.

Информация за текста

Conn Iggulden
The Gods of War
Emperor #4
© 2006 by Conn Iggulden

Кон Игълдън
Боговете на войната
Цезар #4
Американска, първо издание
Превод Боряна Йотова
Редактор Иван Тотоманов
„Megachrom“ — Петър Христов, оформление на корица, 2006
ИК „БАРД“ ООД, 2006
ISBN 954-585-714-5

notes

Добрата богиня — римска богиня на плодородието, възплъщение едновременно на девствеността и плодовитостта, богиня-лечителка; празнувал се на 1 май и на празненството не били допускани мъже. — Б. пр.

от *bracae* (лат.) — „панталони“. От тази дума произлиза съвременната „брич“ — Б. пр.

от *latrunculi* (лат.) — игра, наподобяваща шах. Всеки от играчите разполага с 16 пула плюс допълнителен, наречен цар, който се поставя пред армията. Целта е да се „заловят“ пуловете на противника и победител е онзи, който остане с повече пулове. — Б. пр.